T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANNELERİN PAYLAŞAN EBEVEYNLİK (SHARENTING) DÜZEYLERİYLE ÇOCUKLARIN PROBLEMLİ MEDYA KULLANIMLARI VE AKRAN ZORBALIĞI DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

ZEYNEP ÇETİN
22711025

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. ÖZKAN SAPSAĞLAM

2026

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANNELERİN PAYLAŞAN EBEVEYNLİK (SHARENTING) DÜZEYLERİYLE ÇOCUKLARIN PROBLEMLİ MEDYA KULLANIMLARI VE AKRAN ZORBALIĞI DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

ZEYNEP ÇETİN
22711025
ORCID NO: 0009-0009-4044-3360

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. ÖZKAN SAPSAĞLAM

ŞUBAT 2026

Zeynep ÇETİN tarafından hazırlanan "Annelerin Paylaşan Ebeveynlik (Sharenting) Düzeyleriyle Çocukların Problemli Medya Kullanımları Ve Akran Zorbalığı Davranışları Arasındaki İlişki" başlıklı çalışma, **02/02/2026** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunmuş ve jürimiz tarafından Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programında **YÜKSEK LİSANS** tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman	**İmza**
Prof. Dr. Özkan SAPSAĞLAM	……

Jüri Üyeleri	**İmza**
Dr.Öğr. Üyesi Feride GÖK ÇOLAK	……
Doç. Dr. İsa KAYA	……

ÖZET

ANNELERİN PAYLAŞAN EBEVEYNLİK (SHARENTING) DÜZEYLERİYLE ÇOCUKLARIN PROBLEMLİ MEDYA KULLANIMLARI VE AKRAN ZORBALIĞI DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Teknolojinin ve sosyal medya platformlarının yaygınlaşması, yaşam alışkanlıklarıyla birlikte ebeveynliği de dönüştürmüştür. Sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla ebeveynlerin çocuklarına ilişkin fotoğraf, video ve bilgi paylaşımlarının artması, "paylaşan ebeveynlik" olarak adlandırılan yeni bir ebeveynlik kavramının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Bu araştırma, annelerin sosyal medyada çocuklarının fotoğraflarını paylaşma düzeyleri ile çocukların problemli medya kullanımı ve akran zorbalığı davranışları arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla karma yöntem araştırması olarak yapılandırılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda korelasyonel desen, nitel boyutunda ise olgu bilim deseni kullanılmıştır. Veri toplama araçları olarak Paylaşan Ebeveynlik Ölçeği, Problemli Medya Kullanım Ölçeği ve Okul Öncesi Dönemde Akran Zorbalığı Ölçeği kullanılmıştır. Nitel veriler, ebeveynlere ve çocuklara yönelik yarı yapılandırılmış görüşmeler ve çocuklar tarafından çizilen resimler aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırma grubunu, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında İstanbul'da Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi kurumlarda eğitim gören 48-72 aylık 282 çocuk, çocukların anneleri ve 15 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur.

Araştırma sonucunda problemli medya kullanımı ile akran zorbalığı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuş; ayrıca zorbalık türlerinin kendi aralarında ilişkili olduğu belirlenmiştir. Paylaşan ebeveynlik; paylaşım davranışı, sosyal karşılaştırma ve olumlu geri bildirim etkisiyle pozitif yönde ilişkilidir. Buna karşılık olumsuz geri bildirim etkisinin paylaşım davranışı, problemli medya kullanımı ile negatif yönde anlamlı ilişkiler gösterdiği belirlenmiştir. Demografik değişkenler açısından anne eğitim düzeyi ile çocukların yaş ve cinsiyetine göre anlamlı farklılaşmalar saptanmıştır. Nitel bulgulara göre paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek annelerin %64'ü çocuklarından izin almadan paylaşım yapmaktadır. Paylaşım motivasyonlarında "mutluluk" teması öne çıkarken, "sosyal onay" ve "anı biriktirme" temaları da ifade edilmiştir. Çocuk resimlerinin analizine göre ise paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek annelerin çocuklarında çizimlerin detaysızlığı, aile üyeleri arasında fiziksel temasın olmaması ve bazı dijital araçların çizilmesi dikkat dikkat çekmiştir. Buna karşın paylaşan ebeveynlik düzeyi düşük annelerin çocuklarının resimlerinde pozitif duygularla ilişkilendirilen semboller ile aile içi etkileşimin ve birliktelik duygusunun ön planda olduğu resimlerin çizildiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Paylaşan Ebeveyn, Problemli Medya Kullanımı, Akran Zorbalığı, Okul öncesi dönem

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN MOTHERS SHARENTING LEVELS AND CHILDREN'S PROBLEMATIC MEDIA USE AND PEER BULLYING BEHAVIORS

The widespread use of technology and social media platforms has transformed parenting practices along with daily life habits. With the increasing prevalence of social media, parents' sharing of photographs, videos, and information about their children has increased, leading to the emergence of a new parenting concept referred to as "sharenting".

This study was designed as a mixed-methods research to examine the relationships between mothers' levels of sharing their children's photographs on social media and children's problematic media use and peer bullying behaviors. In the quantitative dimension of the study, a correlational design was used, while a phenomenological design was used in the qualitative dimension. Data were collected using the Sharenting Scale, the Problematic Media Use Measure (PMUM), and the Preschool Peer Bullying Scale Teacher Form. Qualitative data were obtained through semi-structured interviews conducted with parents and children, as well as through children's drawings. The study group consisted of 282 children aged 48–72 months who were enrolled in preschool institutions affiliated with the Ministry of National Education in Istanbul during the 2024–2025 academic year, their mothers, and 15 preschool teachers.

The findings demonstrated a significant positive relationship between problematic media use and peer bullying, and the types of bullying were found to be interrelated. Sharenting was positively associated with sharing behavior, social comparison, and the positive feedback effect. On the other hand, the negative feedback effect showed significant negative relationships with sharing behavior and problematic media use. In terms of demographic variables, significant differences were identified according to mothers' education level and children's age and gender. According to the qualitative findings, 64% of mothers with high sharenting levels shared content without obtaining their children's consent. Regarding sharing motivations, the theme of "happiness" emerged as the most prominent, while themes of "social approval" and "memory preservation" were also expressed. Analysis of children's drawings revealed that the drawings of children whose mothers had high levels of sharenting were characterized by a lack of detail, the absence of physical contact among family members, and the presence of digital devices. In contrast, the drawings of children whose mothers had low levels of sharenting included symbols associated with positive emotions and emphasized family interaction and a sense of togetherness.

Keywords: Child, Sharenting, Problematic Media Use, Peer Bullying, Preschool period

ÖN SÖZ

Bu çalışma, yalnızca akademik bir çabanın sonucu değil; pek çok kişinin desteği, sabrı ve rehberliğiyle şekillenmiş uzun bir yolculuğun ürünüdür. Bu yolculuğun her aşamasında iz bırakan, bana inanan ve yanımda olan herkese teşekkürü bir borç bilirim.

Akademik katkılarının yanı sıra, her yanına gidişimde cesaret ve motivasyon aşılayan; danışman hocam olmaktan çok daha öte, varlığıyla "iyi ki" dedirten ve örnek aldığım çok kıymetli bir insanla tanışmış olmanın bu yolculuğun en kıymetli kazanımlarından biri olduğunu düşünüyorum. Ders döneminden tez dönemine uzanan bu süreçte, bilgi ve deneyimiyle bana yol gösteren; desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, her aşamada sabırla ve bıkmadan yanımda olan çok kıymetli danışmanım Prof. Dr. Özkan Sapsağlam'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca bu süreçte her an yanımda olan, sabırları, anlayışları ve koşulsuz destekleri ve sevgileriyle bana güç veren canım aileme; isimlerini burada tek tek yazamasam da her biri gönlümde ayrı bir yere sahip olan, desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen tüm sevdiklerime gönülden teşekkür ederim. İyi ki varsınız.

Son olarak, araştırma sürecine katkı sunan öğretmen arkadaşlarıma, velilerime, öğrencilerime ve hayat yolculuğumda iz bırakan tüm öğretmenlerime çok teşekkür ederim.

Zeynep ÇETİN

Şubat, 2026; İstanbul

İÇİNDEKİLER

ÖZET iii
ABSTRACT iv
ÖN SÖZ v
İÇİNDEKİLER vi
TABLOLAR LİSTESİ viii
ŞEKİLLER LİSTESİ x
KISALTMALAR LİSTESİ xi

1. GİRİŞ 1
1.1. Problem Durumu 1
1.2. Araştırmanın Amacı 3
1.2.1. Alt Amaçlar 3
1.3. Araştırmanın Önemi 4
1.4. Araştırmanın Varsayımları 5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları 5
1.6. Tanımlar 5

2. KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR 6
2.1. Okul Öncesi Dönem ve Önemi 6
2.2. Okul Öncesi Dönemde Aile 8
2.3. Ebeveynlik Stilleri 8
2.3.1. Geleneksel Ebeveynlik Stilleri 9
2.3.2. Postmodern Toplumda Ortaya Çıkan Ebeveynlik Kavramları 10
2.3.2.1. Helikopter Ebeveynlik 11
2.3.2.2. Dijital Ebeveynlik 12
2.3.2.3. Paylaşan Ebeveynlik (Sharenting) 13
2.3.3. İnternet Ebeveyn Stilleri 17
2.4. Dijitalleşme ve Değişen Ebeveynlik 18
2.5. Dijital Dünyanın Çocuklar Üzerindeki Etkileri 20
2.5.1. Dijital Ayak İzi 21
2.6. Problemli Medya Kullanımı 23
2.7. Akran Zorbalığı 25
2.7.1. Akran Zorbalığı Türleri 26
2.7.1.1. Fiziksel Zorbalık 26
2.7.1.2. Sözel Zorbalık 26
2.7.1.3. İlişkisel Zorbalık 26
2.7.1.4. Cinsel Zorbalık 26
2.7.1.5. Siber Zorbalık 27
2.7.2. Akran Zorbalığına Etki Eden Faktörler 27
2.8. Paylaşan Ebeveynlik ve Kuramsal Temeller 29
2.8.1. Bronfenbrenner'in Ekolojik Kuramı 29
2.8.2. Festinger'in Sosyal Karşılaştırma Kuramı 32
2.9. İlgili Araştırmalar 34

2.9.1. Paylaşan Ebeveynlik(Sharenting) ile ilgili Yapılan Araştırmalar 34
2.9.2. Problemli Medya Kullanımı ile İlgili Yapılan Araştırmalar 39
2.9.3. Akran Zorbalığı ile İlgili Yapılan Araştırmalar 46

3. YÖNTEM 52
3.1. Araştırma Modeli 52
3.2. Çalışma Grubu 53
3.3. Veri Toplama Araçları 55
3.3.1. Ebeveyn Demografik Bilgi Formu 55
3.3.2. Öğretmen Demografik Bilgi Formu 55
3.3.3. Paylaşan Ebeveynlik Ölçeği (PEÖ) 55
3.3.4. Problemli Medya Kullanım Ölçeği (PMKÖ) 56
3.3.5. Okul Öncesi Dönemde Akran Zorbalığı Ölçeği 56
3.3.6. Ebeveyn Görüşme Formu 57
3.3.7. Çocuk Görüşme Formu 57
3.4. Veri Toplama Süreci 57
3.5. Verilerin Analizi 58

4. BULGULAR 62
4.1. Annelerin Paylaşan Ebeveynlik Davranışları İle Problemli Medya Kullanımı Ve Akran Zorbalığı Davranışları Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular 62
4.2. Ebeveynlere Yönelik Gerçekleştirilen Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formlarına İlişkin Bulgular 74
4.2.1. Paylaşan Ebeveynlik Düzeyi Yüksek Çıkan Ebeveynlere Yönelik Gerçekleştirilen Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formlarına İlişkin Bulgular ... 74
4.2.2. Paylaşan Ebeveynlik Düzeyi Düşük Çıkan Ebeveynlere Yönelik Gerçekleştirilen Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formlarına İlişkin Bulgular ... 80
4.3. Çocuklara Yönelik Gerçekleştirilen Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formlarına İlişkin Bulgular 87
4.3.1. Paylaşan Ebeveynlik Düzeyi Yüksek Çıkan Ebeveynlerin Çocuklarına Yönelik Gerçekleştirilen Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formlarına İlişkin Bulgular 87
4.3.2. Paylaşan Ebeveynlik Düzeyi Düşük Çıkan Ebeveynlerin Çocuklarına Yönelik Gerçekleştirilen Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formlarına İlişkin Bulgular 91
4.4. Çocuklar Tarafından Çizilen Resimlere İlişkin Bulgular 94

5. SONUÇ VE TARTIŞMA 99
5.1. Demografik Değişkenlere Yönelik Sonuçlar 100
5.2. Annelerin Paylaşan Ebeveynlik (Sharenting) Düzeyleriyle Çocukların Problemli Medya Kullanımları Ve Akran Zorbalığı Davranışları Arasındaki İlişkilere Yönelik Sonuçlar 108
5.3. Nitel Bulgulara Yönelik Sonuçlar 116
5.4. Çocuklar Tarafından Çizilen Resimlere İlişkin Sonuçlar 123

6. ÖNERİLER 125

KAYNAKÇA 128
EKLER 151

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Çalışma Grubunda Yer Alan Anne ve Çocukların Demografik Bilgileri.... 54
Tablo 2.Katılımcı Çocukların Demografik Bilgileri 54
Tablo 3.Araştırmanın Değişkenlerine İlişkin Betimsel İstatistikler..... 62
Tablo 4.Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Analiz 64
Tablo 5.Problemli Medya Kullanımının Yordayıcıları Olarak Paylaşan Ebeveynliğin Alt Boyutlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları 65
Tablo 6. Fiziksel/ İlişkisel Zorbalığın Yordayıcıları Olarak Paylaşan Ebeveynliğin Alt Boyutları ve Problemli Medya Kullanımına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları..... 66
Tablo 7. Annenin Yaşına Göre Kruskal Wallis Analizi Sonuçları 67
Tablo 8. Annenin Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları 68
Tablo 9.Çocuk Sayısına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları 70
Tablo 10.Çocuğun Yaşına Göre Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları 71
Tablo 11.Çocuğun Yaşına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları..... 72
Tablo 12. Çocuğun Cinsiyetine Göre Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları 72
Tablo 13.Çocuğun Cinsiyetine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları 73
Tablo 14. Sosyal medya platformlarını ne sıklıkla kullanıyorsunuz?..... 74
Tablo 15.Hangi Sosyal Medya Platformlarını Kullanıyorsunuz? 75
Tablo 16. Hangi tür içerikleri paylaşıyorsunuz ? 75
Tablo 17. Paylaşım yaparken hangi duyguları hissediyorsunuz? 76
Tablo 18. Çocuğunuzun olduğu görselleri paylaşırken çocuğunuzun iznini alır mısınız? 77
Tablo 19. Paylaşımlarınızın çocuklarınız üzerindeki etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?..... 77
Tablo 20.Çocuklarınızın medya kullanımı konusunda endişeleriniz var mı? Varsa neden? 78
Tablo 21. Medya kullanımları ile ilgili sorunlar yaşadınız mı? 78
Tablo 22. Sosyal medyanın ebeveynlik üzerindeki etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz? 79
Tablo 23. Çocuklarınızın sosyal medyada yer alma durumu hakkında ne hissediyorsunuz? 80
Tablo 24. Sosyal medya platformlarını ne sıklıkla kullanıyorsunuz?..... 80
Tablo 25.Hangi Sosyal Medya Platformlarını Kullanıyorsunuz? 81
Tablo 26. Hangi tür içerikleri paylaşıyorsunuz ? 82
Tablo 27. Paylaşım yaparken hangi duyguları hissediyorsunuz? 82
Tablo 28. Çocuğunuzun olduğu görselleri paylaşırken çocuğunuzun iznini alır mısınız? 83
Tablo 29. Paylaşımlarınızın çocuklarınız üzerindeki etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?..... 83
Tablo 30.Çocuklarınızın medya kullanımı konusunda endişeleriniz var mı? Varsa neden? 84
Tablo 31. Medya kullanımları ile ilgili sorunlar yaşadınız mı? 85

Tablo 32.Sosyal medyanın ebeveynlik üzerindeki etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz? 86
Tablo 33. Çocuklarınızın sosyal medyada yer alma durumu hakkında ne hissediyorsunuz? 87
Tablo 34. Bu logolardan hangilerini tanıyorsun? İsimlerini Biliyor musun ? 87
Tablo 35. Bunları nerede gördün? 88
Tablo 36. Hangilerini kullanıyorsun? 89
Tablo 37. İnsanların fotoğraflarını paylaşmasını nasıl buluyorsun / paylaşıldığında nasıl hissediyorsun? 90
Tablo 38. Bu logolardan hangilerini tanıyorsun ? İsimlerini Biliyor musun ? 91
Tablo 39. Bunları nerede gördün? 92
Tablo 40. Hangilerini kullanıyorsun? 92
Tablo 41. İnsanların fotoğraflarını paylaşmasını nasıl buluyorsun/ paylaşıldığında nasıl hissediyorsun? 93

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.Paylaşan Ebeveynlik Düzeyi Düşük Çıkan Ebeveynlerin Çocukları Tarafından Çizilen Resim Örnekleri 94
Şekil 2.Paylaşan Ebeveynlik Düzeyi Yüksek Çıkan Ebeveynlerin Çocukları Tarafından Çizilen Resim Örnekleri 96

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
YTÜ	: Yıldız Teknik Üniversitesi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
OECD	:Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü)
WHO	: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)
PEÖ	: Paylaşan Ebeveynlik Ölçeği
PMKÖ	: Problemli Medya Kullanım Ölçeği

1. GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmaya konu olan problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, varsayımları ve sınırlılıkları ele alınmış; araştırmada kullanılan temel kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Dijitalleşme, günümüzde yaşamın hemen her alanında etkisi hissedilen, sosyal hayattan toplumsal kurumların işleyişine kadar pek çok yapıyı etkileyen ve dönüşüme uğratan bir süreçtir. Bu süreçte insanların birbirleriyle olan iletişimi, sosyal ilişkileri ve bilgiye ulaşma şekilleri de değişmektedir (Şen ve Erol, 2024).

Toplumsal yapının temeli olan aile kurumu, tarih boyunca manevi değerler, kültürel faktörler, eğitim düzeyleri, ekonomik koşullar gibi çeşitli etkenler doğrultusunda biçimlenmiştir. Günümüzde ise televizyon, akıllı telefon, tablet gibi teknolojik icatların kullanım alanlarının genişliği ve beraberinde kullanılan sosyal medya uygulamalarının etkisi aile içi iletişimde önemli bir faktördür. Hızla gelişen teknolojik adımlar başlangıçta önemli kolaylıklar sağlasa da kısa sürede ortaya çıkan olumsuz etkileri sebebiyle de sorgulanmaya başlanmıştır (Zorlu, 2025).

İletişim araçlarındaki bu değişim, aile içindeki bilgi paylaşımını da derinden etkilemiştir. Yüz yüze yapılan görüşmeler, yerini giderek artan bir şekilde teknoloji üzerinden kurulan iletişime bırakmıştır. Dijital teknolojilerin aile içine girmesi, ebeveynlerin çocuklarıyla kurduğu etkileşimi ve ebeveynlik davranışlarını da dönüştürmektedir (Livingstone ve Byrne, 2018). Özellikle sosyal medyanın yaygınlaşması ebeveynlerin çocuklarına dair fotoğraf, video ve bilgi paylaşımını arttırmış ve bu durum, çocukların dijital kimliğini ve mahremiyet algısını şekillendiren yeni ebeveynlik biçimlerini ortaya çıkarmıştır (Omur ve Uyar, 2022). Bununla birlikte, son dönemde hayatın merkezine yerleşen bu dijital uygulamalar aile içindeki rol ve sorumluluk dağılımını da dönüştürerek, ebeveynlerin eğitim, gözetim ve rehberlik rollerinde köklü değişikliklere yol açmıştır (Qian ve Hu, 2024).

Ebeveynlerin, çocuklarının fotoğraf, video ve kişisel bilgilerini sosyal medya platformlarında paylaşması literatürde "sharenting" olarak tanımlanmaktadır (Brosch, 2017) ve bu durum günümüzde oldukça yaygınlaşmıştır (Aslan ve Durmuş, 2020). Bu da çocukların dijital ayak izlerinin henüz onlar farkında değilken ve onların görüşleri alınmadan oluşmaya başlamasına sebep olmaktadır.

Sosyal medya kullanımı, yalnızca paylaşım davranışlarını değil, ebeveynlik kavramını da yeniden şekillendirmiştir. Dijital çağın beraberinde getirdiği dönüşümlerle birlikte, ebeveynlerin çocuklarının teknolojiyle kurdukları ilişkiyi düzenleme ve gözetim altında tutma sorumluluğu da artmıştır. Bu durum literatürde "internet ebeveynliği (internet parenting)" kavramı ile açıklanmaktadır. İnternet ebeveynliği, ebeveynlerin dijital ortamlardaki rehberliklerine ve sınır koyma davranışlarına odaklanmakta ve çocukların medya kullanım davranışları üzerindeki ebeveyn etkilerini anlamaya yönelik önemli bir çerçeve sunmaktadır (Valcke vd, 2010).

Ebeveynlerin teknolojiye bakış açısı ve yönlendirmeleri, çocukların dijital içeriklerle kurduğu ilişkiyi doğrudan belirlemektedir. Nitekim bu süreçte ebeveynler ne kadar etkili bir rehberlik yaparsa, çocukların da o derece bilinçli birer medya tüketicisi haline geldiği görülmektedir (Aslan ve Zinderen, 2024). Bu etkilerin en yoğun biçimde gözlemlendiği evre ise çocukların sosyal-duygusal gelişiminin temellerinin atıldığı "okul öncesi" dönemdir. Bu dönemde çocuklar, aile içindeki iletişim kalıplarını içselleştirmekte, ebeveynlerini rol model almakta ve sosyal ilişkilerini bu temeller üzerine inşa etmektedir. Aynı zamanda maruz kaldıkları medya içerikleri yoluyla sosyal davranışlara dair zihinsel şemalar geliştirmektedirler (Anderson ve Bushman, 2002). Bu bağlamda erken çocukluk döneminde kontrolsüz medya kullanımı ve bu konudaki ebeveyn rolleri, çocukların sosyal ilişkilerinde ve iletişim becerilerinin gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Dijital araçlara fazla maruz kalma, yalnızca sosyal medya kullanımını değil, çocukların sosyal ilişkilerini de etkilediğinden akran ilişkileri ve zorbalık davranışlarını da etkileyen önemli bir risk faktörü haline gelmiştir (Özaydın, 2024). Yaşamın erken dönemlerinde kazanılan olumlu deneyimler, çocuğun ilerleyen yaşlarda duygularını düzenleme becerisinin gelişiminde, sosyal uyumunda ve davranışsal düzenlemesinde önemli bir rol oynamaktadır (Gunnar ve Barr, 1998). Bu sebeple okul öncesi dönemde edinilen bilgiler ileriki yaşamın temelini oluşturacaktır. Problemli medya kullanımıyla birlikte maruz kalınan şiddet, cinsel vs. içerikler; çocukların hem davranışsal hem de duygusal gelişimini olumsuz yönde

etkileyebilmektedir. Buna bağlı olarak da akran ilişkilerinde saldırgan tutumların görülme riskini artırabilmektedir (Anderson ve Bushman, 2001). İlgili literatür incelendiğinde; paylaşan ebeveynlik (sharenting) ile ilgili araştırmaların (Aslan ve Durmuş, 2020; Ayçiçek, 2024; Bayraktar ve Çelik, 2025; Civan, 2025; Kılıç ve Tepeli, 2025; Maraşlı vd., 2016; Omur ve Uyar, 2022; Ögel Balaban, 2021, 2022; Say vd., 2025; Taşcı, 2024) bu araştırmada incelenen değişkenlerden daha farklı konulara odaklandığı görülmüştür. Mevcut literatürde bu değişkenlerin bir arada ele alındığı çalışmalara rastlanmamış olması, paylaşan ebeveynlik davranışlarının çocukların problemli medya kullanımı ve akran zorbalığı ile olan ilişkisinin birlikte incelenmesini gerekli kılmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı çocuğunu sosyal medyada paylaşan ebeveynlerin çocuklarını sosyal medyada paylaşma düzeyleri ile çocukların problemli medya kullanımları ve akran zorbalığı davranışları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

1.2.1. Alt Amaçlar

1. Annelerin çocuklarını paylaşma düzeyleri ile çocukların problemli medya kullanım durumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Çocukların problemli medya kullanım durumları ve akran zorbalığı davranışları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Annelerin çocuklarını paylaşma düzeyleri ile çocukların akran zorbalığı davranışları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Annelerin paylaşan ebeveynlik (sharenting) davranışları demografik özelliklerine göre değişmekte midir?
5. Çocukların akran zorbalığı davranışları demografik özelliklerine göre değişmekte midir?
6. Çocukların problemli medya kullanımı demografik özelliklerine göre değişmekte midir?
7. Annelerin çocuklarını sosyal medyada paylaşma davranışlarına ve bu paylaşımların etkilerine yönelik görüşleri nelerdir?
8. Çocukların sosyal medyada yer alma ve paylaşılma durumlarına ilişkin duygu ve düşünceleri nelerdir?

9. Annelerin paylaşan ebeveynlik düzeylerinin çocukların çiz ve anlat tekniğiyle çizdiği resimlere yansımaları nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Dijitalleşmenin artmasıyla birlikte teknoloji günlük yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Teknolojiyle birlikte gelen internet ve sosyal medya uygulamaları nedeniyle günümüzde dünyanın birçok yerinde çocuklar erken yaşlarda sosyal medya ortamlarına dahil olmakta ve medyayla iç içe yaşamaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2015) internetle ve internetle ilişkili teknolojik araçların kullanımını bir halk sağlığı sorunu olarak görmeye başlamıştır. Artan ekran süreleri çocuklarda davranış problemleri, uyku sorunları ortaya çıkarmaktadır (Kulu, 2023). Günümüzde sosyal medya kullanımı hızla artmış ve ebeveynlerin çocuklarına dair paylaşımları da bu doğrultuda çoğalmıştır. Ebeveynlerin çocuklarını sosyal medyada paylaşmaları yani "Sharenting" olarak adlandırılan bu davranış, çocukların mahremiyeti ve dijital kimlik gelişimi açısından önemli tartışmalara yol açmaktadır. Özellikle okul öncesi dönemde, çocukların dijital medya araçlarına yoğun maruziyetinin sosyal-duygusal, bilişsel ve dil gelişimlerini olumsuz etkileyebileceği ileri sürülmektedir (Madigan vd., 2019; McArthur vd.,2020; Mustafaoğlu vd., 2018). Bu durum, çocukların medya kullanımıyla ilgili ebeveynlerin bilinçli kararlar almasını ve olumlu rol model olunmasını daha önemli hale getirmektedir. Araştırma, ebeveynlerin sosyal medyada çocuklarına dair paylaşımlarının, çocukların problemli medya kullanımı ve akran zorbalığı davranışları üzerindeki etkilerini incelemek bu alandaki bilgi boşluğunu doldurmak adına önemlidir.

Literatüre bakıldığında paylaşan ebeveynlik davranışı, problemli medya kullanımı ve akran zorbalığıyla ilgili sınırlı sayıda ve ayrı ayrı çalışmalarla karşılaşılmıştır ancak üç kavramın ilişkisini gösteren bir çalışma ile karşılaşılmamıştır. Bu sebeple; annelerin sosyal medyada çocuklarına dair paylaşım düzeyleri ile çocukların problemli medya kullanımı ve akran zorbalığı davranışları arasındaki ilişkiyi inceleyerek, ebeveynlerin dijital paylaşımlarının çocuklar üzerindeki olası etkilerini ortaya koymayı, ebeveynlerin paylaşım düzeyleriyle çocukların problemli medya kullanımı arasındaki ilişkiyi incelemeyi ve problemli medya kullanımı olan çocuklarda akran zorbalığı davranışlarının düzeyini incelemeyi amaçlamaktadır. Elde edilecek bulguların, ebeveynlerin dijital platformlardaki paylaşımlarının etkileri konusunda farkındalık

oluşturması, çocukların problemli medya kullanım alışkanlıkları konusunda ve akran zorbalığı davranışlarında önlem almaları için farkındalık oluşturmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Katılımcıların veri toplama araçlarına içtenlikle cevap verdikleri varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma, MEB'e bağlı resmi anaokulu ve anasınıflarında okul öncesi eğitime devam eden 48-72 ay arası 282 çocuk, çocukların anneleri ve öğretmenleri ile sınırlıdır.
2. "Paylaşan Ebeveynlik Ölçeği", "Problemli Medya Kullanım Ölçeği" ve "Okul Öncesi Akran Zorbalığı Ölçeği", görüşme formu ve çocuk resimleri ile elde edilen veriler ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Okul Öncesi Dönem: Çocukların yaklaşık 36–72 ay arasında bulunduğu, temel gelişim alanlarının hızla ilerlediği ve sosyal öğrenmenin yoğun olduğu erken çocukluk dönemidir (MEB, 2013).

Paylaşan Ebeveynlik (Sharenting): Ebeveynlerin çocuklarına ilişkin fotoğraf, video veya çeşitli bilgiler barındıran kişisel içerikleri sosyal medya hesaplarında paylaşmasıdır (Brosch, 2017; Collins Dictionary, 2013).

Problemli Medya Kullanımı: Bireylerin medya araçlarıyla olan etkileşimlerinin aşırıya kaçması,bu davranışın kontrolsüz hale gelmesi ve psikososyal işlevselliği olumsuz etkilemesi durumu olarak tanımlanmaktadır (Domoff vd., 2019; Young, 1998).

Akran Zorbalığı: Bir birey ya da grubun, kendisini savunmakta güçlük çeken bir başkasına yönelik; belirli bir zaman dilimi içerisinde, kasıtlı ve tekrarlayan bir biçimde sergilediği doğrudan veya dolaylı olarak yapılan olumsuz davranışlardır(Olweus, 1993; 2011).

2. KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Okul Öncesi Dönem ve Önemi

Okul öncesi dönem, doğumdan sonraki süreçte gelişimin en hızlı ve yoğun biçimde gerçekleştiği evrelerden biridir. Bu dönem, çocuğun çevresiyle etkileşime girerek temel öğrenmelerini kazanmaya başladığı, bireysel ve toplumsal yaşama ilişkin pek çok davranışın şekillendiği kritik bir zaman dilimini kapsamaktadır (Sapsağlam, 2018). Bu süreç yalnızca bir çocukluk dönemi olarak değil, bireyin bilişsel, sosyal, duygusal ve dilsel temellerinin şekillendiği; kişiliğin ve davranış kalıplarının oluşmaya başladığı bir gelişim evresi olarak kabul edilmektedir (MEB, 2013). Oktay, bu dönemi yaşamın sihirli yılları olarak nitelendirmekte ve bireyin sonraki yaşamında kalıcı izler bırakan temel yaşantıların bu dönemde oluştuğunu vurgulamaktadır. Erken çocukluk yıllarında kazanılan deneyimler hem akademik hem sosyal yönden ileriki gelişim üzerinde belirleyici bir rol oynar (Oktay, 2007).

Yavuzer'e (2019) göre okul öncesi dönem, çocuğun kişiliğinin temellerinin atıldığı ve benlik algısının şekillenmeye başladığı önemli bir gelişim evresidir. Ona göre, bu yıllarda çocuğun davranış biçimleri, alışkanlıkları, değer yargıları ve toplumsal rollerin ilk modelleri oluşur. Çocuk, çevresiyle kurduğu etkileşimler yoluyla toplumsal yaşamın kurallarını, iletişim biçimlerini ve kendi benliğine ilişkin farkındalığı öğrenir. Bu nedenle, bu dönemin bilinçli biçimde desteklenmesi bireyin yaşam boyu gelişimini olumlu yönde etkiler.

Okul öncesi dönem aynı zamanda bilişsel gelişimin en yoğun yaşandığı evredir. Poyraz ve Dere (2012), erken yaşlarda edinilen öğrenme deneyimlerinin çocuğun ileriki akademik başarılarını ve öğrenmeye yönelik tutumlarını güçlü biçimde etkilediğini belirtmektedir. Oğuzkan ve Oral (1998) ise bu dönemdeki eğitimin amacının yalnızca bilgi kazandırmak değil, çocukta yaratıcı düşünme, problem çözme, kendini ifade etme, çevresini anlamlandırma ve estetik duyarlılığı geliştirmek

olduğunu vurgular. Bu açıdan okul öncesi eğitim, bilişsel gelişim kadar duygusal ve sosyal gelişim alanlarını da destekleyen bütüncül bir yapıya sahiptir.

Uluslararası araştırmalar da bu dönemin önemini açık biçimde ortaya koymaktadır. Shonkoff ve Phillips (2000), erken çocukluk yıllarının beyindeki sinirsel bağlantıların en hızlı kurulduğu, öğrenme kapasitesinin en yüksek olduğu dönem olduğunu vurgular. Çocuğun içinde bulunduğu çevrenin kalitesi, beyin gelişimiyle doğrudan ilişkilidir. Destekleyici ve güvenli çevrelerde büyüyen çocukların bilişsel becerilerinin ve öz-düzenleme kapasitelerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Barnett (2011), erken çocukluk eğitimi programlarının uzun vadeli etkilerini incelemiş ve erken dönemde sunulan nitelikli eğitim müdahalelerinin bilişsel, sosyal ve akademik gelişim üzerinde kalıcı sonuçlar yarattığını belirtmiştir. Araştırmacıya göre erken yaşta yapılan eğitim yatırımları hem birey hem toplum açısından yüksek getiriler sağlamaktadır. OECD'nin Starting Strong V (2017) raporu da benzer biçimde, erken çocukluk eğitiminin bireylerin eğitim başarısı, istihdam oranı ve sosyal uyum düzeyine uzun vadede olumlu katkılar sunduğunu; bu nedenle okul öncesi eğitimin ülkelerin kalkınma stratejilerinde önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamaktadır.

Türkiye bağlamında, okul öncesi eğitim 2000'li yıllardan itibaren eğitim sisteminde giderek daha fazla önem kazanmıştır. MEB (2013)'e göre, okul öncesi eğitim çocukların bireysel gelişim farklılıklarını gözeten, tüm gelişim alanlarını bütüncül olarak destekleyen ve demokratik değerlere dayalı bir anlayışla yürütülmelidir.Bu dönemde çocuğa sunulan güvenli ve sevgi dolu bir çevre,çocuğun öğrenmeye yönelik olumlu tutum geliştirmesini kolaylaştırmakta ve özgüven duygusunun temelini oluşmaktadır (Oktay, 2007).

Okul öncesi eğitimin niteliği, çocukların sosyal-duygusal gelişiminde de belirleyicidir. Nitelikli bir eğitim ortamında çocuklar paylaşmayı, iş birliği yapmayı, duygularını tanımayı ve ifade etmeyi öğrenirler (Yavuzer, 2023). Bu beceriler, akran ilişkilerinde empati kurma, kurallara uyma ve problem çözme davranışlarının temelini oluşturur. Dolayısıyla okul öncesi dönem yalnızca akademik hazırlık süreci değil; çocukların yaşam becerileri kazandıkları, toplumsal hayata ilk adımlarını attıkları bir öğrenme evresidir.

2.2. Okul Öncesi Dönemde Aile

Aile, toplumun en küçük ve en temel sosyal birimidir. Çocuğun ilk sosyalleşme ortamı olarak aile; bireyin değer yargılarının, davranış biçimlerinin ve kişilik özelliklerinin şekillenmesinde belirleyici bir role sahiptir (Oktay, 2007; Yavuzer, 2019). Aile, çocuk için ilk eğitim ortamıdır ve ebeveynler çocukların ilk öğretmenleri konumundadır. Okul öncesi dönemde çocuklar, çevrelerindeki kişileri gözlemleyerek öğrenirler. Çocuğun gözlemlediği en yakın çevresi ailedir. Bu nedenle ebeveynlerin tutum ve davranışları, çocuğun kişilik gelişimi ve ileriki yaşantısında sergileyeceği davranış kalıplarının temelini oluşturur (Yavuzer, 2023).

Çocuklar okul öncesi dönemde akranlarıyla kurdukları ilk iletişimde, aileleriyle kurmuş oldukları iletişim biçimlerini okulda uygulamaktadırlar (Gülay-Ogelman, Körükçü ve Ersan, 2015). Dolayısıyla aile, yalnızca çocuğun kişilik gelişiminde değil, aynı zamanda sosyal becerilerinin ve dolaylı olarak toplumsal yapının şekillenmesinde de etkilidir. Çocuğun kişiliğinin gelecekte biçimlenmesinde anne ve babaların yetiştirme tutumlarının hem olumlu hem de olumsuz etkileri bulunabilmektedir (Yılmaz Ünal ve Deniz, 2016). Çocuklar ebeveynlerinin sözlerini, davranışlarını ve hareketlerini örnek alıp taklit ederler (Yurt, 2022).

2.3. Ebeveynlik Stilleri

Ebeveynlik stili; ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde benimsedikleri tutum ve davranışların oluşturduğu bir bütün olarak tanımlanmakta (Baumrind, 1971) ve ebeveynin çocuğa karşı sergilediği davranışların içinde yer aldığı genel duygusal iklimi yansıtmaktadır (Darling ve Steinberg, 1993). Bu kavram; ebeveynin çocuğa yönelik duygusal yaklaşımını, iletişim biçimini ve disiplin anlayışını kapsayan bütüncül bir yapıdır. Ebeveynlik stilleri; çocuğun kişilik gelişimi, öz düzenleme becerileri ve sosyal uyumunda önemli bir belirleyici olarak görülmektedir.

Kavramın sistematik biçimde sınıflandırılması ilk kez Diana Baumrind (1966, 1971) tarafından yapılmış; ebeveynlerin sıcaklık (warmth) ve denetim (control) düzeylerinin çocuk gelişimi üzerindeki etkileri incelenmiştir. Daha sonra Maccoby ve Martin (1983), bu modeli duyarlılık (responsiveness) ve talepkarlık (demandingness) olarak iki temel boyut çerçevesinde genişleterek ebeveynlik davranışlarını daha kapsamlı biçimde açıklamıştır.

Darling ve Steinberg (1993), ebeveynlik stilini yalnızca çocuğa yönelik somut davranışlardan ibaret görmekten ziyade, ebeveyn-çocuk etkileşiminin genel duygusal atmosferi olarak tanımlayan bütünleştirici bir model sunmuşlardır. Onlara göre ebeveynlik; ebeveynin çocuk yetiştirme hedefleri, bu hedeflere ulaşmak için kullandığı ebeveynlik uygulamaları ve bu uygulamaların gerçekleştiği duygusal iklimden oluşur. Ebeveynlik stili, bu yapı içinde ebeveynin çocuğuna yaklaşımını belirleyen bir çerçeve görevi görür ve ebeveynin tutumlarının çocuk üzerindeki etkisini güçlendirebilir ya da zayıflatabilir. Yani ebeveynlik stili doğrudan bir davranış değil, ebeveynin çocukla kurduğu ilişkinin kalitesini ve çocuğun sosyal gelişimini etkileyen bir faktördür.

Türk literatüründe ise Mehmet Teber (2023), "Yetkin Ebeveynlik" adlı kitabında, Batı literatüründeki Authoritative Parenting kavramının Türkçede sıklıkla "Demokratik Ebeveynlik" olarak yanlış çevrildiğini, doğru karşılığın "Yetkin Ebeveynlik" olması gerektiğini belirtmiştir. Teber, ebeveynliğin temelini sevgi ve sınır dengesi üzerinden açıklamakta; Maccoby ve Martin'in (1983) modelinde yer alan talepkarlık (demandingness) boyutunu "Sınır Ekseni", duyarlılık (responsiveness) boyutunu ise "Sevgi Ekseni" olarak nitelendirmektedir.

2.3.1. Geleneksel Ebeveynlik Stilleri

Ebeveynlik stillerine ilişkin en yaygın kullanılan kuramsal sınıflandırma Diana Baumrind (1966, 1971) tarafından geliştirilmiştir. Baumrind, ebeveyn tutumlarını gözlemleyerek başlangıçta üç temel ebeveynlik stili (demokratik, otoriter ve izin verici) tanımlamıştır. Daha sonra Maccoby ve Martin (1983), bu yaklaşımı duyarlılık (responsiveness) ve talepkarlık (demandingness) olarak adlandırılan iki temel boyut çerçevesinde yeniden kavramsallaştırmıştır. Bu iki boyutun farklı durumlarla bir araya gelmesiyle, literatürde günümüzde yaygın olarak kullanılan dört temel ebeveynlik stili sınıflandırması ortaya konulmuştur.

Demokratik (Yetkin) Ebeveynlik: Bu ebeveynlik stili, ebeveynin çocuğa karşı hem yüksek duyarlılık hem de yüksek talepkarlık gösterdiği dengeli bir yaklaşımı temsil eder. Bu ebeveynler, çocuklarına karşı sıcak, destekleyici ve açıklayıcıdır; ancak aynı zamanda davranışlarını yönlendiren açık ve tutarlı sınırlar koyarlar. Çocuğun fikirlerine değer verir, kuralların gerekçesini açıklar ve özerklik gelişimini teşvik ederler. Bu tutum; çocuklarda öz denetim, benlik saygısı, sosyal uyum ve akademik

başarı gibi olumlu gelişimsel sonuçlarla ilişkilendirilmiştir (Baumrind, 1971; Darling ve Steinberg, 1993).

Otoriter Ebeveynlik: Yüksek düzeyde talepkarlık ve düşük düzeyde duyarlılıkla karakterize edilen bir stildir. Bu ebeveynler, çocuklarından koşulsuz itaat bekler, kuralların nedenini açıklamadan katı bir disiplin uygular ve genellikle cezalandırıcı yöntemlere başvururlar. Ebeveyn-çocuk iletişimi çoğunlukla tek yönlüdür. Bu tarz; çocuklarda kaygı, içe kapanıklık, düşük özsaygı ve itaatkar ama bağımlı davranış örüntüleriyle ilişkilidir (Baumrind, 1971; Maccoby ve Martin, 1983).

Hoşgörülü (İzin Verici) Ebeveynlik: Bu stili benimseyen ebeveynler yüksek duyarlılık, ancak düşük talepkarlık gösterirler. Çocuklarına karşı sıcak, anlayışlı ve kabul edici bir yaklaşım sergilerken, sınır koyma ve davranış denetimi konusunda yetersiz kalırlar. Bu ebeveynlik tarzı, çocuğun özgürlüğünü ön plana çıkarır; ancak çoğu zaman tutarlılıktan uzak olduğu için çocuklarda öz denetim eksikliği, kurallara uyum zorluğu ve düşük akademik başarı gibi sonuçlara yol açabilmektedir (Baumrind, 1971; Maccoby ve Martin, 1983).

İhmalkar (İlgisiz) Ebeveynlik: Hem duyarlılığın hem de talepkarlığın düşük olduğu bir stildir. Bu ebeveynler, çocuklarının ihtiyaçlarına karşı ilgisizdir, duygusal destek sağlamaz ve destekleyici rehberlik sunmazlar. Ebeveyn-çocuk ilişkisi genellikle mesafelidir ve etkileşim düzeyi düşüktür. Bu tarz; çocuklarda düşük özsaygı, davranışsal problemler, akademik başarısızlık ve sosyal uyumsuzluk gibi olumsuz gelişimsel sonuçlarla ilişkilendirilmiştir (Darling ve Steinberg, 1993; Maccoby ve Martin, 1983).

2.3.2. Postmodern Toplumda Ortaya Çıkan Ebeveynlik Kavramları

Değişen toplum ile aile kavramında da değişimler meydana gelmiştir. Dünya genelinde ve Türk toplumuna bakıldığında çocukların daha çok anne tarafından büyütülmesi durumu mevcuttur. Değişen toplum yapısı ve yaşam koşulları doğrultusunda kadınlar, çalışma hayatında daha aktif rol almaya başlamıştır. Bu sebeple çocukları büyütme konusunda ebeveynler ortak sorumluluk almak durumunda kalmışlardır. Günümüzde artık çocuğun bakımında annenin sorumluluğu kadar babanın da sorumluluğu vardır (Belli, Akçay ve Yılmaz, 2021). Teknolojinin gelişmesiyle birlikte ebeveynlerin çocuklara rol model olması, onları kontrol etmesi ve kötü sonuçların ortaya çıkmasını önlemek için çaba göstermeleri gerekmektedir

(Yurdakul vd., 2013). Dolayısıyla toplumdaki hızlı gelişim ve dönüşüm, aileye yeni sorumluluklar yüklemiş ve var olan rollerini değiştirmiştir. Geleneksel ebeveynlik stillerine ek olarak, değişen yaşam koşullarıyla birlikte literatürde pek çok yeni ebeveynlik kavramı ortaya çıkmıştır (Burns ve Gottschalk, 2019). Ebeveynlerin çocuklarının hayatına yoğun bir biçimde dahil olduğu "Helikopter Ebeveynlik" ve teknoloji ile bütünleşen "Dijital Ebeveynlik" sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla ortaya çıkan "Paylaşan Ebeveynlik" gibi kavramlar bu yeni kavramlar arasında öne çıkmaktadır.

2.3.2.1. Helikopter Ebeveynlik

Helikopter ebeveynlik; ebeveynlerin çocuklarının hayatına yoğun biçimde dahil olduğu, onları sürekli kontrol ettiği ve özerklik gelişimlerini sınırladığı bir ebeveynlik biçimidir. Kavram 1969 yılında psikoterapist Haim Ginott tarafından kullanılmış ve ebeveynlerin çocuklarının etrafında "helikopter gibi dolaşarak" sürekli gözetim halinde bulunmalarını ifade etmiştir ve küçük bir çocuğun annesini bu şekilde ifade etmesi üzerine bu ismi almıştır (Padilla Walker ve Nelson, 2012). Bu ebeveynlik biçimi; çocuk odaklı yaşam, mükemmeliyetçilik, aşırı koruma ve planlama davranışları içermektedir (Yılmaz ve Büyükcebeci, 2019).

Dünyanın farklı ülkelerinde, aşırı ebeveynlik uygulamalarını tanımlamak amacıyla kaplan (Tiger), sarmaşık (Ivy), kar küreyici (Snowplough) ya da çim biçme makinesi (Lawnmower) gibi çeşitli benzetmelerin kullanıldığı görülmektedir (Burns ve Gottschalk, 2019). Ebeveynlerin çocuklarının her eylemine aşırı katılım göstermesi, onların yerine karar vermesi ve bağımsızlığını kısıtlaması helikopter ebeveynliğin temel göstergeleridir (Kwon vd., 2016; Yılmaz, 2019). Günümüzde de dijital teknolojilerin yaygınlaşmasıyla birlikte bu ebeveynlik tutumu dijital ortamlara da yansımıştır. Ebeveynlerin mobil cihazlar aracılığıyla çocuklarıyla sürekli temas halinde olabilmeleri ve onları yakından takip edebilmesi onları kontrol ve müdahale davranışlarının dijital ortamlarda da sürdürülmesini kolaylaştırmıştır (LeMoyne ve Buchanan, 2011). Kwon, Yoo ve Bingham (2016), helikopter ebeveynliğin çocukların psikolojik uyumuna etkisini inceledikleri çalışmalarında; bu ebeveynlik tarzının çocukların içsel kontrollerini zayıflattığını tespit etmiştir. Araştırma bulgularına göre ebeveynlerin aşırı müdahalesi, çocukların kendi hayatları üzerindeki denetim hissini

azaltmakta ve bu durum dolaylı olarak duygusal iyi oluşlarını olumsuz etkilemektedir (Kwon vd., 2016).

2.3.2.2. Dijital Ebeveynlik

21. yüzyıl, dijital teknolojilerin yaşamın her alanına etki ettiği ve bu etkileşimin kaçınılmaz hale geldiği bir dönem olmuştur (OECD, 2018). Bu durum, aile yapısı ve ebeveynlik uygulamalarına yeni kavramların dahil olmasına yol açmıştır. Buna bağlı olarak, "dijital ebeveynlik" kavramı da modern çağın gereklilikleriyle ortaya çıkan yeni bir ebeveynlik anlayışı olarak literatürdeki yerini almıştır (Gözün Kahraman, 2025). Dijital ebeveyn; dijital çağın koşullarına göre konum alan, basit düzeyde dijital cihazları kullanabilen, sonsuz bir alan olan dijital mecralardaki olanakların bilincinde olan ve çocuğunu bu mecralardaki risk etmenlerine karşı muhafaza edebilen, birey haklarına sanal ya da gerçek fark etmeksizin saygılı şekilde davranılması gerektiğini çocuğuna öğreten ve teknolojik ilerlemelere açık olan bireydir (Yurdakul vd., 2013). Dijital ortamlarda çocukların güvenliğini sağlamak ebeveynler açısından giderek daha karmaşık bir görev haline gelmiştir. Bu noktada dijital ebeveynlik kavramı; ebeveynlerin hem dijital yeterliliklerini hem de çocuklarını çevrim içi risklerden koruma sorumluluklarını ifade etmektedir (Sırakaya ve Seferoğlu, 2018). Dijital ortamların hızla değişen doğası karşısında çocukların karşılaştıkları bilgi ve içerikleri doğru şekilde değerlendirmekte zorlanabildikleri belirtilmektedir. Bu durum, ebeveynliğin yalnızca teknolojiye erişimi sağlamakla sınırlı kalmaması gerektiğini, aynı zamanda çocuklara güvenli, bilinçli ve rehberli kullanım alışkanlığı kazandırmayı da gerektirdiğini göstermektedir (Canbek ve Sağıroğlu, 2007).

Manap ve Durmuş (2020), dijital ebeveynlik farkındalığına sahip ebeveynlerin dijital riskler, teknolojinin sunduğu olanaklar ve ebeveyn rehberliği konusunda bilinçli hareket etmeleri gerektiğini belirtmektedir. Ebeveynlerin, çocuklarına sunacakları dijital içerik ve araçlarda bilinçli seçimler yapmaları bu nedenle önem taşımaktadır. Ebeveynlerin, çocuklarına sunacakları dijital içerik ve araçlarda bilinçli seçimler yapmaları bu nedenle önem taşımaktadır. Okul öncesi dönemde çocukların dijital medya ile etkileşimleri büyük ölçüde aile ortamında şekillenmektedir (Marsh vd., 2015). Dijital ebeveynlik, yalnızca sınır koyma ya da yasaklama davranışını değil, aynı zamanda çocukların dijital ortamlarda farkındalık ve özdenetim becerisi geliştirmesine rehberlik etmeyi içerir (Yılmaz, 2023). Bu yaklaşım, çocukların dijital dünyada

bilinçli, üretken ve sorumlu bireyler olarak yetişmesine katkıda bulunur. Dijital dünyanın risklerinin giderek artmasıyla birlikte, ebeveynlerin çocuklarını sanal ortamda gözlemlemesi, yönlendirmesi ve gerekirse sınır koyması önemli bir ebeveynlik sorumluluğu haline gelmiştir (Livingstone vd., 2017). Kaya ve Mutlu-Bayraktar (2021) ise çocukların dijital dünyada bilinçli biçimde yer almalarının, gelişim süreçlerine olumlu katkılar sunduğunu ve bu durumun ebeveynlerin dijital tutumlarıyla yakından ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.

2.3.2.3. Paylaşan Ebeveynlik (Sharenting)

"Sharenting" (Paylaşan Ebeveynlik) kavramı; ebeveynlerin çocuklarına ait bilgileri, görselleri, videoları veya yazılı içerikleri, genellikle sosyal medya platformları aracılığıyla rutin ve aşırı bir şekilde paylaşma davranışıdır (Collins Dictionary, 2013). Sharenting kavramı ilk kez 2012 yılında kullanılmış (Leckart, 2012) ve 2015 yılında tanımlanmıştır (Kopuz, 2021). Bu kavram, İngilizcedeki "paylaşmak" (share) ve "ebeveynlik" (parenting) kelimelerinin bir araya gelmesiyle oluşturulmuştur (Maraşlı vd., 2016). Türkçe literatürde de "Paylaşan Ebeveynlik" ya da bazı kaynaklarda ise "Paylaşanababalık" olarak kullanılmaktadır (Ayhan ve Öztürk, 2021; Erişir ve Erişir, 2018; Kavlak, 2025).

2.3.2.3.1. Paylaşan ebeveynliğin Psikolojik ve Duygusal Boyutu

Bu boyut, hem ebeveynlerin paylaşım motivasyonlarını ve ruh hallerini hem de bu paylaşımların çocuklar üzerindeki duygusal etkilerini kapsamaktadır. Ebeveynlerin sharenting (paylaşan ebeveynlik) davranışı güdülerinin temelinde çoğunlukla kişisel, duygusal ve sosyal onay ihtiyacını giderme isteği yer almaktadır (Alemdar ve Kahraman, 2023). Ebeveynler, çocuklarıyla ilgili paylaşımlara gelen beğeni ve olumlu yorumlar sayesinde motive olmaktadır. Paylaşımlara gelen beğeni ve yorumların, ebeveynler için bir etkileşim alanı sunduğu ve ebeveynlik deneyimlerinin paylaşılmasına katkı sağladığı belirtilmektedir (Morva ve Gül Ünlü, 2022). Bu durum, literatürde ebeveynlik kimliği ve benlik algısı çerçevesinde ele alınmıştır (Brosch, 2018; Tosuntaş ve Griffiths, 2024). Bunun dışında ebeveynler; paylaşım yapma nedenleri arasında çocuklarıyla gurur duyma, takdir edilme ve mutluluklarını paylaşma gibi etkenleri de belirtmişlerdir (Aslan ve Durmuş, 2020).

Öte yandan bazı araştırmalar, paylaşım yapan annelerin, yapmayanlara göre "Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği" ve "Kümülatif Travma Ölçeği" puan

ortalamalarının daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (Aydoğan, 2024). Bu bulgu, paylaşım davranışının sebeplerinin arasında ebeveynlerin geçmişte yaşadıkları psikolojik travmaların etkisinin de olabileceğini göstermektedir.

Çocuklar açısından bakıldığında ise izinsiz paylaşımlar nedeniyle çocukların gelecekte utandırılması, alay edilmesi ve küçük düşürülmesi riski bulunmakta olup bu durum çocuğun benlik saygısını olumsuz etkileyebilmektedir (Siibak ve Traks, 2019). Literatürde, izinsiz paylaşım davranışlarının ebeveyn-çocuk güven ilişkisinde zedelenmeye sebep olabileceği üzerinde durulmaktadır (Lipu ve Siibak, 2019). Konuyla ilgili yapılan bir araştırmada görüşleri alınan bireyler, ebeveynleri sosyal medyada kendilerine ait bir görsel paylaştığında öfkelendiklerini belirtmişlerdir (Cansızlar, 2023). Bu durum, çocukların ebeveynlerinin kendilerini paylaşmalarından hoşnut olmadıklarını ve bu davranışın öfke duygusunu tetiklediğini göstermektedir.

2.3.2.3.2. Paylaşan Ebeveynliğin Sosyal ve Etkileşimsel Boyutu

Ebeveynlerin paylaşım motivasyonları incelendiğinde; sosyal destek arayışı, ebeveynlik deneyimlerini paylaşma isteği, olumlu geri bildirim alma ve çocuklarına dair anıları dijital ortamda saklama eğilimlerinin öne çıktığı görülmektedir (Omur ve Uyar, 2022). Özellikle yeni anne olan bireyler, ebeveynliğin getirdiği zorluklarla baş ederken çevresel ve sosyal desteğe daha fazla ihtiyaç duymakta ve bu desteği elde etmenin bir yolu olarak sharenting davranışını uygulamaktadırlar (Archer ve Kao, 2018; Fox ve Hoy, 2019). Sosyal destek ihtiyacı, ebeveynlerin yalnızca çocuk odaklı paylaşımlarını değil, genel olarak sosyal medya kullanımını da etkileyen bir faktördür. Bu nedenle birçok ebeveyn, sosyal çevreleriyle iletişimi ve etkileşimi sürdürmek amacıyla çocuklarının fotoğraf ve videolarını paylaşmaktadır. Bunun yanı sıra, ebeveynlerin dijital ortamda iyi bir ebeveyn imajı oluşturma ve ebeveynlik rollerini toplumsal alanda görünür kılma isteğinin de paylaşım (sharenting) davranışlarını motive eden önemli etkenlerden biri olduğu görülmektedir (Damkjaer, 2018; Lazard vd., 2019). Ebeveynler, sosyal medya paylaşımlarını uzakta yaşayan aile bireyleri ve arkadaşlarıyla iletişim kurmanın yanı sıra, çocukları için dijital bir anı arşivi oluşturmak amacıyla da kullandıklarını belirtmiştir (Blum-Ross ve Livingstone, 2017). Öte yandan, paylaşım (sharenting) davranışının ebeveynlerin "beğenilme" ve onaylanma ihtiyaçlarını karşılaması, sosyal medyada daha görünür olmasını sağlaması ve bazı durumlarda sosyal medya aracılığıyla maddi kazanç fırsatı yaratması

bakımından da yapıldığı belirtilmektedir (Ranzini vd., 2020). Kullanıcılar sosyal medyayı, sosyal etkileşim alanı olarak görmekte ve bilgi alma ve paylaşma süreçlerinde aktif olarak kullanmaktadırlar (Lin vd., 2017). Bazı ebeveynlerin %48,1'i paylaşım yapmayı doğru bulduklarını fakat %36,7'si paylaşım yapmayı onaylamadıkları halde çocuklarının görüntülerini paylaştıklarını belirterek duygusal bir ikilem yaşadıklarını göstermişlerdir (Aslan ve Durmuş, 2020). Bu durum, sharenting davranışının ebeveynler açısından bir sürekli kullanma isteğine ve başka bir deyişle bağımlılık davranışına dönüşebildiğini göstermektedir.

Bireylerin sürekli olarak çevrimiçi kalma, kendini güncelleme ve gelişmeleri takip etme isteği, Amerikalı bilim insanları tarafından Fear of Missing Out (FOMO) olarak adlandırılmış ve Türkçeye "gelişmeleri kaçırma korkusu (GKK)" şeklinde çevrilmiştir (Gökler vd., 2016). Bu durum, bireylerin sosyal çevrelerinde olup biten hiçbir şeyi kaçırmamak için sosyal medyada daha fazla zaman geçirmelerine neden olabilmektedir. Sosyal medyanın yoğun ve bilinçsiz düzeyde kullanımı ise "gelişmeleri kaçırma korkusu" ve cep telefonundan uzak kalmaya bağlı olarak gelişen "nomofobi" adı verilen dijital kaygıları da beraberinde getirmektedir (Ergül ve Yıldız, 2021). Bu korkular, bireyleri sanal dünyada gelişen her şeyi takip etmeye, sürekli güncel kalmaya ve hiçbir paylaşımı kaçırmamaya yöneltmektedir. Bu doğrultuda kişiler, sosyal medyada aktif kalmak ve toplumsal onay almak amacıyla sıklıkla paylaşım yapma davranışı göstermektedirler (Latipah, 2020). Bazı ebeveynler, aslında hissetmedikleri mutluluğu sosyal medyada paylaşarak hem kendilerini iyi hissetmeye hem de çevrelerinden onay almaya çalışmaktadırlar (Morva, 2014). Bu durum, Goffman'ın (1959) "ön sahne–arka sahne" yaklaşımıyla açıklanabilir. Goffman'a göre bireyler, toplumun onayını kazanmak için kendilerini belirli bir biçimde sunar ve olumsuz yönlerini gizlerler (Goffman, 2009). Buna dayanarak benzer şekilde, ebeveynlerin de sosyal medyada "iyi ebeveyn" imajı oluşturup olumlu bir izlenim bırakmayı amaçladıkları söylenebilir.

2.3.2.3.3. Paylaşan Ebeveynliğin Hukuki Boyutu

Paylaşan ebeveynlik, çocukların mahremiyet haklarını ve gizliliğini farkında olmadan ihlal edebilmektedir. Uluslararası düzeyde çocukların temel haklarını güvence altına alan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, çocukların güvenlik, sağlık, özel yaşam ve kişisel verilerinin korunmasına ilişkin temel ilkeleri içermektedir. Bu bağlamda,

çocukların rızası olmaksızın dijital platformlarda paylaşılan fotoğraf, video ve kişisel içeriklerin, söz konusu hakların ihlaline yol açabilmektedir (Serçemeli, 2020). Çocuk hakları sözleşmesinin 19. maddesi, taraf devletlerin çocukları bedensel veya zihinsel saldırılardan, şiddetten, suistimalden, ihmalden veya kötü muameleden korumak için yasal, idari, toplumsal ve eğitsel önlemleri alması gerektiğini belirtmektedir. Ancak ülkemizde bu tür paylaşımları engelleyecek veya yaptırım uygulayacak yeterli yasal düzenlemeler bulunmamaktadır (Kavlak, 2025). Çocuğun kendi rızası olmadan yapılan bu paylaşımlar hem çocuk haklarının hem de kişilik haklarının ihlaline neden olabilir. Türk Medeni Kanunu'nun 24. maddesinde, kişilik hakkına yönelik müdahaleler, ilgili kişinin rızası ya da hukuka uygun bir gerekçe bulunmadığı sürece hukuka aykırı kabul edilmektedir (Oğuzman ve Barlas, 2016). Bu kapsamda çocukların görsellerinin sosyal medyada paylaşılması, kişilik hakkına yönelik bir ihlal olarak ilişkilendirilmektedir (Omuralieva vd., 2024).

Westin'e göre mahremiyet, bireylerin, grupların ya da kurumların kendilerine ilişkin bilgilerin hangi koşullarda ne zaman ve ne ölçüde başkalarıyla paylaşılacağına ilişkin kontrol hakkını ifade etmektedir (Westin, 1967'den akt. Artuç, 2015). Mahremiyet hakkı insanın temel hak ve özgürlüklerinden şüphesiz en önemlilerindendir (Oğuz, 2024). Çocukluk döneminde bu hak, yalnızca fiziksel değil aynı zamanda dijital güvenliğin sağlanması açısından da büyük önem taşır. Kumar ve Schoenebeck'in (2015) gerçekleştirdiği çalışmada, ebeveynlerin sosyal medya paylaşımlarında çocuklarının mahremiyetini yeterince gözetmedikleri ve paylaşımların oluşturabileceği riskleri çoğu zaman geri palana attıkları belirtilmiştir. Araştırmada, ebeveynlerin olası mahremiyet risklerinin farkında olmalarına rağmen, beğeni ve olumlu geri bildirim gibi motivasyonların bu kaygıların önüne geçtiği vurgulanmaktadır.Benzer biçimde Baştemur ve diğerlerinin (2021) araştırma bulguları, birçok ebeveynin çocuklarının fotoğraflarını sansürsüz biçimde paylaşarak farkında olmadan mahremiyet ihlali yaptıklarını göstermektedir. Bu bulguları destekler nitelikte, Küçükali ve Serçemeli (2020) tarafından Instagram paylaşımları üzerine yapılan bir araştırmada da çocuk içeren gönderilerin %93,2'sinde yüzlerin açıkça göründüğü saptanmış; bu durumun çocuk hakları ihlali ve hatta ticari bir boyuta evrildiğinde "sosyal medyada çocuk işçiliği" riski taşıdığına dikkat çekilmiştir. Bu durum ise çocukların gelecekte sosyal ve psikolojik açıdan olumsuz etkilenme riskini artırabileceğini göstermektedir. Ebeveynler, sosyal medyada çocuklarına ilişkin

paylaşımların olumsuz sonuçlar doğurabileceğini fark etseler de bu farkındalık çoğu zaman davranışlarında bir değişiklik oluşturmamaktadır (Duygulu, 2019). Literatürdeki araştırmalar incelendiğinde, ebeveynlerin sharenting davranışının çocuklar üzerindeki etkileri ve olası sonuçları konusunda yeterli bilinç düzeyine sahip olmadıklarını göstermektedir (Oğuz, 2024).

2.3.3. İnternet Ebeveyn Stilleri

Dijitalleşmeyle birlikte ebeveynlerin çocuklarının internet kullanımına yönelik tutumları farklılaşmış ve bu durum, "internet ebeveyn stilleri" kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu stiller, ebeveynlerin çevrim içi ortamlarda çocuklarına ne düzeyde rehberlik ettiklerini,kurallar koyduklarını ve sınır tanıdıklarını açıklamaktadır. Özellikle okul öncesi dönemde çocukların medya araçlarına erişimi büyük ölçüde ebeveynlere bağlı olduğu için (Domoff vd., 2019), bu yaş grubundaki dijital alışkanlıkların şekillenmesi ebeveynin rehberlik becerileri ve yönlendirmeleriyle ilişkilidir (Nikken ve Schols, 2015). Valcke ve diğerleri (2010), ebeveyn stillerini klasik ebeveynlik stilleri literatürüne (Baumrind, 1971; Maccoby ve Martin, 1983) dayandırarak iki temel boyut üzerinden açıklamıştır:

Ebeveyn Kontrolü (Parental Control): Bu boyut, ebeveynlerin talepkarlığı (demandingness) veya davranışsal kontrolü ile ilgilidir. İnternet bağlamında bu boyut; çocuğun internet kullanımına rehberlik etme, gerektiğinde kullanım süresini sınırlama veya durdurma ve çevrim içi etkinliklerle ilgili kurallar belirleme düzeyini ifade eder. Bu boyut, ebeveynin çocuk üzerindeki yönlendirme ve sınır koyma tutumunun derecesini yansıtır.

Ebeveyn Sıcaklığı/ Yakınlığı (Parental Warmth): Ebeveyn duyarlılığı (responsiveness) veya destekleyiciliği olarak da adlandırılan bu boyut, ebeveynin çocuğun bireyselliğini, öz düzenlemesini ve kendini ifade etmesini ne ölçüde desteklediği ile ilgilidir. Bu, ebeveyn katılımı (involvement) veya destekleyiciliği (supportiveness) olarak da kavramsallaştırılabilir. İnternet bağlamında, ebeveynin çocuğuyla iletişim kurmak için ayırdığı zamanı, gösterdiği ilgiyi ve verdiği destek düzeyini yansıtır.

Bu iki boyutun (kontrol ve sıcaklık) yüksek ve düşük seviyelerinin kesişimi, dört temel internet ebeveynlik stilini ortaya çıkarmaktadır (Valcke vd., 2010).

1. Yetkin Ebeveyn Stili: Bu ebeveynler net kurallar belirler. Çocuklarından katı bir itaat beklemek yerine, onların sorumlu olmalarını ve kendilerinin öz düzenleme yapabilecekleri şekilde davranmalarını beklerler. Genellikle internetin ne zaman kullanılacağı gibi kurallar koyma eğilimindedirler. Valcke vd. (2010) tarafından yapılan çalışmada, bu stilin ebeveynler arasında %59,4 oranıyla en baskın stil olduğu belirtilmiştir.

2. Otoriter Ebeveyn Stili: Bu ebeveynler, kurallara hiçbir açıklama yapılmadan koşulsuz itaat edilmesini beklerler. İnternetle ilgili konular hakkında konuşmazlar ve sadece kendi algılarını kabul ederler.

3. İzin Verici Ebeveyn Stili: Bu ebeveynler, çocuklarına açık sınırlar koymazlar ve onlarla çatışmaya girmekten kaçınırlar. Çocuklarının isteklerini ön planda tutarlar. Ebeveynler çocuklarına rehberlik sağlama konusunda zorlanırlar. Araştırma sonuçlarına göre, bu ebeveynlik stiline sahip ebeveynlerin çocukları internet kullanımı diğer gruplara göre daha yüksek düzeydedir (Valcke vd., 2010).

4. İlgisiz/Serbest Bırakan Ebeveyn Stili: Ebeveynler, çocuklarının internet kullanımına müdahale etmezler. Çocuklarına karşı destekleyici bir rehberlik sunmazlar ve sınır koymazlar.

2.4. Dijitalleşme ve Değişen Ebeveynlik

Dijitalleşme, 21. yüzyıl becerilerinin gelişimini etkileyen ve toplumsal yaşamın her alanına etki eden bir süreçtir. Dünyanın değişim hızını artıran unsurların başında medya ve teknoloji gelmektedir. Bu yüzden artık dünya "sanal evren", "elektronik köy, "dijital fanus" gibi kavramlarla adlandırılmaktadır (Sapsağlam, 2025). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızlı gelişimi bireylerin öğrenme, iletişim kurma ve sosyalleşme biçimlerini değiştirmiştir (Livingstone ve Byrne, 2018). Çocuklar, bilgiye erişimin çok hızlı bir dünyada büyümekte ve dijital teknolojiler yaşamlarının doğal bir parçası haline gelmektedir. Yapılan araştırmalar, beş yaşından küçük çocukların yaklaşık %60'ının dijital teknolojileri kullandığını, %23'ünün ise aynı anda televizyon, bilgisayar ve internet kullanımına maruz kaldığını göstermektedir (Palaiologou, 2016). Bu bulgular, çocukların erken yaşta dijital medya ile etkileşim kurduklarını göstermektedir.

Günümüz çocukları, dijital teknolojilerle büyüyen ilk kuşak olarak "dijital yerliler" şeklinde tanımlanmaktadır (Prensky, 2001). Bu kuşak, doğuştan itibaren dijital

cihazlarla etkileşim halinde olup teknolojiyle bütünleşik halde dünyaya geldiği için teknolojiyi doğal yaşamın bir parçası olarak görmektedir. Bununla birlikte dijital teknolojiyle yaşamlarının daha sonraki dönemlerinde tanışan ve öğrenen yetişkinler ise "dijital göçmenler" olarak ifade edilmektedir. Palfrey ve Gasser (2008), bu sınıflamayı genişleterek "dijital göçebe" kavramını eklemiş ve bu grubun dijital yerliler ile dijital göçmenlere göre daha yaşlı bireyler olduğunu ifade etmiştir (Gözün Kahraman, 2025). Bu ayrımlar, ebeveynlerin teknolojiyle kurduğu ilişkinin kuşaktan kuşağa farklılaştığını ve dijital ebeveynlik rollerinin bu farklılaşma ile yeniden tanımlandığını göstermektedir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu olanaklar, çocukların öğrenme, iletişim, kendini ifade etme ve sosyal etkileşim becerilerini destekleme olanağı sunarken aynı zamanda denetimsiz veya aşırı kullanımın çeşitli bilişsel, duygusal ve sosyal riskleri de beraberinde getirdiği belirtilmektedir (Burns ve Gottschalk, 2019; Livingstone ve Byrne, 2018). Bu nedenle dijitalleşme hem eğitimde hem de aile yaşamında yeni bir denge arayışını zorunlu kılmış; ebeveynlerin çocuklarının dijital deneyimlerini daha bilinçli biçimde yönlendirmesini gerekli kılmıştır.

Dijitalleşmenin aile yaşamına getirdiği dönüşüm, ebeveyn-çocuk etkileşimini de derinden etkilemiştir. Günümüzde ebeveynler, çocuklarıyla geçirdikleri zamanın önemli bir bölümünde mobil cihazlara da eşlik eden bir dikkat bölünmesi yaşamaktadır. Bu olgu Mc-Daniel ve Coyne tarafından literatürde "teknoferans" olarak kavramsallaştırılmıştır (McDaniel ve Coyne, 2016). Teknoferans; televizyon, bilgisayar, akıllı telefon veya tablet gibi dijital cihazların farklı teknolojlerin kişiler arası etkileşimleri veya birlikte geçirilen zamanı kesintiye uğratması anlamına gelmektedir (McDaniel ve Radesky, 2018).

Ebeveynlerin dikkatlerini mobil cihazlara vermeleri, çocukların dikkat çekme davranışlarını artırmakta buna bağlı olarak ebeveynlerin bu davranışlara daha az tepki vermesine ve ebeveyn-çocuk etkileşiminde sözlü ifadelerin azalmasına yol açmaktadır (Radesky vd., 2015). Bu durum, ebeveyn-çocuk ilişkilerinde duygusal kopukluklara yol açmakta; çocukların sosyal-duygusal gelişiminde olumsuz etkiler doğurabilmektedir. Teknoferansın özellikle oyun ve yemek zamanı gibi duygusal etkileşimin yoğun olduğu anlarda ebeveynin tepkiselliğini azalttığı, çocuklarda ise olumsuz davranış örüntülerini tetikleyebildiği belirtilmektedir.

Teknoferans üzerine yapılan araştırmalar, ebeveynlerin çoğunun bu olgunun farkında olduklarını ancak kendi dijital alışkanlıklarını düzenlemede güçlük yaşadıklarını göstermektedir. Zayia ve diğerleri (2021), annelerin teknoferansın çocuklarının sosyal-duygusal işleyişi üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceğine inandıklarını belirtmiştir. Benzer biçimde, Kabakçı Yurdakul (2013), dijital dünyada ebeveynlerin çocuklarını çevrim içi risklerden korumak, güvenliğini sağlamak ve dijital ortamlarda rehberlik etmek gibi yeni sorumluluklar üstlenmeleri gerektiğini vurgulamıştır. Bu bulgular, dijital çağda ebeveynliğin değişime uğradığını; ebeveynlerin yalnızca çocuklarının teknoloji kullanımını denetlemelerinin değil, aynı zamanda kendi dijital alışkanlıklarını da düzenleyerek çocuklarına rol-model olmalarının gerekliliğini göstermektedir.

2.5. Dijital Dünyanın Çocuklar Üzerindeki Etkileri

Dijital teknolojilerin yaygınlaşmasıyla birlikte teknolojiyle etkileşim kaçınılmaz hale gelmiştir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2015), internet ve akıllı telefon gibi dijital cihazların aşırı ve kontrolsüz kullanımının halk sağlığı açısından ciddi riskler barındırdığını ve olumsuz sağlık sonuçlarına yol açabileceğini belirtmiştir. Bu etkileşimin faydaları olduğunu savunan görüşlere karşı bu teknolojilerin bilinçsizce kullanılması durumunda zararlı olabileceğine dair görüşler ve veriler mevcuttur. Çocuklar, medya aracılığıyla toplumsal roller, kültürel değerler ve yaşamla ilgili pek çok bilgiyi öğrenirler. Dijital medya araçları çocukların başarısını artırabilir,arkadaşlarıyla olumlu ilişkiler geliştirmesine yardımcı olabilir (Canadian Paediatric Society, Digital Health Task Force, 2019). Ama aynı medya aşırı kullanıldığında beynin yaratıcılık sistemine zarar verebilir ve çocukların akademik başarısının olumsuz etkilenmesine sebep olabilir (Yavuzer, 2024). Dijital teknolojilerin fazla kullanımı sonucunda beslenme, uyku, fiziksel ağrılar, işitme sorunları, dış dünya ile bağın zayıflaması, sosyalleşme sorunları ve psikolojik sorunlar meydana gelebilmektedir (Mustafaoğlu vd., 2018; Zeybekoğlu Akbaş ve Dursun, 2020). Fazla ekran süresi olan çocukların öğrenme sürelerinde, problem çözmelerinde, dil ve konuşma becelerinde ve motor becerilerinde sorunlar olduğu gözlemlenmiştir (Hu vd., 2020; Madigan vd., 2019). Araştırmalara bakıldığında genel olarak erken çocukluk döneminde teknolojinin aşırı kullanımının gelişim alanlarında gecikmelerle ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Mustafaoğlu vd, 2018). Araştırmalarda

karşılaşılan bir diğer sonuç ise medyanın şiddet davranışını etkilediği tespitidir. Araştırmalar, okul öncesi çocukların önemli bir bölümünün ekran karşısında uzun süre geçirdiğini ve bu durumun davranışsal sonuçlar doğurduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda okul öncesi çocukların önemli bir bölümünün günde iki saatten fazla televizyon seyrettiği ve buna bağlı olarak ekran süresi arttıkça saldırganlık ile şiddet davranışlarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Keikha vd., 2020). Benzer şekilde, erken çocukluk döneminde yoğun dijital medya kullanımının saldırganlık eğilimlerinin ortaya çıkmasında etkili bir faktör olduğu başka çalışmalar tarafından desteklenmektedir (Manganello ve Taylor, 2009). Ayrıca ekranın ebeveyn olmadan kullanıldığı durumlarda çocukların dijital bağımlılık eğilimlerinin arttığı ve bu artışın bazı davranışsal sorunlarla ilişkili olduğu saptanmıştır (Gökçen, 2023). Bunların yanı sıra okul öncesi dönemde gelişim alanlarının desteklenmesi amacıyla kullanılan teknolojik araçların ve uygulamalarının etkili olduğu düşünülmektedir (Kaçmaz, 2025). Özellikle kodlama robotlarıyla yapılan etkinliklerin ve uygulamaların, okul öncesi çocukların bilgi işlemsel düşünme becerilerini anlamlı düzeyde geliştirdiği saptanmıştır (Yang, 2024). Bu durum, teknolojinin çocuklara nasıl sunulduğu ve ne amaçla kullanıldığıyla ilişkili olduğunu göstermektedir.

2.5.1. Dijital Ayak İzi

Dijitalleşen dünyada bireyler interneti kullanırken farkında olarak ya da olmayarak çeşitli izler bırakmaktadır. Ziyaret edilen internet siteleri, yapılan paylaşımlar, yorumlar ve hatta basit bir tıklama bile kullanıcıya ait çevrim içi hareketlerin kaydedilmesine yol açmaktadır. Bu kayıtlar "dijital ayak izi" olarak tanımlanmakta ve bireyin çevrim içi ortamdaki tüm verilerini kapsamaktadır (Taş ve Bülbül, 2021). Dijital ayak izleri, bireylerin dijital ortamlarda kendileri tarafından üretilen verilerdir bu veriler reklam hedefleme, kişiselleştirilmiş içerik sunma veya kullanıcı deneyimini geliştirme gibi alanlarda önemli bir rol oynar (Koops, 2011; Taşkın vd., 2025).

Çocuklar söz konusu olduğunda dijital ayak izi çok daha hassas bir hal almaktadır. Bazı ebeveynlerin henüz doğmamış bebeklerinin ultrason görüntülerini paylaşması, çocukların dijital kimliklerinin daha dünyaya gelmeden oluşturulmaya başladığını göstermektedir (Brosch, 2016). Çocuğun rızası olmadan yapılan bu eylemler, dijital kimliğin çok erken zamanda ebeveyn tarafından şekillenmesine neden olmaktadır. Nitekim 2010 yılında birçok ülkede gerçekleştirilen AVG araştırması, 2 yaşın altındaki

her 100 çocuktan 81'inin ebeveynleri tarafından oluşturulmuş bir dijital ayak izine sahip olduğunu ortaya koymaktadır (AVG, 2010).

Dijital ayak izi yalnızca ebeveynlerin paylaşımlarıyla oluşmaz. Diğer kullanıcıların yaptığı beğeniler, yorumlar, takipler, favorilere eklemeler gibi etkileşimler de dijital iz bırakır ve sosyal medya platformları bu etkileşimlerin tamamını kayıt altına almaktadır (Micheli, Lutz ve Büchi, 2018). Bu veriler analiz edildiğinde bireyin demografik özelliklerinden kişilik yapısına ve davranışsal eğilimlerine kadar birçok bilgi elde edilebilmektedir (Hinds ve Joinson, 2018). Bu nedenle dijital izler; araştırmacılar, pazarlamacılar ve kamu kurumları için oldukça değerli veriler sunar. Literatürde veri gölgesi olarak adlandırılan ve bireyin aktif katılımı olmadan üçüncü taraflar ile dijital sistemler tarafından üretilen bu veriler, özellikle hedefli reklamlarda ve çeşitli sosyal medya hizmetlerinde sıklıkla kullanılmaktadır (Koops, 2011).

Paylaşan ebeveynlik(Sharenting) kapsamında yapılan paylaşımlar, çocukların dijital ayak izinin kontrolsüz bir şekilde artmasına sebep olurken önemli riskler de barındırmaktadır. Ebeveynler çocuklarının adı, yaşı, okulu ya da bulundukları yer gibi bilgileri paylaştığında bu bilgiler kötü niyetli kişilerin erişimine açık hale gelebilmektedir. Masum görünen çocuk fotoğraf ve videolarının, izinsiz biçimde kopyalanarak zararlı dijital platformlarda yeniden kullanılması, bu risklerden biridir (Nottingham, 2019). Üstelik hesaplar gizli olsa bile paylaşılan bir içeriğin kimler tarafından kaydedileceğini veya nasıl kullanılacağını kontrol etmek mümkün değildir. Bu durum, ebeveynlerin çocuklarına ait görsellerin üçüncü kişiler tarafından izinsiz şekilde sahiplenilmesiyle ortaya çıkan ve "dijital kaçırma" olarak adlandırılan ciddi bir güvenlik riskini gündeme getirmektedir (Steinberg, 2017). Dijital kaçırma; bir kişinin başka bir çocuğa ait fotoğrafları veya kişisel bilgileri kopyalayarak kendi çocuğuymuş gibi paylaşması şeklinde gerçekleşmekte ve daha çok küçük çocukları hedef almaktadır (Astam ve Pınarbaşı, 2020).

Dijital ayak izinin uzun vadeli etkileri de göz ardı edilmemelidir.Günümüzde işverenlerin adayları değerlendirirken onların çevrim içi geçmişlerini incelemeleri yaygın bir uygulama haline gelmiştir (Berkelaar, 2017). Bu durum, çocukların küçük yaşlarda ebeveynleri tarafından oluşturulan dijital izlerinin gelecekteki eğitim ve istihdam süreçlerini etkileyebileceğini göstermektedir. Bu nedenle uzmanlar, ebeveynlerin çocuklarının çevrim içi ortamda nasıl göründüğüne dikkat etmeleri,

onların güçlü yönlerini destekleyen ve uzun vadede zarar vermeyecek bir dijital itibar oluşturmalarına özen göstermeleri gerektiğini vurgulamaktadır (Prakash, 2020).

Sonuç olarak dijital ayak izi, çocukların mahremiyet hakları, güvenliği ve gelecekteki yaşamlarına dair pek çok boyut içeren kritik bir konudur. Ebeveynler tarafından yapılan paylaşımlar, çocukların kendi dijital kimliklerini ilerleyen yıllarda kendi isteğiyle oluşturma haklarını sınırlandırabilmekte; mahremiyet ihlallerine yol açarak çocukları istismar ve güvenlik riskleriyle karşı karşıya bırakabilmektedir (Duygulu, 2019). Bu nedenle paylaşım davranışlarının çocuğun yüksek yararı gözetilerek yapılması ve ebeveyn farkındalığının artırılması son derece önemlidir.

2.6. Problemli Medya Kullanımı

TÜİK'in 2024 yılı "Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanımı" araştırması, medya kullanımının giderek daha erken yaşlarda kullanıldığını göstermektedir. 6–15 yaş çocukların %91,3'ünün internet kullanması ve düzenli kullanıcıların yarısından fazlasının haftasonları günde iki saatten fazla çevrimiçi kalması, ekran süresinin tavsiye edilen sınırların oldukça üzerinde olduğunu ortaya koymaktadır. Sosyal medya kullanımının çocuklar arasında %66,1'e ulaşması, özellikle 6–10 yaş grubunda sosyal medya etkileşimlerinin yaygınlaşması, erken yaşta dijital maruziyetin arttığını göstermektedir. Akıllı telefon kullanım oranının %76,1'e çıkması ve düzenli telefon kullanıcılarının %32,6'sının her 30 dakikada bir telefonunu kontrol etmesi ise kontrol kaybı ve davranışsal bağımlılık belirtilerinin erken yaşlarda bile göstermeeye başladığının işaret göstergesidir.Ekran sürelerinin çocukların günlük yaşam üzerindeki etkileri incelendiğinde; çocukların %34,4'ü daha az kitap okuduğunu, %33,3'ü daha az ders çalıştığını ve %25,5'i ailesiyle daha az vakit geçirdiğini dile getirmiştir. Bu bulgular, medya kullanımının yalnızca teknolojiye erişime bağlı bir durum olmadığını; çocukların akademik, sosyal ve duygusal gelişimlerini doğrudan etkileyen çok boyutlu bir risk alanına dönüştüğünü göstermektedir (TÜİK, 2024).

Günümüzde pek çok yararlı ve kolaylaştırıcı özelliğe sahip olan medya araçlarının, yoğun ve bilinçsiz biçimde kullanılması; bağımlılık ve çeşitli gelişimsel, davranışsal ve psikososyal sorunlar açısından risk oluşturabilmektedir (Tanrıverdi ve Sağır, 2014). Bu aşırı ve kontrolsüz kullanım ekran bağımlılığı kavramını gündeme getirmiştir (Çom Aybal, 2021). Furuncu (2019), problemli medya kullanımının Türkiye'de henüz yerleşmiş bir tanı kriterleri olmadığını, uluslararası çalışmalarda da bu olguların

televizyon, akıllı telefon,ekran bilgisayar ya da internet bağımlılığı gibi farklı terimlerle ayrı ayrı ele alındığını ifade etmektedir. Bu bağımlılık türleri bir araya geldiklerinde problemli medya kullanım davranışını oluşturan bir bütün olarak değerlendirilmektedir. Bağımlılık, bireyin psikolojik, bilişsel ya da sosyal açıdan olumsuz sonuçlar doğurmasına rağmen, belirli bir nesneye ya da davranışa yönelik olarak karşı konulması zor olan ve tekrar eden bir durum olarak ele alınmaktadır (Şar ve Işıklar, 2012). Bu tanımdan hareketle problemli medya kullanımı, Amerikan Psikiyatri Birliği (2013) tarafından davranışsal bağımlılık kapsamında değerlendirilmekte ve DSM-5'te tanımlanan davranışsal bağımlılık ölçütlerine dayanmaktadır (Gözün Kahraman, 2025). Kontrol kaybı, yoksunluk belirtileri, zihinsel meşguliyet, başka etkinliklerin yerini medyanın alması, olumsuz duyguları düzenleme amacıyla medya kullanımı, olumsuz sonuçlara rağmen devam etme ve sosyal ya da akademik işlevsellikte bozulma bu ölçütlerin temelini oluşturmaktadır (APA, 2013). Bu kriterler erken çocukluk döneminde daha çok medya kullanma isteği, sınırlara karşı gelme, aile rutinlerinde aksama ve davranışsal çatışmalar gibi sorunlarla ortaya çıkabileceği belirtilmektedir (Domoff vd., 2019).

Yapılan araştırmalar, ebeveynlerin dijital medya kulllanımına dair tutum ve davranışlarının; çocukların ekran süresi ve medya bağımlılığı üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Lauricella, Wartella ve Rideout, 2015). Bu bulguyu destekleyen başka bir çalışmada, okul öncesi çocuklarda yüksek medya kullanımının hem ebeveynin yaşadığı stres düzeyiyle hem de ebeveynin kendi problemli medya kullanım alışkanlıklarıyla anlamlı biçimde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kattein vd., 2023).

Diğer yandan, problemli medya kullanımı ve yaş arasındaki ilişkiyi inceleyen Wartberg, Thomasius ve Paschke (2021) yaşça daha küçük çocukların problemli medya kullanımı nedeniyle dürtü kontrolü, hedefe odaklı davranış konusunda daha fazla problem yaşayabileceği sonucuna ulaşmıştır 6–15 yaş aralığındaki çocukların büyük bir kısmı günümüzde bilgisayarlar, akıllı telefonlar ve oyun konsolları gibi dijital iletişim teknolojilerine kolaylıkla erişebilmektedir (TÜİK, 2021). Dijital teknolojilerin çocukların günlük yaşamında giderek daha fazla yer almasıyla birlikte, son yıllarda çocukların geleneksel oyunlara olan ilgi azalmış ve dijital oyunlara yönelim artmıştır (Erboy ve Akar Vural, 2010; Sapsağlam, 2018).

Dijital oyunlar; eğitsel içerikler olduğunda, çocuğun gelişim düzeyine uygun olduğunda ve uygun sürelerle, ebeveyn denetimi altında kullanılması durumunda çocukların bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimlerine olumlu katkılar sunabilir. Ancak problemli teknoloji kullanımına bağlı olarak denetimsiz ve kontrolsüz biçimde uzun süre oynanan dijital oyunların çocuklar üzerinde çeşitli olumsuz etkiler oluşturabilir (Yalçın Irmak ve Erdoğan, 2016). Bu olumsuz etkilerden biri, çocukların bedensel özelliklerine uygun olmayan teknolojik cihaz kullanımına bağlı olarak ortaya çıkan boyun, sırt ve omuz ağrıları gibi fiziksel sağlık sorunlarıdır (Tsang vd., 2023). Bunun yanı sıra, dijital oyun tercihlerinin çocuklarda içe yönelimli problem davranışlarını artırabildiği de saptanmıştır (Özgenel ve Kaya, 2025). Araştırmalar ekran süresinin artışına bağlı olarak çocukların bilisel becerilerinin zayıfladığını,dikkat ve odaklanma sürelerinin kısaldığını ve yönergeri anlamada zorluk çektiklerini göstermektedir (Sapsağlam ve Birak, 2023). Bunun yanı sıra, teknolojinin kontrolsüz ve denetimsiz kullanımı; çocukların sosyal etkileşimlerinde azalma, içe kapanma, duygu düzenleme güçlükleri ve öfke kontrolünde zorlanma gibi sorunlara yol açabilmektedir (Demircioğlu ve Yılmaz, 2017; Erboy ve Akar Vural, 2010). Dijital oyuna başlama yaşının düşmesiyle birlikte akademik başarı düzeyinin azaldığı, buna karşılık teknoloji bağımlılığı riskinin arttığı da araştırma bulguları arasında yer almaktadır (Bülbül ve Tunç, 2018). Okul öncesi dönemde ekran süresinin artışı bağımlılık riskini de arttırabilmektedir ve uyku problemleri, yeme problemleri görme ve işitme problemleri, bilişsel, dil ve sosyal-duygusal gelişim alanlarındaki problemler gibi pek çok soruna yol açabilir (American Academy of Pediatrics, 2013).

2.7. Akran Zorbalığı

Akran zorbalığı ilk kez Olweus(1993) tarafından tanımlanmıştır. Akran zorbalığı; taraflar arasında fiziksel ya da psikolojik açıdan bir güç dengesizliğinin bulunduğu durumlarda, herhangi bir kışkırtma olmaksızın bir bireyin ya da grubun, başka bir bireye yönelik olarak bilinçli, kasıtlı ve isteyerek sergilediği; tek seferle sınırlı kalmayan, süreklilik ve tekrar özelliği gösteren davranışlar bütünü olarak tanımlanmaktadır. Bu davranışlar, karşı tarafı incitmeyi, korkutmayı, endişelendirmeyi ya da zarar vermeyi amaçlayan; fiziksel, sözel, duygusal, tehdit edici veya dışlayıcı nitelikteki yıkıcı tutum ve eylemleri kapsamaktadır (Olweus, 1993). Okul öncesi dönemde çocukların akranları tarafından kabul edilmesi, akranlarıyla iş

birliği içinde etkinliklere katılabilmesi ya da tam tersine dışlanma, alay edilme ve reddedilme gibi olumsuz deneyimler yaşaması; çocukların ilerleyen yıllardaki sosyal ve duygusal gelişimleri üzerinde etkili olabilmektedir (Gülay, 2009).

2.7.1. Akran Zorbalığı Türleri

Literatüre bakıldığında akran zorbalığı türleri ile ilgili pek çok sınıflandırma yapılmıştır (Crick ve Bigbee, 1998; Mynard ve Joseph, 2000; Olweus, 1993; Pişkin, 2002). Bu araştırmada akran zorbalığı; fiziksel, sözel, ilişkisel (sosyal), cinsel ve siber zorbalık olmak üzere beş temel tür altında ele alınmıştır.

2.7.1.1. Fiziksel Zorbalık

Fiziksel zorbalık, bir çocuğa doğrudan fiziksel güç kullanılarak zarar verilmesiyle ortaya çıkan zorbalık türüdür. Vurma, itme, tekmeleme, çimdikleme, saç çekme, bir nesneyi zorla alma ve eşyalara kasıtlı zarar verme gibi davranışları içerir. Olweus (1993) fiziksel zorbalığı çocuğa yönelik açık saldırılar olarak tanımlarken; Uysal ve Dinçer (2012) bu davranışların sistematik ve kasıtlı olması gerektiğini vurgulamıştır.

2.7.1.2. Sözel Zorbalık

Sözel zorbalık, çocuğu kelimeler yoluyla incitme, tehdit etme veya küçük düşürme amacı taşıyan davranışları kapsar. Lakap takma, alay etme, hakaret etme, korkutma, tehdit etme ve dedikodu yayma bu tür zorbalığa örnektir. Olweus (1993) sözel zorbalığı tehdit ve alay etme biçiminde tanımlamıştır.

2.7.1.3. İlişkisel Zorbalık

İlişkisel zorbalık, çocuğun sosyal ilişkilerini zedelemeyi, dışlanmasını veya yalnızlaştırılmasını amaçlayan dolaylı bir zorbalık türüdür. Oyunlara almama, grup dışına itme, görmezden gelme, arkadaşlarla arasını bozma gibi davranışları içerir. Crick ve Bigbee (1998) ilişkisel zorbalığın, çocuğun sosyal bağlarını hedef alan dolaylı bir zarar verme biçimi olduğunu belirtmiştir.

2.7.1.4. Cinsel Zorbalık

Cinsel zorbalık, çocuğa yönelik cinsel içerikli söylem, ima, dokunuş veya tehdit içeren davranışlardan oluşur. Ayas ve Pişkin (2015), cinsel içerikli sözler söyleme, uygunsuz temas ve cinsellik içeren tehditleri bu kategoriye dahil etmektedir.

2.7.1.5. Siber Zorbalık

Siber zorbalık, dijital ortamlar aracılığıyla gerçekleştirilen, tekrar eden, kasıtlı ve zarar verici davranışlardır. Sosyal medya, mesajlaşma uygulamaları veya dijital oyunlar üzerinden hakaret etme, tehdit etme, küçük düşürücü içerik paylaşma veya dışlayıcı dijital davranışlar bu kategoriye girer. Siber zorbalık, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kötüye kullanımı sonucu ortaya çıkan ve elektronik araçlar kullanılarak bireylere kasıtlı olarak zarar verilmesini içeren, akran zorbalığının yeni bir boyutudur (Erdur-Baker ve Kavşut, 2007). Benzer şekilde Patchin ve Hinduja (2006) da siber zorbalığı bireylere elektronik araçlar kullanılarak zarar verme amacıyla yapılan kasıtlı ve tekrarlayıcı davranışlar olarak tanımlamıştır. Dijital ortamlarda kimlik ve kişisel bilgilerin kolaylıkla gizlenebilmesi, siber zorbalığın belirlenmesini ve müdahale edilmesini zorlaştırmaktadır (Genç, 2007).

2.7.2. Akran Zorbalığına Etki Eden Faktörler

Akran zorbalığı konusunda çocuğun; ebeveynlerinin öğrenim durumu, çevresel faktörler, kardeş sayısı, doğum sırası, güvenli bağlanma durumu, öz-düzenleme kapasiteleri, mizacı, eğitime devam süresi, gelişimsel veya psikolojik rahatsızlıkları, duygu düzenleme becerileri, öğretmeniyle olan ilişkisine kadar birçok faktörün etkililiğini inceleyen araştırmalar yapılmıştır. Aile içi etkileşimler ve ebeveyn-çocuk ilişkisi, çocukların akranlarla kurduğu iletişim biçiminin temel belirleyicilerindendir. Çocuklar okul öncesi dönemde akran ilişkilerine, büyük ölçüde aile içinde öğrendikleri iletişim ve problem çözme tarzlarını yansıtırlar (Gülay-Ogelman, Körükçü ve Ersan, 2015). Aile içi etkileşimlerin niteliği, çocuğun sosyal davranışlarını ve akran ilişkilerindeki uyumunu doğrudan etkilemektedir. Evde yetişkinlerin sorunlara yaklaşım biçimi ve çocukla kurdukları iletişim, çocuğun sosyal öğrenme sürecine temel oluşturur (Kandır ve Alpan, 2008). Zorbalık davranışı gösteren çocukların aile yapıları incelendiğinde, aile içi iletişimin zayıf ve çatışma düzeyinin yüksek olduğu, sorunların sıklıkla fiziksel cezayla çözüldüğü bir ortamın varlığı dikkat çekmektedir. Bu tür ailelerde çocuk, öfke ve güç kullanımıyla sorun çözmeyi modelleyerek öğrenebilmekte ve bunu akran ilişkilerine yansıtabilmektedir. Öte yandan, zorbalığa maruz kalan çocukların annelerinin çoğunlukla aşırı koruyucu, müdahaleci ve yüksek düzeyde şefkat gösteren bir tutuma sahip olduğu belirtilmektedir.Bu farklı ebeveynlik tutumları, aile içi etkileşim biçimlerinin hem zorba hem de mağdur davranışlarının

gelişiminde belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir (Uçar Çabuk, 2021). Araştırmalara bakıldığında saldırganlık davranışlarında ebeveyn tutumlarının etkisi olduğu belirtilmektedir (İkiz ve Samur, 2016). Yıldız'a (2004) göre, çocuklarda saldırganlık davranışlarının ortaya çıkmasında; kültürel ve ekonomik açıdan dezavantajlı çevre koşullarında yetişme, olumsuz öğrenme deneyimlerinin yaşandığı ve sağlıklı iletişim olmayan bir aile ortamına sahip olma gibi çevresel ve ailesel faktörler göz önünde bulundurulmalıdır. Akran zorbalığı ve okul yapısı değişkenlerinin incelendiği araştırmada fiziksel-ilişkisel zorbalığın devlet okullarında daha çok görüldüğü tespit edilmiştir (Tanrıkulu vd., 2021). Araştırmalar, bir okul öncesi kuruma devam etmeyen çocukların okula giden akranlarına göre daha saldırgan olduğunu göstermektedir. (Kadan, 2010). Ayrıca okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresi arttıkça çocukların özellikle fiziksel saldırganlık düzeylerinin anlamlı biçimde azaldığı belirlenmiştir (İkiz ve Samur, 2016).

Gülay Ogelman, Körükçü ve Ersan'ın 5–6 yaş grubundan 306 çocuk ve 306 anne ile gerçekleştirdikleri araştırma, anne–çocuk ilişkisinin niteliğinin çocukların akran ilişkileri üzerinde önemli bir belirleyici olduğunu ortaya koymuştur. Bulgular, anne–çocuk çatışma düzeyi ile olumlu anne–çocuk etkileşimlerinin; çocukların akranlarına yönelik saldırganlık davranışları, yardım eğilimleri, korku ve kaygı düzeyleri, aşırı hareketlilikleri ve akran şiddetine maruz kalma durumlarıyla anlamlı biçimde ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca çalışmada, öğretmen–çocuk ilişkisinin niteliğinin de çocukların akran ilişkilerini şekillendiren önemli bir unsur olduğu belirlenmiştir (Gülay Ogelman, Körükçü ve Ersan, 2015).

Öğretmenlerin akran zorbalığının ortaya çıkmasına ilişkin görüşleri incelendiğinde ise, katılımcıların aileye yönelik etmenlerin yanı sıra medyaya ve çocuğa özgü faktörlerin de zorbalık davranışının oluşumunda etkili olduğunu belirttikleri görülmektedir. Öğretmenler, çocukların özellikle dikkat çekme ve kıskançlık gibi gerekçelerle zorbalık davranışı sergileyebildiğini ifade etmektedir. Ayrıca zorbalık davranışlarının çoğunlukla ailesel faktörlerden kaynaklandığı, buna karşılık çocukların zorbalığa maruz kalma nedenlerinin ise daha çok kişisel özelliklerle ilişkili olduğu düşünülmektedir (Özgöker ve Gürşimşek, 2023).

Ergenlik dönemindeki bireylere yapılan başka bir çalışma da akran ilişkileri ile problemli internet kullanımı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Olumlu akran ilişkilerinin problemli internet kullanımını azaltırken; akran reddi,

çatışma ve baskı gibi olumsuz akran deneyimlerinin bu davranışı artırdığı görülmüştür (Andrianie vd., 2024).

Yeni Zelanda'da 4,5 yaşındaki ve 8 yaşındaki çocuklarla gerçekleştirilen bir araştırma, çocukların yaklaşık dörtte birinin 8 yaşına gelene kadar çevrimiçi ortamda kendilerini rahatsız eden ya da üzen içerik ve deneyimlerle karşılaştığını ortaya koymuştur (Gath ve Swit, 2024). Çalışma, özellikle okul ortamında davranışsal sorunlar sergileyen çocukların dijital risklerle daha erken karşılaşma ihtimalinin arttığını ortaya koymaktadır. Gökbulut (2020), ortaokul öğrencileriyle yaptığı çalışmada dijital oyun bağımlılığı ile zorbalık eğilimi arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu tespit etmiştir; buna göre oyun bağımlılığı arttıkça öğrencilerin zorbalık yapma eğilimleri de artmaktadır.

Araştırmalar, çocukların erken yaşlarda maruz kaldıkları şiddet içerikli medya görüntülerinin, ileriki dönemlerde ortaya çıkan saldırgan davranışların önemli bir belirleyicisi olduğunu göstermektedir. Boylamsal olarak yapılan bir çalışmada sekiz yaşında izlenen şiddet içerikli programların, bireylerin 30'lu yaşlara geldiklerinde daha yüksek düzeyde suç işleme eğilimiyle ilişkili olduğu gözlemlenmiştir (Eron, 1987). Medya kullanımına dair ortaokul öğrencilerine yönelik yapılan başka bir araştırmada ise dijital bağımlılık ile akran zorbalığına katılım arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur (Hazar ve Ekici, 2021). Benzer şekilde başka bir araştırmada, saldırganlık ve dijital bağımlılık arasında doğrusal bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tural-Hesapçıoğlu ve Yeşilova, 2020). Demirel'in (2022) ilkokul öğrencileriyle yürüttüğü araştırmada, teknoloji bağımlılığı arttıkça öğrencilerin zorbalık eğilimlerinin de yükseldiği; iki değişken arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir.

2.8. Paylaşan Ebeveynlik ve Kuramsal Temeller

Bu araştırmada paylaşan ebeveynlik(Sharenting) olgusu Bronfenbrenner'in Ekolojik Kuramı ve Festinger'in Sosyal Karşılaştırma Kuramı çerçevesinde ele alınmıştır.

2.8.1. Bronfenbrenner'in Ekolojik Kuramı

Paylaşan ebeveynlik (sharenting), dijital çağla birlikte ortaya çıkan ve ebeveynlerin çocuklarına ait fotoğraf, video ya da kişisel bilgileri sosyal medya ortamlarında paylaşmalarını ifade eden bir davranıştır (Brosch, 2017). Bu paylaşımlar, ebeveynlerin

çevrim içi etkileşimlerini şekillendirirken ebeveynlik kavramını da dijitale taşımaktadır. Bronfenbrenner'in Ekolojik Sistemler Kuramı, çocuğun gelişiminin dinamik çevresel koşullar içinde şekillendiğini vurgular ve bireyi, etkileşim halinde olan çok katmanlı sistemlerin merkezinde görür (Guy-Evans, 2024). Bu doğrultuda ekolojik sistemler kuramı paylaşan ebeveynlik davranışının ebeveyn–çocuk–dijital çevre etkileşimi çerçevesinde anlaşılmasına bir kuramsal temel oluşturmaktadır.

Bronfenbrenner (1977), çocuğun gelişimini tek bir bağlamda değerlendirmek yerine, iç içe geçmiş çevresel sistemlerin karşılıklı etkileşimi çerçevesinde ele almıştır. Daha sonra bu modele zaman boyutunu dikkate alan kronosistemi ekleyerek (Bronfenbrenner, 1986), gelişimi bütüncül ve dinamik bir süreç olarak tanımlamıştır. Bu sistemler; mikrosistem, mezosistem, ekzosistem, makrosistem ve kronosistemden oluşmaktadır.

Mikrosistem, çocuğun doğrudan etkileşime girdiği en yakın ortamları,çocuğun anne-babası, kardeşleri, öğretmenleri, akranları ve yakın çevresiyle kurduğu doğrudan ilişkileri ve etkileşimleri içerir.

Mezosistem, çocuğun içinde bulunduğu mikrosistemlerin birbirleriyle kurduğu bağlantıları açıklar; aile ile okul arasındaki iletişim ya da akran grubunun aile davranışlarına yansıması gibi etkileşimler çocuğun gelişimini önemli ölçüde şekillendirir.

Ekzosistem, çocuk doğrudan içinde yer almasa da ebeveynin iş koşulları, yerel yönetim kararları veya kitle iletişim araçları gibi unsurlar aracılığıyla çocuğu dolaylı biçimde etkileyen çevresel yapıları kapsar.

Makrosistem, kültürel değerler, toplumsal normlar, ekonomik koşullar ve ideolojik yapılar gibi geniş ölçekli toplumsal düzenlemeleri içerir ve tüm diğer sistemlerin işleyişine yön verir.

Kronosistem ise çocuğun yaşamı boyunca maruz kaldığı öngörülebilir (okula başlama gibi) ya da öngörülemeyen (boşanma, pandemi gibi) yaşam olaylarını ve tarihsel değişimleri kapsayarak gelişimin zaman boyutuna dikkat çeker. Bu çok katmanlı yapı, çocuğun davranış ve gelişim örüntülerinin hem yakın çevresel ilişkilerden hem de daha geniş toplumsal ve tarihsel bağlamlardan etkilendiğini göstermektedir (Guy-Evans, 2024).

Günümüzde internet ve sosyal medya, bireyler arası ilişkileri dönüştürerek aile yapısını, ebeveynlik tutumlarını ve eğitim ortamlarını doğrudan etkileyen yeni bir toplumsal düzen ortaya çıkarmaktadır (Fulantelli, Taibi ve Scifo, 2021). Dijital teknolojilerin bu yoğun etkisi, özellikle gelişim dönemindeki çocuklar için oldukça belirleyicidir. Bu nedenle internet ve sosyal medya, çağdaş ekolojik çevrenin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Johnson ve Puplampu, 2008; O'Neill, 2015).

Bronfenbrenner'ın ekolojik sistemler kuramı geliştirilirken dijital teknolojiler henüz günümüzdeki kadar belirleyici olmadığı için, çocuğun çevrimiçi ortamlarla ilişkisi modelde açık biçimde tanımlanmamıştır. Bu sınırlılığı ele alan Johnson ve Puplampu (2008), Bronfenbrenner modelini ekolojik yapıyı genişleterek çocuklar ve ergenler için gelişim çağında artan teknoloji kullanımını daha iyi açıklayabilen mikrosistemin bir boyutu olan "tekno-alt sistem (techno-subsystem)" kavramını literatüre kazandırmıştır. Tekno-alt sistem; çocuğun aile, akran ve okul gibi mikrosistem unsurlarıyla kurduğu etkileşimlerin yanı sıra dijital medya, internet ve teknolojik araçlarla ilişkilerini de içeren bir gelişimsel boyut olarak tanımlanmaktadır. Bu çerçevede çocuk, hem canlı unsurlarla (aile, akranlar, öğretmenler) hem de dijital unsurlarla (internet, uygulamalar, sosyal medya platformları) eş zamanlı olarak etkileşim halindedir. Böylece dijital ortamlar, çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişiminde önemli bir rol üstlenmektedir.

Bronfenbrenner'ın Ekolojik Sistemler Kuramı, ebeveynlik davranışlarının bireysel tercihlerden ziyade, bireylerin yakın çevreleri ile daha geniş sosyal bağlamların karşılıklı etkileşimi içinde şekillendiğini vurgular. Bu perspektiften bakıldığında paylaşan ebeveynlik (sharenting), özellikle mikrosistem ve mezosistem düzeylerinde ortaya çıkan bir süreç olarak değerlendirilebilir. Mikrosistem düzeyinde anneler, çocuklarıyla ve eşleriyle yaşadıkları deneyimleri sosyal medya aracılığıyla paylaşarak aile içi etkileşimleri dijital ortama taşırlar. Mezosistem düzeyinde ise blog yazma, sosyal medya topluluklarına katılma ve diğer ebeveynlerle çevrimiçi etkileşim kurma gibi yeni medya aracılığıyla toplumla bağlantı kurarlar. Bu etkileşim, ebeveynlerin sosyal destek algısını güçlendiren bir işlev görebilir. Nitekim McDaniel ve diğerleri (2012), sosyal medya ve blog kullanımının ebeveynlerde sosyal iletişim ve sosyal destek düzeyini artırdığını ortaya koymuştur.Bu çerçevede, Bronfenbrenner'ın Ekolojik Sistemler Kuramı sharenting davranışını tek bir nedene bağlamadan; aile içi ilişkilerden dijital etkileşimlere ve toplumsal beklentilere uzanan çok yönlü yapısıyla

açıklayarak, ebeveynlerin sosyal medya kullanımını ve sharenting olgusunun anlaşılmasına kuramsal bir temel sağlamaktadır.

2.8.2. Festinger'in Sosyal Karşılaştırma Kuramı

Festinger'in sosyal karşılaştırma teorisi, bireylerin kendi görüş ve yeteneklerini değerlendirme ihtiyacının doğal bir yaklaşım olduğunu ileri sürer. Bu yaklaşıma göre kişiler, özellikle kendileri için önemli gördükleri düşünce ve yetkinlikleri anlamlandırmak için bir değerlendirme sürecine girerler. Festinger (1954), bireylerin bu değerlendirmeyi yaparken her zaman nesnel ve ölçülebilir kriterlere ulaşamayabileceğini belirtir. Böyle durumlarda kişiler, görüşlerini ve yeterliklerini değerlendirmek amacıyla kendilerini diğer bireylerle karşılaştırma eğiliminde olurlar. İnsanlar kendilerini daha iyi anlamak için aşağı yönde ya da yukarı yönde karşılaştırmalar yaparlar; kendilerinden daha iyi özelliklere sahip ve onlardan üstün gördükleri kişiyle karşılaştırdıklarında yukarı, onlardan daha yetersiz özelliklere sahip kötü durumda olduğunu düşündükler kişiyle karşılaştıklarında aşağı yönde karşılaştırmalar yaparlar (Festinger,1954). Bu doğrultuda Tosun, Öztürk ve Özdemir'in (2020) bulguları, sosyal medya kullanan annelerin diğer annelerin paylaşımlarını kısas alarak kendi ebeveynliklerini değerlendirdiklerini göstermektedir.Çalışmada, yukarı yönlü karşılaştırmaların annelerde kıskançlık, suçluluk ve yetersizlik gibi olumsuz duyguları artırdığı; aşağı yönlü karşılaştırmaların ise geçici bir rahatlama ve yeterlilik duygusu yarattığı belirtilmiştir (Tosun vd., 2020). Bu doğrultuda, annelerin sosyal medyada yaptıkları paylaşımlar (sharenting) aslında sosyal karşılaştırma davranışının bir sonucu olarak görülebilir.

Sosyal medyada yapılan karşılaştırmaların, özellikle annelerde olumsuz duygulanıma yol açtığı çeşitli araştırmalarda gösterilmiştir. Anneler, diğer ebeveynlerin paylaşımlarını gördükçe kendi ebeveynliklerini sorgulayabilir, daha fazla yük hissedebilir ve bu durum depresif duyguları artırabilir (Coyne vd., 2017). Bununla birlikte sosyal medya, çevrim içi ortamlar aracılığıyla yeni bağlar kurmayı ve sosyal destek duygusunu artırabilmektedir (Ahmad vd., 2022). Ancak daha geniş bir kitleye erişim, karşılaştırma yapılan kişi sayısını artırdığı için sosyal karşılaştırmanın hem destekleyici hem de zorlayıcı yönleri bir arada görülebilmektedir.

Festinger'in teorisine göre insanlar, aldıkları olumlu geri bildirimler karşısında kendilerini daha iyi hissederken, olumsuz geri bildirimler motivasyonlarının

düşmesine yol açabilir (Söğütlü, 2024). Paylaşan ebeveynlik bağlamında da benzer bir süreç işlemektedir. Ebeveynler çocuklarıyla ilgili içerikler paylaştıklarında aldıkları beğeniler ve olumlu yorumlar onların iyi hissetmesini sağlayarak paylaşım motivasyonlarını artırabilmektedir. Buna karşılık, eleştiri ya da olumsuz yorumların yer aldığı olumsuz geri bildirimler ebeveynlerin motivasyonunu olumsuz etkileyebilmektedir (Alemdar, 2022). Chae (2015), sosyal medyada paylaşılan "mükemmel annelik" görüntülerinin diğer annelerde yukarı yönlü sosyal karşılaştırmayı artırdığını belirtmektedir. Anneler gördükleri bu kusursuz gibi görünen mükkemmelliyetçi ebeveynlik örnekleriyle kendilerini kıyasladıkça, yetersizlik, suçluluk ve rekabet duyguları yaşayabilmektedir. Çalışma, fenomen annelerin paylaşımlarının anneler üzerinde baskı yaratarak hem annelik yeterliği algısını olumsuz etkilediğini hem de sosyal karşılaştırmaya dayalı paylaşım (sharenting) davranışlarını güçlendirebildiğini ve anneler arasındaki rekabeti artırdığını göstermektedir (Chae, 2015).

Tüm bu çalışmalar, sosyal karşılaştırma kuramının günümüz dijital ebeveynlik davranışlarını ve özellikle paylaşan ebeveynlik (sharenting) davranışlarını anlamada bir kuramsal çerçeve sunduğunu göstermektedir. Ebeveynler, sosyal medyada diğer ebeveynlerin paylaşımlarını gözlemleyerek kendi ebeveynliklerini değerlendirmekte; nasıl göründüklerini ve nasıl algılandıklarını düşünerek çocuklarına dair paylaşım sıklığını, içerik türünü ve paylaşım biçimini şekillendirebilmektedirler (Alemdar, 2022; Ayhan ve Öztürk, 2021; Festinger, 1954). Sosyal medyada çoğunlukla insanların en iyi ve güzel hallerini göstermesi, annelerin de bu olması gereken gibi sunulan ebeveynlik paylaşımlarıyla kendilerini karşılaştırmasına neden olabilmektedir. Bu durum hem anneler üzerinde sosyal karşılaştırma baskısını artırmakta hem de çocuklarıyla ilgili paylaşım (sharenting) yapma motivasyonlarını güçlendirmektedir. Bu bağlamda, paylaşan ebeveynlik kavramı, Festinger'in Sosyal Karşılaştırma Teorisi'yle ilişkilendirilebilir. Sosyal karşılaştırma teorisi, annelerin neden paylaşım (sharenting) davranışında bulunduğunu ve bu paylaşımların hangi duygusal süreçlerle ilişkili olabileceğini açıklamak için önemli bir temel sunmaktadır.

2.9. İlgili Araştırmalar

2.9.1. Paylaşan Ebeveynlik(Sharenting) ile ilgili Yapılan Araştırmalar

Son yıllarda sharenting üzerine yapılan araştırmalar artmış, konu hem uluslararası hem de Türkiye bağlamında önem kazanmıştır. Çalışmalar bu konunun, ebeveynlerin çocuklarına ilişkin sosyal medya paylaşımlarının motivasyonları, risk farkındalığı, mahremiyet ihlali, çocuk hakları, dijital ayak izi, ebeveynlik tutumları ve çocukların psikososyal gelişimine etkileri gibi birçok boyutta incelendiğini göstermektedir. Literatürün bu kadar genişlemesi, paylaşan ebeveynlik (sharenting) davranışının dijital çağ ebeveynliğinin önemli bir araştırma alanı haline geldiğini ortaya koymaktadır.

Say ve diğerleri (2025) tarafından 0–12 yaş arası çocuğu olan 320 ebeveynle yürütülen araştırmada, ebeveynlerin %92'sinin aktif Instagram/Facebook hesabı bulunduğu ve yaklaşık %70'inin çocuklarına ait içerikleri bu platformlarda paylaştığı belirlenmiştir. Çoğu ebeveyn paylaşımlarını "anı oluşturmak" amacıyla yaptığını ifade etmiştir. Bununla birlikte, %19'unun çocukların isim ve konum bilgilerini, %8,7'sinin ise yarı çıplak fotoğraflarını paylaşması dikkat çeken riskli davranışlar olarak öne çıkmıştır. Ebeveynlerin %66'sı paylaşım öncesinde çocuklarından izin alınması gerektiğini düşünürken, yaklaşık yarısı (%49,8) çocuk fotoğraflarının sosyal medyada paylaşılmasının çocuk için güvenlik, mahremiyet ve gelecekteki olası etkiler açısından riskli olabileceğini ifade etmiştir. Önemli bir bulgu olarak, sharenting'i riskli görmeyen ebeveynlerin çocuklarının yarı çıplak fotoğraflarını paylaşma olasılığı anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca anneler çocuklarıyla ilgili içerikleri daha sık paylaşırken, babaların daha çok herkese açık hesap kullandığı ve yarı çıplak fotoğraf paylaşma oranlarının daha yüksek olduğu; bunun yanında babaların sharenting'e ilişkin risk algılarının annelere kıyasla daha düşük olduğu saptanmıştır.

Kılıç ve Tepeli (2025) tarafından yürütülen araştırmada, 36–72 aylık çocuğu olan annelerin paylaşan ebeveynlik eylemleri ile çocuklarının sosyal medya kullanımına yönelik görüşleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bulgular, annelerin paylaşım davranışı ve aldıkları olumlu geri bildirimler arttıkça çocuklarının sosyal medya kullanımına dair daha olumlu görüşler bildirdiklerini göstermektedir. Paylaşan ebeveynlik puanlarının, bu görüşlerin anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Ayrıca küçük yaşta çocuğu olan, genç yaştaki annelerin ve sosyal medyayı yoğun kullanan annelerin paylaşım davranışlarının daha yüksek olduğu saptanmış; bu

annelerin çocuklarının sosyal medya kullanımını da daha olumlu değerlendirdikleri belirlenmiştir.

Bayraktar ve Çelik (2025) tarafından yapılan çalışmada, ebeveynlerin sosyal karşılaştırma eğilimlerinin sharenting davranışını artırdığı bulunmuştur. Ebeveynlik öz-yeterliğinin alt boyutları arasında, yalnızca duygusal erişilebilirlik değişkeninin sosyal karşılaştırmayı istatistiksel olarak anlamlı biçimde yordadığı görülmüştür. Duygusal erişilebilirliği düşük olan ebeveynlerin daha fazla sosyal karşılaştırma yaptığı; sosyal karşılaştırmanın da sharenting davranışı üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Analizler, sosyal karşılaştırmanın duygusal erişilebilirlik ile sharenting arasındaki ilişkiye aracı bir rol üstlendiğini göstermiştir.

Taşcı'nın (2024) Giresun ilinde 254 ebeveyn ve 6-12 yaş arası çocuklarıyla yapmış olduğu tez çalışması, ebeveynlerin dijital farkındalık düzeylerinin ve tutumlarının çocukların problemli internet kullanımını anlamlı şekilde etkilediğini ortaya koymuştur; farkındalık arttıkça problemli kullanım azalmaktadır. Ancak, ebeveynlerin çocuklarını sosyal medyada paylaşma davranışı olan Paylaşan Ebeveynlik (Sharenting) ile çocukların problemli internet kullanımı arasında istatistiksel bir ilişki bulunamamıştır. Araştırmaya katılan ebeveynlerin çok büyük bir çoğunluğunun paylaşan ebeveynlik kavramı hakkında bilgi sahibi olmadığı ve bu paylaşımları yapmalarının ardındaki temel motivasyonun çocuğun gelişimi hakkında bilgi edinmek ve destek bulmak gibi bilişsel ihtiyaçlar olduğu belirlenmiştir.

Ayçiçek'in (2024) yapmış olduğu araştırma, ebeveyn farkındalığını artırmak ve çocukların bakış açısını yansıtmak amacıyla tasarlanmış bir müdahale videosunun, ebeveynlerin izin alma, gizlilik endişeleri ve paylaşım sıklığı gibi konulardaki davranışlarını ne ölçüde etkilediğini deneysel olarak incelemiştir.Sonuçlara bakıldığında, müdahale videosunu izleyen ebeveynlerin, çocuklarının iznini daha fazla alacaklarını ve gizlilik sorunlarına karşı daha hassas olacaklarını göstererek, bu uygulamanın olumsuz yönlerine dair bir farkındalık yaratıldığını ortaya koymuştur.

Omur ve Uyar (2022) araştırmasında Türkiye'de 13 yaşından küçük çocuğu olan 20 ebeveyn ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla "sharenting" olgusunu ve ebeveynlerin paylaşım eğilimlerini incelemiştir. Araştırma bulgularına göre, ebeveynlerin paylaşım yapma motivasyonlarının temelinde mutlu hissetme, takdir edilme arzusu ve anı biriktirme isteği yer almaktadır. Katılımcıların büyük

çoğunluğunun Instagram'ı aktif olarak kullandığı görülürken, ebeveynlerin %80'inin paylaşım öncesinde çocuklarından izin almadığı tespit edilmiştir. Ebeveynler teoride gizlilik ayarlarını önemsediklerini ve dijital risklerin farkında olduklarını belirtseler de pratikte bu ayarları tam olarak uygulayamadıkları ve paylaşım yapma isteklerinin güvenlik kaygılarının önüne geçtiği görülmüştür. Ayrıca çalışma, genel kanının aksine COVID-19 karantina sürecinde ebeveynlerin paylaşımlarında belirgin bir artış olmadığını, hatta aktivite eksikliği nedeniyle bazı durumlarda azalma yaşandığını ortaya koymuştur.

Aslan'ın (2022) çalışması, sharenting davranışını kapsamlı biçimde incelemek amacıyla karma yöntemle gerçekleştirilmiş ve sharentingin temel boyutları olarak paylaşım motivasyonu ile risk farkındalığını belirlemiştir. Araştırma sürecinde nitel görüşmelere dayalı bir ön inceleme yapılmış, ardından elde edilen temalara dayanarak 9 maddelik, 2 faktörlü bir Sharenting Ölçeği geliştirilmiştir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenirlik analizleri geniş ebeveyn örnekleminde doğrulanmıştır. Çalışmanın nicel bulguları, sharenting düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığını, ancak eğitim düzeyi, gelir durumu ve çocukların paylaşım sıklığı ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Paylaşım sıklığının özellikle paylaşım motivasyonu boyutunu anlamlı biçimde etkilediği belirlenmiştir.

Ögel Balaban (2022), ebeveynlerin instagram üzerinden çocuklarına dair görsel paylaşım davranışlarını ve bu davranışları etkileyen faktörleri incelediği nicel araştırmasında, Türkiye genelinde 942 ebeveyne ulaşmıştır. En az bir çocuk görseli paylaşmış olan 473 katılımcının verileri üzerinden yapılan analizlerde, ebeveynlerin yaklaşık %80'inin sharenting eylemini gerçekleştirdiği ve bu oranın anne-baba cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Genellikle tatil, özel gün kutlamaları ve aile anlarını içeren paylaşımların yordayıcıları incelendiğinde; ebeveyn yaşı arttıkça paylaşım sıklığının azaldığı görülmüştür. Buna karşın, algılanan çevrim dışı sosyal destek, takipçilerden gelen beğeni oranı ve genel instagram kullanım yoğunluğu paylaşım sıklığını pozitif yönde etkilemektedir. Çalışma, konunun çocuk mahremiyeti ve güvenliği bağlamındaki risklerine dikkat çekerek, ebeveynlerin bu konuda bilinçlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Ögel-Balaban'ın (2021) 10 yaş ve altı çocuğu olan 491 ebeveynle yürüttüğü araştırmada, Türkiye'de ebeveynlerin Facebook üzerinden gerçekleştirdikleri paylaşım(sharenting) davranışlarını etkileyen faktörler incelenmiştir. Katılımcıların

%81'inin çocuklarına ait fotoğrafları en az bir kez paylaştığı ve bu paylaşımların daha çok özel günler, tatiller ve aile etkinlikleri gibi olumlu anlar olduğu belirlenmiştir. Bulgular, daha genç ebeveynlerin, Facebook'ta genel paylaşım sıklığı daha yüksek olanların ve arkadaş listesi geniş olan ebeveynlerin çocuk fotoğrafı paylaşma eğiliminin daha fazla olduğunu göstermektedir. Çevresinden daha fazla sosyal destek gören ebeveynlerin paylaşım(sharenting) davranışlarının arttığı belirlenmiştir. Çalışmanın dikkat çekici bir bulgusu olarak, Facebook beğeni ve yorumlarının sharenting davranışını anlamlı biçimde etkilemediği saptanmıştır.

Aslan ve Durmuş (2020) yılında yapılan araştırmada, 4-6 yaş arası çocuğu olan 401 anne ile yapılan anketler aracılığıyla, annelerin "sharenting" (paylaşan ebeveynlik) tutumlarını ve gerekçelerini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, annelerin %84,3'ü çocuklarıyla ilgili paylaşım yapmakta olup, %46,1'i bu paylaşımlara çocukları henüz iki yaşına gelmeden başlamıştır. Annelerin yaklaşık yarısı (%48,1) paylaşım yapmayı zararsız bulurken, %36,7'si davranışı yanlış bulmasına rağmen paylaşım yapmaya devam etmekte ve platform olarak en çok WhatsApp Durum (%52,9) özelliğini tercih etmektedir. Genellikle "anı biriktirmek" (%45,8) ve özel günleri kutlamak amacıyla yapılan bu paylaşımların, çocukların mahremiyeti açısından risk oluşturduğu ve ebeveynlerin bu konuda daha fazla bilinçlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Maraşlı vd. (2016) tarafından gerçekleştirilen ve 219 ebeveynin katıldığı iki aşamalı betimsel araştırmada, ebeveynlerin Facebook paylaşımları hem anket hem de üç aylık profil takibi yoluyla incelenmiştir. Bulgular, paylaşımların genellikle özel günler ve sosyal yaşam gibi olumlu içeriklerden oluştuğunu göstermektedir. Ebeveynlerin sosyal medya üzerinden çocuklarına dair yaptıkları paylaşımların, kendi dijital ebeveynlik kimliklerini inşa etmelerine katkı sağladığı görülmüştür. Çalışma, sharenting davranışlarının çeşitliliğine vurgu yaparken, çocuklara ait görsellerin ve bilgilerin paylaşılmasının etik ve güvenlik riskleri taşıdığı sonucuna ulaşmıştır.

Yurtdışında yapılan ilgili araştırmalara bakıldığında;

Lazard ve diğerleri (2019), paylaşım (sharenting) davranışını dijital annelik bağlamında inceleyerek sosyal medyada çocuklara ilişkin paylaşımların annelerin duyguları ve ebeveynlik davranışlarıyla nasıl ilişkilendiğini ortaya koymuştur. Çalışmada, annelerin çocuk fotoğrafı paylaşımının çoğunlukla gurur, mutluluk ve

bağlılık gibi olumlu duyguların ifadesi olduğu; aynı zamanda sosyal medya topluluklarında görünürlük kazanma ve "iyi anne" kimliğini sunma süreçleriyle ilişkili bulunduğu belirtilmiştir.

McDaniel ve Radesky'nin (2018) yürüttüğü boylamsal çalışmada, ebeveynlerin günlük etkileşimler sırasında telefon, tablet gibi dijital cihazları kullanmalarının (teknoferans) küçük çocukların davranışlarını nasıl etkilediği incelenmiştir. Altı ay boyunca takip edilen 183 aileden elde edilen bulgular, ebeveyn–çocuk etkileşimine sürekli olarak teknoloji kullanımının araya girmesinin çocuklarda özellikle saldırganlık, öfke ve dikkatsizlik davranışlarını zaman içinde artırdığını göstermiştir. Çocuğun zorlayıcı davranışları ebeveyn stresini artırmakta; stresli olan ebeveyn de daha fazla teknolojiye yönelerek etkileşimden uzaklaşmaktadır. Bu uzaklaşma, çocuğun davranış problemlerini daha da pekiştirmektedir. Bazı çocuklarda geri çekilme ve içe kapanma belirtilerinin teknoferans ile bağlantılı olduğu da görülmüştür.

Steinberg (2017) tarafından yapılan kapsamlı çalışmada, "sharenting" kavramı ebeveynlerin çocuklarıyla ilgili bilgileri ve görselleri sosyal medyada paylaşma pratiği üzerinden ele alınmıştır. Araştırmada, ebeveynlerin çocuklarının dijital kimliğini çocuk daha kendi çevrimiçi varlığını oluşturmadan şekillendirdiği ve bu paylaşımların çocukların gelecekteki mahremiyet hakları açısından önemli riskler taşıdığı belirtilmektedir. Ebeveynlerin hem çocukların kişisel verilerinin koruyucusu hem de bu verilerin kamusal alandaki anlatıcısı konumunda bulunması, çocukların kendi dijital kimlikleri üzerinde söz hakkına sahip olmamalarına yol açmaktadır. Çalışma, mevcut yasal düzenlemelerin çocukları ebeveyn paylaşımlarından kaynaklanabilecek risklere karşı yeterince koruyamadığını vurgulamakta ve sharenting'in çocukların mahremiyet ihlallerine, veri güvenliği sorunlarına ve kalıcı dijital izlere neden olabileceğini ortaya koymaktadır.

Vogel ve diğerleri (2016), sosyal medya kullanımının psikolojik etkilerini kendini sunum ve sosyal karşılaştırma süreçleri üzerinden incelemiştir. Çalışmada, kullanıcıların başkalarının idealleştirilmiş profillerine odaklandıklarında yukarı yönlü sosyal karşılaştırmanın arttığı ve bu durumun benlik saygısında azalma ve kıskançlık ve despresif belirtilerle ilişkili olduğu görülmüştür. Buna karşılık, bireylerin kendi profillerine yönelik sosyal medya kullanımının kendi olumlu özelliklerini hatırlamaları sayesinde benlik saygısında artış gözlemlenmektedir. Çalışma sosyal

medyanın etkilerinin kullanım süresinden çok kullanımın niteliğine bağlı olduğunu belirtmektedir.

Nesi ve Prinstein'ın (2015) 619 ergenle yürüttüğü çalışmada, ergenlerin sosyal medyayı nasıl kullandıklarına odaklanılmış ve özellikle "sosyal karşılaştırma" ile "geri bildirim arama" davranışlarının psikolojik etkileri incelenmiştir. Araştırma sonuçları, bu iki çevrimiçi davranışın depresif belirtilerle anlamlı ve pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Önemli bir bulgu olarak, genel teknoloji kullanım sıklığının depresif belirtileri tek başına açıklamadığı; buna karşın sosyal karşılaştırma ve onay arama davranışlarının depresyonu anlamlı şekilde yordadığı görülmüştür. Bu durum, ergenlerin sosyal medyada ne kadar zaman geçirdiğinden çok, bu zamanı nasıl kullandıklarının ruh sağlığı açısından daha belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca çalışma, cinsiyet ve akran popülerliğinin bu ilişkiyi etkilediğini; sosyal karşılaştırma ve onay arama davranışlarının özellikle kız ergenlerde ve akranları arasında daha az popüler olan gençlerde depresif belirtileri daha güçlü biçimde artırdığını göstermiştir.

2.9.2. Problemli Medya Kullanımı ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Göle, Köroğlu ve Dumlu (2025) tarafından 4–6 yaş arası 182 çocukla gerçekleştirilen araştırmada, çalışma grubundaki çocukların akran ilişkilerinin genel olarak olumlu olduğu; zorba ve mağdur davranışlarına ilişkin puanların düşük, sosyal etkileşim puanlarının ise yüksek olduğu bulunmuştur. Çocukların problemli teknoloji kullanım düzeylerinin ise orta seviyede olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın analizleri sonucunda, problemli teknoloji kullanımının hiçbir alt boyutunun akran ilişkilerinin alt boyutlarıyla anlamlı bir ilişki göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Aslan ve Topuz (2025), tarafından 3–6 yaş grubundan 512 çocuk ve anneleriyle yürütülen araştırmada çocukların problemli medya kullanım düzeyi arttıkça sosyal becerilerinin azaldığını belirlemiştir. Çalışmada ayrıca sosyal beceri düzeylerinin cinsiyet, kardeş sayısı ya da ailenin cihaz kullanım süresine göre değişmediği görülmüştür. Bununla birlikte hem kardeş sayısı hem de ailenin ekran başında geçirdiği süre arttıkça problemli medya kullanımının arttığı saptanmıştır.

Vural Şenel ve Erden Özcan'ın (2025) erken çocukluk döneminde problemli medya kullanımı, bağlanma stilleri ve medya kullanım süreleri arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmada, çocukların günlük ekran süresinin ortalama 123 dakika,

ebeveynlerin ekran süresinin ise 223 dakika olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulgularına göre, çocukların problemli medya kullanımını yordayan tek değişken günlük ekran süresidir. Bununla birlikte bağlanma stilleri ile problemli medya kullanımı arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Ayrıca cinsiyete göre çocukların ekran süresi, bağlanma stili ve problemli medya kullanımında bir farklılaşma görülmemiştir. Babaların ekran süresinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Çakmak ve diğerleri (2025) tarafından yürütülen bir çalışmada, okul öncesi çocuklarda akıllı telefon kullanımının davranışsal sonuçları incelenmiştir. Bulgular, çocukların akıllı telefon kullanmaya başlama yaşının çoğunlukla 3 yaşa kadar düştüğünü ve kullanım süresi arttıkça problemli kullanım davranışlarının arttığını göstermektedir. Ayrıca araştırma, problemli akıllı telefon kullanımının çocuklarda yalnızca bağımlılık eğilimi oluşturmakla kalmayıp, kavgacı–saldırgan, kaygılı–ağlayan ve hiperaktif–dikkatsiz davranışlar gibi sosyal uyum sorunlarında yaklaşık %25 oranında etkili olduğunu göstermektedir.

Semiz ve diğerleri(2025) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, okul öncesi dönemdeki (4–6 yaş) çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimleri ile saldırgan davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Türkiye'nin üç farklı ilinden 744 ebeveynin katılımıyla yürütülen araştırmanın bulguları, dijital oyun bağımlılığı eğiliminin fiziksel, ilişkisel, kendine dönük ve nesnelere yönelik saldırganlık olmak üzere saldırganlığın tüm alt boyutlarını anlamlı ve pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca bu ilişkinin cinsiyete göre değişmediği; dijital oyun bağımlılığı eğiliminin hem kız hem de erkek çocuklarda saldırgan davranışları benzer biçimde arttırdığı belirlenmiştir.

Çınar Karasu ve Bütün Ayhan (2024) tarafından 456 ebeveynin katılımıyla yürütülen araştırmada, ekrana maruz kalma süresi ile saldırganlık yönelimi arasında ilişki bulunmuştur. Bulgular, çocukların günlük ekran süreleri arttıkça başkalarına yönelik fiziksel ve ilişkisel saldırganlık, kendine yönelik saldırganlık, nesnelere/eşyalara yönelik saldırganlık ve genel saldırganlık yönelimlerinin yükseldiğini göstermektedir. Çocukların kullandıkları ekran türünün, özellikle başkalarına yönelik ilişkisel saldırganlık üzerinde etkili olduğu; ekran kullanımında kural veya denetimi olmayan çocukların saldırganlık düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca yaş arttıkça çocukların ekran süresinin arttığı, tercih ettikleri ekran içeriklerinin değiştiği ve ekranı kiminle izledikleri/oynadıklarının farklılaştığı saptanmıştır.

Özaydın (2024), okul öncesi dönemdeki 316 çocuk ile yürüttüğü çalışmasında, problemli medya kullanımının akran zorbalığı üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma bulgularına göre, çocukların problemli medya kullanım düzeyleri arttıkça, akranlarına karşı sergiledikleri zorbalık davranışlarında anlamlı bir artış görülmektedir. Çalışma, özellikle günde 3 saat ve üzeri ekran kullanımının ve çoklu cihaz sahipliğinin (tablet, telefon vb.) hem problemli medya kullanımını hem de zorbalık eğilimlerini tetiklediğini ortaya koymuştur. Ayrıca cinsiyet değişkeni incelendiğinde, erkek çocukların kız çocuklara kıyasla daha yüksek düzeyde problemli medya kullanımı ve zorba davranış sergiledikleri saptanmıştır.

Merter Türüng'ün (2024) çalışmasında, okul öncesi çocuklarda problemli medya kullanımı ile internet ebeveynlik stilleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Buna karşın, çocuğun ekran başında geçirdiği sürenin artması problemli medya kullanımlarını anlamlı biçimde artırmaktadır. Bulgular ayrıca, çocukların seyahat sırasında veya ebeveyn meşgulken ekran kullanmaları, Youtube'u tercih etmeleri, ekranı kapatmaya direnç göstermeleri, içerikleri oyun ve oyuncak seçimlerine yansıtmaları ve ekran ile uyku saati arasındaki sürenin kısalması gibi durumlarda problemli medya kullanımının arttığını göstermektedir. Çalışmada, ebeveynin günlük ekran süresi arttıkça çocukların problemli medya kullanım eğilimlerinin arttığı da saptanmıştır.

Ata-Aktürk ve Akman (2024), 3-6 yaş grubundaki çocukların dijital teknoloji algılarını ve kullanım alışkanlıklarını hem çocukların çizimleri hem de ebeveyn bildirimleri üzerinden inceledikleri çalışmalarında, çocukların teknolojik araçları yaratıcı veya eğitsel işlevlerinden ziyade öncelikli olarak oyun oynama ve video izleme odaklı eğlence araçları olarak algıladıklarını saptamışlardır. Araştırma bulgularına göre, çocukların günlük ortalama ekran süresi literatürde önerilen sınırların oldukça üzerinde olup yaklaşık üç saati bulmaktadır; ancak ebeveynin eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların ekran başında geçirdiği sürenin anlamlı düzeyde azaldığı görülmüştür. Ayrıca çalışma, çocukların cinsiyetlerine göre oyun tercihlerinin farklılaştığını (erkeklerin aksiyon, kızların simülasyon oyunlarına yönelimi gibi) ve önemli bir kısmının yaşlarına uygun olmayan, şiddet veya korku içerikli oyunlara ve videolara maruz kaldığını ortaya koymaktadır.

Manav (2024) tarafından yürütülen ve 4–7 yaş arası 351 çocukla gerçekleştirilen araştırmada, problemli medya kullanımı ile akran oyun davranışları arasındaki ilişki

incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre problemli medya kullanım düzeyi arttıkça çocukların akranlarıyla kurduğu oyun etkileşimi azalmış; özellikle "oyundan kopma" ve "oyun bozulması" davranışlarının daha sık görüldüğü belirlenmiştir.Tablet kullanan çocukların problemli medya kullanım düzeyleri, televizyon izleyen çocuklara göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Çocukların en sık kullandığı görsel medya araçlarının sırası ile akıllı telefon, televizyon ve tablet olduğu görülmüştür.Dijital cihazlarla 0–12 ay gibi çok erken yaşlarda tanışan çocukların ise 24–36 ay arasında tanışanlara göre daha yüksek bağımlılık riski taşıdığı saptanmıştır.

Çam (2024) tarafından yürütülen araştırmada, 6–10 yaş aralığında çocuğu bulunan 251 ebeveynin dijital ebeveynlik farkındalığı ile çocuklarda görülen problemli medya kullanımı arasındaki ilişki incelenmiştir. İlişkisel tarama modelinin kullanıldığı çalışmada, dijital ebeveynlik farkındalığının alt boyutları arasında yer alan dijital ihmal davranışının, çocukların problemli medya kullanımını anlamlı düzeyde etkilediği bulunmuştur. Ayrıca ebeveynlerin çeşitli demografik özelliklerinin hem dijital ebeveynlik farkındalığı hem de çocukların medya kullanım düzeyleriyle ilişkili olduğu görülmüştür.

Beadini'nin (2023) 48–72 aylık çocuklarla yürüttüğü çalışmada, problemli medya kullanımı ile sosyal beceriler arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Araştırmaya katılan 101 çocuk üzerinden elde edilen bulgular, problemli medya kullanımı arttıkça çocukların kızgınlık kontrolü, değişikliklere uyum sağlama, amaç oluşturma ve kendini kontrol etme gibi sosyal beceri alanlarının azaldığını göstermektedir. Bulgulara göre problemli medya kullanımı, sosyal becerilerin yaklaşık %16'sını açıklamaktadır. Çalışma ayrıca problemli medya kullanımının erkek çocuklarda daha yüksek, sosyal becerilerin ise kız çocuklarında daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaşa göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir ama okul öncesi eğitime devam süresi arttıkça problemli medya kullanımının azaldığı belirlenmiştir.

Arslan (2023) tarafından yürütülen çalışmada, 4-6 yaş grubundaki çocukların problemli medya kullanım alışkanlıkları ile duygu dışavurumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma bulgularında, 6 yaş grubundaki çocukların problemli medya kullanım düzeylerinin, 4 ve 5 yaşındaki çocuklara kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Problemli medya kullanımı arttıkça çocukların öfke ve korku ifadelerinin arttığı, buna karşılık mutluluk ifadelerinin azaldığı görülmüştür. Demografik değişkenler açısından dikkat çekici bir diğer bulgu ise babasının eğitim

düzeyi yüksek (lisansüstü) olan çocukların, diğer gruplara göre daha yüksek düzeyde öfke duygusu ifade ettikleri belirlenmiştir.

Kulu (2023) tarafından yapılan araştırmada, 4–11 yaş grubu çocuklarda problemli medya kullanımı ve problemli medya kullanımına etki eden faktörler incelenmiştir. Şanlıurfa'daki iki hastanenin çocuk kliniklerine başvuran ebeveynlerden elde edilen bulgular, çocukların cinsiyeti, karne derecesi ve medya aracını elinden aldığı zaman verdiği tepkinin problemli medya kullanımıyla anlamlı biçimde ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca çocukların uyku sorunları ve davranışsal güçlük puanları arttıkça problemli medya kullanımının da arttığı belirlenmiştir. Araştırmada ebeveynlerin, çocukların huzursuzluğunu gidermek veya oyun amacıyla sıklıkla medya araçlarına yönlendirdikleri sonucuna da ulaşılmıştır.

Kurban (2023) tarafından yürütülen araştırmada, 48–72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanımı ile anksiyete düzeyleri arasındaki ilişki ebeveyn–çocuk ilişkisi bağlamında incelenmiştir. Kocaeli'de 315 çocuk ve ebeveyninden elde edilen bulgular, ebeveyn–çocuk ilişkisinin ebeveyn yaşı ve çocuk sayısına göre farklılaştığını; ancak diğer demografik değişkenlere göre değişmediğini göstermektedir. Ayrıca çocukların problemli teknoloji kullanımının ebeveynin cinsiyeti, eğitim düzeyi, çocuk sayısı ve çocuğun teknolojiyle geçirdiği süreye göre anlamlı biçimde farklılaştığı belirlenmiştir. Araştırmada, problemli teknoloji kullanımının arttığı durumlarda çocukların anksiyete düzeylerinin de arttığı ve problemli teknoloji kullanımının ebeveyn–çocuk ilişkisini anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Arslan'ın (2022) araştırmasında, ebeveynlerin olumsuz model olma ve dijital ihmal davranışlarının çocukların problemli medya kullanım düzeylerini artırdığı bulunmuştur. Bununla birlikte, verimli kullanım ve risklerden koruma alt boyutları ile problemli medya kullanımı arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Ayrıca araştırmada, erkek çocukların ve annesi çalışan çocukların problemli medya kullanım düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Gençtürk'ün (2022) araştırmasında, çocukların ekran süresi arttıkça davranış problemlerinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır.Bununla birlikte ebeveynlerin medya aracılık düzeyleri arttıkça problem davranışların azaldığı bulunmuştur. Araştırmada ayrıca, ebeveynin aktif sınırlayıcı medya aracılığı, çocuk ekran süresinin problem

davranışa etkisinde koruyucu bir etken olarak görev almıştır. Ebeveynin aktif medya aracılığı yüksek olduğunda ekran süresinin davranış problemleri üzerindeki etkisi belirgin şekilde azalmıştır.

Kanter'in (2020) çalışmasında, dijital teknoloji kullanımının okul öncesi dönem çocuklarında problem davranışlarla ilişkisi ele alınmıştır. Çalışmada dijital cihazların aşırı kullanımının çocuklarda dikkat sorunları, saldırgan davranışlar, fiziksel hareketsizlik, obezite, uyku problemleri ve sosyal-duygusal gecikmeler gibi çeşitli problem davranışlarla ilişkili olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte, dijital araçların kontrollü ve sınırlı kullanımının erken çocukluk döneminde bilişsel becerileri destekleyebildiği; hiç kullanılmamasının ise çocuklarda doğrudan bir eksiklik oluşturmadığı ifade edilmiştir.

Yurtdışında yapılan ilgili araştırmalara bakıldığında;

Motevalli ve diğerlerinin (2025) gerçekleştirdiği sistematik derleme araştırması, ebeveynlerin paylaşım davranışlarının hem içsel (anı biriktirme, duygusal tatmin) hem de dışsal motivasyonlarla (sosyal onay) şekillendiğini ortaya koymaktadır. Araştırmada, ebeveynlerin sosyal medyada iyi ebeveyn imajı oluşturmak amacıyla çocuklarına ait içerikleri stratejik olarak paylaştıkları görülmüştür. Bulgular, ebeveynlerin gizlilik risklerini bilmelerine rağmen sosyal ve duygusal motivasyonları daha ön planda tutarak paylaşım yaptıklarını göstermektedir.

Rega ve diğerleri (2023) tarafından yürütülen sistematik derlemede, 10 yaş altı çocuklarda problemli medya kullanımını inceleyen 35 çalışma değerlendirilmiştir. Derlemenin bulgularına göre; günde 2 saatten fazla ekran başında kalmak problemli medya kullanımı açısında önemli bir risk faktörüdür. Ayrıca problemli kullanımın erkek çocuklarda daha yaygın olduğu görülmüştür. Bununla birlikte çocukların yaşının ilerlemesiyle birlikte medya kullanım süresinin ve dijital cihazlara bağımsız erişimin arttığı, bu nedenle yaş büyüdükçe problemli medya kullanımının da arttığı belirlenmiştir. Problemli medya kullanımının; problem davranışlarda artış, uyku sorunları, depresif belirtiler, düşük duygusal zeka düzeyi ve akademik başarının azalması gibi çeşitli olumsuz gelişimsel sonuçlarla ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Psikolojik sıkıntı yaşayan, ebeveyn–çocuk ilişkisi zayıf olan ya da okul ortamında güçlüklerle karşılaşan çocukların problemli medya kullanımıdaha yatkın olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte demokratik (yetkin) ebeveynlik anlayışı ve ebeveynlerin

sınırlayıcı arabuluculuk stratejileri çocuklarda problemli medya kullanımını azaltan önemli koruyucu faktörler olarak öne çıkmıştır.

Montag ve diğerleri (2024), çocuk ve ergenlerde problemli sosyal medya kullanımını ele alan araştırmaların bulgularını derleyerek, bu kullanımın yalnızca ekran süresiyle açıklanamayacağını; kontrol kaybı, aşırı zihinsel meşguliyet ve günlük işlevsellikte bozulma gibi bağımlılığa benzer belirtilerle ortaya çıktığını vurgulamaktadır. Derleme sonuçlarına göre problemli sosyal medya kullanımı; depresyon, kaygı, düşük benlik saygısı, dikkat dağınıklığı, uyku problemleri ve artan stres gibi pek çok olumsuz ruh sağlığı göstergesiyle ilişkilidir. Çalışmada ayrıca FOMO'nun (Fear of Missing Out) bireyin sosyal medyada başkalarının yaptığı etkinlikleri kaçırmaktan duyduğu kaygı ve sürekli çevrim içi olma ihtiyacı problemli sosyal medya kullanımını artıran önemli bir psikolojik etken olduğu belirtilmiştir. Bunun yanında sosyal onay arayışı, duygusal düzenleme güçlükleri ve ebeveynin dijital alışkanlıkları gibi faktörlerin de çocuk ve ergenlerde problemli sosyal medya kullanımının ortaya çıkma ve şiddetlenme riskini artırdığı ifade edilmektedir.

Liu ve diğerleri (2021) yaptıkları araştırmada, erken çocukluk dönemindeki ekran süresinin çocukların duygusal ve davranışsal gelişimi üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırma sonucunda, yüksek ekran süresine maruz kalmanın ilerleyen yıllarda duygusal ve davranışsal sorunlarla ilişkili olduğu , uzun süre devam eden yüksek ekran maruziyetinin özellikle davranışsal problemler için önemli bir risk faktörü oluşturduğu belirlenmiştir.

Holtz ve Appel (2011), erken ergenlik dönemindeki gençlerin dijital alışkanlıklarını inceledikleri çalışmalarında, sadece harcanan sürenin değil, maruz kalınan içeriğin niteliğinin de belirleyici olduğunu vurgulamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, şiddet unsurları barındıran içerikler ile sosyal iletişim odaklı internet kullanımı, saldırganlık gibi dışa dönük davranış sorunlarını yordamaktadır. Buna karşılık, sanal bir karakterin canlandırıldığı veya kurgusal bir dünyada vakit geçirmeyi gerektiren içerikler ise daha çok içe kapanma ve kaygı gibi içsel sorunlarla ilişkilidir. Çalışma ayrıca, ebeveynlerin çocuklarıyla internet kullanımı üzerine kurdukları iletişimin, bu olası olumsuz etkileri azaltmada koruyucu bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

2.9.3. Akran Zorbalığı ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Bakırcı ve Çetingöz'ün (2025) okul öncesi 48–72 aylık 431 çocukla yürüttükleri araştırmada, çocukların dijital medya ekranını problemli kullanım düzeyleri ile sosyal becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bulgular, problemli medya kullanımı arttıkça çocukların sosyal beceri düzeylerinin azaldığını, bu iki değişken arasında negatif bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca annenin eğitim düzeyi hem problemli medya kullanımı hem de sosyal becerilerin öz kontrol boyutu üzerinde etkili olurken, cinsiyetin ve babanın eğitim düzeyinin herhangi bir anlamlı etkisi bulunmamıştır.

Kayıran (2023) 36-72 aylık çocuklarla çalışan ve büyük çoğunluğu kadınlardan oluşan 195 gönüllü okul öncesi öğretmeni ile yürütülen araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarındaki akran zorbalığına ilişkin deneyimlerini ve bu davranışları yönetme stratejilerini incelemiştir.Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin %90,3 gibi oldukça yüksek bir oranı sınıflarında akran zorbalığı ile karşılaştığını belirtmiştir. En sık gözlemlenen zorbalık türü %65,6 ile sözel zorbalık olurken, bunu psikolojik (%17,4) ve fiziksel (%16,9) zorbalık takip etmektedir. Bulgular cinsiyet ve yaş açısından incelendiğinde, kız çocuklarının daha çok psikolojik (dolaylı) zorbalığa, erkek çocuklarının ise fiziksel zorbalığa eğilimli olduğu; ayrıca çocukların yaşı büyüdükçe fiziksel ve sözel zorbalık oranlarının arttığı saptanmıştır . Sınıf mevcudu açısından bakıldığında ise, 20 öğrenciden az mevcudu olan sınıflarda zorbalık olaylarına daha sık rastlandığı görülmüştür. Öğretmenlerin bu durumla başa çıkmak için en sık kullandıkları stratejiler sınıf yönetimi uygulamalarını değiştirmek, çocuklarda empati duygusunu geliştirmek ve ailelerle görüşmektir. Ancak öğretmenlerin yaklaşık üçte biri zorbalık olayları karşısında kendilerini yeterince yetkin hissetmediklerini ifade etmiştir.

Demirel (2022) ilkokul 4. sınıf öğrencileriyle yaptığı araştırmada, teknoloji bağımlılığının problem çözme becerileri, akran zorbalığı ve sosyal kaygı üzerindeki etkilerini incelemiştir. Bulgular, teknoloji bağımlılığı arttıkça problem çözme becerilerinin anlamlı şekilde azaldığını; buna karşılık zorbalık eğilimleri ve sosyal kaygı düzeylerinin orta düzeyde arttığını göstermektedir. Ayrıca problem çözme becerisi düştükçe çocukların zorbalık eğilimlerinde ve sosyal kaygılarında artış olduğu bulunmuş; zorbalık eğilimi ile sosyal kaygı arasında da zayıf düzeyde pozitif bir ilişki tespit edilmiştir.

Özcan, Tezel Şahin ve Kanmaz'ın (2022) çalışmasında, annelerin problemli internet kullanımı ile okul öncesi dönem çocuklarının saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Denizli'de 36–72 aylık 208 çocuk ve annesiyle yürütülen araştırmada, annelerin problemli internet kullanım düzeyi arttıkça çocukların genel saldırganlık, fiziksel saldırganlık, ilişkisel saldırganlık ve nesnelere yönelik saldırganlık puanlarının da anlamlı biçimde yükseldiği bulunmuştur. Demografik değişkenler incelendiğinde, çocukların saldırganlık düzeylerinin cinsiyete veya anne eğitim durumuna göre farklılaşmadığı, annelerin problemli internet kullanımının da öğrenim ve çalışma durumuna göre değişmediği belirlenmiştir.

Gün ve Gültekin-Akduman'ın (2022) 60 ay ve üzeri 366 okul öncesi çocukla yürüttükleri araştırmada, çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri ile akran zorbalığı davranışları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bulgular, çocukların yaşları ilerledikçe psikolojik sağlamlıklarının arttığını; buna karşılık zorba, kurban ve pasif zorba davranışlarının azaldığını göstermektedir. Cinsiyet açısından bakıldığında kız çocuklarının psikolojik sağlamlık puanlarının daha yüksek, zorbalık puanlarının ise daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca psikolojik sağlamlık ile tüm zorbalık türleri arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişkiler saptanmış; yani psikolojik sağlamlık yükseldikçe zorbalık davranışlarının azaldığı bulunmuştur.

Tanrıkulu, Kandemir Özdinç ve Besnili (2021) tarafından 529 okul öncesi öğretmeniyle yürütülen araştırmada, akran zorbalığı ile okul yapısına ilişkin değişkenler incelenmiştir. Veriler "Okul Öncesi Akran Zorbalığı Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonuçları, özel okullarda fiziksel zorbalık davranışlarının devlet okullarına kıyasla daha düşük olduğunu, ancak sözlü zorbalık düzeylerinin okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Ayrıca sözlü zorbalık bağlamında, büyük yaş grubundaki çocukların küçük yaştaki akranlarına göre daha fazla zorbalık davranışı sergilediği belirlenmiştir.

Tuzcuoğlu ve diğerleri (2020) tarafından yürütülen araştırma, okul öncesi dönem çocuklarının saldırganlık yönelimleri ile annelerinin çocuklarına yönelik ilgi düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. İlişkisel tarama modeli kullanılarak İstanbuldaki 218 çocuk ve annesi ile gerçekleştirilen çalışmanın bulgularına göre anne ilgisi arttıkça çocuklardaki saldırganlık eğilimi azalmaktadır. Araştırma ayrıca, erkek çocukların kız çocuklara göre ve çalışan annelerin çocuklarının çalışmayan annelerin çocuklarına göre daha yüksek saldırganlık eğilimi gösterdiğini, ancak anne ilgisinin çocuğun

cinsiyetine veya annenin çalışma durumuna göre değişmediğini belirlemiştir. Buna karşılık, üniversite mezunu annelerin çocuklarına yönelik ilgi düzeylerinin ilkokul ve ortaokul mezunu annelere kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yörük'ün (2016) okul öncesi dönem çocuklarıyla yürüttüğü araştırmada, 3–6 yaş grubundaki çocukların zorbalık davranışları ve zorbalığa maruz kalma durumları çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmiştir. Bulgular, zorbalık ve zorbalığa maruz kalmanın cinsiyete göre anlamlı biçimde farklılaştığını, erkek çocuklarının hem daha fazla zorbalık davranışında bulunduğunu hem de akran zorbalığına daha fazla maruz kaldığını göstermektedir. Buna karşılık çocukların zorbalık davranışları ve zorbalığa maruz kalma durumları yaş gruplarına göre anlamlı farklılık göstermemiş, ancak anne-baba eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde değişmiştir.

Salı'nın (2014) çalışmasında, 5–6 yaş aralığındaki 243 çocuğun akran ilişkileri ve akran şiddetine maruz kalma durumları incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre erkek çocuklar; saldırganlık, dışlanma, korkulu–kaygılı olma ve aşırı hareketlilik davranışlarında kız çocuklarına göre daha yüksek puan almıştır. Buna karşılık kız çocuklarının yardım etmeye yönelik sosyal davranışları daha fazla sergilediği görülmüştür. Erkek çocukların akran şiddetine maruz kalma düzeyleri de kızlara göre daha yüksektir. Yaş açısından yalnızca "korkulu–kaygılı olma" davranışında anlamlı bir fark bulunmuş; 5 yaşındaki çocukların 6 yaşındakilere göre daha fazla kaygı yaşadığı belirlenmiştir. Ayrıca tam gün eğitim alan çocukların, yarım gün katılanlara göre yardım etmeye yönelik sosyal davranışları daha sık gösterdiği görülmüştür.

Uysal'ın (2011) çalışmasında, 60–72 aylık çocuklarda akran zorbalığının görünümü ve ilişkili olduğu değişkenler incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, fiziksel saldırganlık erkek çocuklarda kızlara kıyasla anlamlı düzeyde daha sık görülmektedir. Öğretmen deneyimi açısından bakıldığında ise, beklenen aksine, mesleki deneyimi yüksek olan öğretmenin sınıfında fiziksel saldırganlık puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. İlişkisel saldırganlık ise daha çok babanın öğrenim durumu ve annenin çalışma durumuyla farklılaşmaktadır. Nitel gözlemler, zorbalığın en sık serbest zaman etkinliklerinde ve sözel türde ortaya çıktığını göstermiştir. Ayrıca grupta "zorba", "kurban" ve hem zorbalık yapan hem de buna maruz kalan "zorba-kurban" profillerinin bulunduğu ve en sık sergilenen davranışların ise vurma, bağırma,dışlama olduğu belirlenmiştir.

Kadan'ın (2010) tarafından araştırmada, 4–6 yaş grubu okul öncesi çocuklarda saldırganlık davranışını etkileyen faktörleri farklı değişkenler açısından incelemiştir. Toplam 152 çocuk ve ebeveyninden elde edilen veriler, ilişkisel tarama modeli kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgular, herhangi bir okul öncesi kuruma devam etmeyen çocukların okula giden akranlarına kıyasla daha saldırgan olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte erkek çocukların ise kız çocuklarına göre hem fiziksel hem sözel saldırganlığa daha eğilimli olduğu bulunmuştur. Ayrıca anne-babası ayrı yaşayan, kardeşi olmayan ve annesi çalışmayan çocukların saldırganlık puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ebeveyn eğitim düzeyi düştükçe çocuklardaki saldırgan davranışların arttığı gözlemlenmiştir. Uzun süre televizyon izleyen ya da şiddet içerikli bilgisayar oyunlarını tercih eden çocukların ise medya kullanım süresi daha kısa olanlara göre daha fazla saldırganlık davranışlarının görüldüğü belirlenmiştir.

Yurtdışında yapılan ilgili araştırmalara bakıldığında;

Moral-Garcia ve diğerleri (2025) tarafından yürütülen araştırmada ise, çocuk ve ergenlerde internet, cep telefonu ve video oyunlarının problemli kullanımının zorbalık ve siber zorbalıkla ilişkisi incelenmiştir. Çalışma bulguları, dijital medya araçlarını uygunsuz ve kontrolsüz biçimde kullanan çocukların hem zorbalık yapma hem de zorbalığa maruz kalma olasılıklarının anlamlı düzeyde arttığını göstermiştir. Ayrıca problemli medya kullanımının, özellikle kız çocuklarında siber zorbalık davranışlarıyla daha güçlü ilişkiler sergilediği belirlenmiştir.

Hartati ve diğerleri (2020) tarafından yürütülen araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-6 yaş grubundaki çocukların zorbalık davranışları ve bu davranışların cinsiyet ve yaş gibi demografik değişkenlerle olan ilişkisi incelenmiştir. Doğu Jakarta'da öğretmen görüşlerine dayalı olarak 165 öğrenci üzerinde gerçekleştirilen çalışma, grubun büyük çoğunluğunun zorbalık eğilimi göstermemesine rağmen, %35'lik bir kesimin çeşitli düzeylerde akran zorbalığı uyguladığını ortaya koymuştur. Elde edilen bulgulara göre cinsiyet ile genel zorbalık davranışı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmasa da zorbalığın uygulanış biçiminde belirgin farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir. Erkek çocukların daha çok itme ve vurma gibi fiziksel eylemlere, kız çocukların ise alay etme gibi sözel veya dolaylı davranışlara yöneldiği belirlenmiştir. Ayrıca; çocukların yaşı büyüdükçe zorbalık eğilimlerinin arttığı ve özellikle 6 yaş grubundaki öğrencilerin, daha küçük

yaş gruplarına kıyasla anlamlı düzeyde daha sık zorbalık davranışı sergilediği saptanmıştır.

Keikha ve diğerleri (2020) tarafından yürütülen ekran süresi ile saldırgan davranışlar arasındaki ilişkiyi ele alan sistematik derleme araştırmasında, çocuk ve ergenleri kapsayan 19 çalışma incelenmiş ve ekran maruziyetinin şiddet içerikli davranışlarla ilişkili olduğu görülmüştür. Bulgular, özellikle televizyon izleme süresindeki artışın fiziksel kavga, saldırganlık ve zorbalık davranışlarını arttırdığını; bazı araştırmalarda ise bilgisayar ve video oyunu kullanımının benzer şekilde risk oluşturduğunu göstermektedir. Derlemede, ekran süresinin artmasının aile içi iletişimi azaltarak çocukların sosyal-duygusal gelişimi üzerinde olumsuz etkiler oluşturabileceği ve bu durumun saldırgan davranışlara zemin hazırlayabileceği vurgulanmaktadır.

Verlinden ve diğerleri (2014), 2–5 yaş arasındaki çocukların televizyon izleme süreleri ile ilkokuldaki akran zorbalığı arasındaki ilişkiyi incelemek için Hollanda'da yürütülen geniş kapsamlı Generation R çalışmasından elde edilen 3.419 çocuğa ait verileri kullanmıştır. Araştırmada çocukların 2, 3, 4 ve 5 yaşlarındaki televizyon izleme süreleri değerlendirilmiş ve bu bilgiler doğrultusunda izleme alışkanlıkları "düşük", "düşük-orta", "orta-yüksek" ve "yüksek" olmak üzere dört grup oluşturulmuştur. İlk analizler, okul öncesi dönemde daha fazla televizyon izleyen çocukların ilkokulda zorba, kurban veya hem zorba hem kurban olma ihtimallerinin daha yüksek olabileceğini göstermiştir. Ancak analize annenin eğitim durumu, gelir düzeyi, medeni durumu, etnik kökeni ve çocuğun erken dönemdeki davranış problemleri eklendiğinde televizyon izleme ile zorbalık rolleri arasındaki bu ilişkilerin anlamlı olmadığı görülmüştür. Bunun yanı sıra, 5 yaşında şiddet içerikli televizyon ve video içeriklerine maruz kalmanın, diğer faktörlerden bağımsız olarak yalnızca zorba olma riskini artırdığı; kurban olma ya da zorba-kurban olma durumlarıyla ise anlamlı bir ilişki göstermediği belirlenmiştir.

Silva ve diğerleri (2013), 7–14 yaş arası öğrencilerde zorbalığın türlerini ve cinsiyete göre farklılaşmasını incelemiştir. Bulgular, erkek öğrencilerin daha fazla fiziksel zorbalığa karıştığını; kız öğrencilerde ise sözel ve ilişkisel (dolaylı) zorbalığın daha yaygın olduğunu göstermektedir. Araştırmada ayrıca birçok öğrencinin zorbalığa maruz kaldığında durumu kimseyle paylaşmadığı, özellikle kızların sessiz kalma oranının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Crick ve Grotpeter (1995) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, çocuklarda zorbalık türlerinin cinsiyete göre farklılaştığı ortaya konmuştur. Bulgular, kız çocuklarının fiziksel saldırganlık yerine daha çok ilişkisel ve sözel zorbalık biçimlerini tercih ettiğini; dedikodu, dışlama ve tehdit yoluyla ilişkiyi sonlandırma gibi dolaylı saldırganlık davranışlarının kızlarda belirgin şekilde daha yaygın olduğunu göstermektedir. Buna karşılık erkek çocukların daha fazla fiziksel ve doğrudan saldırganlık davranışı sergilediği bulunmuştur. Çalışma genel olarak zorbalığın erken çocukluk döneminde dahi cinsiyete göre farklı biçimlerde ortaya çıktığını göstermekte ve kız çocuklarında sözel/ilişkisel zorbalık eğiliminin daha yüksek olduğu bulgusunu desteklemektedir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanıldığı açıklayıcı sıralı karma desen benimsenmiştir. Araştırma problemini anlamak için tek yöntemin yeterince yeterli olmadığı durumlarda karma yöntem araştırmalarını kullanmak uygundur (Creswell, 2025). Karma yöntem yaklaşımı, tek bir araştırma sürecinde sayısal ve nitel verileri bir araya getirerek incelenen olguyu farklı yönleriyle ele almayı amaçlamaktadır. Açıklayıcı desen, araştırmacının önce nicel verileri toplayıp analiz ettiği, ardından bu bulguların daha derinlemesine incelemek amacıyla nitel veriler topladığı bir yaklaşımdır (Ivankova, Creswell ve Stick, 2006). Bu desenin temel amacı, her iki yöntemin güçlü yanlarından yararlanmak ve sınırlılıklarını dengelemektir (Creswell, 2025).

Araştırma kapsamında nicel veriler annelere uygulanan "Paylaşan Ebeveynlik Ölçeği" ve "Problemli Medya Kullanım Ölçeği" kullanılarak ve öğretmenler tarafından uygulanane ise "Okul Öncesi Dönemde Akran Zorbalığı Ölçeği" uygulanarak elde edilmiştir. Nitel veriler ise ebeveynlere yönelik yarı yapılandırılmış görüşme formu; çocuklara yönelik olarak çocuk görüşme formu ve çocukların yaptıkları resimlerin analiz edilmesiyle elde edilmiştir.

Araştırmanın nicel bölümünde korelasyonel/ilişkisel araştırma tarama deseni kullanılmıştır. Korelasyonel (ilişkisel) araştırma modeli, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişki düzeyini herhangi bir müdahale yapılmadan incelemeyi amaçlayan nicel bir araştırma yaklaşımıdır (Büyüköztürk vd., 2023).

Araştırmanın nitel bölümünde ise olgu bilim (fenomenoloji) deseni tercih edilmiştir. Olgu bilim, bireylerin yaşadıkları deneyimleri ve bu deneyimlere yükledikleri anlamları incelemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Nitel aşamayı ebeveynlere yönelik yarı yapılandırılmış görüşme formu, çocuklara yönelik yarı yapılandırılmış görüşme formu ve çocuklardan elde edilen çizimler oluşturmaktadır. Görüşmeler, nicel aşamaya katılan anneler arasından aykırı durum örnekleme yöntemiyle belirlenen paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek ve düşük olan

ebeveynler ve onların çocuklarıyla gerçekleştirilmiştir. Nitel veriler, nicel bulgularda ortaya çıkan ilişkileri daha derinlemesine incelemek amacıyla toplanmıştır. Bu aşamada, annelerin paylaşım davranışlarına ve çocukların medya kullanımına ilişkin algılarını ortaya koymak hedeflenmiştir. Gerçekleştirilen görüşmeler ve çocuk resimlerinin analizi annelerin dijital ortamlardaki deneyimleri ve annelerin ve çocukların bu sürece dair farkındalıklarını derinlemesine incelemeye katkı sağlamıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2024–2025 eğitim-öğretim yılında İstanbul'da Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi kurumlarda eğitim gören 48-72 aylık 282 çocuk, onların anneleri ve 15 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Çocuklara ilişkin nicel veriler, anneleri ve öğretmenleri aracılığıyla toplanmıştır. Nicel bölümde çalışma grubu basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Basit seçkisiz örnekleme, evrendeki her bireyin örnekleme seçilme olasılığının eşit olduğu, rastgele seçim esasına dayanan bir yöntemdir (Büyüköztürk vd., 2023). Bu doğrultuda araştırmada, belirli bir ölçüt veya sınırlama yapılmadan, ulaşılabilen okul öncesi kurumlarda yer alan çocuklar, onların anneleri ve öğretmenleri çalışmaya dahil edilmiştir. Nitel bölümün oluşturulmasında ise seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden aykırı durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Aykırı durum örneklemesi, incelenen problemle ilgili olarak birbirine uç durumların seçilerek, olgunun doğasının daha ayrıntılı biçimde anlaşılmasını amaçlamaktadır. Bu yaklaşımda temel amaç, genelleme kaygısı taşımadan, değişkenliğin ve sürecin doğasını derinlemesine incelemektir (Büyüköztürk vd., 2023). Araştırmanın nitel boyutunda, nicel analizler sonucunda paylaşan ebeveynlik puanları yüksek ve düşük olarak belirlenen anneler arasından amaçlı örnekleme yöntemiyle seçim yapılmıştır. Bu kapsamda 11'i paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek, 11'i düşük olmak üzere toplam 22 anne ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek olan annelerin çocuklarından 15'ine ve paylaşan ebeveynlik düzeyi düşük olan annelerin çocuklarından ise 13'üne ait çocuk görüşme formları analiz edilmiş; böylece toplam 28 çocuk formu değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra yüksek ve düşük düzey gruplardan elde edilen toplam 16 çocuk resmi içerik analizi kapsamında yorumlanmıştır.

Tablo 1. Çalışma Grubunda Yer Alan Anne ve Çocukların Demografik Bilgileri

Anne Yaşı	**n**	**%**
20–25	5	1.8
26–30	35	12.4
31–35	150	53.2
36–40	68	24.1
41-50	24	8.5
Annenin Çocuk Sayısı	**n**	**%**
1	66	23.4
2	147	52.1
3	57	20.2
4 +	12	4.3
Annenin Eğitim Durumu	**n**	**%**
Lise	92	32.6
Lisans	71	25.2
İlkokul	67	23.8
Önlisans	37	13.1
Lisansüstü	15	5.3

Tablo 1'de yer alan bulgulara göre; araştırmaya katılan annelerin büyük bir çoğunluğu (%53,2) 31-35 yaş aralığındadır. Annelerin çocuk sayısı incelendiğinde ise çoğunluğun (%52,1)'i ise iki çocuk sahibi olduğu görülmektedir. Annelerin eğitim durumlarına bakıldığında %23,8'inin ilkokul %32,6.'sınınn lise, %13,1'inin ön lisans, %25,2'sinin lisans ve %5,3'ünün lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 2.Katılımcı Çocukların Demografik Bilgileri

Çocuğun Cinsiyeti	**n**	**%**
Kız	147	52.1
Erkek	135	47.9
Çocuğun Yaşı	**n**	**%**
6 yaş	162	57.4
5 yaş	120	42.6

Katılımcı çocukların %52,1'i kız, %47,9'u erkektir. Çocukların yaşları incelendiğinde ise %57.4'ü 6 yaş ve %42.6'sı 5 yaş grubundan katılımcılardır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın nicel verileri ebevenylere uygulanan "Paylaşan Ebeveynlik Ölçeği" ve "Problemli Medya Kullanım Ölçeği" ve öğretmenlere uygulanan "Okul Öncesi Dönemde Akran Zorbalığı Ölçeği" ile elde edilmiştir. Nitel veriler ise ebeveynlere yönelik yarı yapılandırılmış görüşme formu; çocuklara yönelik çocuk görüşme formu ve çiz anlat tekniği kullanılarak oluşturulan çocuk resimleri ile elde edilmiştir.

3.3.1. Ebeveyn Demografik Bilgi Formu

Araştırmada, katılımcı ebeveynlerin sosyodemografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan Ebeveyn Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Form ebeveynin yaşı, medeni durumu, eğitim düzeyi ve sahip olduğu çocuk sayısı gibi sorulardan oluşmaktadır. Ayrıca görüşülen çocuğun yaşı ve cinsiyetine ilişkin bilgiler de formda yer almaktadır.

3.3.2. Öğretmen Demografik Bilgi Formu

Araştırmada, öğretmenlerin kişisel ve mesleki özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan Öğretmen Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Form, öğretmenlerin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, mesleki deneyim yılı ve görev yaptıkları kurum türü gibi sorulardan oluşmaktadır.

3.3.3. Paylaşan Ebeveynlik Ölçeği (PEÖ)

Araştırmada ebeveynlerin sosyal medya paylaşım davranışlarını değerlendirmek amacıyla, Kahraman ve Alemdar (2023) tarafından geliştirilen "Paylaşan Ebeveynlik (Sharenting) Ölçeği"nden yararlanılmıştır. Toplam 17 maddeden oluşan bu ölçme aracı; Paylaşım Davranışı, Sosyal Karşılaştırma Davranışı, Olumlu Geri Bildirim Etkisi ve Olumsuz Geri Bildirim Etkisi olmak üzere dört alt faktörden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri 5'li Likert tipinde puanlanmakta olup; Sosyal Karşılaştırma ve Olumsuz Geri Bildirim alt boyutları ters kodlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, paylaşan ebeveynlik davranışının yüksekliğini göstermektedir. Ölçeğin güvenirlik analizi sonucunda Cronbach alfa değeri .73 bulunmuştur. Ayrıca ölçek, başlangıçta 22 madde olarak tasarlanmış ancak 125 kişilik pilot çalışma verileriyle yenilenerek 17 maddelik son halini almıştır.

3.3.4. Problemli Medya Kullanım Ölçeği (PMKÖ)

Araştırmada çocukların problemli medya kullanım düzeylerini belirlemek amacıyla Domoff ve diğerleri (2019) tarafından geliştirilen ve 4–11 yaş aralığındaki çocuklara yönelik olarak tasarlanan Problemli Medya Kullanım Ölçeği'nin, Furuncu ve Öztürk (2020) tarafından Türkçeye uyarlanmış kısa formu kullanılmıştır. Ölçek, 27 maddelik uzun formu ve 9 maddelik kısa form olmak üzere yapılandırılmıştır ve 5'li Likert tipi derecelendirme üzerinden değerlendirilmektedir (1=Asla, 5=Her zaman). Tek boyutlu bir yapıya sahip olan ölçekte, tüm maddelerden elde edilen puanların ortalaması toplam puanı oluşturmaktadır.Ortalamanın yükselmesi çocukta problemli medya kullanımının arttığını ifade etmektedir. Ölçek anneler tarafından çocukların davranışları gözlemlenerek ve genel olarak bütün medya araçları düşünülerek doldurulmaktadır.Uyarlama çalışmasında ölçeğin uzun formu için Cronbach alfa katsayısı .97, kısa formu için ise .93 olarak hesaplanmış, bu değerler ölçeğin oldukça yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermiştir. Bu araştırmada kullanılan kısa formun güvenirlik analizinde Cronbach alfa katsayısı .91 olarak bulunmuş ve ölçeğin güçlü bir iç tutarlılığa sahip olduğu doğrulanmıştır.

3.3.5. Okul Öncesi Dönemde Akran Zorbalığı Ölçeği

Okul öncesi dönemdeki çocukların akran zorbalığı düzeylerini belirlemek amacıyla, Besnili (2019) tarafından literatüre kazandırılan "Okul Öncesi Akran Zorbalığı Ölçeği Öğretmen Formu" kullanılmıştır. Toplam 14 maddeden oluşan ve 5'li Likert tipinde oluşturulan ölçek; Fiziksel/İlişkisel Zorbalık ve Sözlü Zorbalık olmak üzere iki alt boyuta sahiptir. Ölçekten alınabilecek puanlar 0 ile 56 arasında değişmektedir. Puan artışı sınıf ortamındaki zorbalık davranışlarının yaygınlığına ve şiddetine işaret etmektedir. Ölçeğin güvenirlik çalışmaları kapsamında hem Açımlayıcı (AFA) hem de Doğrulayıcı (DFA) Faktör Analizi grupları için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır.Besnili'nin (2019) bulgularına göre; ölçeğin toplam güvenirlik katsayısı her iki grupta da .88 olarak belirlenmiştir.Alt boyutlar incelendiğinde ise; Fiziksel/İlişkisel boyutun güvenirliği AFA grubunda .85, DFA grubunda .83; Sözlü zorbalık boyutunun güvenirliği ise sırasıyla .79 ve .78 olarak saptanmıştır.

3.3.6. Ebeveyn Görüşme Formu

Araştırmanın nitel kısmında annelerin sosyal medya kullanım alışkanlıklarını, paylaşım davranışlarını ve çocuklarının medya deneyimlerine ilişkin değerlendirmelerini daha ayrıntılı biçimde ortaya koymak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan "Ebeveyn Görüşme Formu" kullanılmıştır. İlk aşamada form uzman görüşüne sunulmuş, alınan dönütler doğrultusunda gerekli düzenlemeler ve eklemeler yapılarak sorulara son hali verilmiştir. Form toplam 10 açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Sorular; annenin sosyal medya kullanım sıklığı ve tercih ettiği platformlar, paylaşım sırasında hissettiği duygular, çocuklara ait içeriklerde izin alma durumu, paylaşımların çocuk üzerindeki olası etkilerine dair görüşler, medya kullanımına yönelik endişeler, yaşanan sorunlar ve sosyal medyanın ebeveynlik sürecine yansımaları gibi temaları kapsamaktadır.

3.3.7. Çocuk Görüşme Formu

Araştırmanın nitel boyutunda, çocukların medya kullanımına ve paylaşım davranışlarıyla ilgili duygularına kendi ifadeleriyle ulaşmak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan "Çocuk Görüşme Formu" kullanılmıştır. Öncelikle form uzman görüşüne sunulmuş, uzman görüşü doğrultusunda gerekli düzenlemeler ve eklemeler yapılarak sorulara son hali verilmiştir. Form toplam beş sorudan oluşmaktadır. Sorular; çocukların çeşitli sosyal medya logolarını tanıyıp tanımadıkları, bu logoları nerede gördükleri, hangi dijital uygulamaları kullandıkları, insanların fotoğraf paylaşmasına yönelik düşünce ve duyguları ile son olarak "çiz anlat" etkinliği aracılığıyla aile çizimlerinin paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek ve düşük olan annelerin çocukların çizim özelliklerinde belirgin farklılıklar bulunup bulunmadığını incelemek amacıyla incelenmiştir. Uygulama sürecinde araştırmanın güvenirliğini sağlamak için görüşmeler bireysel olarak gerçekleştirilmiş; çocukların yanıtlarına müdahale edilmemiş, herhangi bir yönlendirme yapılmadan ilk verdikleri cevaplar kaydedilmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Öncelikle araştırma sürecine ilişkin gerekli etik izin Yıldız Teknik Üniversitesi Akademik Etik Kurulu'ndan alınmıştır. Uygulama yapılacak kurumların gerekli izinleri ise T.C. Millî Eğitim Bakanlığı'ndan alınmıştır. Katılımcılara araştırmaya

katılımın tamamen gönüllülük esasına dayandığı açıklanmış, diledikleri anda çalışmayı yarıda bırakabilecekleri belirtilmiştir. Araştırmada annelerin çocuklarını sosyal medyada paylaşım düzeylerini ölçmek için "Paylaşan Ebeveynlik Ölçeği" , çocukların problemli medya kullanımını ölçmek için ise "Problemli Medya Ölçeği" annelere uygulanmıştır. Çocukların akran zorbalığı düzeylerini ölçmek için "Okul Öncesi Dönemde Akran Zorbalığı Ölçeği" öğretmenlere yönelik uygulanmıştır.

Araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgilendirme yapıldıktan sonra, katılımcılara kişisel bilgilerinin gizli tutulacağı ve yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacağı ifade edilmiştir. Görüşme sürecinde yöneltilen sorular, araştırmanın kapsamı dışına çıkmadan hazırlanmış ve özel hayata müdahale etmeyecek şekilde düzenlenmiştir. Katılımcıların kimlik bilgileri hiçbir aşamada paylaşılmamış, elde edilen veriler yalnızca araştırma amacıyla kullanılmıştır.

İstanbul ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı farklı ilçelerdeki okullarda öğrenim gören 48-72 aylık 282 çocuk, 15 öğretmen ve 282 anneden veriler toplanmıştır.Veri toplama süreci yaklaşık 4 ay sürmüştür.

Nicel veriler elde edildikten sonra araştırmanın nitel bölümünde ise seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden aykırı durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır.Aykırı durum örneklemesi, incelenen problemle ilgili olarak birbirine aykırı durumların seçilerek, olgunun doğasının daha ayrıntılı biçimde anlaşılmasını amaçlamaktadır. Bu yaklaşımda temel amaç, genelleme kaygısı taşımadan, değişkenliğin ve sürecin doğasını derinlemesine incelemektir (Büyüköztürk vd., 2023). Bu araştırmada, nicel bulguların sonuçlarına göre paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek ve düşük olan ebeveynler ile onların çocukları ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır.Ayrıca, çocuklardan çiz-anlat tekniği ile aile resmi çizmeleri istenmiş ve bu veriler nitel analiz sürecinde değerlendirilmiştir.Böylece farklı paylaşan ebeveynlik düzeylerine sahip gruplardan nitel veriler toplanarak, nicel sonuçların daha detaylı incelenmesi hedeflenmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde öncelikle, katılımcılardan yüz yüze toplanan veriler, analizlerin gerçekleştirilmesi amacıyla veri analiz programına aktarılmıştır. Aktarılan verilerde ilk olarak uç değer analizi yapılmıştır. Veri setindeki uç değerleri belirlemek amacıyla hem tek değişkenli hem de çok değişkenli uç değer analizleri yapılmıştır. İlk

olarak, tek değişkenli uç değer analizi için Z testi uygulanmıştır. Çalışma grubu büyüklüğünün 100'ün üzerinde olması nedeniyle Z puanı için referans aralık -4.00 ile +4.00 olarak kabul edilmiştir (Mertler ve Vannatta, 2016). Yapılan analiz sonucunda bu aralığın dışında kalan herhangi bir veri bulunmamıştır.

İkinci aşamada, çok değişkenli uç değerleri tespit edebilmek için Mahalanobis uzaklık katsayıları hesaplanmış ve uç değer olarak değerlendirilebilecek herhangi bir veri saptanmamıştır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Sonuç olarak, uç değer incelemeleri neticesinde hiçbir katılımcıya ait veri analiz dışı bırakılmamış ve tüm analizler, 282 katılımcıdan elde edilen veriler üzerinden yürütülmüştür. Bununla birlikte değişkenlere ait betimsel istatistikler gerçekleştirilmiş minimum ve maksimum değerlerle birlikte aritmetik ortalama, standart sapma ve basıklık çarpıklık değerleri hesaplanmıştır.

Mevcut çalışma kapsamında, değişkenler arasındaki yordayıcılık ilişkilerin belirlemek adına ilk olarak çoklu doğrusal analizleri gerçekleştirilmiştir. Çoklu regresyon analizi, bağımlı değişkenin iki ya da daha fazla bağımsız değişkenle olan ilişkilerinden yararlanarak bu değişkenin tahmin edilmesini amaçlayan bir analiz türüdür (Büyüköztürk, 2014). Ancak, regresyon analizinin uygulanabilmesi için belirli varsayımların sağlanması gerekir. Bu doğrultuda, veri setindeki değişkenlerin normal dağılım gösterip göstermediği, çoklu bağlantı sorununa yol açıp açmadığı incelenmiş ve bağımlı değişkene ilişkin otokorelasyon değeri değerlendirilmiştir.

Tüm değişkenlere ait çarpıklık ve basıklık katsayılarının (+-)2.00 (+-)7.00 eşik değeri aralığında yer alması, verilerin normallikten önemli ölçüde sapma göstermediğini (Bandalos ve Finney, 2019) ve normallik varsayımının sağlandığını ortaya koymuştur. Ayrıca, veri setinde çoklu bağlantı probleminin olup olmadığını belirlemek için değişkenler arasındaki basit (ikili) korelasyonlar incelenmiştir. Analiz sonuçları, bazı değişkenler arasında ikili korelasyon değerinin referans değer olan .90 dan fazla olduğu görülmüştür. Bu durumdan dolayı korealsyon değeri .90 ve üzeri olan değişkenler regresyon analizine birlikte dahil edilmemiştir. Bu değerlerin dışında kalan tüm ikili korelasyon değerlerinin referans değer olarak kabul edilen .90'ın altında olduğu görülmüştür (Çokluk vd., 2014). Böylelikle regresyon analizine dahil edilen değişkenlerde çoklu bağlantılık sorunu olmadığı tespit edilmiştir. Regresyon analizinde son olarak otokorelasyon değeri (Durbin Watson test değeri) incelenmiş ve Durbin Watson test değerinin 1.50 ila 2.50 olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre

hataların birbirleriyle ilişkisiz olduğu ve ulaşılan değerlerin eşik değerler aralığında olduğu görülmektedir. (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bütün bu durumlardan hareketle verilerin regresyon analizine uygun olduğu söylenebilir.

Veri analizinin son kısmında ise araştırma değişkenlerinin çeşitli demografik değişkenlere göre anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla normal dağılım gösteren değişkenler ile Bağımsız Örneklem t Testi analizi; normal dağılım göstermeyen değişkenlerle Mann Whitney U analizi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca demeografik değişkenlerden bazılarında gruplardaki kişi sayısının 30 dan az olmasından dolayı Kruskall Wallis analizinden yararlanılmıştır (Büyüköztürk, 2014).

Nitel verilerin analizinde, annelerin sosyal medya kullanımına ve paylaşım davranışlarına ilişkin görüşlerini derinlemesine incelemek amacıyla içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, sözel, yazılı ya da görsel materyallerde yer alan iletileri dilsel ve anlamsal açıdan sistemli, nesnel ve belirli kurallara dayalı bir şekilde sınıflandırarak bu verileri ölçülebilir hale getirmeyi ve elde edilen bulgular üzerinden yorum yapmayı amaçlayan bir analiz yaklaşımıdır (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Araştırmada, yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan açık uçlu sorulara annelerin içten ve doğru yanıtlar verdiği kabul edilmiştir. Bu süreçte önce katılımcı ifadeleri dikkatlice okunmuş ve benzer içerikteki yanıtlar bir araya getirilmiştir. Çalışmanın güvenirliğini sağlamak amacıyla kodlama süreci, araştırmacı ve alanında uzman bağımsız ikinci bir kodlayıcı tarafından da incelenmiştir. İki kodlayıcı tarafından oluşturulan kodlar karşılaştırılarak kodlayıcılar arası tutarlılık hesaplanmıştır.

Bu doğrultuda kodlayıcılar arası uzlaşma yüzdesi, Uzlaşma Yüzdesi = [Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)] × 100 formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Yapılan hesaplamalar sonucunda, kodlayıcılar arasındaki uzlaşma yüzdesinin %91 olduğu tespit edilmiştir. Miles ve Huberman'a (1994) göre kodlayıcılar arası uyuşma düzeyinin %80 ve üzerinde olması, araştırmanın güvenirliği açısından yeterli kabul edilmektedir.

Ardından tekrar eden düşünce ve ifadeler doğrultusunda temalar oluşturulmuş; her tema altında veriyi temsil eden kodlar ortaya çıkarılmıştır. Böylece ebeveyn görüşleri sistematik biçimde analiz edilerek araştırmanın nitel boyutu yapılandırılmıştır.

Araştırmanın bir diğer nitel veri kaynağını oluşturan çocuk görüşme formları ve çizimleri de yine içerik analizi ile değerlendirilmiştir. İçerik analizi ile grupların düşünceleri,değerleri ve tutumları belirlenebilir(Stemler, 2001).Çalışmaya katılan paylaşan ebeveynliği yüksek olan annelerin çocuklarına YÇ1, YÇ2, YÇ3.. şeklinde kodlar ve paylaşan ebeveynliği düşük olan annelerin çocuklarına ise DÇ1, DÇ2, DÇ3.. şeklinde kodlar verilmiştir.Çocuk resimlerine ise R1, R2, R3.. şeklinde kodlar verilmiştir. Çizimler araştırmacı tarafından bağımsız biçimde incelenmiştir. Çocukların çizdiği aile temalı resimler detaylı bir şekilde analiz edilmiş; çizimlerde dikkat çeken unsurlar belirlenerek yorumlanmıştır. Bu doğrultuda çocukların çizimleri, yaşlarına uygun çizim özellikleri ve medya kullanımıyla ilişkili olabilecek çizim detayları açısından değerlendirilmiş ve elde edilen bulgular içerik analiziyle yorumlanmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmada elde edilen nicel veriler doğrultusunda annelerin paylaşan ebeveynlik düzeyleriyle, problemli medya kullanımı ve akran zorbalığı davranışları arasındaki ilişki ile ilgili nicel bulgular sistematik bir biçimde sunulmuştur. Nitel aşamada ise ebeveynlere ve çocuklara yönelik gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formlarına ilişkin bulgular sunulmuştur.

4.1. Annelerin Paylaşan Ebeveynlik Davranışları İle Problemli Medya Kullanımı Ve Akran Zorbalığı Davranışları Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

İlk aşamada, değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen betimsel istatistikler ve korelasyon analizlerine yer verilmiştir. İkinci aşamada, paylaşan ebeveynlik alt boyutlarının problemli medya kullanımı ile fiziksel/ilişkisel zorbalığı yordama düzeylerini belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizlerinin sonuçları paylaşılmıştır. Üçüncü aşama, araştırma değişkenlerinin annenin yaşı ve eğitim durumu, çocuk sayısı, çocukların yaşı ve cinsiyeti gibi çeşitli demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği bağımsız örneklem t-testi, Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis analizleriyle incelenmiş ve elde edilen bulgular ilgili başlıklar altında sunulmuştur.

Tablo 3.Araştırmanın Değişkenlerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişkenler	n	min	max	A.O	S.s	Çarpıklık	Basıklık
Paylaşım Davranışı	282	6	30	15.45	5.65	.252	-.482
Sosyal Karşılaştırma	282	4	20	17.80	3.04	-1.557	2.329
Olumlu Geri Bildirim Etkisi	282	4	20	9.46	4.89	.642	-.651
Olumsuz Geri Bildirim Etkisi	282	3	15	12.89	2.92	-1.496	1.634
Fiziksel/İlişkisel Zorbalık	282	0	36	5.58	6.79	1.774	3.467
Sözel Zorbalık	282	0	20	2.03	3.38	2.410	6.827
Paylaşan Ebeveynlik	282	30	81	55.62	8.83	.148	-.064
Akran Zorbalığı	282	0	56	7.62	9.73	1.986	4.692
Problemli Medya Kullanımı	282	9	39	18.30	7.13	.901	.155

Tablo 3'te yer alan bulgulara göre, paylaşım davranışı değişkeni 6 ile 30 arasında değişmekte olup ortalama puanı 15.45 ve standart sapması 5.65'tir. Çarpıklık değeri 0.252 ve basıklık değeri -0.482'dir; bu değerler, dağılımın yaklaşık olarak simetrik ve normal dağılıma yakın olduğunu göstermektedir.

Sosyal karşılaştırma değişkeni 4 ile 20 arasında değişmekte, ortalaması 17.80 ve standart sapması 3.04'tür. Çarpıklık değeri -1.557 olup bu negatif çarpıklık, katılımcıların büyük çoğunluğunun yüksek sosyal karşılaştırma puanlarında yoğunlaştığını göstermektedir.

Olumlu geri bildirim etkisi değişkeni 4 ile 20 arasında değişmekte, ortalaması 9.46 ve standart sapması 4.89'dur. Çarpıklık değeri 0.642 olup dağılımın pozitif yönde çarpık olduğunu göstermektedir; yani katılımcıların büyük kısmı düşük düzeyde olumlu geri bildirim etkisi puanlarında toplanmıştır.

Olumsuz geri bildirim etkisi değişkeninde ise ortalama 12.89, standart sapma 2.92 olup dağılımın negatif yönde çarpık olduğu ve daha yüksek puanlara doğru yoğunlaşma olduğu görülmektedir.

Fiziksel/ilişkisel zorbalık değişkeni 0 ile 36 arasında değişmekte, ortalaması 5.58 ve standart sapması 6.79'dur. Çarpıklık değeri 1.774 ve basıklık değeri 3.467 olup, bu değerler dağılımın pozitif yönde çarpık, yani düşük düzeyde zorbalık puanlarında bir yığılma olduğunu göstermektedir.

Sözel zorbalık değişkeninde de benzer bir durum gözlenmektedir; ortalaması 2.03, standart sapması 3.38, çarpıklık değeri 2.410 ve basıklık değeri 6.827'dir. Bu oldukça yüksek pozitif çarpıklık ve basıklık, çoğu katılımcının sözel zorbalık puanının sıfıra yakın olduğunu ve dağılımın sivri bir yapı gösterdiğini göstermektedir.

Paylaşan ebeveynlik değişkeni 30 ile 81 arasında değişmekte, ortalaması 55.62 ve standart sapması 8.83'tür. Çarpıklık değeri 0.148 ve basıklık değeri -0.064 olup, dağılım simetriktir.

Akran zorbalığı değişkeni 0 ile 56 arasında değişmekte, ortalaması 7.62 ve standart sapması 9.73'tür. Çarpıklık değeri 1.986 ve basıklık değeri 4.692'dir; bu durum, pozitif yönde oldukça çarpık ve sivri bir dağılıma işaret etmektedir.

Son olarak, problemli medya kullanımı değişkeni 9 ile 39 arasında değişmekte, ortalaması 18.30 ve standart sapması 7.13'tür. Çarpıklık değeri 0.901 ve basıklık değeri 0.155 olup, bu dağılım da pozitif çarpıklık göstererek daha düşük medya kullanımı puanlarında yoğunlaşma olduğunu ortaya koymaktadır.

Bütün bu sonuçlardan hareketle sözel zorbalık değişkeninin normal dağılmadığı; diğer değişkenlerin ise normal dağılıma sahip olduğu söylenebilir (Bandalos ve Finney, 2019).

Tablo 4.Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Analiz

Değişkenler	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**
Paylaşım Davranışı	1	-.186**	.566**	-.227**	.123*	.050	.814**	.096	.101
Sosyal Karşılaştırma		1	-.255**	.338**	-.055	.026	.196**	-.030	-.375**
Olumlu Geri Bildirim Etkisi			1	-.400**	.064	-.031	.696**	.034	.218**
Olumsuz Geri Bildirim Etkisi				1	.053	.072	.080	.062	-.141*
Fiziksel/İlişkisel Zorbalık					1	.808**	.106	.979**	.158**
Sözel Zorbalık						1	.048	.912**	.085
Paylaşan Ebeveynlik							1	.091	.009
Akran Zorbalığı								1	.140**
Problemli Medya Kullanımı									1

**p<.01, *p<.05

Tablo 4'te yer alan bulgulara göre araştırmada yer alan değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan korelasyon analizi sonucunda, paylaşım davranışı değişkeni ile sosyal karşılaştırma arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -0.186$, $p < .01$). Paylaşım davranışı, olumlu geri bildirim etkisiyle pozitif ve anlamlı ilişki göstermektedir ($r = 0.566$, $p < .01$); buna karşılık olumsuz geri bildirim etkisiyle negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır ($r = -0.227$, $p < .01$). Ayrıca paylaşım davranışı, fiziksel/ilişkisel zorbalık ($r=0.123$, $p < .05$) ve paylaşan ebeveynlikle ($r = 0.814$, $p < .01$) pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ilişkiliyken; paylaşım davranışı sözel zorbalık ($r=0.050$), akran zorbalığı ($r = 0.096$), ve problemli medya kullanımı ($r = 0.101$) ile anlamlı düzeyde ilişki göstermekmektedir.

Sosyal karşılaştırma değişkeni ile olumlu geri bildirim etkisi arasında negatif ve anlamlı bir ilişki ($r = -0.255$, $p < .01$), olumsuz geri bildirim etkisi ile ise pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = 0.338$, $p < .01$) bulunmuştur. Sosyal karşılaştırma ayrıca paylaşan ebeveynlikle ($r = 0.196$, $p < .01$) pozitif ve anlamlı, problemli medya kullanımı ile ise negatif ve anlamlı ilişkilidir ($r = -0.375$, $p < .01$). Buna karşın sosyal karşılaştırma

değişkeni fiziksel/ilişkisel zorbalık (r=-0.055), sözel zorbalık (r=0.026) ve akran zorbalığı ile herhangi bir anlamlı ilişkiye sahip değildir (r=-0.030).

Olumlu geri bildirim etkisi paylaşan ebeveynlikle (r = 0.696, p < .01) ve problemli medya kullanımı ile (r = 0.218, p < .01) anlamlı ve pozitif yönde ilişkilidir; buna karşın olumsuz geri bildirim etkisi ile güçlü ve negatif bir ilişki göstermektedir (r = -0.400, p < .01). Bununla birlikte olumlu geri bildirim etkisi fiziksel/ilişkisel zorbalık (r=0.064), sözel zorbalık (r=-0.031) ve akran zorbalığı ile herhangi bir anlamlı ilişkiye sahip değildir (r=-0.034).

Olumsuz geri bildirim etkisi problemli medya kullanımı ile negatif ve anlamlı yönde bir ilişkiye sahiptir (r=-0.141, p < .05). Bununla birlikte olumsuz geri bildirim etkisi fiziksel/ilişkisel zorbalık (r=0.053), sözel zorbalık (r=0.072), akran zorbalığı (r=0.062) ve paylaşan ebeveynlik ile herhangi bir anlamlı ilişkiye sahip değildir (r=0.080).

Fiziksel/ilişkisel zorbalık ile sözel zorbalık arasında çok yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (r = 0.808, p < .01). Fiziksel/ilişkisel zorbalık ayrıca akran zorbalığı ile çok güçlü bir ilişki göstermektedir (r = 0.979, p < .01) ve problemli medya kullanımıyla da anlamlı bir ilişkiye sahiptir (r = 0.158, p < .01). Paylaşan ebeveynlikle ise herhangi bir ilişkiye sahip değildir (r=0.106).

Sözel zorbalık, akran zorbalığı (r = 0.912, p < .01) ile yüksek düzeyde ilişkilidir. Bununla birlikte sözel zorbalık, paylaşan ebeveynlik (r=0.048) ve problemli medya kullanımı ile anlamlı bir ilişki göstermemektedir (r=0.085).

Akran zorbalığı ile problemli medya kullanımı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki gözlenirken (r = 0.140, p < .01), Paylaşan ebeveynlik ile herhangi bir anlamlı ilişki bulunmamıştır (r=0.091).Paylaşan ebeveynlik ve problemli medya arasında ise anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir (r=0.009).

Tablo 5.Problemli Medya Kullanımının Yordayıcıları Olarak Paylaşan Ebeveynliğin Alt Boyutlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	***R***	***R^2***	***F***	***B***	***SE***	***β***	***t***	**p**
Sabit	.400	.160	13.167**	30.638	3.277	-	9.351**	.000
Paylaşım Davranışı				-.069	.084	-.055	-.818	.414
Sosyal Karşılaştırma				-.829	.139	-.354	-5.973**	.000
Olumlu Geri Bildirim Etkisi				.252	.104	.173	2.423**	.016

Olumsuz Geri Bildirim Etkisi	.087	.152	.035	.569	.570
Sd=4/277 Durbin Watson=1.756					

**p<.01

Tablo 5'te yer alan an çoklu regresyon analizine göre, model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($R = .400$, $R^2 = .160$, $F_{(4, 277)} = 13.167$, $p < .01$). Bu durum, yordayıcı değişkenlerin problemli medya kullanımı değişkenindeki toplam varyansın %16'sını açıkladığını göstermektedir.

Yordayıcı değişkenler incelendiğinde, sosyal karşılaştırma değişkeni problemli medya kullanımı üzerinde anlamlı ve negatif bir etkiye sahiptir ($B = -0.829$, $\beta = -0.354$, $t = -5.973$, $p < .001$). Bu sonuç, sosyal karşılaştırma puanı arttıkça problemli medya kullanımının azaldığını göstermektedir. Olumlu geri bildirim etkisi değişkeni ise anlamlı ve pozitif yönde bir etkiye sahiptir ($B = 0.252$, $\beta = 0.173$, $t = 2.423$, $p = .016$); yani olumlu geri bildirim puanı arttıkça problemli medya kullanımında da artış gözlenmektedir.

Buna karşılık, paylaşım davranışı ($B = -0.069$, $\beta = -0.055$, $t = -0.818$, $p = .414$) ve olumsuz geri bildirim etkisi ($B = 0.087$, $\beta = 0.035$, $t = 0.569$, $p = .570$) değişkenlerinin problemli medya kullanımı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır. Durbin-Watson değeri 1.756 olup, 2'ye yakın olması nedeniyle otokorelasyon problemi bulunmamaktadır.

Tablo 6. Fiziksel/ İlişkisel Zorbalığın Yordayıcıları Olarak Paylaşan Ebeveynliğin Alt Boyutları ve Problemli Medya Kullanımına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	***R***	***R²***	***F***	***B***	***SE***	***β***	***t***	**p**
Sabit	.211	.044	2.568*	2.178	3.822	-	.570*	.027
Paylaşım Davranışı				.141	.086	.117	1.638	.103
Sosyal Karşılaştırma				-.023	.150	-.010	-.151	.880
Olumlu Geri Bildirim Etkisi				.006	.107	.004	.054	.957
Olumsuz Geri Bildirim Etkisi				.249	.155	.107	1.606	.109
Problemli Medya Kullanımı				.149	.061	.156	2.437*	.015
Sd=5/276 Durbin Watson=1.769								

*p<.05

Tablo 6'da yer alan çoklu regresyon modeline göre, modelin genel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($R = .211$, $R^2 = .044$, $F_{(5, 276)} = 2.568$, $p < .05$). Bu sonuç, yordayıcı değişkenlerin fiziksel/ilişkisel zorbalık üzerindeki toplam varyansın yaklaşık %4.4'ünü açıkladığını göstermektedir.

Yordayıcı değişkenler incelendiğinde, problemli medya kullanımı değişkeni fiziksel/ilişkisel zorbalık üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkiye sahiptir (B = 0.149, β = 0.156, t = 2.437, p = .015). Bu durum, problemli medya kullanımı düzeyi arttıkça fiziksel/ilişkisel zorbalık puanlarının da arttığını göstermektedir.

Diğer değişkenlerin etkileri incelendiğinde, paylaşım davranışı (B = 0.141, β = 0.117, t = 1.638, p = .103) ve olumsuz geri bildirim etkisi (B = 0.249, β = 0.107, t = 1.606, p = .109) değişkenleri fiziksel/ilişkisel zorbalık üzerinde pozitif yönlü bir etki göstermekte; ancak bu etkiler istatistiksel olarak anlamlı değildir. Sosyal karşılaştırma (B = -0.023, β = -0.010, t = -0.151, p = .880) ve olumlu geri bildirim etkisi (B = 0.006, β = 0.004, t = 0.054, p = .957) değişkenlerinin ise fiziksel/ilişkisel zorbalık üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.Durbin-Watson değeri 1.769 olup, 2'ye oldukça yakın olduğu için modelde otokorelasyon sorunu olmadığı söylenebilir.

Tablo 7. Annenin Yaşına Göre Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

Değişken	Annenin Yaşı	n	Sıra Ort.	Ki Kare	p
Paylaşım Davranışı	20-25	5	147.90	4.253	.373
	26-30	35	149.11		
	31-35	150	142.13		
	36-40	68	146.86		
	41-50	24	109.92		
Sosyal Karşılaştırma	20-25	5	178.10	2.604	.626
	26-30	35	131.17		
	31-35	150	145.54		
	36-40	68	137.93		
	41-50	24	133.83		
Olumlu Geri Bildirim Etkisi	20-25	5	161.90	4.430	.351
	26-30	35	158.33		
	31-35	150	133.36		
	36-40	68	151.19		
	41-50	24	136.15		
Olumsuz Geri Bildirim Etkisi	20-25	5	194.00	3.678	.451
	26-30	35	128.44		
	31-35	150	141.10		
	36-40	68	145.79		
	41-50	24	139.96		
Fiziksel/İlişkisel Zorbalık	20-25	5	166.00	5.707	.222
	26-30	35	148.73		
	31-35	150	131.25		
	36-40	68	156.65		
	41-50	24	147.02		
Sözel Zorbalık	20-25	5	194.40	6.605	.158
	26-30	35	139.90		
	31-35	150	132.93		
	36-40	68	154.67		

	41-50	24	149.06		
Paylaşan Ebeveynlik	20-25	5	180.00	5.079	.279
	26-30	35	147.43		
	31-35	150	138.03		
	36-40	68	152.23		
	41-50	24	116.13		
Akran Zorbalığı	20-25	5	175.80	6.392	.172
	26-30	35	147.04		
	31-35	150	131.01		
	36-40	68	157.55		
	41-50	24	146.33		
Problemli Medya Kullanımı	20-25	5	143.10	1.658	.798
	26-30	35	157.61		
	31-35	150	138.81		
	36-40	68	141.05		
	41-50	24	135.73		

Araştırmada annenin yaşının paylaşım davranışı, sosyal karşılaştırma, olumlu ve olumsuz geri bildirim etkisi, fiziksel/ilişkisel zorbalık, sözel zorbalık, paylaşan ebeveynlik, akran zorbalığı ve problemli medya kullanımı üzerindeki etkisini incelemek amacıyla Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır.

Tablo 7'de yer alan bulgulara göre, hiçbir değişken açısından annenin yaşına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Paylaşım davranışı ($\chi^2 = 4.253$, $p = .373$), sosyal karşılaştırma ($\chi^2 = 2.604$, $p = .626$), olumlu geri bildirim etkisi ($\chi^2 = 4.430$, $p = .351$), olumsuz geri bildirim etkisi ($\chi^2 = 3.678$, $p = .451$), fiziksel/ilişkisel zorbalık ($\chi^2 = 5.707$, $p = .222$), sözel zorbalık ($\chi^2 = 6.605$, $p = .158$), paylaşan ebeveynlik ($\chi^2 = 5.079$, $p = .279$), akran zorbalığı ($\chi^2 = 6.392$, $p = .172$) ve problemli medya kullanımı ($\chi^2 = 1.658$, $p = .798$) değişkenlerinin tümünde $p > .05$ olduğu için yaş grupları arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir. Ortalama sıra puanları gruplar arasında bazı farklılıklar gösterse de bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir.

Tablo 8. Annenin Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Değişken	**Eğitim Durumu**	**n**	**Sıra Ort.**	**Ki Kare**	**p**	**Anlamlı**
Paylaşım Davranışı	İlköğretim (A)	67	124.31	7.974	.093	
	Lise (B)	92	135.91			YOK
	Önlisans (C)	37	147.73			
	Lisans (D)	71	161.61			
	Lisansüstü (E)	15	142.03			
Sosyal Karşılaştırma	İlköğretim (A)	67	141.31	16.340**	.000	
	Lise (B)	92	157.47			B-E
	Önlisans (C)	37	150.31			
	Lisans (D)	71	129.61			
	Lisansüstü (E)	15	78.93			

Olumlu Geri Bildirim Etkisi	İlköğretim (A)	67	143.25	.813	.937	YOK
	Lise (B)	92	140.16			
	Önlisans (C)	37	133.46			
	Lisans (D)	71	143.11			
	Lisansüstü (E)	15	154.10			
Olumsuz Geri Bildirim Etkisi	İlköğretim (A)	67	134.96	4.971	.290	YOK
	Lise (B)	92	149.60			
	Önlisans (C)	37	152.23			
	Lisans (D)	71	138.17			
	Lisansüstü (E)	15	110.37			
Fiziksel/İlişkisel Zorbalık	İlköğretim (A)	67	128.84	3.700	.448	YOK
	Lise (B)	92	148.32			
	Önlisans (C)	37	154.47			
	Lisans (D)	71	136.31			
	Lisansüstü (E)	15	148.80			
Sözel Zorbalık	İlköğretim (A)	67	132.80	2.286	.683	YOK
	Lise (B)	92	145.15			
	Önlisans (C)	37	154.43			
	Lisans (D)	71	139.39			
	Lisansüstü (E)	15	136.07			
Paylaşan Ebeveynlik	İlköğretim (A)	67	126.40	4.329	.363	YOK
	Lise (B)	92	146.47			
	Önlisans (C)	37	145.89			
	Lisans (D)	71	150.68			
	Lisansüstü (E)	15	124.20			
Akran Zorbalığı	İlköğretim (A)	67	128.83	3.668	.453	YOK
	Lise (B)	92	148.47			
	Önlisans (C)	37	155.00			
	Lisans (D)	71	136.64			
	Lisansüstü (E)	15	145.07			
Problemli Medya Kullanımı	İlköğretim (A)	67	148.02	3.673	.452	YOK
	Lise (B)	92	145.54			
	Önlisans (C)	37	127.16			
	Lisans (D)	71	132.95			
	Lisansüstü (E)	15	163.43			

**p<.01

Araştırmada annenin eğitim düzeyinin paylaşım davranışı, sosyal karşılaştırma, olumlu ve olumsuz geri bildirim etkisi, fiziksel/ilişkisel zorbalık, sözel zorbalık, paylaşan ebeveynlik, akran zorbalığı ve problemli medya kullanımı üzerindeki etkisini incelemek amacıyla Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır.

Tablo 8'de yer alan bulgulara göre, yalnızca sosyal karşılaştırma değişkeninde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2 = 16.340$, $p < .001$). Post-hoc analiz sonuçlarına göre bu farklılık lise (B) ve lisansüstü (E) grupları arasında anlamlıdır; lise mezunu anneler sosyal karşılaştırma düzeyi açısından daha yüksek puanlara sahiptir.Diğer tüm değişkenlerde eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık

tespit edilmemiştir. Paylaşım davranışı (χ^2 = 7.974, p = .093), olumlu geri bildirim etkisi (χ^2 = 0.813, p = .937), olumsuz geri bildirim etkisi (χ^2 = 4.971, p = .290), fiziksel/ilişkisel zorbalık (χ^2 = 3.700, p = .448), sözel zorbalık (χ^2 = 2.286, p = .683), paylaşan ebeveynlik (χ^2 = 4.329, p = .363), akran zorbalığı (χ^2 = 3.668, p = .453) ve problemli medya kullanımı (χ^2 = 3.673, p = .452) değişkenlerinin hiçbiri için eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ortalama sıra puanları gruplar arasında farklılık gösterse de bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 9.Çocuk Sayısına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Değişken	Çocuk Sayısı	n	Sıra Ort.	Ki Kare	p
Paylaşım Davranışı	1 (A)	66	146.73	6.489	.090
	2 (B)	147	146.92		
	3 (C)	57	132.37		
	4+ (D)	12	89.75		
Sosyal Karşılaştırma	1 (A)	66	138.25	4.529	.210
	2 (B)	147	136.04		
	3 (C)	57	151.84		
	4+ (D)	12	177.08		
Olumlu Geri Bildirim Etkisi	1 (A)	66	136.70	.458	.928
	2 (B)	147	142.24		
	3 (C)	57	146.04		
	4+ (D)	12	137.25		
Olumsuz Geri Bildirim Etkisi	1 (A)	66	148.28	3.420	.331
	2 (B)	147	136.37		
	3 (C)	57	140.06		
	4+ (D)	12	173.88		
Fiziksel/İlişkisel Zorbalık	1 (A)	66	163.05	6.982	.072
	2 (B)	147	133.45		
	3 (C)	57	134.46		
	4+ (D)	12	155.04		
Sözel Zorbalık	1 (A)	66	147.03	.649	.885
	2 (B)	147	138.27		
	3 (C)	57	142.82		
	4+ (D)	12	144.42		
Paylaşan Ebeveynlik	1 (A)	66	142.66	.252	.969
	2 (B)	147	141.41		
	3 (C)	57	142.74		
	4+ (D)	12	130.33		
Akran Zorbalığı	1 (A)	66	159.16	4.684	.196
	2 (B)	147	134.22		
	3 (C)	57	137.68		
	4+ (D)	12	151.67		
Problemli Medya Kullanımı	1 (A)	66	128.18	5.018	.171
	2 (B)	147	139.90		
	3 (C)	57	154.50		
	4+ (D)	12	172.54		

Araştırmada çocuk sayısının paylaşım davranışı, sosyal karşılaştırma, olumlu ve olumsuz geri bildirim etkisi, fiziksel/ilişkisel zorbalık, sözel zorbalık, paylaşan ebeveynlik, akran zorbalığı ve problemli medya kullanımı üzerindeki etkisini incelemek amacıyla Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır.

Tablo 9'da yer alan bulgulara göre, hiçbir değişken açısından çocuk sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Paylaşım davranışı ($\chi^2 = 6.489$, $p = .090$) değişkeninde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmasa da 4 ve üzeri çocuğa sahip annelerin sıra ortalaması (89.75) belirgin şekilde daha düşüktür. Sosyal karşılaştırma ($\chi^2 = 4.529$, $p = .210$), olumlu geri bildirim etkisi ($\chi^2 = 0.458$, $p = .928$), olumsuz geri bildirim etkisi ($\chi^2 = 3.420$, $p = .331$), sözel zorbalık ($\chi^2 = 0.649$, $p = .885$), paylaşan ebeveynlik ($\chi^2 = 0.252$, $p = .969$), akran zorbalığı ($\chi^2 = 4.684$, $p = .196$) ve problemli medya kullanımı ($\chi^2 = 5.018$, $p = .171$) değişkenlerinde de anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Fiziksel/ilişkisel zorbalık değişkeninde çocuk sayısına göre fark ($\chi^2 = 6.982$, $p = .072$) anlamlılık sınırına yaklaşsa da istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmemektedir. Bu değişkende 1 çocuk sahibi annelerin sıra ortalaması (163.05) en yüksek, 2 ve 3 çocuk sahibi annelerde daha düşük gözlenmiştir. Ancak tüm bu farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 10.Çocuğun Yaşına Göre Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Değişken	Yaş	n	$\bar{x}$	S.s	sd	t	p
Paylaşım Davranışı	5	120	15.45	5.51	280	.002	.998
	6	162	15.45	5.77			
Sosyal Karşılaştırma	5	120	17.57	3.06	280	1.074	.284
	6	162	17.96	3.02			
Olumlu Geri Bildirim Etkisi	5	120	9.26	4.88	280	.595	.553
	6	162	9.61	4.90			
Olumsuz Geri Bildirim Etkisi	5	120	12.95	2.96	280	.301	.764
	6	162	12.85	2.89			
Fiziksel/İlişkisel Zorbalık	5	120	4.55	5.65	280	2.225*	.027
	6	162	6.35	7.45			
Paylaşan Ebeveynlik	5	120	55.25	9.43	280	.587	.551
	6	162	55.89	8.38			
Akran Zorbalığı	5	120	6.29	7.88	280	1.983*	.039
	6	162	8.60	10.82			
Problemli Medya Kullanımı	5	120	18.59	7.34	280	.569	.570
	6	162	18.09	6.99			

*p<.05

Araştırmada çocukların yaşlarına göre (5 ve 6 yaş) paylaşım davranışı, sosyal karşılaştırma, olumlu ve olumsuz geri bildirim etkisi, fiziksel/ilişkisel zorbalık,

paylaşan ebeveynlik, akran zorbalığı ve problemli medya kullanımı değişkenlerinin anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklemler t-testi uygulanmıştır.

Tablo 10'da yer alan bulgulara göre, paylaşım davranışı (t(280) = 0.002, p = .998), sosyal karşılaştırma (t(280) = 1.074, p = .284), olumlu geri bildirim etkisi (t(280) = 0.595, p = .553), olumsuz geri bildirim etkisi (t(280) = 0.301, p = .764), paylaşan ebeveynlik (t(280) = 0.587, p = .551) ve problemli medya kullanımı (t(280) = 0.569, p = .570) değişkenlerinde 5 ve 6 yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Buna karşılık, fiziksel/ilişkisel zorbalık değişkeninde anlamlı bir fark saptanmıştır (t(280) = 2.225, p = .027). Ortalama puanlar incelendiğinde, 6 yaş grubundaki çocukların (Ort = 6.35) 5 yaş grubundakilere (Ort = 4.55) kıyasla daha yüksek fiziksel/ilişkisel zorbalık puanlarına sahip olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, akran zorbalığı değişkeninde de yaşa göre anlamlı bir fark bulunmaktadır (t(280) = 1.983, p = .039). 6 yaş grubundaki çocuklar (Ort = 8.60), 5 yaş grubundaki çocuklara (Ort = 6.29) göre daha yüksek düzeyde akran zorbalığı eğilimi göstermektedir. Bu bulgular, zorbalık türlerinde yaş arttıkça bir artış eğilimi olabileceğini göstermektedir.

Tablo 11.Çocuğun Yaşına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Değişken	Yaş	n	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	u	z	p
Sözel Zorbalık	5	120	141.01	16921.00			
	6	162	141.86	22982.00	9661.00	.093	.926

Araştırmada çocukların yaşlarına göre sözel zorbalık düzeylerinde anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann-Whitney U testi uygulanmıştır.

Tablo 11'de yer alan sonuçlara göre, 5 yaş (n = 120, sıra ortalaması = 141.01) ve 6 yaş (n = 162, sıra ortalaması = 141.86) grupları arasında sözel zorbalık düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (U = 9661.00, z = 0.093, p = .926). Sıra ortalamaları birbirine oldukça yakın olup, bu durum yaş gruplarının sözel zorbalık açısından benzer düzeylerde olduğunu göstermektedir.

Tablo 12. Çocuğun Cinsiyetine Göre Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	S.s	sd	t	p
Paylaşım Davranışı	Erkek	135	14.87	5.99			
	Kız	147	16.08	5.20	280	1.815	.071
Sosyal Karşılaştırma	Erkek	135	17.98	2.99			
	Kız	147	17.60	3.08	280	1.066	.288
Olumlu Geri Bildirim Etkisi	Erkek	135	9.00	4.91			
	Kız	147	9.97	4.82	280	1.684	.093
Olumsuz Geri Bildirim Etkisi	Erkek	135	12.85	3.06			
	Kız	147	12.94	2.75	280	.241	.810

Fiziksel/İlişkisel Zorbalık	Erkek	135	5.02	6.95			
	Kız	147	6.20	6.58	280	1.469	.142
Paylaşan Ebeveynlik	Erkek	135	54.72	8.88			
	Kız	147	56.60	8.71	280	1.800	.073
Akran Zorbalığı	Erkek	135	6.64	9.78			
	Kız	147	8.68	9.60	280	1.762	.079
Problemli Medya Kullanımı	Erkek	135	17.57	6.29			
	Kız	147	19.11	7.89	280	1.818	.073

Araştırmada çocukların cinsiyetine göre paylaşım davranışı, sosyal karşılaştırma, olumlu ve olumsuz geri bildirim etkisi, fiziksel/ilişkisel zorbalık, paylaşan ebeveynlik, akran zorbalığı ve problemli medya kullanımı değişkenlerinde anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklemler t-testi uygulanmıştır.

Tablo 12'de yer alan bulgulara göre, hiçbir değişken açısından cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Paylaşım davranışı değişkeninde kız çocukların ortalaması (Ort = 16.08) erkek çocuklara (Ort = 14.87) göre daha yüksek olmasına rağmen bu fark anlamlı değildir ($t(280) = 1.815$, $p = .071$). Benzer şekilde, olumlu geri bildirim etkisi ($t(280) = 1.684$, $p = .093$), paylaşan ebeveynlik ($t(280) = 1.800$, $p = .073$), akran zorbalığı ($t(280) = 1.762$, $p = .079$) ve problemli medya kullanımı ($t(280) = 1.818$, $p = .073$) değişkenlerinde kız çocukların puan ortalamaları daha yüksek olsa da bu farklar da istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir.

Sosyal karşılaştırma ($t(280) = 1.066$, $p = .288$), olumsuz geri bildirim etkisi ($t(280) = 0.241$, $p = .810$) ve fiziksel/ilişkisel zorbalık ($t(280) = 1.469$, $p = .142$) değişkenlerinde ise ortalama farklar daha da düşük düzeydedir ve anlamlılık düzeyinden uzaktır. Bu sonuçlar, cinsiyete göre değerlendirilen değişkenlerin genel olarak benzer düzeylerde olduğunu göstermektedir.

Tablo 13.Çocuğun Cinsiyetine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Değişken	**Cinsiyet**	**n**	**Sıra Ort.**	**Sıra Toplamı**	**u**	**z**	**p**
Sözel Zorbalık	Erkek	135	131.68	19356.00			
	Kız	147	152.20	20546.00	8478.50*	2.261	.024

*p<.05

Araştırmada çocuğun cinsiyetine göre sözel zorbalık düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Mann-Whitney U testi uygulanmıştır.

Tablo 13'te yer alan bulgulara göre, kız çocukların sıra ortalamasının (152.20) erkek çocukların sıra ortalamasından (131.68) anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($U = 8478.50$, $z = 2.261$, $p = .024$). Bu bulgu,

kız çocukların erkek çocuklara kıyasla daha yüksek düzeyde sözel zorbalık eğilimi olduğunu göstermektedir.

4.2. Ebeveynlere Yönelik Gerçekleştirilen Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formlarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde, nicel veri toplama aşamasında "paylaşan ebeveynlik" (sharenting) düzeyi yüksek ve düşük olarak belirlenen ebeveynlerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Görüşme soruları kapsamında ebeveynlerin sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve paylaştıkları içerik türleri, paylaşım yaparken hissettikleri duygular, çocukların rızasını alma durumları,yapılan paylaşımların çocuklar üzerindeki olası etkileri, çocukların medya kullanımlarına yönelik ebeveyn endişeleri ve medya kullanımıyla karşılaşılan sorunlar ele alınmıştır. Son olarak, sosyal medyanın ebeveynlik algısı üzerindeki etkileri ve çocukların sosyal medya platformlarında yer alma durumuna dair ebeveyn görüşleri alınmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Benzer ifadeler bir araya getirilerek temalar oluşturulmuş ve bulgular tablolar halinde katılımcı ifadeleriyle desteklenerek sunulmuştur.

4.2.1. Paylaşan Ebeveynlik Düzeyi Yüksek Çıkan Ebeveynlere Yönelik Gerçekleştirilen Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formlarına İlişkin Bulgular

Tablo 14. Sosyal medya platformlarını ne sıklıkla kullanıyorsunuz?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
Sosyal Medya Platformlarını Kullanım Sıklığı	Sürekli-Sık Kullanım	3	27,3	YK3,YK9,YK11
	Zaman/Süre Sınırlı Kullanım	4	36,4	YK4,YK6,K8,YK10,
	Seyrek Kullanım (Nadiren/Çok az)	4	36,4	YK1,YK2,YK5,YK7

Tablo 14'te katılımcıların "Sosyal medya platformlarını ne sıklıkta kullanıyorsunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde "Sürekli-Sık Kullanım" (n=3), "Zaman/Süre Sınırlı Kullanım" (n=4) ve "Seyrek-Nadiren Kullanım" (n=4) olmak üzere üç alt tema belirlenmiştir. Alt temalara ilişkin örnek katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir:

"Çok fazla kullanıyorum." (YK11)

"Günde 1-2 saat kullanırım." (YK8)

“Nadiren kullanırım.” (YK5)

Tablo 15.Hangi Sosyal Medya Platformlarını Kullanıyorsunuz?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
Kullanılan Sosyal Medya Platformları	Haberleşme	5	45,5	YK2,YK3,YK9,YK10,YK11
	Sosyal Ağ uygulamaları	11	100	YK1,YK2,YK3,YK4,YK5 YK6,YK7,YK8,YK9,YK10, YK11
	Görsel/Video İçerik	2	18,2	YK9,YK11
	Diğer	1	9,1	YK6

Not: *Bir katılımcı birden fazla platform belirttiği için, frekans (f) toplamları katılımcı sayısından fazladır.*

Tablo 15’te katılımcıların “Hangi sosyal medya platformlarını kullanıyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde; “Sosyal Ağ Uygulamaları (n=11)”, “Haberleşme (n=5) “, “Görsel/Video İçerik (n=2) “ ve “Diğer (n=1) “ olmak üzere dört alt tema belirlenmiştir.

Katılımcıların çoğu, dijital ortamda farklı ihtiyaçlarına yönelik birden fazla sosyal medya platformunu kullandığını ifade etmiştir. Katılımcıların birden fazla platformu tercih etmesi nedeniyle toplam frekans değeri katılımcı sayısından daha yüksek görünmektedir.

Elde edilen bulgulara göre en yüksek kullanım sıklığı “Sosyal Ağlar” alt temasında yer almaktadır.Araştırmaya katılan 11 kişinin tamamı (%100) sosyal ağ uygulamaları'nı kullandığını belirtmiştir. Bu alt temada katılımcılar tarafından İnstagram, Facebook ve Twitter platformları belirtilmiştir.

Kullanım sıklığı açısından ikinci sırada “Haberleşme” alt teması bulunmaktadır. Haberleşme alt temasında yalnızca whatsapp uygulaması yer almaktadır. Araştırmaya katılanların neredeyse yarısı (%45,5) whatsapp kullandığını belirtmiştir.

“Görsel/Video İçerik” alt temasında Tiktok ve Youtube platformları yer almaktadır.

“Diğer” alt temasında ise bir katılımcı tarafından Google, online alışveriş ve online kitap satış platformları birlikte ifade edilmiştir.

Tablo 16. Hangi tür içerikleri paylaşıyorsunuz ?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
	Fotoğraf	8	72,7	YK11, YK4, YK7, YK9, YK3, YK1, YK10, YK6
	Video	7	63,6	YK11, YK4, YK8, YK2, YK9, YK3, YK1,

Paylaşım İçerikleri	Özel Gün ve Anı	2	18,2	YK10, YK6
	Sınırlı Kişilerle Paylaşım	1	9,1	YK5
	Bilgilendirici Videolar	1	9,1	YK6

Not: *Bir katılımcı birden fazla içerik belirttiği için, frekans (f) toplamları katılımcı sayısından fazladır.*

Tablo 16'da ebeveynlerin "Hangi tür içerikleri paylaşıyorsunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde; "Fotoğraf (n=8) ", "Video (n=7) ", "Özel Gün ve Anı (n=2)" "Sınırlı Kişilerle Paylaşım (n=1)" ve "Bilgilendirici Videolar (n=1)" olmak üzere beş alt tema belirlenmiştir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu(%72,7) "Fotoğraf" paylaşımı yaptığını belirtmiştir. Ebeveynler ikinci olarak (%63,6) oranla "Video" paylaşımları yaptıklarını belirtmişlerdir. YK1, YK3, YK4, YK6, YK9 ve YK11 kodlu katılımcılar her iki türü bir arada kullanırken; YK7 ve YK10 kodlu katılımcılar yalnızca fotoğraf, YK2 ve YK8 kodlu katılımcılar ise yalnızca video türünde paylaşım yaptıklarını belirtmiştir. Diğer alt temalara ilişkin örnek katılımcı görüşleri aşağıda yer almaktadır:

"Aile fotoğraflarını, çocuğumun fotoğraflarını, özel günler, kızımın mutlu olduğu, sevdiği fotoğrafları." (YK10)

"Özel günlerde çekilen hatıra fotoğrafları paylaşıyorum." (YK6)

"Çocuk gelişimi için faydalı kısa videolara denk gelince paylaşıyorum." (YK6)

"Instagram'dan herhangi bir şey paylaşmıyorum, Whatsapp'tan durum fotoğrafı koyarım, durum fotoğraflarını da çok nadir koyarım." (YK5)

Tablo 17. Paylaşım yaparken hangi duyguları hissediyorsunuz?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
Paylaşım Duyguları ve Motivasyonları	Mutluluk	7	63,6	YK11, YK8, YK7, YK2, YK9, YK5, YK10
	Anı Biriktirme	2	18,2	YK3,YK6
	Sosyal Tepki/Onay	2	18,2	YK4,YK1

Tablo 17'de ebeveynlerin "Paylaşım yaparken hangi duyguları hissediyorsunuz?" sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde "Mutluluk (n=7)", "Anı Biriktirme (n=2)" ve "Sosyal Tepki/Onay (n=2) " olmak üzere üç alt tema ortaya çıkmıştır. Alt temalara ilişkin örnek katılımcı görüşleri aşağıda yer almaktadır:

"Mutluluk. Gezip gördüğümüz yerleri paylaşıyorum." (YK10)

"Hatıra kalması adına paylaşıyorum, bu yüzden bir beklenti içerisinde değilim." (YK6)

"Bazen tüm duygularda olabiliyor, bazen de sadece hoşuma giden veya tepki için." (YK4)

Tablo 18. Çocuğunuzun olduğu görselleri paylaşırken çocuğunuzun iznini alır mısınız?

Değişken	f	%
Hayır	7	64
Evet	4	36

Tablo 18'de ebeveynlerin "Çocuğunuzun olduğu görselleri paylaşırken çocuğunuzun iznini alır mısınız?" sorusuna verdikleri cevapların dağılımı yer almaktadır. Bulgular incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğunun (%64) çocuklarından izin almadan paylaşım yaptıkları görülmektedir (n=7). Katılımcıların %36' sı ise paylaşmadan önce çocuklardan izin aldıklarını belirtmişlerdir (n=4).

Çocuklarından izin almayan bazı katılımcıların örnek ifadelerine aşağıda yer verilmiştir.

"Hayır, çocuğum küçük yaşta." (YK5)

"İzin almıyorum ama paylaşmamı istiyorlar arkadaşlarının ya da yakın çevremizin görmeleri onlarla muhabbet ettiklerinde görmüş olmaları mutlu ediyor." (YK1)

Tablo 19. Paylaşımlarınızın çocuklarınız üzerindeki etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
Paylaşımların Çocuklar Üzerindeki Etkileri	Etkisizlik	5	45,5	YK3,YK5,YK8,YK9,YK11
	Olumlu Duygular	2	27,3	YK1,YK7
	Ebeveyn tutumu	3	18,2	YK4,YK6,YK10
	Koşullar	1	9,1	YK2

Tablo 19'da ebeveynlere yöneltilen "Paylaşımlarınızın çocuklarınız üzerindeki etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Katılımcı görüşleri incelendiğinde; "Etkisizlik (n=5)", "Olumlu Duygular (n=2)", "Ebeveyn Tutumu (n=3)" ve "Koşullar (n=1)" olmak üzere dört temel alt tema ortaya çıkmıştır. Alt temalara ilişkin örnek katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir:

"… çocuğum üzerinde çok bir etkisi olduğunu düşünmüyorum." (YK5)

“Görülme ve beğenilme arzusu mutlu ediyor.” (YK7)

“Çocuğumla ilgili fotoğraf, video paylaşımlarını yaparken dikkatli olmaya çalışıyorum.” (YK10)

“Bazen istemiyorlar, bazen hoşlarına gider.” (YK2)

Tablo 20.Çocuklarınızın medya kullanımı konusunda endişeleriniz var mı? Varsa neden?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
Ebeveynlerin Çocuklarının Medya kullanım Endişeleri	Uygunsuz İçerik	5	45,5	YK8,YK7,YK2,YK4,YK3
	Endişeli olmama	1	9,1	YK5
	Ebeveyn kontrolü	4	36,4	YK10,YK9,YK1,YK6
	Güvenlik	1	9,1	YK11

Tablo 20’de ebeveynlere yöneltilen “Çocuklarınızın medya kullanımı konusunda endişeleriniz var mı? Varsa neden?” sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Katılımcı görüşleri incelendiğinde; “Uygunsuz İçerik (n=5)”, “Endişeli Olmama (n=1)”, “Ebeveyn kontrolü (n=4)” ve “Güvenlik (n=1)” olmak üzere dört temel alt tema ortaya çıkmıştır. Alt temalara ilişkin örnek katılımcı ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“… Oyun oynarken ya da Youtube'da video izlerken gelen saçma linkler ve çıkan +18 fotoğraflar beni endişelendiriyor.” (YK8)

“Sosyal medyayı çok kullanmadığım için onun da çok aktif kullanacağını düşünmüyorum, o yüzden çok endişeli değilim.”(YK5)

“… kısıtlı platformlara erişebiliyor örneğin youtube kids gibi izlerken genelde yanında olmaya çalışıyorum…” (YK6)

“Evet, güvenli bir yer değil. Şu an küçük, bilmiyor ama ileride de kullanmasını istemem.” (YK11)

Tablo 21. Medya kullanımları ile ilgili sorunlar yaşadınız mı?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
Medya Kullanımı ile İlgili Sorunlar	Bağımlılık	6	46,2	YK2,YK6,YK8,YK9,YK10, YK11
	Dikkat Dağınıklığı	2	15,4	YK8,YK9
	İzlediklerinden Etkilenme	1	7,7	YK1
	Sorun Yaşamama	4	30,8	YK3,YK4,YK5,YK7

Not: *Bir katılımcı birden fazla sorun belirttiği için, frekans (f) toplamları katılımcı sayısından fazladır.*

Tablo 21'de ebeveynlere yöneltilen "Medya kullanımları ile ilgili sorunlar yaşadınız mı?" sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Katılımcı görüşleri incelendiğinde; "Bağımlılık (n=6)", "Sorun Yaşamama (n=4)", "Dikkat Dağınıklığı (n=2)" ve "İzlediklerinden Etkilenme (n=1)" olmak üzere dört alt tema ortaya çıkmıştır.

"Bağımlılık" alt teması incelendiğinde; araştırmaya katılan ebeveynlerin çoğunluğu (%46,2) medya araçlarına karşı aşırı istek, kullanım süresini kontrol edememe ve bağımlılık belirtileri gözlemlediklerini ifade etmişlerdir. Ebeveynlerin neredeyse yarısı(n=6) bağımlılık sorunu yaşadıklarını belirtmiştir. Diğer alt temalara ilişkin örnek katılımcı ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

"…biraz Youtube izleme konusunda bağımlılığı var." (YK11)

"… zaman algım kaybolup uzun zaman geçirdiğim oldu tekrar girme isteğim arttı." (YK6)

"Yok, fark etmedim oğlumda." (YK4)

"Kesinlikle, dikkat dağınıklığı ve bağımlılık yapıyor." (YK9)

"5 Yaşındaki oğlumda kısa sürede izlediklerinden etkilendiği için teknolojik aletlerden uzak tutuyoruz." (YK1)

Tablo 22. Sosyal medyanın ebeveynlik üzerindeki etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
Sosyal Medyanın Ebeveynlik Üzerindeki Etkileri	Sahte Ebeveynlik Algısı	2	16,7	YK6,YK11
	Bağımlılık ve Zaman Yönetimi Sorunu	3	25	YK2,YK7, YK9,
	Olumlu-Bilgilendirici Etki	4	33,3	YK1, YK3,YK6 , YK10
	Etkisizlik	2	16,7	YK8,YK11
	Duyarsızlaşma	1	8,3	YK4

Not: *Bir katılımcı birden fazla etki belirttiği için, frekans (f) toplamları katılımcı sayısından fazladır.*

Tablo 22'de ebeveynlere yöneltilen "Sosyal medyanın ebeveynlik üzerindeki etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Katılımcı görüşleri incelendiğinde; "Olumlu – Bilgilendirici Etki (n=4)", "Bağımlılık ve Zaman Yönetimi Sorunu (n=3)", "Etkisizlik (n=2)", "Duyarsızlaşma (n=1)" ve "Sahte Ebeveynlik Algısı (n=2)" olmak üzere beş temel alt tema ortaya çıkmıştır.

Alt temalara ilişkin örnek katılımcı ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

"… Çocuk gelişimi uzmanı ve yazarların takip edildiğinde öğretici olduğunu düşünüyorum." (YK6)

"Bazen takılıyorum, saatlerce video izliyorum, farkına varana kadar işim,çocuğum kalmış oluyor." (YK2)

"… etkilenmiyoruz." (YK11)

"... duyarsızlık ve çürümüşlüğe yol açıyor maalesef." (YK4)

"...onun dışında tamamen sahte bir ebeveynlik algısı ve yarışı olduğunu düşünüyorum." (YK6)

Tablo 23. Çocuklarınızın sosyal medyada yer alma durumu hakkında ne hissediyorsunuz?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
Çocukların Sosyal Medyada Yer Alma Durumları	İstememe ve Endişe	7	53,8	YK2,YK5,YK7,YK8,YK9, YK10,YK11
	Koşullu-Kontrolllü Kabul	3	23	YK1,YK4,YK6
	Olumlu ve İçerik Odaklı	3	23	YK1,YK3,YK9

Not: *Bir katılımcı birden fazla etki belirttiği için, frekans (f) toplamları katılımcı sayısından fazladır.*

Tablo 23'te ebeveynlere yöneltilen "Çocuklarınızın sosyal medyada yer alma durumu hakkında ne hissediyorsunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Katılımcı görüşleri incelendiğinde; "İstememe ve Endişe (n=7)", "Koşullu-Kontrollü Kabul (n=3)" ve "Olumlu ve İçerik Odaklı (n=3)" olmak üzere üç temel alt tema ortaya çıkmıştır. Alt temalara ilişkin örnek katılımcı ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

"Korkuyorum ve hiç istemiyorum kullanmalarını." (YK2)

"Ölçülü ve takipli olduktan sonra sorun olacağını düşünmüyorum. Sadece tek başına anne babadan ayrı olmalarını uygun bulmuyorum." (YK4)

"Olumlu bir şekilde anlatım yapabiliyorsa bu güzel bir şey. Herhangi bir olayı video kaydıyla anlatma gibi." (YK3)

"...istisna olarak gezilerde olabilir ama o resme ve ifadenin içeriğine bağlı." (K9)

4.2.2. Paylaşan Ebeveynlik Düzeyi Düşük Çıkan Ebeveynlere Yönelik Gerçekleştirilen Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formlarına İlişkin Bulgular

Tablo 24. Sosyal medya platformlarını ne sıklıkla kullanıyorsunuz?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
	Kullanmama	1	9,1	DK2
	Sınırlı Kullanım	6	54,5	DK3,DK6,DK7,DK8,DK10,DK11

Sosyal Medya Platformlarını Kullanım Sıklığı	Seyrek Kullanım (Nadiren/Çok az)	4	36,4	DK1,DK5,DK4,DK9

Tablo 24'de katılımcılara yöneltilen "Sosyal medya platformlarını ne sıklıkla kullanıyorsunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Katılımcı görüşleri incelendiğinde; "Seyrek Kullanım (n=4)", "Sınırlı Kullanım (n=6)" ve "Kullanmama (n=1)" olmak üzere üç temel alt tema ortaya çıkmıştır. Alt temalara ilişkin örnek katılımcı ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

"Nadiren kullanıyorum." (DK4)

"Bazen günde 1 saat kullanıyorum." (DK6)

"İhtiyaç halinde,bazen de zaman geçirmek için kullanıyorum." (DK11)

"Sosyal medya kullanmıyorum." (DK2)

Tablo 25.Hangi Sosyal Medya Platformlarını Kullanıyorsunuz?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
Kullanılan Sosyal Medya Platformları	Haberleşme	3	27,3	DK1,DK8,DK11
	Sosyal Ağ uygulamaları	9	81,8	DK1,DK3,DK4,DK5,DK7,DK8, DK9,DK10,DK11
	Görsel/Video İçerik	2	18,2	DK4,DK6
	Kullanmama	1	9,1	DK2

Not: *Bir katılımcı birden fazla platform belirttiği için, frekans (f) toplamları katılımcı sayısından fazladır.*

Tablo 25'te katılımcılara yöneltilen "Hangi sosyal medya platformlarını kullanıyorsunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Katılımcı görüşleri incelendiğinde; "Haberleşme" "Sosyal Ağ Uygulamaları (n=9)" "Görsel/Video içerik (n=2)" ve "Kullanmama (n=1)" olmak üzere dört temel alt tema ortaya çıkmıştır.Katılımcıların büyük bir kısmı birden fazla platform kullandığını belirtmiştir. Bu nedenle, toplam frekans değeri katılımcı sayısından daha yüksek görünmektedir.

Bulgular, "Sosyal Ağ Uygulamaları" alt temasının en çok tercih edilen platform grubu olduğunu göstermektedir (n=9). Araştırmaya katılan katılımcıların %81,8'i sosyal ağ uygulamalarını kullandıklarını belirtmiştir. Bu kategoride ebeveynler tarafından ağırlıklı olarak Instagram, Facebook ve X (Twitter) gibi uygulamalar kullanıldığı görülmüştür.

İkinci sırada "Haberleşme" alt teması yer almaktadır.Bu grupta katılımcıların iletişim amacıyla yalnızca WhatsApp uygulamasını kullandıkları belirlenmiştir.

"Görsel/Video İçerik" alt temasında Youtube ve Pinterest uygulamaları yer almaktadır.

Son olarak, "Kullanmama" alt temasında ise sosyal medya platformlarını hiç kullanmadığını ifade eden bir katılımcı bulunmaktadır.

Tablo 26. Hangi tür içerikleri paylaşıyorsunuz ?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
Paylaşım İçerikleri	Görsel İçerik Fotoğraf/Video	4	36,4	DK5,DK8,DK9,DK11
	Paylaşım Yapmama	6	54,5	DK1,DK2,DK4,DK6,DK7,DK10
	Bilgilendirici Videolar	1	9,1	DK3

Not: *Bir katılımcı birden fazla içerik belirttiği için, frekans (f) toplamları katılımcı sayısından fazladır.*

Tablo 26'da katılımcılara yöneltilen "Hangi tür içerikleri paylaşıyorsunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir.Katılımcı görüşleri incelendiğinde; "Paylaşım Yapmama (n=6)", "Görsel İçerik (n=4)" ve "Bilgilendirici Videolar (n=1)" olmak üzere üç temel alt tema ortaya çıkmıştır.

İlk olarak "Paylaşım Yapmama" alt teması incelendiğinde; katılımcıların yarısından fazlasının (%54,5) sosyal medyada aktif içerik paylaşımı yapmadıkları, platformları sadece izleyici olarak kullandıkları görülmüştür. Alt temalara ilişkin örnek katılımcı ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

"Paylaşım yapmıyorum (son 4 senedir)." (DK7)

"Resim, video." (DK5)

"Ülke gündemi ile alakalı, çocuk gelişimi ile alakalı video ve fotoğraflar." (DK3)

Tablo 27. Paylaşım yaparken hangi duyguları hissediyorsunuz?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
Paylaşım Duyguları ve Motivasyonları	Mutluluk	4	36,4	DK9,DK5,DK8,DK11
	Endişe-Üzüntü	2	18,2	DK6,DK8
	Hissizlik-Paylaşım Yapmama	4	36,4	DK1,DK2,DK4,DK7,DK10
	İçerik Odaklı	1	9,1	DK3

Not: *Bir katılımcı birden fazla duygu belirttiği için, frekans (f) toplamları katılımcı sayısından fazladır.*

Tablo 27'de katılımcılara yöneltilen "Paylaşım yaparken hangi duyguları hissediyorsunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Katılımcı görüşleri incelendiğinde; "Mutluluk (n=4)", "Hissizlik - Paylaşım Yapmama (n=4)", "Endişe – Üzüntü (n=2)" ve "İçerik Odaklı (n=1)" olmak üzere dört temel alt tema ortaya çıkmıştır. Alt temalara ilişkin örnek katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

"Mutlu hissediyorum." (DK5)

"Belirli bir duygu hissetmiyorum bir şey paylaşırsam genellikle faydalı olması amacıyla paylaşırım." (DK1)

"...ara ara üzüntü ve endişe." (DK8)

"Paylaşımın içeriğine göre değişir." (DK3)

Tablo 28. Çocuğunuzun olduğu görselleri paylaşırken çocuğunuzun iznini alır mısınız?

Değişken	f	%
Hayır	2	18,2
Evet	2	18,2
Paylaşım Yapmama	6	54,5
Bazen	1	9,1

Tablo 28'de katılımcılara yöneltilen "Çocuklarınızın olduğu görselleri paylaşırken çocuklarınızın iznini alır mısınız?" sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Katılımcı görüşleri incelendiğinde; "Paylaşım Yapmama (n=6)", "Evet (n=2)" , "Hayır (n=2)" ve "Bazen (n=1)" olmak üzere dört temel kategori ortaya çıkmıştır. Alt temalara ilişkin örnek katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

"… hiçbir zaman paylaşmadım,paylaşmıyorum." (DK1)

"… resimlere, videolara birlikte karar veririz." (DK3)

Son olarak "Hayır" kategorisinde yer alan katılımcılar ise, görsel paylaşımı yaparken çocuklarından herhangi bir izin almadıklarını belirtmişlerdir. (DK2, DK8)

Son olarak Bazen" kategorisinde yer alan bir katılımcı ise bazen izin alıp bazen almadığını belirtmiştir. (DK11)

Tablo 29. Paylaşımlarınızın çocuklarınız üzerindeki etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
	Etkisizlik-Paylaşmama	8	72,7	DK1,DK2,DK5,DK6,DK7,DK9, DK10,DK11
	Motivasyon	1	9,1	DK8

Paylaşımların Çocuklar Üzerindeki Etkileri	Kontrollü Paylaşım nedeniyle etkinin az olması	1	9,1	DK3
	Kaygı	1	9,1	DK4

Tablo 29'da katılımcılara yöneltilen "Paylaşımlarınızın çocuklarınız üzerindeki etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Katılımcı görüşleri incelendiğinde; "Etkisizlik – Paylaşmama (n=8)", "Motivasyon (n=1)", "Kontrollü Paylaşım Nedeniyle Etkinin Az Olması (n=1)" ve "Kaygı (n=1)" olmak üzere dört temel alt tema ortaya çıkmıştır. Alt temalara ilişkin örnek katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

"Herhangi bir etkisi olduğunu düşünmüyorum." (DK1)

"Paylaşımlardan etkilendiği için genellikle onu motive edici şeyler paylaşıyoruz. Örneğin, güzel yaptığı bir etkinlik, başarısı." (DK8)

"Paylaşımlarımı bugün ve ileriki tarihlerde onların rahatsızlık duymayacakları içeriklerde ve daha önemlisi çok az sıklıkta yapıyorum." (DK3)

"… aile veya öğretmenleri ile paylaşmak için çektiğim fotoğraflarda bile daha sorgulayıcı yaklaşıyor.Görünür olmak kaygı yaratıyor çocukta." (DK4)

Tablo 30.Çocuklarınızın medya kullanımı konusunda endişeleriniz var mı? Varsa neden?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
Ebeveynlerin Çocuklarının Medya kullanım Endişeleri	Uygunsuz İçerik	3	27,3	DK3,DK7,DK11
	Endişeli olmama	5	45,5	DK4,DK5,DK8,DK9,DK10
	Gelişime Olumsuz Etki	2	18,2	DK1,DK2
	Güvenlik	1	9,1	DK6

Tablo 30'da katılımcılara yöneltilen "Çocuklarınızın medya kullanımı konusunda endişeleriniz var mı? Varsa neden?" sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Katılımcı görüşleri incelendiğinde; "Endişeli Olmama (n=5) ", "Gelişime Olumsuz Etki (n=2)", "Uygunsuz İçerik (n=3) ve "Güvenlik (n=1)" olmak üzere dört temel alt tema ortaya çıkmıştır. Alt temalara ilişkin örnek katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Yaşı itibarıyla bizim kontrolümüzde cihazlara erişim sağladığı için kaygı duymuyorum. Ancak geleceğe dair endişelerim var. Ahlaki ve etik kuralların görmezden gelinmesi bu endişemin başlıca kaynaklarından biri.” (DK4)

“Evet birçok endişem var çünkü çocukların davranışlarını konuşma becerilerini ve beyin gelişimini olumsuz etkileyebiliyor.” (DK1)

“Böyle bir çağda endişe duymamak mümkün değil. Onları görmemeleri gereken fotoğraf, video veya yazı ile karşı karşıya bırakmamak için çok çabalıyorum.” (DK3) “Endişem var. Karşılarına çıkan rastgele içerikler ve reklamları sorunlu buluyorum.” (DK7)

“Tabiki endişem çok. Dünya geneline bakıldığında bu kadar suç varken belli bir yaşa gelmeden kullanmasını istemem. Öğrendiğim bir bilgi ile çocuk fotoğrafı sosyal medyaya yüklendiği an kötü niyetli kişilerin bilgisayarına otomatik düşüyormuş.” (DK6)

Tablo 31. Medya kullanımları ile ilgili sorunlar yaşadınız mı?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
Medya Kullanımı ile İlgili Sorunlar	Bağımlılık	1	9,1	DK6
	Dikkat Dağınıklığı Ve Öfke Kontrolü	1	9,1	DK7
	Sorun Yaşamama	8	72,7	DK1,DK2,DK3,DK4,DK5,DK8, DK9,DK10
	Davranış Probemleri	1	9,1	DK11

Tablo 31’de katılımcılara yöneltilen “Medya kullanımları ile ilgili sorunlar yaşadınız mı?” sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Katılımcı görüşleri incelendiğinde; “Sorun Yaşamama (n=8)”, “Dikkat Dağınıklığı ve Öfke Kontrolü (n=1)” ,”Bağımlılık (n=1)” ve “Davranış Problemleri (n=1)” olmak üzere dört alt tema ortaya çıkmıştır.

“Sorun Yaşamama” alt teması incelendiğinde; katılımcıların büyük çoğunluğunun (%72,7) ebeveyn denetimi veya sınırlı kullanım sayesinde herhangi bir problemle karşılaşmadığını belirtmiştir. Alt temalara ilişkin örnek katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Hayır, medya kullanımı konusunda ara ara ısrarcı olsa da belirlediğimiz sınırların dışına çıkmıyor.” (DK8)

“Dikkat dağınıklığı, öfke kontrolünü sağlayamadığını gördüğüm dönemleri oldu. Bunu kızımla açıkça konuşup çözdük.” (DK7)

“...önceden daha sık vakit geçirirdim şimdi de fazla, bağımlılık oluyor.” (DK6)

“Sürekli ağlaması,ısrarla izlemek istemesi yoruyor açıkçası.”(DK11)

Tablo 32.Sosyal medyanın ebeveynlik üzerindeki etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
Sosyal Medyanın Ebeveynlik Üzerindeki Etkileri	Olumsuz Etki Yetersizlik ve Başarısızlık Hissi	4	36,4	DK2,DK4,DK7,DK8
	Kıyaslama ve Baskı	3	27,3	DK1,DK6,DK11
	Olumlu-Bilgilendirici Etki	2	18,2	DK3,DK9
	Etkisizlik	2	18,2	DK5,DK10

Tablo 32’de katılımcılara yöneltilen “Sosyal medyanın ebeveynlik üzerindeki etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Katılımcı görüşleri incelendiğinde; “Yetersizlik ve Başarısızlık Hissi (n=4)”, “Kıyaslama ve Baskı (n=3)”, “Olumlu-Bilgilendirici Etki (n=2)” ve “Etkisizlik (n=2) olmak üzere dört temel alt tema ortaya çıkmıştır. Alt temalara ilişkin örnek katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“.. Gördüklerim benim kendimi sorgulamama sebep oluyor. Hiçbir şeye yetişememek, yetersizlik hissini empoze ediyor.” (DK4)

“Sürekli biriyle yarış halinde gibi. Birinde ne varsa veya çocuğuna bir etkinlik yapıyorsa sanki diğerleri eksik ve onlar da hemen yapmalıymış gibi.” (DK6)

“… ebeveynlerin genellikle çocuk yetiştirme ve ilgilenme konularında en iyi yönlerini göstermeleri diğer ebeveynler üzerinde baskı oluşturabiliyor.” (DK1)

“Fikirlerime önem verdiğim uzmanları kendi hayat şartlarım doğrultusunda değerlendiriyorum. Ve faydasını da görüyorum.” (DK3)

Tablo 33. Çocuklarınızın sosyal medyada yer alma durumu hakkında ne hissediyorsunuz?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
Çocukların Sosyal Medyada Yer Alma Durumları	İstememe-Güvenlik Kaygısı	7	63,6	DK1,DK2,DK3, DK6,DK8,DK9,DK11
	Geleceğe Dönük Kabul	4	36,4	DK4,DK5,DK7,DK10

Tablo 33'de katılımcılara yöneltilen "Çocuklarınızın sosyal medyada yer alma durumu hakkında ne hissediyorsunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Katılımcı görüşleri incelendiğinde; "İstememe-Güvenlik Kaygısı(n=7)" ve "Geleceğe Dönük Kabul(n=4)" olmak üzere iki temel alt tema ortaya çıkmıştır. Alt temalara ilişkin örnek katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

"Şahsen sahip olacakları hesapların varlığını, onları gece yarısı sokak ortasında tek başlarına bırakmakla eşdeğer görüyorum." (DK3)

"İleriki yaşlarda dozunda kullanıldığında bir sakınca görmüyorum." (DK10)

4.3. Çocuklara Yönelik Gerçekleştirilen Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formlarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde, paylaşan ebeveynlik düzeyi düşük ve yüksek olan ebeveynlerin çocuklarıyla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Görüşme soruları kapsamında; çocukların sosyal medya logolarını ne kadar tanıdıkları, bu platformlarla nerede karşılaştıkları ve hangi uygulamaları aktif olarak kullandıkları ve sosyal medyada kendi fotoğraflarının paylaşılmasına yönelik duygu ve düşünceleri incelenmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş; benzer ifadeler bir araya getirilerek temalar oluşturulmuş ve bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

4.3.1. Paylaşan Ebeveynlik Düzeyi Yüksek Çıkan Ebeveynlerin Çocuklarına Yönelik Gerçekleştirilen Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formlarına İlişkin Bulgular

Tablo 34. Bu logolardan hangilerini tanıyorsun? İsimlerini Biliyor musun ?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
	Youtube	14	93,3	YÇ1, YÇ2, YÇ3, YÇ4, YÇ5, YÇ6, YÇ7, YÇ8,YÇ9, YÇ11, YÇ12, YÇ13, YÇ14, YÇ15

Sosyal Medya Logolarını Tanıma Durumu	Tiktok	10	66,7	YÇ1, YÇ3, YÇ4, YÇ5, YÇ6, YÇ7, YÇ8, YÇ11, YÇ13, YÇ14
	İnstagram	6	40	YÇ2, YÇ5, YÇ10, YÇ11, YÇ13, YÇ14
	Facebook	3	20	YÇ11, YÇ13, YÇ14

Not: *Bir katılımcı birden fazla logo belirttiği için, frekans (f) toplamları katılımcı sayısından fazladır.*

Tablo 34'te çocuklara yöneltilen "Bu logolardan hangilerini tanıyorsun? İsimlerini biliyor musun?" sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Çocukların cevapları doğrultusunda; Youtube (n=14), Tiktok (n=10), İnstagram (n=6) ve Youtube (n=3) logolarının tanındığı görülmüştür.

İlk olarak "Youtube" logosu incelendiğinde; katılımcı çocukların büyük çoğunluğunun (%93,3) bu logoyu hem görsel olarak tanıdığı hem de ismini doğru bildiği görülmüştür.(n=14)

İkinci olarak "Tiktok", Youtube'dan sonra çocuklar tarafından en çok bilinen uygulama olmuştur (f=10). Katılımcıların çoğu (%66,7) logoyu gördüğünde ismini söylemiştir.

Üçüncü sırada yer alan "İnstagram" ile ilgili olarak; çocukların bir kısmı logoyu görsel olarak tanısa da isimlendirmekte zorlanmış veya logoyu kendi deneyimlerine göre kodlamışlardır. Örneğin bir katılımcı İnstagram logosunu telefon galerisine benzeterek;

"Youtube ve 'galeri' (İnstagram)" ifadesini kullanmıştır. (YÇ2)

"Facebook" logosunun tanınırlığının çocuklar arasında daha düşük olduğu ve genellikle diğer tüm platformları tanıyan çocukların facebook logosunu da tanıdığı tespit edilmiştir.

Tablo 35. Bunları nerede gördün?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
Sosyal Medya Logolarını Gördükleri Yerler	Aile Bireylerinin Telefonu	12	80	YÇ1, YÇ2, YÇ3, YÇ4, YÇ5, YÇ6, YÇ8, YÇ9, YÇ11, YÇ12, YÇ14,YÇ15
	Kişisel Tablet	2	13,3	YÇ13, YÇ14
	Çevre	2	13,3	YÇ7,YÇ10

Not: *Bir katılımcı birden fazla yer belirttiği için, frekans (f) toplamları katılımcı sayısından fazladır.*

Tablo 35'te çocuklara yöneltilen "Bunları nerede gördün?" sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Çocukların verilen cevapları doğrultusunda "Aile Bireylerinin Telefonu (n=12)", "Kişisel Tablet (n=2)" ve "Çevre (n=2)"olmak üzere üç temel alt tema ortaya çıkmıştır.

İlk ve en baskın tema olan "Aile Bireylerinin Telefonu" incelendiğinde; çocukların çok büyük bir kısmının (%80) sosyal medya logolarıyla ebeveynlerinin veya yakın akrabalarının cihazları aracılığıyla tanıştığı görülmüştür. Alt temalara ilişkin örnek katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

"Annemin telefonunda." (YÇ2)

"Babamın, annemin, dayımın telefonunda gördüm." (YÇ8)

"Annemin ve babamın telefonunda gördüm. Benim tabletimde de var." (YÇ14)

"Bazı kargo resimlerinde gördüm kargo gelince üstünde oluyor." (YÇ10)

"Çizgi filmlerde gördüm." (YÇ7)

Tablo 36. Hangilerini kullanıyorsun?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
Çocukların Kullandığı Uygulamalar	Youtube	14	93,3	YÇ1, YÇ2, YÇ3, YÇ4, YÇ5, YÇ6, YÇ7, YÇ8,YÇ9, YÇ11, YÇ12, YÇ13, YÇ14, YÇ15
	Tiktok	1	6,7	YÇ8
	İnstagram	3	20	YÇ2 , YÇ8 ,YÇ13
	Dijital Oyunlar	2	13,3	YÇ12, YÇ14
	Kullanmama	1	6,7	YÇ10

Not: *Bir katılımcı birden fazla uygulama belirttiği için, frekans (f) toplamları katılımcı sayısından fazladır.*

Tablo 36'da çocuklara yöneltilen "Hangilerini kullanıyorsun?" sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Çocukların kullandığı uygulamalar analiz edildiğinde; "Youtube (n=14)", "İnstagram (n=3)", "Dijital Oyunlar (n=2)", "Tiktok (n=1)" ve "Kullanmama (n=1)" olmak üzere beş temel alt tema oluşturulmuştur.

İlk olarak "Youtube" alt teması incelendiğinde; kullanımın oldukça yaygın olduğu görülmüştür. Katılımcıların neredeyse tamamı (%93,3) Youtube'u kullandıklarını belirtmişlerdir (n=14).

İkinci olarak "İnstagram" ve "Tiktok" alt temaları incelendiğinde; bu platformların logolarının tanınırlığı yüksek olsa da aktif kullanımın daha sınırlı olduğu görülmüştür.

Instagram kullanımı üç katılımcı ile sınırlı kalırken, Tiktok kullandığını beyan eden sadece bir katılımcı olmuştur.

Üçüncü olarak "Dijital Oyunlar" alt teması; soru doğrudan sosyal medya logoları üzerinden sorulmasına rağmen çocukların oyunları söylemesi kendiliğinden ortaya çıkmıştır. Bazı çocuklar YouTube kullanımının yanı sıra dijital oyunları (Roblox, Minecraft vb.) da aktif bir kullanım alanı olarak belirtmişlerdir.

"Youtube bir de oyun oynuyorum." (YÇ12)

"…kendi tabletimde Roblox, Minecraft, Brawl Stars, Mağara Oyunları oynuyorum. " (YÇ14)

Tablo 37. İnsanların fotoğraflarını paylaşmasını nasıl buluyorsun / paylaşıldığında nasıl hissediyorsun?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
Fotoğraf Paylaşımına Yönelik Duygu ve Düşünceler	Olumlu Duygular	11	73,3	YÇ3, YÇ4, YÇ5, YÇ6, YÇ7, YÇ8, YÇ9, YÇ11, YÇ12, YÇ14, YÇ15
	Olumsuz Duygular	4	26,7	YÇ1, YÇ2, YÇ10, YÇ13

Tablo 37'de çocuklara yöneltilen "İnsanların fotoğraflarını paylaşmasını nasıl buluyorsun / paylaşıldığında nasıl hissediyorsun? " sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Çocukların kendi fotoğraflarının paylaşılmasına yönelik ifadeleri doğrultusunda; "Olumlu Duygular (n=11)" ve "Olumsuz Duygular (n=4)" olmak üzere iki temel alt tema oluşturulmuştur.

İlk olarak "Olumlu Duygular" alt teması incelendiğinde; katılımcıların çoğunluğunun (%73,3) fotoğraflarının paylaşılması durumunda "mutlu", "iyi" veya "güzel" hissettiklerini belirttikleri görülmüştür. Bu alt temaya ilişkin ifadelerin bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

"Güzel. Bazen ben seçiyorum bazen anneannem seçiyor." (YÇ9)

"İnsanların fotoğraflarını paylaşması beni mutlu ediyor." (YÇ14)

İkinci olarak "Olumsuz Duygular" alt teması incelendiğinde; dört katılımcı fotoğraflarının paylaşılması durumunda kötü hissedeceklerini ifade etmiştir.Bu alt temaya ilişkin ifadelerin bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

"Kötü hissederim çünkü başka birileri bana kötü şeyler yapabilir ve bu benim moralimi bozar." (YÇ2)

"Kötü hissederdim çünkü tüm insanların görmesini istemem." (YÇ1)

4.3.2. Paylaşan Ebeveynlik Düzeyi Düşük Çıkan Ebeveynlerin Çocuklarına Yönelik Gerçekleştirilen Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formlarına İlişkin Bulgular

Tablo 38. Bu logolardan hangilerini tanıyorsun ? İsimlerini Biliyor musun ?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
Sosyal Medya Logolarını Tanıma Durumu	Youtube	13	100	DÇ1, DÇ2, DÇ3, DÇ4, DÇ5, DÇ6, DÇ7, DÇ8, DÇ9, DÇ10, DÇ11, DÇ12, DÇ13
	Tiktok	5	38,5	DÇ2, DÇ3, DÇ6, DÇ9, DÇ11
	İnstagram	7	53,8	DÇ2, DÇ4, DÇ6, DÇ10, DÇ11, DÇ12, DÇ13
	Facebook	3	23,1	DÇ2, DÇ6, DÇ13
	X (Twitter)	4	30,8	DÇ2, DÇ3, DÇ6, DÇ10

Not: *Bir katılımcı birden fazla logo belirttiği için, frekans (f) toplamları katılımcı sayısından fazladır.*

Tablo 38'de çocuklara yöneltilen "Bu logolardan hangilerini tanıyorsun? İsimlerini biliyor musun?" sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Çocukların logoları tanıma ve isimlendirme durumları analiz edildiğinde; "Youtube (n=13)", "İnstagram (n=7)", "Tiktok (n=5)", "X (Twitter) (n=4)" ve "Facebook (n=3)" olmak üzere beş farklı alt tema oluşturulmuştur.

Katılımcıların tamamının (%100) "Youtube" logosunu tanıdığı görülmüştür. Çocukların bir kısmı platformu orijinal ismiyle belirtirken, bir kısmı logoyu işlevi üzerinden isimlendirmiştir. Katılımcılar Youtube logosu için "film" ve "internet" gibi tanımlamalar kullanmıştır. Alt temalara ilişkin örnek katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

"Film (Youtube)." (DÇ3)

"Youtube, diğerinin adını da kaydırmalı." (DÇ4)

"Bunun adı takipçi." (DÇ11)

"Tiktok, film (Youtube), Sıfır (X)." (DÇ3)

Tablo 39. Bunları nerede gördün?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
Sosyal Medya Logolarını Gördükleri Yerler	Aile Bireylerinin Telefonu	12	92,3	DÇ1, DÇ2, DÇ3,DÇ4,DÇ5, DÇ6, DÇ7, DÇ8, DÇ9, DÇ11, DÇ12, DÇ13
	Tablet	2	15,4	DÇ5, DÇ12
	Medya İçerikleri	2	15,4	DÇ1, DÇ10

Not: *Bir katılımcı birden fazla yer belirttiği için, frekans (f) toplamları katılımcı sayısından fazladır.*

Tablo 39'da çocuklara yöneltilen "Bunları nerede gördün?" sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Çocukların sosyal medya logolarını gördükleri yerler analiz edildiğinde; "Aile Bireylerinin Telefonu (n=12)", "Tablet (n=2)" ve "Medya İçerikleri (n=2)" olmak üzere üç temel alt tema oluşturulmuştur.

Katılımcıların neredeyse tamamı (%92,3) logoları ebeveynlerinin veya diğer aile üyelerinin telefonları aracılığıyla gördüğünü belirtmiştir. Temayı oluşturan alt temalara ilişkin örnek katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

"Annemin, babamın telefonunda gördüm." (DÇ3, DÇ7)

"Tabletimde Youtube var bir de annemin telefonunda gördüm." (DÇ12)

"Reklamlarda gördüm." (DÇ10)

" …videolarda gördüm." (DÇ1)

Tablo 40. Hangilerini kullanıyorsun?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
Çocukların Kullandığı Uygulamalar	Youtube	12	92,3	DÇ1, DÇ2, DÇ3, DÇ4, DÇ5, DÇ6, DÇ7, DÇ8, DÇ9, DÇ10, DÇ11, DÇ12
	Tiktok	1	7,7	DÇ3
	İnstagram	2	15,4	DÇ1, DÇ13
	Facebook	1	7,7	DÇ1

Not: *Bir katılımcı birden fazla uygulama belirttiği için, frekans (f) toplamları katılımcı sayısından fazladır.*

Tablo 40'ta çocuklara yöneltilen "Hangilerini kullanıyorsun?" sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Çocukların dijital platform kullanım alışkanlıkları analiz

edildiğinde; “Youtube (n=12)”, “İnstagram (n=2)”, “Facebook (n=1)” ve “Tiktok (n=1)” olmak üzere dört farklı alt tema oluşturulmuştur.

Katılımcıların neredeyse tamamının (%92,3) “Youtube” platformunu kullandığı görülmüştür.Temayı oluşturan alt temalara ilişkin örnek katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Sadece internet (Youtube) çizgi film izlemek için kullanıyorum.” (DÇ6)

“… sadece YouTube çok az.” (DÇ10)

“İnstagram bakıyorum.” (DÇ13)

“(Göstererek)En çok Facebook, İnstagramı kullanıyorum.Youtube her zaman kullanıyorum.” (DÇ1)

Tablo 41. İnsanların fotoğraflarını paylaşmasını nasıl buluyorsun/ paylaşıldığında nasıl hissediyorsun?

Tema	Alt Tema	f	%	Katılımcılar
Fotoğraf Paylaşımına Yönelik Duygu ve Düşünceler	Olumlu Duygular	6	46,2	DÇ1, DÇ3, DÇ5, DÇ7, DÇ8, DÇ9,
	Olumsuz Duygular	3	23,1	DÇ4, DÇ6, DÇ12
	Paylaşmama	1	7,7	DÇ11
	Değişkenlik	3	23,1	DÇ10,DÇ2,D13

Tablo 41’de çocuklara yöneltilen “İnsanların fotoğraflarını paylaşmasını nasıl buluyorsun / paylaşıldığında nasıl hissediyorsun?” sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Çocukların fotoğraf paylaşımına yönelik duygu ve düşünceleri analiz edildiğinde; “Olumlu Duygular (n=6)”, “Olumsuz Duygular (n=3)”, “Değişkenlik (n=3)” ve “Paylaşmama (n=1)” olmak üzere dört farklı alt tema oluşturulmuştur.

Katılımcıların büyük çoğunluğunun(%46,2) fotoğraflarının paylaşılmasından memnuniyet duyduğu görülmüştür. Alt temalara ilişkin örnek katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“İyi buluyorum, beni iyi hissettiriyor.” (DÇ1)

“Annem paylaşıyor, iyi hissediyorum.” (DÇ9)

“Kötü hissederim, çünkü ya biri benim fotoğrafımı ele geçirirse diye.” (DÇ4)

“Paylaşmasınlar utanırım.” (DÇ12)

“Parkta fotoğraf paylaşırsa kötü hissediyorum, evde fotoğraf paylaşırsa iyi hissediyorum.” (DÇ2)

“İnsanların fotoğraflarımı paylaşması beni mutlu ediyor. Ama kötü bir şey olursa annem de ben de üzülürüm.” (DÇ13)

“Paylaşmıyor ki sadece okulları takip ediyor.” (DÇ11)

4.4. Çocuklar Tarafından Çizilen Resimlere İlişkin Bulgular

Bu bölümde çocukların çizimleri incelenerek elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Şekil 1.Paylaşan Ebeveynlik Düzeyi Düşük Çıkan Ebeveynlerin Çocukları Tarafından Çizilen Resim Örnekleri

			
R-1. Annem Babam kardeşim ve ben gökkuşağının altında çok mutluyuz.	**R-2.** Gökkuşağının altında beraber bakıyoruz. Bizi mutlu olarak çizdim. Ailem ile güzel bir iletişim var.	**R-3.** Annem,babam kardeşim, bebek ve ben varız. Çiçekler, kelebekler ve kalp çizdim.	**R-4.** Ailemle dışardayız, kardan adam yaptık. Kar yağıyor.
	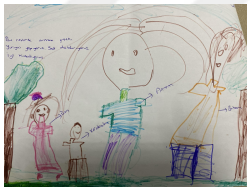		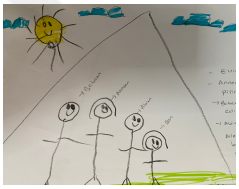
R-5. Buraya ailemi çizdim.Evimizi çizdim, ağaç çizdim.	**R-6.** Bu resimde ormana gittik. Su dolduruyoruz. Yürüyüş yapıyoruz ve iyi hissediyoruz.	**R-7.** Bu resimde ben kime koşacağıma karar veriyorum. En sevdiğim kişiye koşacağım. Önce anneme, sonra babama sonra ablama koşuyorum. İyi ve mutlu hissediyorum.	**R-8.** Evin içindeyiz. Annem yemek pişiriyor. Babam bilgisayarda çalışıyor. Abim ile ben aile sineması bulmaya çalışıyoruz.

Şekil 1’de yer alan, paylaşan ebeveynlik düzeyi düşük çıkan annelerin çocukları tarafından çizilen resim örnekleri incelendiğinde, olumlu duygularla ilişkilendirilebilecek öğelerin ağırlıklı olduğu görülmektedir. R-1 numaralı resimde çocuk çizimini şu sözlerle ifade etmiştir: “Annem, babam, kardeşim ve ben gökkuşağının altında çok mutluyuz.” Resim incelendiğinde kağıdın merkezine yerleştirilmiş dört kişilik bir aile görülmektedir. Aile, kağıdın bir ucundan diğer ucuna

uzanan büyük, çok renkli bir gökkuşağının altına çizilmiştir. Sol üst köşede parlak bir güneş yer almaktadır.Aile bireylerinin etrafını ve gökkuşağının altındaki tüm boşlukları dolduran kırmızı kalp şekilleri dikkat çekmektedir. R-2 numaralı resimde çocuk çizimini şu sözlerle ifade etmiştir: "Gökkuşağının altında beraber bakıyoruz.Bizi mutlu olarak çizdim. Ailem ile güzel bir iletişim var." Resim incelendiğinde çocuğun gökkuşağı resminin altına annesini babasını ve kendisini mutlu bir yüz ifadesiyle çizdiği görülmektedir. Çizimler genel olarak incelendiğinde, insan figürlerinin canlı ve renkli boyalarla boyandığı görülmektedir.R-3 numaralı resimde çocuk çizimini şu sözlerle ifade etmiştir: "Annem, babam, kardeşim, bebek ve ben varız. Çiçekler, kelebekler ve kalp çizdim." Çizim incelendiğinde, çocuğun beş kişilik aile üyelerini kelebekler, çiçekler ve kalplerle çevrelenmiş bir ortamda resmettiği görülmektedir. Resimde dikkat çeken başka bir öğe ise çocuğun aile üyelerinin üstüne kalp figürü çizmesidir. R-4 numaralı resimde çocuk çizimini şu sözlerle ifade etmiştir: "Ailemle dışarıdayız, kardan adam yaptık. Kar yağıyor." Çizim incelendiğinde, kar figürleri ve aile üyelerini kardan adam yaparken resmettiği görülmektedir. Mavi renkte gökyüzü ve bulut figürlerine yer vermiştir.Bulutların arasında güneş çizimi dikkat çekmektedir.Resimde yer çizgisi ve çimen olduğu düşünülen yeşil alan bulunmaktadır. R-5 numaralı resimde çocuk çizimini şu sözlerle ifade etmiştir: "Buraya ailemi çizdim. Evimizi çizdim, ağaç çizdim." Çizim incelendiğinde, kağıdın büyük bir kısmına çizilen gökkuşağı görülmektedir.Çocuk gökkuşağının en altındaki iç katmana aile üyelerini yerleştirdiğini belirtmiştir. Gökkuşağı katmanlarının arasında ve dış ev, ağaç ve bulut çizimleri yer alırken, sol üst köşede ışınları belirgin bir mutlu ifadeli güneş çizimi bulunmaktadır. R-6 numaralı resimde çocuk çizimini şu sözlerle ifade etmiştir: "Bu resimde ormana gittik. Su dolduruyoruz. Yürüyüş yapıyoruz ve iyi hissediyoruz." Resim incelendiğinde ,çocuğun iki ağacın arasına ailesini çizdiği görülmektedir.İnsan figürlerinin(özellikle ve anne ve baba) büyüklükleri dikkat çekmektedir. R-7 numaralı resimde çocuk çizimini şu sözlerle ifade etmiştir: "Bu resimde ben kime koşacağıma karar veriyorum. En sevdiğim kişiye koşacağım. Önce anneme, sonra babama, sonra ablama koşuyorum. İyi ve mutlu hissediyorum." Resim incelendiğinde çocuğun kalp şeklindeki alanın içerisine kendisini ve ailesini çizdiği görülmektedir. Resmin sol tarafında büyük, renkli bir ağaç ve yukarıda kalp ve çiçek şekilleri yer almaktadır. R-8 numaralı resimde çocuk çizimini şu sözlerle ifade etmiştir: "Evin içindeyiz. Annem yemek pişiriyor. Babam bilgisayarda çalışıyor. Abim ile ben aile sineması bulmaya

çalışıyoruz.” Resim incelendiğinde, çocuğun kağıdın merkezine çizdiği büyük bir üçgen formunun (evin çatısı) altına kendisini ve ailesini çizdiği görülmektedir. Evin dışına güneş ve bulut detayları eklenmiştir.Çimen olduğu düşünülen yer çizgisi yer almaktadır.İnsan figürleri çöp adam tarzındadır.

Paylaşan ebeveynlik düzeyi düşük olan annelerin çocukları tarafından çizilen resimler incelendiğinde, aileyle ilgili olumlu olduğu düşünülen yaşantıların çizimlere yansıdığı görülmektedir. Bu resimlerde; güneş, gökkuşağı, çiçekler ve ağaçlar gibi doğa sembolleri ile sevgi ifadesi olan kalp şekilleri belirgin bir yer tutmaktadır. Buna ek olarak, çocukların çizimlerinde renkleri tercih ettikleri, aile bireylerini bir arada ve iletişim halinde el ele tutuşurken,oyun oynar vaziyette veya yan yana resmettikleri dikkat çekmektedir. Genele bakıldığında, çocukların olumlu duygularını kağıda net çizgiler, mutlu yüz ifadeleri ve detay vererek resmettikleri ve aile üyelerinin birlikte ve etkileşim halinde çizildiği görülmektedir.

Şekil 2.Paylaşan Ebeveynlik Düzeyi Yüksek Çıkan Ebeveynlerin Çocukları Tarafından Çizilen Resim Örnekleri

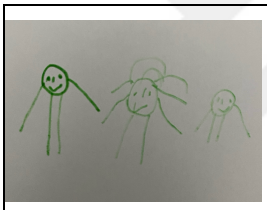	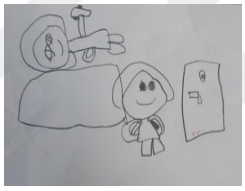	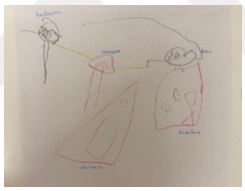	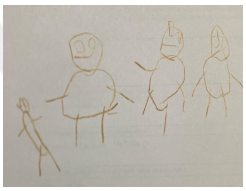
R-1. Babam annem ve ben.	**R-2.** Okuldan geliyorum. Ablamın yatağında çizgi film izliyoruz.	**R-3.** Annem babam ve ben varız. Babam bana arada telefon veriyor onunla oynuyorum.	**R-4.** Annem,babam abim ve ben varız.
		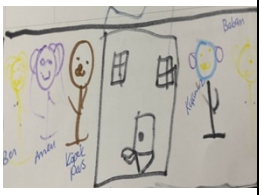	
R-5. Annem babam abim ve beni çizdim. Ortadaki yuvarlak babamın göbeği.	**R-6.** Evde televizyon izliyorum. Maşa ve koca ayıyı izliyorum. Tablette de tom kedi oynuyorum.	**R-7.** Annem,babam, ben kuşumuz ve köpeğimiz pars var. Evimiz var.	**R-8.**Evde televizyon izliyoruz.Bazen tabletle oynuyorum. Annemin telefonu ile de brawl stars ve park oyunu oynuyorum.

Şekil 2’de yer alan, paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek çıkan annelerin çocukları tarafından çizilen resim örnekleri incelendiğinde, resimlerin büyük bölümünde ayrıntıya daha az yer verilen insan figürleri olan çizimler görülmektedir. R-1 numaralı

resimde çocuk çizimini şu sözlerle ifade etmiştir: “Babam, annem ve ben.” Resim incelendiğinde,beyaz zemin üzerine yeşil renkli kalemle çizilmiş yan yana üç insan figürü görülmektedir. Kişiler, gövde kısmının olmadığı, kolların ve bacakların doğrudan baş bölgesinden çıktığı formda çizilmiştir. Ortadaki kişi (Annesi) diğerlerine oranla daha büyük boyutlu, kendisi ise en küçük boyuttadır.Aile üyelerinin yüzünde gülümseme ifadesi vardır ve aile arasında herhangi bir fiziksel temas görülmemektedir. -2 numaralı resimde çocuk çizimini şu sözlerle ifade etmiştir: “Okuldan geliyorum. Ablamın yatağında çizgi film izliyoruz.” Resim incelendiğinde, beyaz zemin üzerine çizilmiş, çocuğun kendisi ve ablası olarak belirttiği iki insan figürünün yer aldığı görülmektedir. Çocuk, kendisini yatakta çizgi film izlerken çizdiğini ifade etmiştir. Figürlerden birinin(kendisinin) elinde telefon yer aldığı dikkat çekmektedir. R-3 numaralı resimde çocuk çizimini şu sözlerle ifade etmiştir: “Annem, babam ve ben varız. Babam bana arada telefon veriyor, onunla oynuyorum. Çizim incelendiğinde, beyaz zemin üzerine çizilmiş üç kişi yer almaktadır.En baştaki kişi baba,ortadakinin anne ve sondakinin kendisi olduğunu belirtmiştir. Üçgen formda çizilmiş evi ve çocuğun hemen altında dikdörtgen formda olan kendinden çokça büyük olması dikkat çeken telefon figürü yer almaktadır. Çocuk resimde sadece kırmızı yeşil ve kurşun kalem kullanmıştır. Figürlerin içini boyamamıştır. İnsan figürleri ise kafadan çıkan kollar ve bacaklar formundadır. R-4 numaralı resimde çocuk çizimini şu sözlerle ifade etmiştir: “Annem, babam, abim ve ben varız.” Resim incelendiğinde, açık kahverengi kalemle çizilmiş aile resmi yer almaktadır. İnsanlar yuvarlak hatlı gövdelerle ve çöp adam tarzı çizilmiştir. Yüz detayları belirsizdir. Aralarında fiziksel temas bulunmamaktadır. R-5 numaralı resimde çocuk çizimini şu sözlerle ifade etmiştir: “Annem, babam, abim ve beni çizdim. Ortadaki yuvarlak babamın göbeği.” Çizim incelendiğinde, yeşil renkli kalemle çizilmiş yan yana dört insan figürü yer almaktadır. İnsanlar, çöp adam tarzında çizilmiştir ve yüz detayları çizilmemiştir. Sol baştaki kişi(kendisi) diğerlerine göre daha küçük ve ince yapılıdır. Onun hemen yanında yer alan kişi(Baba) ise oldukça büyük çizilmiş olup, belirgin ve yuvarlak bir gövdeye sahiptir. Çocuk, resim açıklamasında annesini, babasını, abisini ve kendisini çizdiğini ifade etmiş; ortadaki büyük ve yuvarlak hatlı kişinin üstündeki yuvarlak şekli ise “babasının göbeği” olarak tanımlamıştır. R-6 numaralı resimde çocuk çizimini şu sözlerle ifade etmiştir: “Evde televizyon izliyorum. Maşa ve Koca Ayı’yı izliyorum. Tablette de Tom Kedi oynuyorum.” Resim incelendiğinde çöp adam tarzı insan figürleri yer almaktadır. İnsan figürlerinin yüz ifadeleri belirsizdir. Figürler arasında

fiziksel bir temas görülmemektedir. Çocuk sözel ifadesinde televizyon ve tablet çizdiğini belirtmiştir. Televizyon ve tableti kendisinden büyük çizdiği dikkat çekmektedir. R-7 numaralı resimde çocuk çizimini şu sözlerle ifade etmiştir: "Annem, babam, ben, kuşumuz ve köpeğimiz Pars var. Evimiz var." Resim incelendiğinde, beyaz zemin üzerine renkli kalemlerle çizilmiş insanlar ve büyük bir ev figürü bulunmaktadır. Çocuk kendisini ve babasını sarı renkli kalemle çizmiş annesini ise mor renkli kalemle çizmiştir. Kağıdın ortasında üzerinde kare şeklinde iki pencere ve bir kapı bulunan dikdörtgen formunda büyük bir ev görülmektedir. Köpekleri ve kuşlarını da evin yakınna çizmiştir. R-8 numaralı resimde çocuk çizimini şu sözlerle ifade etmiştir: "Evde televizyon izliyoruz. Bazen tabletle oynuyorum. Annemin telefonu ile de Brawl Stars ve park oyunu oynuyorum." Resim incelendiğinde ise mor renkli olanın annesi ve yanındaki kişinin ablasıı olduğunu belirtmiştir. İnsan figürlerinin büyük olması dikkat çekmektedir. Televizyon olduğunu belirtilen dikdörtgen formda çizilen figür bulunmaktadır. Televizyonun yanındaki kişi abisi olduğunnu söylemştir. Çocuk annesinin hemen üstünde siyah renkli çizimin kendisi olduğunu belirtmiştir.

Paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek annelerin çocukları tarafından çizilen resimler incelendiğinde, resimlerin bir kısmında detay olmadan sadece aile üyelerinin yan yana çizildiği öne çıkmaktadır. Buna ek olarak, çocukların ağırlıklı olarak tek renk tercih ettikleri ve aile bireylerinin yüz ifadelerinin net olmadığı görülmektedir. Genel olarak bakıldığında, çöp adam formunda çizilmiş aile üyeleri ve ayrıntılı olmayan çizimler gözlemlenmiştir. Bunlara ek olarak resimlerin bir kısmında ise çocukların televizyon,tablet ve telefon gibi teknolojik aletler çizdikleri görülmektedir.

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Annelerin paylaşan ebeveynlik(sharenting) düzeyleri ile çocukların problemli medya kullanımı ve akran zorbalığı davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlayan bu çalışmada karma yöntem yaklaşımı benimsenmiştir. Bu doğrultuda nitel ile nicel araştırma desenleri birlikte kullanılmıştır. Nicel veriler paylaşan ebeveynlik ölçeği, problemli medya kullanımı ölçeği ve akran zorbalığı ölçeği ile toplanmıştır. Nitel veriler ise ebeveynlere yönelik yarı yapılandırılmış görüşme formu ile çocuklara yönelik yarı yapılandırılmış görüşme formu ile çocuklara uygulanan çiz ve anlat tekniği kapsamında gerçekleştirilen aile resimleri aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın nicel aşamasında ilişkisel araştırma deseni, nitel aşamasında ise olgu bilim deseni benimsenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu; İstanbul'da MEB'e bağlı anaokullarında eğitim-öğretim gören 5 ve 6 yaş düzeyinde 282 çocuğun annesi, 15 okul öncesi öğretmeni ve 28 çocuk oluşturmaktadır. Nicel verilerin analizinde istatistiksel programlar kullanılmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda, nicel analizler sonucunda paylaşan ebeveynlik puanları yüksek ve düşük olarak belirlenen anneler arasından amaçlı örnekleme yöntemiyle seçim yapılmıştır. Bu kapsamda 11'i paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek, 11'i düşük olmak üzere toplam 22 anne ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek olan annelerin çocuklarından 15'ine ve paylaşan ebeveynlik düzeyi düşük olan annelerin çocuklarından ise 13'üne ait çocuk görüşme formları analiz edilmiş; böylece toplam 28 çocuk formu değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra yüksek ve düşük düzey gruplardan elde edilen toplam 16 çocuk resmi içerik analizi kapsamında yorumlanmıştır. Nitel verilerin analizinde ise içerik analizi yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma sonunda ulaşılan sonuçlar ilgili literatür eşliğinde değerlendirilmiştir.

5.1. Demografik Değişkenlere Yönelik Sonuçlar

Araştırma kapsamında incelenen demografik değişkenler arasında; annenin eğitim düzeyi, çocuğun yaşı ve çocuğun cinsiyeti değişkenlerinin bazı araştırma değişkenleri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir.

Eğitim düzeyi değişkenine göre:

Analiz sonuçlarında lise mezunu annelerin sosyal karşılaştırma puanları, lisansüstü öğrenim gören annelere kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Literatürde bu bulguyu destekleyen araştırmalar bulunmaktadır. Çelik (2025), annelerle yürüttüğü çalışmasında sosyal karşılaştırma davranışı alt boyutunda ilköğretim ve lise mezunu annelerin puanlarının, lisansüstü mezun annelere göre anlamlı biçimde daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Festinger'e (1954) göre bireyler, kendi yetenek ve durumlarını değerlendirmede nesnel ölçütler bulunmadığında, kendilerini başkalarıyla kıyaslama eğilimine girerler. Özellikle yukarı yönlü karşılaştırma, bireyin kendisinden daha iyi durumda olduğunu düşündüğü kişilerle kendini karşılaştırması anlamına gelmekte ve çoğu zaman yetersizlik ve eksiklik duygularıyla sonuçlanmaktadır. Bu kuramsal çerçeveden hareketle Chae (2015), sosyal medyada sunulan "mükemmel annelik" imajının diğer annelerde yukarı yönlü sosyal karşılaştırmayı artırdığını vurgulamaktadır. Anneler gördükleri bu kusursuz gibi görünen mükemmeliyetçi annelik örnekleriyle kendilerini kıyasladıkça, yetersizlik, suçluluk ve rekabet duyguları yaşayabilmektedir. Mevcut bulgularda ortaya çıkan eğitim düzeyine bağlı farklılıklar da bu çerçevede değerlendirilebilir. Eğitim düzeyi yüksek olan annelerin medyada sunulan bu mükemmel anne imajına daha eleştirel ve sorgulayıcı bir bakış açısıyla yaklaşıp sosyal karşılaştırma davranışına başvurmamış olabileceği düşünülebilir. Buna karşılık, eğitim düzeyi daha düşük olan annelerin ideal görünen annelik davranışlarını daha gerçekçi algılamaları, sosyal karşılaştırma davranışına daha sık başvurmalarına ve buna bağlı olarak yetersizlik duyguları hissetmelerine yol açmış olabilir.

Araştırmanın bir başka sonucunda ise annenin eğitim düzeyi ile çocuklarının problemli medya kullanımı arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu bulgu, literatürdeki benzer çalışmaların sonuçlarıyla paralellik göstermektedir (Akça, 2018; Arslan, 2022; Bodur, 2022; Beadini, 2023; Kulu, 2023; Özaydın, 2024). Söz konusu çalışmalarda, anne ve baba eğitim düzeyinin çocukların problemli medya kullanımı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde yapılan bir araştırmada,

ebeveynlerin eğitim düzeyinin teknolojiye yönelik farkındalık ve tutumlarını etkileyebildiği; ancak bu farkındalığın her zaman çocukların medya kullanım davranışlarına doğrudan yansımadığı görülmüştür (McCloskey vd., 2018). Öte yandan, literatürde ebeveyn eğitim düzeyi düştükçe çocukların ekran sürelerinin ve problemli medya kullanım riskinin arttığını belirten çalışmalara da rastlanmıştır (Bakırcı ve Çetingöz, 2025; Furuncu, 2019; Işıkoğlu Erdoğan, 2019; Koyuncuoğlu, 2022 ; Rideout, 2013; 2017). Levine ve diğerleri (2019), eğitim düzeyi düşük ebeveynlerin çocuklarının medyayı tek başına kullanma olasılığının daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Alan yazında, ebeveyn gözetimi ve eşliği olmaksızın gerçekleşen bu tür kullanımların ekran süresinin sınırlandırılmasını zorlaştırdığı ve problemli medya kullanımı açısından önemli bir risk faktörü oluşturduğunu vurgulanmaktadır (Nikken ve Schols, 2015). Buna ek olarak, eğitim düzeyi düşük ebeveynlerin çocuklarını sakinleştirmek ya da oyalamak amacıyla dijital medyayı bir duygu düzenleme aracı olarak daha çok kullandıkları belirlenmiştir (Coyne vd., 2021; Radesky vd., 2023). Çocukların olumsuz duygularla başa çıkmak ya da rahatlamak için ekrana yönelmeleri, problemli medya kullanımının temel göstergelerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, çocuğun kendi duygu düzenleme becerilerini geliştirmesini zorlaştırmakta ve zamanla ekrana başvurma eğiliminin artmasına zemin hazırlayabilmektedir (Domoff vd., 2019). Tüm bunlar birlikte değerlendirildiğinde; mevcut çalışmada eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık bulunmaması, iki yönlü bir etkileşimle açıklanabilir. Bir yandan dijitalleşme ve sosyal medya sayesinde bilgiye erişimin kolaylaşması, eğitim düzeyi daha düşük ebeveynlerin de bilinçlenmesini ve risk farkındalığını artırmış olabilir. Diğer yandan, modern yaşamın getirdiği baskı ve stres yüksek eğitimli ebeveynleri de kriz anlarını yönetebilmek adına ekrana başvurmaya zorlamış olabilir. Dolayısıyla, alt grubun bilinçlenmesi ve farkındalığının artması ve üst grubun yaşam zorluklarından kaynaklanan zorlanmalarının, ebeveynlik davranışlarını ortak bir noktada buluşturmuş ve eğitimden kaynaklı farkı ortadan kaldırmış olabilir. Buna bağlı olarak ebeveynlerin eğitim düzeyinden bağımsız olarak benzer dijital alışkanlıklar geliştirdiği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma sonucunda, annelerin eğitim düzeyi ile paylaşan ebeveynlik (sharenting) puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç, literatürdeki benzer çalışmalarla uyumludur (Alemdar, 2022; Baştuğ, 2025; Civan, 2025; Kopuz, 2021; Ranzini vd., 2020; Söğütlü, 2024; Taşcı, 2024). Bu çalışmalarda da eğitim düzeyinin, paylaşan ebeveynlik üzerinde tek başına belirleyici olmadığı görülmüştür. Bu durum,

dijitalleşmenin toplumun tüm katmanlarına yayıldığını ve eğitim düzeyi fark etmeksizin annelerin benzer paylaşım davranışları sergilediklerini göstermektedir. Ancak literatürde, eğitim düzeyinin paylaşım davranışını etkilediğini söyleyen araştırmalar da vardır. Bazı çalışmalar eğitim düzeyi yüksek kişilerin sosyal medyada daha aktif olduğunu ve daha sık paylaşım yaptıklarını belirtmektedir (Aslan, 2022; Liman, 2020). Ayrıca Barnes ve Potter (2021), dijital becerisi yüksek olan ebeveynlerin, gizlilik ayarlarını bildikleri için kendilerini daha güvende hissettiklerini, bu güvenle de paylaşım yapmaya devam ettiklerini ifade etmektedir. Öte yandan, eğitim düzeyi ile sharenting arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu ortaya koyan araştırmalar da bulunmaktadır (Kılıç vd., 2024). Kılıç ve diğerleri (2024) ile lisans derecesinin altında eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin sharenting düzeylerinin, lisans ve lisansüstü mezunlara kıyasla daha yüksek olduğunu saptamıştır. Literatürde ebeveynlerin paylaşım yaparken sosyal çevreden gelen tepkilere önem verdikleri bilinmektedir (Damkjaer, 2018; Kopecky vd., 2020; Latipah, 2020). Çelik (2025), lise mezunu ebeveynlerin "olumlu geri bildirim etkisi" puanlarının yüksek olduğunu saptamıştır. Bu bulgu, düşük eğitim düzeyindeki ebeveynler için paylaşımlara gelen beğeni ve yorumların paylaşım davranışını sürdürmede önemli bir motivasyon kaynağı olabileceğini düşündürmektedir. Dolayısıyla paylaşımların sağladığı olumlu geri bildirimler davranışı pekiştirici bir rol oynuyor olabilir. Sonuç olarak, bu çalışmada eğitim grupları arasında anlamlı bir farkın ortaya çıkmamış olması, annelerin farklı motivasyonlarla benzer paylaşım davranışları sergilemiş olmalarıyla açıklanabilir. Eğitim düzeyi daha düşük olan annelerin, paylaşımlarına gelen olumlu geri bildirimler aracılığıyla beğenilme ve onaylanma ihtiyacını karşılamaya yönelik davranış gösterebilecekleri; eğitim düzeyi daha yüksek olan annelerin ise paylaşımların olası risklerini bildiklerini ve bu riskleri yönetebildiklerini düşündükleri için paylaşım yapıyor olabilecekleri düşünülmektedir. Farklı gerekçelerle hareket edilmesine rağmen, her iki grubun da benzer düzeyde paylaşım davranışı sergilemesi, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın oluşmamasına yol açmış olabilir. Dolayısıyla, paylaşan ebeveynlik davranışının yalnızca eğitim düzeyi temelinde değil, çok boyutlu olarak değerlendirilmesi gerektiği söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre annelerin eğitim düzeyine ile akran zorbalığı davranışları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Literatürde bu bulguyu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Gürel, 2024; Özcan vd., 2022; Ural vd., 2022; Uysal, 2011). Buna karşılık annenin eğitim düzeyi arttıkça saldırganlığın azalacağını savunan

çalışmalar da bulunmaktadır (Kadan, 2010; Yörük, 2016). Bu bulgu, Urie Bronfenbrenner'in Ekolojik Sistemler Kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde; kurama göre çocuğun gelişimi, mikrosistem, mezosistem, ekzosistem,makrosistem ve kronosistem gibi iç içe geçmiş ve karşılıklı etkileşim halinde olan çok katmanlı çevresel sistemler tarafından şekillenmektedir.Bu bağlamda annenin eğitim düzeyi, çocuğun içinde bulunduğu mikrosistemin yalnızca bir parçası olarak değerlendirilebilir. Günümüzde eğitim düzeyi düşük olan annelerin de kitle iletişim araçları, sosyal medya ve internet yoluyla çocuk gelişimi, ebeveynlik tutumları ve çocuk yetiştirmeye ilişkin bilgilere daha kolay erişebilmeleri, eğitim düzeyinden kaynaklanan farklılıkları azaltabilmektedir. Dolayısıyla çocukların akran ilişkilerinde, annenin eğitim düzeyinden ziyade sergilediği ebeveynlik tutumlarının ve çocukla kurduğu iletişimin niteliğinin daha belirleyici olabileceğini düşündürmektedir.

Cinsiyet değişkenine göre:

Analiz sonuçlarına bakıldığında sözel zorbalık alt boyutunda kız çocuklarının erkek çocuklara kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek puanlara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Zorbalık davranışlarının cinsiyete göre dağılımını ele alan literatür incelendiğinde ise bu bulguyu destekleyen, bu bulgudan farklılaşan ve cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşan çalışmalar görülmektedir. Mevcut çalışmanın bulguları, kız çocuklarının saldırganlık ve zorbalık davranışlarını sözel ve ilişkisel yollarla ifade etme eğiliminde olduklarını ortaya koyan araştırmalarla paralellik göstermektedir (Alikaşifoğlu ve Ercan, 2007; Gültekin Akduman, 2012; Özdemir ve Özyürek, 2023; Uzun, 2024). Bu durum, kız çocuklarının dil gelişimlerinin erkek çocuklara göre daha erken ve ileri düzeyde olmasının çatışma durumlarında fiziksel güç yerine sözel becerilerin kullanılmasını kolaylaştırmasıyla ilişkilendirilebilir (Dumitrache, 2021). Ayrıca kız çocuklarının fiziksel saldırganlık davranışı sergilediklerinde akranları tarafından daha fazla sosyal dışlanma riskiyle karşılaşmaları, bu çocukların sosyal açıdan daha az riskli olarak algılanan sözel ya da dolaylı zorbalık davranışlarına yönelmelerine neden olabilmektedir (Perren ve Alsaker, 2006). Bununla birlikte literatürde erkek çocuklarının hem fiziksel hem de sözel zorbalık davranışlarını kız çocuklara kıyasla daha sık sergilediğini ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (Hartati vd., 2020; Kadan, 2010; Ostrov ve Keating, 2004; Yalçıntaş Sezgin, 2018). Öte yandan bazı araştırmalar, okul öncesi dönemde sözel zorbalık davranışlarının cinsiyete göre anlamlı biçimde farklılaşmadığını

bildirmektedir (Karadaş, 2021; Ural vd., 2022). Literatürdeki farklı ve çelişkili sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda, sözel zorbalığın cinsiyete bağlı sabit bir özellikten ziyade, çocuğun gelişimsel özellikleri ve bulunduğu sosyal çevreyle birlikte değişkenlik gösteren bir davranış olduğu söylenebilir. Bu çalışmada, kız çocuklarının sözel zorbalık puanlarının daha yüksek çıkması, çalışma grubundaki kız çocuklarının sosyal etkileşimlerde dilsel becerilerini daha etkin kullanmalarına bağlı olarak (Dumitrache, 2021), çatışma durumlarında sözel yolları daha sık tercih etmeleriyle ilişkili olabileceğini düşündürmektedir.

Analiz sonuçlarında çocukların genel akran zorbalığı düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Elde edilen bulgu literatürdeki çalışmalar ile paralellik göstermektedir (Özcan vd., 2022; Pektane Gülmez vd., 2019, Şahbaz ve Yüce, 2021; Ural vd., 2022). Bu çalışmalar benzer şekilde cinsiyetin zorbalık davranışı üzerinde ayırt edici bir faktör olmadığını ve akran zorbalığının sadece cinsiyet değişkeni üzerinden açıklanamayacak kadar çok boyutlu bir süreç olduğunu belirtmektedir. Öte yandan alanyazında, zorbalık davranışlarının cinsiyete göre belirgin bir farklılık gösterdiği ve özellikle erkek çocukların bu süreçte daha baskın olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar da mevcuttur. Bu araştırmalarda; erkek çocukların kız akranlarına oranla hem zorba hem de kurban rollerinde daha sık yer aldıkları, fiziksel saldırganlık boyutunda daha yüksek puanlara sahip oldukları ve zorbalık sürecine çok daha aktif katıldıkları saptanmıştır (Ergül Topçu ve Dönmez, 2015; Gün ve Gültekin Akduman, 2022; Gürel, 2024; Kaya, 2020; Özaydın, 2024; Özdemir ve Tepeli, 2015; Salı, 2014; Şahin, Demirağ ve Aykaç, 2009; Yörük, 2016). Bu bağlamda mevcut araştırmada akran zorbalığın davranışında cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılaşmanın görülmemesi, zorbalık davranışlarının cinsiyetten ziyade; çalışma grubunun niteliği, çocukların bireysel farklılıkları ve bu döneme özgü sosyal-duygusal gelişim özellikleri gibi faktörlerle ilişkili olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu bulgu, fiziksel/ilişkisel zorbalık alt boyutunda elde edilen sonuçlarla da tutarlılık göstermektedir.

Analiz sonuçlarına göre kız ve erkek çocuklar arasında fiziksel/ilişkisel zorbalık alt boyutunda anlamlı bir fark bulunmamıştır. Literatürde bu bulguyu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Özcan vd., 2022; Pektane-Gülmez vd., 2019; Şahbaz ve Yüce, 2020). Öte yandan bu bulgu; "literatürdeki erkek çocukların daha fazla zorbalık yaptığı veya zorbalık türlerinin cinsiyete göre farkılaştığı" yönündeki yaygın görüşle çelişmektedir. Nitekim alan yazındaki bazı çalışmalar erkek çocukların kızlara kıyasla

daha yüksek düzeyde zorbalık davranışı sergilediğini belirtmektedir (Gün ve Gültekin Akduman, 2022; Kayıran, 2023; Özaydın, 2024; Özözen-Danacı ve Çetin, 2016; Salı, 2014; Yörük, 2016). Özellikle erkeklerin fiziksel saldırganlıkta (Karaca vd., 2011; Uysal, 2011), kızların ise ilişkisel zorbalıkta baskın olduğunu (Crick vd., 2006; Ostrov ve Keating, 2004) savunan araştırmalar, cinsiyetin zorbalık türü üzerinde belirleyici olduğunu söylemektedir. Zorbalık davranışı, literatürde de belirtildiği üzere çok sayıda bireysel ve çevresel faktörün etkileşimi sonucunda ortaya çıkan çok boyutlu bir olgudur. Bu bulgu, Bronfenbrenner'in Ekolojik Sistemler Kuramı çerçevesinde ele alındığında, okul öncesi dönemde zorbalık davranışlarının cinsiyet rollerinden ziyade çocuğun içinde bulunduğu mikrosistem (aile, okul, akran çevresi) ve bu sistemlerdeki etkileşimlerle şekillendiğini düşündürmektedir.

Analiz sonuçlarına göre kız ve erkek çocukların problemli medya kullanımı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgu, literatürdeki benzer çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir (Akça, 2018; Aslan ve Topuz, 2025; Bakırcı ve Çetingöz, 2025; Bodur, 2022; Vural vd, 2025) Her iki çalışmada da çocukların problemli medya kullanım düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma göstermediği saptanmıştır. Buna karşın alanyazında, erkek çocukların problemli medya kullanım düzeylerinin kız çocuklarına göre anlamlı derecede yüksek olduğunu gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Beadini, 2023; Arslan, 2022; Çom Aybal, 2021; Furuncu, 2019; Özaydın, 2024) Bu çalışmalar erkek çocukların, kız çocuklarına kıyasla daha yüksek bağımlılık/problemli medya kullanımı davranışı sergilediklerini belirtmişlerdir. Mevcut çalışmada problemli medya kullanımında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılaşmanın görülmemesi; okul öncesi dönemde çocukların dijital araçları kullanım amaçlarının (çizgi film izleme, oyun oynama vb.) henüz cinsiyete göre keskin bir şekilde ayrışmamış olmasıyla açıklanabilir. Ayrıca, ebeveyn denetiminin her iki cinsiyet için de benzer bir disiplin anlayışıyla sürdürülmesi, cinsiyetten kaynaklanabilecek farkları ortadan kaldırmış olabilir. Nitekim literatürde, aile ortamı ve eğitim süreçlerinin kız ve erkek çocuklar arasındaki davranışsal farklılıkların azalmasına yol açabildiği belirtilmektedir (Dumitrache, 2021).

Çocukların yaşı değişkenine göre:

Analiz sonuçlarında, 6 yaş grubundaki çocukların fiziksel/ilişkisel zorbalık ve genel akran zorbalığı puanlarının 5 yaş grubuna göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatürde bu bulguyu destekleyen araştırmalar yer almaktadır (Hartati

vd., 2020; Kayıran, 2023; Özdemir ve Özyürek, 2023 Tanrıkulu vd., 2021). Öte yandan literatürde bu bulgunun aksine, yaş arttıkça zorbalığın azaldığını ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (Gültekin-Akduman ve Özaslan, 2018; Gün ve Gültekin-Akduman, 2022; Kaya, 2020; Özözen-Danacı ve Çetin, 2016). Söz konusu araştırmalarda, yaşla birlikte ilerleyen bilişsel, dilsel ve sosyal becerilerin çocuklara duygu düzenleme ve problem çözme yeteneği kazandırdığı, bu gelişimin de zorbalık davranışlarını azalttığı savunulmaktadır. Bunlara ek olarak, yaş ile zorbalık arasında anlamlı bir fark saptamayan araştırmacılar da mevcuttur (İleri, 2019; Salı, 2014; Semiz, 2018; Şahbaz ve Yüce, 2021; Ural vd., 2022; Yörük, 2016). Sonuç olarak literatürde ortaya çıkan bu farklı bulgular, yaşın zorbalık üzerindeki etkisinin yalnızca biyolojik bir olgunlaşma süreciyle açıklanamayacağını; Bronfenbrenner'in Ekolojik Sistemler Kuramı çerçevesinde, çocuğun içinde bulunduğu sosyal çevrelerle birlikte ele alınması gereken bir olgu olduğunu düşündürmektedir. Bu bağlamda, mevcut çalışmada 6 yaş grubunda zorbalık puanlarının daha yüksek bulunması, yaşla birlikte genişleyen akran çevresi içinde artan etkileşimlerin ve sosyal ilişkilerin zorbalık davranışlarına yönelik eğilimi artırmış olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Analiz sonuçlarına göre 5 ve 6 yaş grubu çocukların problemli medya kullanımı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu bulgu, çeşitli araştırmalarla paralellik göstermektedir (Beadini, 2023; Manav, 2024). Benzer şekilde Vural Şenel ve Erden Özcan (2025) da belirleyici olanın demografik değişkenler değil, günlük ekran süresi olduğunu vurgulamışlardır. Buna karşın alanyazında, yaşın artmasıyla birlikte problemli medya kullanımının arttığını savunan çalışmalar da mevcuttur (Arslan, 2023; Eales vd., 2021; Furuncu, 2019; Rega vd., 2023). Bu araştırmacılar yaş ilerledikçe ebeveyn denetiminin azalmasının problemli kullanımı artırdığını belirtmiştir. Mevcut araştırmada 5 ve 6 yaş grubu çocukların problemli medya kullanımı düzeyleri arasında farkın olmaması 5 ve 6 yaşın problemli medya kullanımı açısından benzer gelişimsel özellikler gösteren bir dönem olması ve medya kullanımlarının büyük ölçüde ebeveyn denetimi altında gerçekleştirmeleriyle açıklanabilir.

Annenin yaşı değişkenine göre:

Analiz sonuçlarında annenin yaşı açısından paylaşan ebeveynlik, akran zorbalığı ve problemli medya kullanımı değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Literatür incelendiğinde hem problemli medya kullanımı (Akça, 2018; Bodur, 2022; Kulu, 2023; Kurban, 2023), hem paylaşan ebeveynlik tutumları (Bat,

2024), hem de akran zorbalığı düzeyleri (Karadaş, 2021; Pektane-Gülmez vd., 2019; Ural vd., 2022) açısından anne yaşının belirleyici bir faktör olmadığını belirleyen araştırmaların mevcut bulguyu desteklediği görülmektedir. Öte yandan literatürde, özellikle genç annelerin dijital araçlarla daha yoğun etkileşimde olduğunu ve daha fazla paylaşım yaptığını savunan (Brosch, 2016; Kılıç ve Tepeli, 2025; Kopuz, 2021) veya ebeveyn yaşı arttıkça çocukların zorbalığa maruz kalma düzeylerinin arttığını belirten (Uluyurt, 2012) çalışmalar da mevcuttur. Günümüzde dijital teknolojiler ve sosyal medya kullanımı yaş fark etmeksizin aile yaşamına dahil olmuş; ebeveynlerin yaşı ne olursa olsun dijital araçları kullanma davranışlarının yaygınlaştığı görülmektedir. Bu durum; paylaşan ebeveynlik ve problemli medya kullanımı davranışlarının anne yaşından bağımsız biçimde benzer düzeylerde görülebileceği, akran zorbalığının ise ebeveyn yaşından ziyade çocuğun kendi sosyal çevresi içindeki etkileşimlerle ilişkili olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Çocuk sayısı değişkenine göre:

Analiz sonuçlarına bakıldığında ailedeki çocuk sayısına göre paylaşan ebeveynlik, akran zorbalığı ve problemli medya kullanımı değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Akran zorbalığı açısından bakıldığında ise literatürde bu bulguyu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2010; Karadaş, 2021; Semiz, 2018; Ural vd., 2022) Bu çalışmalarda kardeş/çocuk sayısının zorbalık eğilimleri üzerinde belirleyici bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın literatürde; kardeşi olmayan çocukların daha saldırgan olduğunu (Kadan, 2010) veya çok sayıda kardeşin zorbalık davranışlarını artırdığını (Gürel, 2024; Özaydın, 2024) savunan bulgular da mevcuttur. Mevcut çalışmada bir farkın bulunmamış olması; zorbalık davranışının kardeş sayısından ziyade, kardeşler arası ilişkinin niteliği, aile içi iletişim dili ve ebeveynlerin çatışma çözme becerileri gibi faktörlerle ilişkili olabileceğini düşündürmektedir.

Problemli medya kullanımı açısından bakıldığında da literatürde bulguyu destekleyen araştırmalar bulunmaktadır (Arslan, 2022; Beadini, 2023; Çom Aybal, 2021; Kulu, 2023; Özaydın, 2024). Bu araştırmalarda çocuk sayısının problemli medya kullanımı üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığı tespit edilmiştir. Literatürde kardeş sayısı arttıkça problemli medya kullanımının arttığı sonucuna ulaşan çalışmalar da bulunmaktadır (Aslan ve Topuz, 2025; Kara, 2023). Mevcut çalışmada anlamlı bir farkın bulunmamış olması; ailedeki çocuk sayısından ziyade, ebeveynlerin çocuklarına

yönelik medya kullanımına ilişkin kuralları, kullanım süresini ve denetimlerini benzer biçimde uygulamalarının, problemli medya kullanım düzeylerinin farklılaşmamasına yol açmış olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Paylaşan ebeveynlik (sharenting) değişkeninde de çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Bu bulgu Doğan Keskin ve diğerleri (2023) tarafından elde edilen sonuçlarla örtüşmektedir. Her ne kadar bazı çalışmalar çocuk sayısı azaldıkça paylaşımın arttığını (Çelik, 2025; Söğütlü, 2024; Taşcı, 2024) veya tam tersi yönde çocuk sayısı arttıkça sharenting azaldığını (Kopuz, 2021) belirtse de mevcut bulgu, paylaşım davranışının çocuk sayısından bağımsız bir ebeveyn davranışı olduğunu düşündürmektedir. Bu bağlamda literatüre dayanarak sharenting davranışının, sahip olunan çocuk sayısından ziyade; annenin kendi dijital alışkanlıkları, sosyal onay arayışı ve bireysel motivasyonları tarafından yönlendirilen bir eylem olduğu şeklinde yorumlanabilir.

5.2. Annelerin Paylaşan Ebeveynlik (Sharenting) Düzeyleriyle Çocukların Problemli Medya Kullanımları Ve Akran Zorbalığı Davranışları Arasındaki İlişkilere Yönelik Sonuçlar

Analiz sonuçlarına göre çocukların problemli medya kullanımları ile akran zorbalığı davranışları arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Literatürde bu bulguyu destekleyen; çocukların ekran süresi, medya kullanımı ve dijital alışkanlıkları ile saldırganlık ya da zorbalık eğilimleri arasında benzer yönde ilişkiler saptayan araştırmalar bulunmaktadır (Akçay ve Özcebe, 2012; Aslan ve Topuz, 2025; Beadini, 2023; Çakmak vd., 2025; Çınar Karasu ve Bütün Ayhan, 2024; Gençtürk, 2022; Kadan, 2010; Kara, 2023; Keikha vd., 2020; Manav, 2024; Moral-Garcia, 2025; Özaydın, 2024; Semiz vd., 2025). Buna karşın literatürde; okul öncesi çocukların problemli teknoloji kullanım alt boyutları ile zorba veya mağdur olma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulamayan çalışmalar da mevcuttur (Göle, Köroğlu ve Dumlu, 2025). Mevcut çalışmanın bulgularının, ilişki bulan çalışmalarla paralellik gösterirken ilişki bulamayan çalışmalarla ayrışması; örneklem grubunun özellikleri, ebeveyn denetiminin niteliği ve çocukların sosyal yetkinlik düzeylerindeki farklılıklarla açıklanabilir. Nitekim aralarında anlamlı bir ilişki bulamayan Göle, Köroğlu ve Dumlu (2025), bu durumu çalışma gruplarındaki çocukların problemli teknoloji kullanımının yoğun olmamasına, zorbalık düzeylerinin

oldukça düşük ve sosyal etkileşimlerinin ise yüksek olmasına dayandırmıştır. Bununla birlikte ebeveyn rehberliğinin çocukların problemli medya kullanımında etkili olduğu bilinmektedir (Gökçen, 2023). Bu bağlamda, sosyal beceri ve ebeveyn denetimi gibi faktörlerin medyanın olumsuz etkilerini azaltabileceğini düşündürmektedir. Dolayısıyla mevcut çalışmada tespit edilen pozitif ve anlamlı ilişki; bu tür koruyucu faktörlerin yetersiz kaldığı veya medya kullanımının denetimsiz olduğu durumlarda, medyanın akran zorbalığını etkileyen bir risk faktörü olduğu şeklinde yorumlanabilir. Literatürde de problemli medya kullanımı arttıkça çocukların özellikle öz kontrol gibi sosyal becerilerinin olumsuz etkilenebileceği ve bu durumun akran etkileşimlerinde uyum sorunlarına yol açabileceği kanıtlanmıştır (Bakırcı ve Çetingöz, 2025).

Analiz sonuçlarına göre problemli medya kullanımı ile annelerin paylaşan ebeveynlik (sharenting) ve onun alt boyutu olan paylaşım davranışı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu bulgu, Taşcı'nın (2024) araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Taşcı (2024), ebeveynlerin çocuklarını sosyal medyada paylaşma davranışı ile çocukların problemli internet kullanımı arasında istatistiksel bir ilişki bulunmadığını ortaya koymuştur. Bu durum, annelerin sosyal medyada çocuklarına ilişkin içerik paylaşmaları ile çocukların problemli medya kullanımlarının birbirinden bağımsız süreçler olabileceğini düşündürmektedir. Nitekim bir anne sosyal medyada aktif olup çocuğuna ait paylaşımlarda bulunurken, aynı zamanda ev ortamında medya kullanımına ilişkin sınırlar koyarak, medya kullanımı üzerinde denetim sağlayabilir. Bu bağlamda, sharenting davranışının daha çok annenin bireysel ve sosyal ihtiyaçları ile ilişkili olduğu düşünülebilir. Dolayısıyla annein paylaşım davranışı, çocuğun problemli medya kullanımı üzerinde doğrudan belirleyici bir faktör olarak değerlendirilmeyebilir.

Paylaşan ebeveynlik ile sosyal karşılaştırma arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu bulguyu destekleyen araştırmalar bulunmaktadır (Aydoğan, 2024; Bayraktar ve Çelik, 2025; Çelik, 2025). Bayraktar ve Çelik (2025), ebeveyn sosyal karşılaştırmasının paylaşan ebeveynlik üzerinde pozitif ve anlamlı bir yordayıcı etkisi olduğunu saptamıştır. İlgili çalışmada, kendilerini diğer annelerle kıyaslayan bireylerin, çocuklarına dair içerikleri paylaşma eğilimlerinin daha yüksek olduğu ortaya koyulmuştur. Ayrıca sharenting kavramının, ebeveynlik davranışlarını başkalarıyla paylaşma motivasyonunu içerdiği ve bu sürecin teorik olarak sosyal karşılaştırma ile ilişkili olduğu belirtilmektedir. Benzer şekilde Çelik (2025) tarafından yürütülen tez çalışmasında da bu iki değişken arasında düşük

düzeyde de olsa pozitif bir ilişki bulunduğu belirtilmiştir. Mevcut çalışmada ulaşılan paylaşan ebeveynlik ile sosyal karşılaştırma arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmasını ele alınan kuramsal çerçeve açısından incelemek gerekirse; Festinger (1954), bireylerin kendi görüş ve yeteneklerini değerlendirme ihtiyacının doğal bir dürtü olduğunu; nesnel kriterlerin bulunmadığı durumlarda kişilerin kendilerini diğer bireylerle kıyaslayarak bir değerlendirme sürecine girdiklerini belirtir. Bu süreçte bireyler, kendilerini daha iyi anlamak adına yukarı yönlü veya aşağı yönlü karşılaştırmalar yaparlar. Bu teorik yaklaşım, bulguyu destekler niteliktedir. Tosun, Öztürk ve Özdemir'in (2020) çalışmasında, sosyal medya kullanan annelerin diğer annelerin paylaşımlarını esas alarak kendi ebeveynliklerini değerlendirdiklerini belirtmiştir. Dolayısıyla elde edilen bulgu, annelerin kendilerini diğer annelerle kıyaslamasının, paylaşan ebeveynlik davranışlarını etkileyen bir durum olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Analiz sonuçlarına göre problemli medya kullanımı ile sosyal karşılaştırma arasında negatif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Literatürde bu bulguyu doğrudan destekleyen çalışmaya rastlanmamıştır. Chae (2015), sosyal medyadaki mükemmel annelik paylaşımlarının anneler üzerinde baskı ve yetersizlik hissi yarattığını belirtmiştir. Bu bağlamda, kendilerini kıyaslayan ve yetersizlik hisseden annelerin, "iyi ebeveyn" olma baskısıyla çocuklarının ekran sürelerini daha sıkı denetleme ve kısıtlama davranışı gösterme olasılığını, bunun da çocukların problemli kullanımını düşürebileceği şeklinde yorumlanabilir.

Analiz sonuçlarına göre paylaşım davranışı değişkeni ile sosyal karşılaştırma arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgu, literatürdeki genel kanının aksine ilginç bir görünüm sunmaktadır. Bayraktar ve Çelik (2025), sosyal karşılaştırmanın sharenting davranışını artırdığını belirtirken mevcut çalışmada paylaşımın artmasıyla kıyaslamanın azaldığı görülmüştür. Bu durum, paylaşım yapan annelerin sosyal medyada aldıkları onay (beğeni/yorum) ile annelerin ebeveynlik algısını güçlendirerek kendilerini yeterli hissetmeleri ve buna bağlı olarak ta başkalarıyla kıyaslama ihtiyacının azalmasıyla ilişkili olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Analiz sonuçlarına göre problemli medya kullanımı ile olumlu geri bildirim etkisi arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Bu bulguyu doğrudan destekleyen çalışmalara rastlanmamıştır. Bulgu Kılıç ve Tepeli'nin (2025) araştırma sonuçlarıyla kısmen paralellik göstermektedir. Kılıç ve Tepeli (2025), annelerin aldıkları olumlu geri bildirimler arttıkça çocuklarının sosyal medya kullanımına dair

daha olumlu görüşler bildirdiklerini ortaya koymuştur. Durmuş ve Kaya (2008) ise ebeveynlerin ve çocukların dijital araç kullanım davranışları arasında bir paralellik bulunduğunu, ebeveynlerin kullanım yoğunluğu arttıkça çocukların da dijital araçları benzer yoğunlukta kullandığını ortaya koymuştur. Bulguyu kısmen destekleyen başka bir araştırmada ise annelerinin sosyal medya bağımlılığı ile çocukların dijital oyun bağımlılık eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu belirtilmiştir (Yılmaz,2024). Tüm bu veriler doğrultusunda annelerin sosyal medyadan olumlu geri bildirimler almasının annenin medya kulllanım davranışlarını şekillendirdiği ve bu durumun dolaylı yoldan çocukların problemli medya kullanımını etkiyebileceği düşünülmektedir.

Diğer taraftan analiz sonuçlarına göre problemli medya kullanımı ile olumsuz geri bildirim etkisi arasında negatif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgu, Festinger'in (1954) Sosyal Karşılaştırma Kuramı doğrultusunda Chae'nin (2015) çalışmalarıyla açıklanabilir. Chae (2015), sosyal medyada mükemmel anne gibi görünen ideal görünen annelik profilleriyle kendini kıyaslayan annelerin yetersizlik ve suçluluk hissettiğini belirtmiştir. Bu psikolojideki annelerin, olumsuz eleştirilere odaklanması ve bunlardan daha fazla etkilenmesi beklenebilir. Bu bulgu, annelerin sosyal medyadan gelebilecek eleştirilerden çekinerek iyi ebeveyn olma baskısıyla çocuklarının ekran kullanımını kısıtlamaları ve denetlemeleri şeklinde yorumlanabilir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre çocukların problemli medya kullanımı ile fiziksel ve ilişkisel zorbalık davranışları arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgu, alan yazındaki çalışmalarla paralellik göstermektedir (Akçay ve Özcebe, 2012; Gökçen, 2023; Özaydın, 2024). Buna karşın, Göle, Köroğlu ve Dumlu (2025) okul öncesi dönem çocuklarıyla yürüttükleri çalışmada, problemli teknoloji kullanımı ile arkadaş ilişkileri arasında anlamlı bir ilişki saptamamıştır. Literatürde dikkat çeken bir diğer bulgu ise Bağcı Çetin'in (2023) çalışmasına aittir. Söz konusu araştırmada, dijital oyunlarda sürekli oynama davranışı ile fiziksel ve ilişkisel zorbalık arasında beklenenin aksine negatif yönlü bir ilişki belirlenmiştir. Buna göre sürekli oyun oynayan çocuklarda zorbalık davranışlarının arttığı değil, daha düşük düzeylerde görüldüğü ortaya konmuştur. Bu sonuç, medya kullanımı ile zorbalık arasındaki ilişkinin her zaman tek yönlü olmadığını ve duruma göre farklılaşabildiğini düşündürmektedir. Bu bilgiler Bronfenbrenner'in ekolojik sistemler yaklaşımı çerçevesinde değerlendirildiğinde, dijital medya kullanımının çocuğun mikrosisteminde yer alan akran etkileşimlerini ve davranışlarını

etkileyebildiği söylenebilir. Buna karşılık, analiz sonuçlarına göre problemli medya kullanımı ile sözel zorbalık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bu sonuç, literatürdeki benzer çalışmalarla paralellik göstermektedir. Bu doğrultuda Bağcı Çetin (2023) tarafından yapılan çalışmada da çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimlerinin, akran zorbalığının bir alt boyutu olan sözlü zorbalık üzerinde anlamlı bir yordayıcı rolünün bulunmadığı belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre ebeveynlerin paylaşan ebeveynlik düzeyleri ile paylaşım davranışı arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Literatürde bu bulguyu destekleyen araştırmalar yer almaktadır (Aydoğan, 2024; Çelik, 2025). Kullanılan ölçekteki paylaşım davranışı boyutu, ebeveynlerin sosyal medyada çocukları hakkında yaptıkları paylaşımlara yönelik algılarını ve bu paylaşımların içerik özelliklerini kapsamaktadır (Alemdar, 2022). Bu yönüyle paylaşım davranışı, paylaşan ebeveynliğin davranışsal temelini yansıtan bir gösterge olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla paylaşım davranışının artmasıyla birlikte paylaşan ebeveynlik düzeyinin de anlamlı ve güçlü biçimde artması, araştırmanın bulgularıyla tutarlı ve beklenen bir sonuçtur.

Analiz sonuçlarına göre paylaşan ebeveynlik ile olumlu geri bildirim etkisi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu bulgu, literatürdeki araştırmalarla paralellik göstermektedir (Aslan ve Durmuş, 2020; Aydoğan, 2024; Çelik, 2025; Ögel-Balaban, 2022). Örneğin Çelik (2025), annelerin olumlu geri bildirim aldıkça sharenting puanlarının arttığını istatistiksel olarak kanıtlamış; Aslan ve Durmuş (2020) ise annelerin yaklaşık dörtte birinin beğenilmekten mutlu olduğu için paylaşım yaptığını belirtmiştir. Ögel-Balaban'ın 2022 yılındaki Instagram çalışmasında beğeni oranının paylaşım davranışı üzerinde etkisi bulunduğu belirtilse de araştırmacının 2021 tarihli Facebook odaklı çalışmasında geri bildirimlerin (beğeni/yorum) sharenting üzerinde anlamlı bir etkisi tespit edilememiştir. Bununla birlikte literatürde nitel çalışmalarda ebeveynlerin, başkalarının düşüncelerini umursamama ile ilgili fikirler belirterek olumlu geri bildirimin etkisi olmadığını ortaya koyan çalışmalar da vardır (Uysal, 2011). Karşılaşılan nicel verilerde olumlu geri bildirimlerin paylaşım davranışını etkilediği sonucuna ulaşılmışken; nitel verideki bu umursamaz görünme, ebeveynlerin onaylanma arzusuyla hareket eden biri gibi görünmekten çekinmelerinden kaynaklanmış olabilir. Bu durumu, çalışmanın kuramsal temeli olan Festinger'in Sosyal Karşılaştırma Kuramı çerçevesinde açıklamak gerekirse; Festinger'in teorisine göre insanlar, aldıkları olumlu geri bildirimler karşısında

kendilerini daha iyi hissederken, olumsuz geri bildirimler motivasyonlarının düşmesine yol açabilir (Söğütlü, 2024). Paylaşan ebeveynlik bağlamında da benzer bir süreç işlemektedir. Ebeveynler çocuklarıyla ilgili içerikler paylaştıklarında aldıkları beğeniler ve olumlu yorumlar, onların iyi hissetmesini sağlayarak paylaşım motivasyonlarını arttırabilmektedir (Alemdar, 2022; Ayhan ve Öztürk, 2021). Buna karşılık, eleştiri ya da olumsuz yorumların yer aldığı geri bildirimler ebeveynlerin motivasyonunu olumsuz etkileyebilmektedir. Bu bağlamda alınan olumlu geri bildirimlerin paylaşan ebeveynlik davranışını artırmasının beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir. Buna karşılık araştırma sonuçlarından elde edilen bir başka bulguya göre paylaşan ebeveynlik ile olumsuz geri bildirim etkisi arasında beklenenin aksine istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Bu bulgu, ebeveynlerin sosyal medyadan gelen olumsuz tepkilerden bağımsız olarak paylaşım yapmaya devam ettiklerini ve bu geri bildirimlerin onların paylaşım sıklığını veya motivasyonunu etkilemediğini gösteren (Uysal, 2025) çalışmasının nitel bulgularıyla desteklenmektedir. Uysal'ın (2025) çalışmasında bazı ebeveynlerin, insanların ne düşündüğünü umursamadıklarını ve sadece kendi hoşlarına gideni paylaştıklarını belirterek, dışsal olumsuz geri bildirimlerin paylaşım alışkanlıklarını değiştirmediğini belirtmiştir. Dolayısıyla olumsuz geri bildirimlerin her ebeveynde paylaşım sıklığını ya da motivasyonunu azaltan etki oluşturmadığı ancak olumlu geri bildirimlerin paylaşım davranışı üzerinde daha belirleyici bir rol olduğu söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre akran zorbalığı değişkeni ile paylaşan ebeveynlik ve onun alt boyutları olan paylaşım davranışı, sosyal karşılaştırma, olumlu geri bildirim etkisi, olumsuz geri bildirim etkisi ile arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Bununla birlikte paylaşan ebeveynlik ile akran zorbalığı ve onun alt boyutları olan fiziksel/ilişkisel, sözel zorbalık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Alan yazın incelendiğinde akran zorbalığının; çocuğun mizacı, aile ilişkileri, cinsiyet, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, kardeş sayısı, annenin ve babanın çalışma durumu, okul türü ve sınıf mevcudu, problemli medya kullanımı, şiddet içerikli medya kullanımı gibi pek çok faktörden etkilenen çok boyutlu bir olgu olduğu görülmektedir. Bu çerçevede, annelerin ekranla ilgilenmesi ve çocuğa odaklanamamasından kaynaklanan iletişim kopukluğunun (Teknoferans), dolaylı yoldan çocukta davranış problemlerine veya zorbalığa zemin hazırlaması beklenebilir. Ancak literatürde paylaşan ebeveynliğin (Sharenting) doğrudan akran zorbalığını

yordadığına dair kanıtlanmış bir bulguya rastlanmamıştır. Bu çalışmada da beklenebilecek bu dolaylı etkiye rağmen, annelerin sharenting düzeyleri ile çocukların akran zorbalığı davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Araştırma sonuçlarına göre paylaşım davranışı ile olumlu geri bildirim etkisi arasında pozitif yönde ve buna karşılık olumsuz geri bildirim etkisiyle negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Literatürde bu bulguyu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Ayhan ve Öztürk, 2021; Civan, 2025; Uysal, 2025). Cino ve diğerleri (2020), sosyal medya paylaşımlarına verilen beğenilerin ebeveynler tarafından ebeveynlik rollerine yönelik bir onaylanma olarak algılanabildiğini ve bu geri bildirimlerin paylaşım davranışını etkileyebildiğini belirtmektedir. Mevcut bulgular Festinger'in "Sosyal Karşılaştırma Kuramı" çerçevesinde ele alınabilir. Kurama göre bireyler, kendilerini ve yetkinliklerini değerlendirebilmek için sosyal çevreden gelen geri bildirimlere başvurmaktadır ve olumlu geri bildirimler motivasyonu ve iyi oluşu desteklerken, olumsuz geri bildirimler motivasyonun azalmasına yol açabilmektedir. Paylaşan ebeveynlik açısından da sosyal medyada alınan beğeniler bir geri bildirim işlevi görerek annelerin onaylanma ihtiyaçlarını karşılayabilir. Buna karşılık olumsuz tepkilerin ise bazı anneler açısından paylaşım davranışını sınırlayıcı bir etki oluşturabileceğini düşündürmektedir.

Sosyal karşılaştırma değişkeni ile olumlu geri bildirim etkisi arasında negatif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu bulgu, literatürde yer alan bazı çalışmalarla desteklenmektedir (Civan, 2025; Çelik, 2025). Ancak Aydoğan'ın (2024) bulgularıyla çelişmektedir. Bu bulgu, yoğun sosyal karşılaştırma davranışı gösteren ebeveynlerde olumlu geri bildirimlerin zamanla sıradanlaşması ve yukarı yönlü karşılaştırmaların baskın hale gelmesiyle açıklanabilir. Nitekim sosyal medyada başkalarının ideal görünen profillerine odaklanmanın, bireylerin benlik saygısını olumsuz yönde etkilediği belirtilmektedir (Vogel vd., 2016). Bu açıdan sürekli olarak kendilerini daha ideal görünen annelerle kıyaslayan bireyler için sosyal medyadan gelen beğeni ve olumlu yorumlar duygusal açıdan yeterince tatmin edici olmayabilir ve bu durum olumlu geri bildirimin etkisini azaltmış olabilir.

Bununla birlikte araştırma sonuçlarında sosyal karşılaştırma değişkeni ile olumsuz geri bildirim etkisi ise pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Literatürde bu bulguyu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Aydoğan, 2024; Çelik, 2025). Bu bulgu, Festinger'in (1954) "Sosyal Karşılaştırma Kuramı" doğrultusunda Chae'nin (2015)

araştırması ile açıklandığında; Chae (2015), mükemmel gibi görünen annelik profilleriyle kendini kıyaslayan annelerin yetersizlik ve suçluluk hissettiğini belirtmiştir. Bu psikolojik durumda olan annelerin olumsuz eleştirilere daha fazla odaklanmaları ve eleştirilerden daha fazla etkilenmeleri, elde edilen bulgunun bu yönde şekillenmiş olabileceğini düşündürmektedir.

Analiz sonuçlarına göre ebeveyenlerin paylaşım davranışı alt boyutu puanları ile çocukların fiziksel/ilişkisel zorbalık puanları arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu bulgu, McDaniel ve Coyne (2016) tarafından ortaya konulan ve teknolojinin ebeveyn-çocuk etkileşimini kesintiye uğratmasını ifade eden "teknoferans" kavramıyla açıklanabilir. McDaniel ve Radesky (2018), ebeveynlerin teknoloji kullanımı nedeniyle çocukla etkileşiminin kesintiye uğramasının çocuklarda saldırganlık ve öfke davranışlarını etkilediğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda annenin paylaşım yapmak için ekrana odaklanmasının, çocukta davranışsal sorunların ortaya çıkmasında etkisi olabileceğini düşündürmektedir.

Araştırma sonucunda, genel akran zorbalığı puanları ile fiziksel/ilişkisel zorbalık arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu bulgu literatürde bazı araştırmalarla paralellik göstermektedir. Örneğin Şahin, Demirağ ve Aykaç (2009), anasınıfı öğretmenlerinin zorbalığı tanımlarken daha çok kaba kuvvet ve hakkını şiddetle arama gibi fiziksel eylemlere odaklandıklarını belirtmiştir. Benzer şekilde Yalçıntaş Sezgin'in (2018) çalışmasında da öğretmenler, sınıf ortamında en sık karşılaşılan durumların itme ve vurma gibi fiziksel zorbalık davranışları olduğunu, bunu argo kullanımı gibi sözel davranışların izlediğini, ilişkisel zorbalığın ise daha az gözlemlendiğini ifade etmişlerdir. Literatürde de okul öncesi çocuklarının fiziksel ve sözel saldırganlığı, ilişkisel saldırganlığa kıyasla daha sık sergiledikleri bilinmektedir (Monks vd., 2011). Ancak bu durum, çocukların ilişkisel zorbalık yapmadığı anlamına gelmemektedir; Crick ve diğerleri (2006) bu dönemde de ilişkisel zorbalığın varlığına dikkat çekmektedir. Nitekim Özözen-Danacı ve Çetin (2016) ve Gültekin Akduman (2012) de çocukların en fazla fiziksel zorbalık davranışları olduğunu belirtmiş ancak bunu dışlanma ve alay edilme gibi ilişkisel zorbalık türlerinin takip ettiğini saptayarak benzer bulguları ortaya koymuşlardır. Bu bağlamda ortaya çıkan ilişkinin, fiziksel ve ilişkisel zorbalığın genel akran zorbalığının alt boyutları olması nedeniyle beklenen ve tutarlı bir bulgu olduğu ifade edilebilir.

Araştırmanın bir başka sonucuna göre genel akran zorbalığı puanları ile sözel zorbalık arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Alan yazın incelendiğinde, sözel zorbalığın bu yaş grubu için baskın zorbalık türlerinden biri olduğu görülmektedir. Monks, Palermiti, Ortega ve Costabile (2011), farklı kültürlerden (İngiltere, İspanya ve İtalya) okul öncesi çocukları kapsayan karşılaştırmalı çalışmalarında, sözel saldırganlığın fiziksel ve ilişkisel saldırganlık türlerine kıyasla daha yüksek oranlarda görüldüğünü saptamışlardır. Bu doğrultuda, sözel zorbalığın akran zorbalığının temel alt boyutlarından biri olması, genel akran zorbalığı puanları ile sözel zorbalık arasındaki pozitif ve anlamlı ilişkinin beklenen bir bulgu olarak değerlendirilmesine olanak tanımaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre fiziksel/ilişkisel zorbalık ile sözel zorbalık arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki gözlenmiştir. Bu bulgu Gürel'in (2024) sonuçlarıyla örtüşmektedir. Bunun yanı sıra Uysal (2011) tarafından yapılan gözleme dayalı nitel çalışmada ise fiziksel ve sözel zorbalığın iç içe geçtiği görülmüştür. Araştırmada zorba olarak tanımlanan çocukların, vurma gibi fiziksel eylemlerin yanı sıra bağırma ve tehdit etme gibi sözel zorbalık davranışlarını da sıklıkla ve bir arada sergiledikleri ortaya konmuştur. Bu durum, okul öncesi dönemde çocukların problem durumlarında zorbalık davranışlarını tek bir biçimle sınırlı kalmadan, farklı zorbalık davranışları yaptıklarını düşündürmektedir. Yani fiziksel davranışın yetersiz kaldığı durumlarda sözel zorbalığın devreye girmesi ya da tam tersi biçimde sözel zorbalığın fiziksel davranışlarla birlikte uygulanması olarak yorumlanabilir.

Sonuç olarak nicel bulgular, problemli medya kullanımının özellikle akran zorbalığı ve zorbalığın bazı alt boyutlarıyla ilişkili olduğunu; buna karşılık paylaşan ebeveynlik davranışının doğrudan zorbalıkla bağlantılı olmadığını göstermektedir. Bu durum, çocukların problemli medya kullanımının ve akran zorbalığı davranışlarının tek bir değişkenle açıklanamayacağını; Bronfenbrenner'ın Ekolojik Sistemler Kuramı çerçevesinde çocuğun aile, akran ve dijital çevresiyle kurduğu ilişkilerin birbirinden bağımsız değil, birbiriyle bağlantılı bir yapı içinde değerlendirilmesi gerektiğini düşündürmektedir.

5.3. Nitel Bulgulara Yönelik Sonuçlar

Paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek olan grubun sosyal medya kullanım sıklıkları incelendiğinde, katılımcıların sürekli kullanım, sınırlı ve seyrek kullanım

kategorilerinin birbirlerine yakın oranlarda dağıldığı görülmüştür. Araştırma sonucunda annelerin çoğunun yüksek oranda medya araçlarını kullandıkları belirlenmiştir. Aral ve Kadan (2021) tarafından yapılan araştırma da bu bulguyu destekler niteliktedir. Buna karşılık, paylaşan ebeveynlik düzeyi düşük olan grupta sosyal medya kullanımının büyük ölçüde sınırlı ve seyrek kullanım üzerine yoğunlaştığı, "sürekli kullanım" davranışının ise bu grupta hiç olmadığı belirlenmiştir. Düşük paylaşım grubunda sürekli kullanımın bulunmaması, sosyal medyada geçirilen süre ile paylaşım davranışı arasındaki pozitif ilişkiyi doğrular niteliktedir. Bu sonuç, kullanım süresi arttıkça sharenting eğiliminin de arttığını ortaya koyan güncel çalışmalarla paralellik göstermektedir (Özaydın, 2024; Ögel-Balaban, 2022; Söğütlü, 2024). Tüm bu veriler ele alındığında, ebeveynlerin ekran sürelerindeki artışın, çocuklarını dijital ortamda paylaşma olasılıklarını artıran bir risk faktörü olduğu söylenebilir.Bununla birlikte, araştırmada paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek grupta yer almasına rağmen sosyal medyayı "sınırlı" kullandığını belirten katılımcılar da bulunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında sosyal medyada geçirilen sürenin paylaşım davranışı üzerinde tek belirleyici olmadığını kullanım süresi az olsa bile sharenting düzeyinin yüksek olabileceğini düşündürmektedir. Bu durum, Eyrice (2022) tarafından yapılan çalışma ile örtüşmektedir. Eyrice, çocuklarının fotoğrafını paylaşan ebeveynlerin çoğunun aslında sosyal medyayı biraz veya daha az kullandığını belirlemiş; paylaşım yapan grubun büyük çoğunluğunun sosyal medyayı sürekli kullanmadığını ortaya koymuştur. Dolayısıyla bu durum sosyal medya kullanımı sınırlı olsa bile ebeveynleri paylaşıma iten farklı motivasyonların etkili olduğunu düşündürmektedir.

Ebeveynlerin kullandıkları uygulama tercihleri incelendiğinde her iki grubun da görsel ağırlıklı sosyal ağ uygulamalarını yoğun olarak kullandığı görülmüştür.Bu bulgu, ebeveynlerin görsel ağırlıklı platformları ve özellikle instagram'ı yoğun biçimde kullandığını ortaya koyan literatürdeki diğer çalışmalarla örtüşmektedir (Eyrice, 2022; Say vd., 2025; Uysal, 2025). Bununla birlikte yüksek paylaşım yapan ebeveynlerin tamamının sosyal ağ platformlarını kullandığı görülmüştür. Bu bulgu Karadağ (2024)'ün çalışmasıyla paralellik göstermektedir.

Paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek gruptaki ebeveynler, ağırlıklı olarak fotoğraf ve video türünde içerikler paylaşmakta; bu eylemlerini temel olarak " anı biriktirme" ve "mutluluk" kavramlarıyla ilişkilendirmektedir.Bu bulgu, literatürde ebeveynlerin

çocuklarının fotoğraflarını dijital bir arşiv veya anı albümü oluşturma motivasyonuyla paylaştığını belirten çalışmalarla paralellik göstermektedir (Çitil Akyol ve Sumbas, 2023; Karadağ, 2024; Üstündağ, 2023). Bununla birlikte dikkat çekici bir diğer bulgu, bazı ebeveynlerin paylaşım yaparken "sosyal tepki ve onay"(beğeni/yorum) beklentisi içinde olmalarıdır. Literatürde de ebeveynlerin paylaşım yaparken sosyal çevreden gelen tepkilere önem verdikleri bilinmektedir (Damkjaer, 2018; Kopecky vd., 2020; Latipah, 2020). Paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek olan grupta alınan bu cevaplar araştırmanın nicel boyutunda elde edilen verilerle de desteklendiği üzere, sosyal çevreden gelen olumlu geri bildirimlerin ebeveynlerin paylaşım davranışını pekiştirdiği söylenebilir. Buna karşın,paylaşan ebeveynlik düzeyi düşük olan grupta ise "paylaşım yapmama" ve buna bağlı olarak "hissizlik" duygusu hakimdir. Düşük düzeyde paylaşım yapan ebeveynlerin bir kısmı bu süreçte "mutluluk" duygusu hissettiklerini ifade ederken bu grupta endişe ve üzüntü duyguları hissettiklerini belirtenler de olmuştur. Paylaşım düzeyi düşük olan ebeveynlerden bazıları ise görsel içerikleri paylaşmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Ebeveynlere yönelik yapılan yarı yapılandırılmış görüşme formlarından elde eldilen bilgilere göre yüksek paylaşım yapan ebeveynlerin çoğunluğu çocuklarından izin almadan paylaşım yaptıklarını belirtmiştir. Literatürde izin almadan yapılan paylaşım davranışlarının ebeveyn-çocuk güven ilişkisinde zedelenmeye sebep olabileceği belirtilmektedir (Lipu ve Siibak, 2019). Ebeveynler bu duruma gerekçe olarak çocuğun yaşının küçük olmasını gösterseler de literatür bu durumun ebeveynin paylaşım isteğinin, çocuğun mahremiyet hakkının önüne geçtiğini düşündürmektedir (Omur ve Uyar, 2022). Daha da önemlisi, bu ebeveynlerde bir çelişki bulunmaktadır. Kendileri çocuklarının fotoğraflarını paylaşarak dijital ayak izi oluştururken,paylaşan ebeveynliği yüksek olan gruptaki ebeveynlerin yarısı çocuklarının sosyal medyada yer almasını riskli bulmakta ve istememektedir.

Paylaşan ebeveynliği düşük düzeyde olan ebeveynlerin çocuklarının sosyal medyada yer alması konusundaki fikirlerinde ise "güvenlik kaygısı" baskındır. Bir katılımcı çocuğunun soyal medyada yer almasını "çocuğu sokakta tek başına bırakmak" olarak betimleyerek endişesini ve güvenlik kaygısını dile getirmiştir.Bu gruptaki ebeveynlerin çocuklarının medya kullanımına dair endişe düzeyleri, çocuklar üzerinde kontrol sağladıkları düşüncesiyle diğer gruba kıyasla daha düşüktür denilebilir. Bu durum, Gençtürk (2022) tarafından da belirtildiği gibi, ebeveynlerin dijital

farkındalığının ve bilinçli sınırlamalarının çocuklardaki problemli kullanımları sınırlandırdığı görüşünü desteklemektedir.Öte yandan, paylaşım düzeyi yüksek ebeveynlerin ekranla ilgilenmesi (teknoferans), çocuklarda davranış problemlerine zemin hazırlayabilmektedir.McDaniel ve Radesky (2018), teknolojinin ebeveyn-çocuk etkileşimini kesintiye uğrattığını ve bu durumun çocuklarda duygusal kopukluklara ve olumsuz davranışsal sonuçlara yol açabildiğini ortaya koymuştur (McDaniel ve Radesky, 2018). Nitekim ebeveynlerden alınan yanıtlara göre, paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek olan ebeveynlerin çocuklarının dikkat dağınıklığı ve bağımlılık gibi sorunları daha sık yaşadığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, çocukların medya kullanımıyla ilgili yaşadığı sorunlarda paylaşan ebeveynliği düşük olan grubun büyük çoğunluğu sorun yaşamadığını ve bağımlılık gibi sorunları diğer gruba kıyasla çok daha az yaşadıklarını dile getişrmişlerdir.

Paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek olan gruptaki ebeveynlerin önemli bir kısmı, paylaşımların çocuklar üzerinde herhangi bir etkisi olmadığını savunurken; bir kısmı da çocukların bu durumdan memnun olduğunu belirterek eylemlerini olumlu duygularla meşrulaştırma eğilimindedir. Bu gruptaki ebeveynlerin, çocuklarının dijital ayak izlerini oluştururken mahremiyet ihlali ve siber zorbalık gibi olası riskleri göz ardı ettikleri veya çocukların farkında olmadığı gerekçesiyle bu etkileri normalleştirdikleri söylenebilir.Bu bulgu, Duygulu'nun (2019) ebeveynlerin olası olumsuz sonuçları fark etseler bile davranışlarını değiştirmedikleri yönündeki bulgusu ve Kumar ve Schoenebeck'in (2015) ebeveynlerin risk algısının düşük olduğu ve riskleri geri plana attıkları yönündeki bulgularıyla örtüşmektedir. Buna karşılık, paylaşan ebeveynlik düzeyi düşük olan grupta riskin, çocukların sosyal medyada paylaşılmaması yoluyla önlendiği söylenebilir. Bu gruptaki ebeveynlerin büyük çoğunluğu, paylaşım yapmamanın çocuklarını olası olumsuz etkilerden koruduğuna inanmaktadır. Öte yandan, paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek olan ebeveynlerin, paylaşımlarını çoğunlukla mutluluk duygusu ya da bu paylaşımların çocuklar üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı yönündeki algıları doğrultusunda sürdürdükleri görülmektedir. Yüksek paylaşım düzeyi olan ebeveynlerin mutluluk duygusuyla paylaşım yaptığını belirtmesi araştırmanın nicel bulgularında ortaya konan ve paylaşım davranışı ile olumlu geri bildirimler arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunduğunu gösteren bulguyu desteklemektedir denilebilir. Düşük paylaşım yapan ebeveynler ise korumacı bir tutum sergileyerek daha az paylaşım yapmaktadır. Ancak

literatürde Siibak ve Traks'ın (2019) belirttiği üzere, izinsiz paylaşımların ileride çocuklarda utanç ve öfke yaratabileceğini belirtmiştir. Bu durum yüksek paylaşım yapan grubun paylaşımlarının herhangi bir etkisi olmadığı algısının gelecekte yanıltıcı olabileceğini düşündürmektedir.

Sosyal medyanın ebeveynlik üzerindeki etkileri incelendiğinde, paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek ve düşük olan gruplar arasında hem benzerlikler hem de belirgin farklılıklar tespit edilmiştir. Paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek olan grupta katılımcıların bir kısmının vurguladığı tema "Olumlu-Bilgilendirici Etki" olmuştur. Bu gruptaki ebeveynler, sosyal medyayı çocuk gelişimi, eğitim ve sağlık konularında uzman görüşlerine ulaşmak için faydalı bir kaynak olarak görmektedir. Ancak bu olumlu etkinin hemen ardından, sosyal medyanın yarattığı davranışsal sorunlar gelmektedir. Ebeveynlerin bir kısmı bağımlılık ve zamanı yönetmede sorun yaşadıklarını, sosyal medyada geçirilen sürenin günlük işlerini aksattığını ve çocuklarıyla olan vakitlerini azalttığını belirtmişlerdir. Dikkat çekici bir diğer bulgu ise, kendileri yoğun paylaşım yapmalarına rağmen bu grubun bir kısmının sosyal medyadaki ebeveynlik sunumlarını "Sahte Ebeveynlik" olarak nitelendirmesidir. Katılımcılar, özendirilmiş hayatların gerçekliği yansıtmadığını ve sosyal medyanın bir yarış ortamı yarattığını ifade etmişlerdir.

Buna karşılık, paylaşan ebeveynlik düzeyi düşük olan grupta sosyal medyanın ebeveynlik üzerindeki etkilerine bakıldığında ise; bu gruptaki ebeveynlerin yarısına yakını olumsuz duygular hissettiğini ve yetersizlik, başarısızlık hissi yaşadığını ifade etmiştir. Katılımcılar, sosyal medyada gördükleri profiller karşısında kendi ebeveynliklerini sorguladıklarını ve kendilerini yetersiz hissettiklerini belirtmişlerdir. Bir kısım ebeveyn diğer ailelerle sürekli bir rekabet halinde olduklarını hissetmekte ve paylaşımların üzerilerinde sosyal bir baskı oluşturduğunu dile getirmişlerdir. Bu grupta da sosyal medyanın bilgilendirici yönüne değinilmiş olsa da olumsuz etkilerin (yetersizlik, kıyaslama) daha ön planda olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuçlar, Festinger'in (1954) sosyal karşılaştırma kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde; kurama göre bireyler, nesnel kriterlerin yokluğunda kendilerini başkalarıyla kıyaslayarak değerlendirme eğilimindedir. Araştırma bulguları, özellikle paylaşan ebeveynlik düzeyi düşük olan annelerin, sosyal medyadaki idealize edilmiş ebeveynlik profilleriyle yukarı yönlü karşılaştırma yaptıklarını ve bunun sonucunda yetersizlik duygusu yaşadıklarını düşündürmektedir. Bu durum, literatürde Chae (2015) ve Tosun

vd. (2020) tarafından da belirtilen, ideal görünen mükemmel annelik paylaşımlarının diğer annelerde baskı, suçluluk ve yetersizlik hissi yarattığı yönündeki bulgularla örtüşmektedir.Sonuç olarak; paylaşım düzeyi yüksek olan ebeveynler sosyal medyanın daha çok zaman alıcı ve bağımlılık yapıcı yönünden şikayet ederken; düşük olan ebeveynlerin, paylaşım yapmasalar bile izleyici olarak maruz kaldıkları içerikler nedeniyle baskı ve yetersizlik hissini daha çok yaşadıkları söylenebilir.

Araştırmanın nitel boyutunda çocuklarla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgular, okul öncesi dönem çocuklarının dijital platformlara dair farkındalıklarının oldukça yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Paylaşan ebeveynlik düzeyi fark etmeksizin, her iki gruptaki çocukların neredeyse tamamı YouTube logosunu tanımakta ve bu platformu aktif olarak kullandığını ifade etmektedir. Ancak ikinci olarak tanınan platformlarda gruplar arasında bir farklılaşma göze çarpmaktadır. Paylaşım düzeyi yüksek ebeveynlerin çocukları ikinci sırada TikTok, üçüncü sırada Instagram logosunu tanırken; düşük paylaşım grubundaki çocuklarda bu sıralama Instagram ve ardından TikTok şeklindedir. Bu bulguyu destekleyen nitelikte olan bir araştırmada Türkiye'de en çok kullanılan 5 sosyal medya platformu sırasıyla Youtube, Instagram, Whatsapp, Facebook ve Twitter olarak belirlenmiştir (Digital, 2020). Elde edilen sonuçlar, günümüz çocuklarının Prensky'nin (2001) ifadesiyle "dijital yerliler" olarak dünyaya geldikleri ve dijital sembollerle çok erken yaşlarda tanıştıklarını desteklemektedir. Nitekim Çakmak ve diğerleri (2025), okul öncesi çocuklarda akıllı telefonla tanışma yaşının 3'e kadar düştüğünü ve bu erken tanışıklığın kullanım süresiyle birlikte problemli kullanım davranışlarını artırdığını saptamıştır. Palaiologou (2016) ve Radesky vd. (2020) tarafından yapılan çalışmalarda belirtilen, 5 yaş altı çocukların önemli bir kısmının dijital teknolojilerle yoğun etkileşim halinde olduğu belirtilmektedir. Benzer şekilde bu durum, mevcut araştırmada çocukların dijital platform logolarını tanıma oranlarının yüksek olmasıyla örtüşmektedir denilebilir. Özellikle çocukların bu platformları isimlendirirken kullandıkları "Galeri", "Takipçi", "Kaydırmalı" gibi ifadeler; onların sadece logoları görsel olarak tanımadığını, aynı zamanda ebeveynlerinin bu uygulamaları nasıl kullandığını gözlemleyerek işlevsel bir kodlama yaptıklarını düşündürmektedir. Yapılan araştırmalarda da Youtube'un çocuklar tarafından en çok bilinen ve kullanılan uygulama olması elde edilen bulguları desteklemektedir (Digital, 2024; Sapsağlam, 2018). Bu durum, çocukların dijital dünyayla tanışıklığının ve

medya okuryazarlığının çok erken yaşlarda başladığını ortaya koyan literatürle açıklanabilir (Çakmak vd., 2025; Radesky vd., 2020).

Çocukların bu platformlarla tanışma yerleri incelendiğinde, her iki grupta da çoğunlukla ebeveynlerin telefonları aracılığıyla tanıştığı görülmüştür. Elde edilen bu bulgu, küçük yaş grubundaki çocukların medya kullanım davranışlarının temel belirleyicisinin ebeveyn tutumları ve erişim kolaylıkları olduğunu vurgulayan Levine vd. (2019) ve Beadini (2023) tarafından da desteklenmektedir. Manav'da (2024) yaptığı çalışmasında çocukların en sık kullandığı görsel medya araçlarının sıralamasında ilk sırada telefon olduğunu belirtmiştir.

Çocukların, fotoğraflarının paylaşılmasına yönelik duygusal tepkileri incelendiğinde, ebeveynlerin paylaşım tutumlarıyla paralel bir farklılaşma göze çarpmaktadır. Paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek olan ebeveynlerin çocuklarının büyük çoğunluğu fotoğraflarının paylaşılmasından mutluluk duyduklarını belirtirken; paylaşan ebeveynlik düzeyi düşük olan grupta bu memnuniyetin daha sınırlı kaldığı görülmüştür. Düşük paylaşım grubunda, olumsuz duygular ve fotoğrafın çalınması ya da başkaları tarafından görülmesi gibi güvenlik kaygıları ifade edilmiştir.Bu durum, ebeveynlerin paylaşım pratiklerinin ve dijital mahremiyet algılarının çocuklar tarafından içselleştirildiğini düşündürmektedir. Yüksek paylaşım yapan ailelerin çocukları bu durumu normal görmelerine karşın, düşük paylaşım yapan ailelerin çocukları ebeveynlerinin hassasiyetini taşıyarak ailelerinin kaygılarını yansıtmaktadırlar denilebilir. Elde edilen bu sonuçlar, Bronfenbrenner'in klasik Ekolojik Sistemler Kuramı'nı dijital çağa taşıyan Johnson ve Puplampu'nun (2008) "tekno-alt sistem" (techno-subsystem) kavramıyla açıklanabilir. Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre, internet ve sosyal medyanın artık çocuğun en yakın çevresi olan mikrosistemin doğal bir parçası olduğunu göstermektedir. Ebeveynlerin çocuklara tablet veya telefon sunmaları ve bizzat kendilerinin dijital birer rol model olarak teknolojiyle yoğun biçimde etkileşim içinde olmaları, çocuğun gelişim ortamını önemli ölçüde dönüştürmektedir (Kattein vd., 2023; Lauricella, Wartella ve Rideout, 2015). Çocuk artık sadece anne-babasıyla değil, dijital araçlarla da yaşayan bir "tekno-alt sistem" içindedir. Dolayısıyla çocuk, bu sistem içinde ebeveyninin teknolojiyle olan etkileşimini görerek büyümekte ve kendi dijital kimliğini de bu evin içinde, bu ekranlarla etkileşim halinde şekillendirmektedir.

5.4. Çocuklar Tarafından Çizilen Resimlere İlişkin Sonuçlar

Resim, çocukları tanımaya yarayan bir ölçüt olduğu gibi onun zeka kişilik yakın çevre özellikleriyle iç dünyaları hakkında önemli bilgiler sunmaya yarayan bir ifade aracıdır (Yavuzer, 2023). Bu açıdan çocuk resimleri, çocuğun kendisini doğal ortamı içinde ve sansürsüzce ifade edebilmesine olanak tanıyan; iç dünyalarını doğal ve samimi bir biçimde yansıtmasına fırsat veren bilimsel veri toplama aracı olarak önemlidir (Köseoğlu, 2023). Bu çalışmada, katılımcı olan çocuklara evde aileleriyle neler yaptıkları sorulmuş ve aile resmi çizmeleri istenmiştir. Çocuğun ailesini çizme biçimi aile ilişkilerine ve çocuğun ailede kendini nasıl konumlandırdığına dair önemli ipuçları sunmaktadır (Afşaroğlu-Eren, 2017). Elde edilen bulgular, çocuk çizimlerinin yoruma açık yapısı göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir.

Çocuklar tarafından çizilen resimlerin analizleri sonucunda; paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek olan çocukların resimlerinde; figürlerin daha detaysız çizildiği, resimlerde çoğunlukla renk kulllanılmadığı ve aile üyelerinin genelde yan yana bir etkinlik yapmadan sadece betimlendiği gözlemlenmiştir. Çocukların bazı resimlerde ise tablet ve televizyon figürlerine yer verdikleri görülmüştür. Bu bulgular, ebeveyn-çocuk etkileşimini teknolojinin kesintiye uğratmasını ifade eden "teknoferans" kavramı çerçevesinde ele alınabilir. Ebeveynlerin dijital cihazlarla meşgul olmasının yarattığı etkiyle, çocuğun ihmal edilmesi arasında bir ilişki olabileceğini düşündürmektedir. Resimlerdeki temas eksikliği, dijitalleşmenin aile içi yaşantılara olumsuz yansıması olarak yorumlanabilir. Çocuklar resimlerinde önem verdikleri ya da güçlü gördükleri nesneleri daha büyük-küçük, belirgin veya silik şekilde çizebilirler (Köseoğlu, 2023; Topala, 2025). Bu bağlamda, bazı resimlerde telefon, tablet ve televizyon gibi dijital araçların belirgin biçimde büyük çizilmiş olması, çocuğun bu araçlara yaşamında önemli bir konumda olduğunu düşündürmektedir.

Öte yandan, paylaşan ebeveynlik düzeyleri düşük olan ebeveynlerin çocuklarının resimlerinde daha çok mutluluk ve sevgi temaları içeren resimler çizdikleri görülmüştür. Çocuklar genellikle aile resimlerinde kar topu oynama, ormana gitme veya evin içindeki aktiviteler gibi birliktelik içeren konularda resimler çizmişlerdir. Çizimlerde çok kullanılan kalp, güneş ve gökkuşağı gibi semboller, Nalinci ve diğerleri (2023) tarafından belirtildiği üzere mutluluk, sevgi ve pozitif duygularla

ilişkili olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu gruptaki çocukların bu figürlere sıklıkla yer vermesi çocuğun aile ortamını pozitif duygularla ilişkilendirdiğini göstermektedir.

Sonuç olarak çocukların çizdikleri aile resimleri, sadece aile üyeleri arasındaki ilişkiyi değil ebeveynlerin çocukla olan iletişiminin çocuğun gözünde nasıl göründüğünü de ortaya koymuştur. Paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek ailelerin çocuklarının çizimlerinde, aile üyelerinin genellikle yan yana ama birbirleriyle çok etkileşim halinde olmadan çizildiği, yüz ifadelerinin belirsizliği ve bazı resimlerde ise telefon tablet televizyon gibi dijital araçların belirgin şekilde çizildiği görülmüştür. Bu durum, çocukların aile içi ilişkilerde birliktelik duygusunun daha zayıf olduğunu düşündürmektedir. Buna karşılık, paylaşan ebeveynlik düzeyi düşük ailelerin çocuklarının resimlerinde ise birlikte yapılan etkinliklerin ve sevgi sembollerinin daha sık yer alması, çocuğun aile ortamını daha pozitif yaşantı ve duygularla ilişkilendirdiğini düşündürmektedir. Elde edilen veriler, dijitalleşme ile ebeveynlerin paylaşan ebeveynlik davranışlarının, çocukla gerçek yaşamda kurulan bağı etkileyecek bir durum olabileceğini ve dolaylı olarak çocuğun medya kullanım alışkanlıklarını etkileyebileceğini düşündürmektedir.

6. ÖNERİLER

Bu araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, araştırmacılara, ebeveynlere, eğitimcilere ve politika yapıcılara yönelik önerilere aşağıda yer verilmiştir.

Araştırmacılara Öneriler;

- Araştırmanın örneklemi okul öncesi dönem çocukları ve annelerle sınırlıdır. İleride yapılacak çalışmalarda, babaların da dahil edildiği gruplarla paylaşan ebeveynlik ve medya kullanım davranışlarının çocuklar üzerindeki etkilerinin incelenmesi önerilmektedir.
- Bu araştırmada annelerin çalışma durumu ve çocuğa gün içerisinde kimin bakım verdiği gibi demografik değişkenler ele alınmamıştır. Bununla birlikte, çalışan annelerin çocuklarının bakımını üstlenen aile büyüklerinin, çocukları oyalama veya sakinleştirme amacıyla dijital araçları çocuklara daha sık kullandıklarına yönelik gözlemler bulunmaktadır. Gelecek araştırmalarda, annenin çalışma durumunun ve çocuğa bakım veren kişinin ekranı çocuğa sunma davranışlarının, çocuğun problemli medya kullanımına etkisi incelenebilir.
- Paylaşan ebeveynlik düzeyi yüksek olan ebeveynlerin çocuklarının, yetişkinlik dönemindeki psikolojik sağlamlıklarını, ebeveynleriyle ilişkilerini ve mahremiyet algılarını inceleyen boylamsal araştırmalar yapılabilir.

Politika Yapıcılara Öneriler;

- Çocukların dijital dünyadaki mahremiyet haklarını korumak amacıyla mevcut yasaların güncellenmesi gerekmektedir. Ebeveynlerin çocuklarına ait verileri paylaşırken gözetmesi gereken etik sınırlar ve çocukların ileride bu içerikleri sildirme haklarına dair yasal düzenlemeler ve rehber ilkeler oluşturulmalıdır.
- Okul öncesi müfredatına, çocukların dijital dünyadaki riskleri fark edebilmeleri için oyun temelli medya okuryazarlığı etkinlikleri dahil edilebilir.

- Ailelerin dijital araç kullanımına ilişkin sınır koyma ve model olma becerilerini destekleyen; çocuklarıyla kaliteli zaman geçirmelerine destek olan sosyal ve kültürel etkinliklerin yaygınlaştırılması önerilmektedir.
- Paylaşan ebeeveynliğin (sharenting) çocuk üzerindeki uzun vadeli psikolojik etkileri ve dijital güvenlik riskleri hakkında kitlesel farkındalık yaratacak kamu spotları hazırlanmalıdır. Bu kampanyalarda "paylaşmadan önce bir kez daha düşün" teması işlenebilir.
- Sağlık Bakanlığı ve ilgili kurumlar aracılığıyla, bebeklikten itibaren ekran kullanım süreleri ve "problemli medya kullanımı" belirtilerine ve etkilerine dair ebeveynlere yönelik sağlık rehberleri hazırlanmalı ve aile sağlığı merkezleri aracılığıyla yaygınlaştırılmalıdır.

Eğitimcilere Öneriler;

- Okullarda çocukların, fotoğraflarının çekilmesini veya paylaşılmasını istemediklerinde hayır diyebilme becerisi kazandırılmalıdır. Bu doğrultuda okul öncesi eğitimden itibaren, çocuklara bedensel mahremiyetin yanı sıra dijital mahremiyet eğitimi de verilebilir.
- Eğitimciler, okul-aile iş birliği kapsamında düzenleyecekleri seminerlerle, "sharenting" (paylaşan ebeveynlik) kavramının riskleri ve çocukların problemli medya kullanımı üzerindeki etkileri hakkında velileri bilgilendirmelidir. Ebeveynlere, çocuklarının başarılarını veya özel anlarını dijital ortamlarda paylaşmanın etik sınırları anlatılabilir.
- Çocukların dijital araçlara yönelimini azaltmak adına, okul ortamında yaratıcılığı, fiziksel aktiviteyi ve yüz yüze etkileşimi destekleyen etkinlikler artırılmalıdır. Eğitimciler, çocukların okulda edindikleri bu "ekransız eğlence" alışkanlıklarını ev ortamına da taşımaları için ebeveynlere rehberlik etmelidir.
- Eğitim kurumları, çocukların fotoğraflarının okulun sosyal medya hesaplarında paylaşılması konusunda etik standartlar geliştirmelidir. Eğitimciler, çocukların yüzlerinin net görünmediği veya izinlerinin alındığı "güvenli paylaşım" modelleri konusunda öncü ve örnek olmalıdır.

Ebeveynlere Öneriler;

- Ebeveynlerin, çocuklarına ait fotoğrafları ve bilgileri dijital platformlarda paylaşmadan önce, bu paylaşımların çocuğun gelecekteki "dijital ayak izi" ve "mahremiyet hakkı" üzerindeki etkilerini değerlendirmeleri önerilmektedir. Çocuğun rızası alınamayacak kadar küçük olduğu durumlarda, ebeveynlerin çocuk adına etik bir sorumluluk taşıdıkları unutulmamalıdır.
- Çocukların problemli medya kullanım alışkanlıklarının gelişiminde ebeveynlerin ekran kullanım sürelerinin belirleyici olduğu bilinmektedir. Bu doğrultuda ebeveynlerin, çocukla birlikteyken telefon kullanımını sınırlandırarak nitelikli etkileşime odaklanmaları ve sağlıklı teknoloji kullanımı konusunda çocuklarına rol model olmaları tavsiye edilmektedir.
- Çocukların dijital dünyadaki davranışlarının akran zorbalığına zemin hazırlayabileceği göz önünde bulundurularak; ebeveynlerin, çocuklarının sosyal ilişkilerini yakından gözlemlemeleri ve çocuklarına dijital dünyada kendilerini nasıl koruyabileceklerini yaşlarına uygun bir dille anlatmaları önemlidir.
- Teknolojinin tamamen yasaklanması yerine, ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte "ekran saati" ve "ekransız bölgeler" (yemek masası, yatak odası vb.) gibi net sınırlar belirlemeleri önerilir. Ayrıca, dijital içeriklerin çocukla birlikte izlenmesi ve içerik üzerine sohbet edilmesi, çocuğun eleştirel düşünme becerisini destekleyecektir.

KAYNAKÇA

Afşaroğlu-Eren, E. (2017). Çocuğun kendi dili içinden resmini değerlendirmek - Duygu ve renk çemberi ile çocuk resimlerinin değerlendirilmesi. *International Journal of Humanities and Education*, 160-179.

Ahmad, Z., Soroya, S. H., & Mahmood, K. (2022). Bridging social capital through the use of social networking sites: A systematic literature review. Journal of Human Behavior in the Social Environment, 33(4), 473–489. https://doi.org/10.1080/10911359.2022.2064025

Akça, H. (2018). *İstanbul ili Maltepe ilçesindeki ilkokul çağı çocuklarında ekran bağımlılığı eğiliminin nicel olarak incelenmesi* (Tıpta Uzmanlık Tezi). Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi, İstanbul.

Akçay, D. ve Özcebe, H. (2012). Televizyonun okul öncesi dönemdeki çocukların saldırganlık davranışına etkisi. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, *55*(2), 82-87. https://cshd.org.tr/article/view/210

Alemdar, E. (2022). *Annelerin paylaşan ebeveynlik (sharenting) eylemlerini inceleyen ölçek geliştirme çalışması* [Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Alemdar, E., ve Kahraman, S. (2023). Annelerin paylaşan ebeveynlik (sharenting) eylemlerini inceleyen ölçek geliştirme çalışması. *International Journal of Social Sciences and Education Research, 9*(1), 70-82.

Alikaşifoğlu, M., ve Ercan, O. (2007). Çocukluk çağında kabadayılık/zorbalık davranışları: Hekimler açısından derleme. *Türk Pediatri Arşivi, 42*(Özel Sayı), 19-25.

Alisinanoğlu, F., ve Kesicioğlu, O. S. (2010). Okul öncesi dönem çocuklarının davranış sorunlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Giresun ili örneği). *Kuramsal Eğitimbilim*, *3*(1), 93-110.

American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5. baskı). American Psychiatric Publishing.

American Academy of Pediatrics. (2013). Children, adolescents, and the media. *Pediatrics*, *132*(5), 958-961. https://doi.org/10.1542/peds.2013-2656

Anderson, C. A., ve Bushman, B. J. (2001). Effects of violent video games on aggressive behavior, aggressive cognition, aggressive affect, physiological arousal, and prosocial behavior: A meta-analytic review of the scientific literature. *Psychological Science, 12*(5), 353–359. https://doi.org/10.1111/1467-9280.00366

Anderson, C. A., & Bushman, B. J. (2002). Human aggression. *Annual Review of Psychology, 53*, 27–51. https://doi.org/10.1146/annurev.psych.53.100901.135231

Andrianie, P. S., Japar, M., Pratisti, W. D., Kasturi, T., & Purwandari, E. (2024). The role of peer relationships in problematic internet use among adolescents: A scoping review and meta-analysis. *The Open Psychology Journal, 17*, e18743501333973. https://doi.org/10.2174/0118743501333973241113061357

Aral, N. ve Kadan, G. (2021). Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Annelerin Medya Araçlarını Kullanım Düzeylerinin İncelenmesi. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 4(7), 50-56.

Archer, C., & Kao, K. T. (2018). Mother, baby and Facebook makes three: Does social media provide social support for new mothers? *Media International Australia, 168*(1), 122-139. https://doi.org/10.1177/1329878X18783016

Arslan, O. K. (2023). *4-6 yaş aralığındaki çocuklarda problemli medya kullanımı ile duygu dışavurumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Arslan, S. (2022). *Dijital ebeveynlik farkındalığı ve çocuklarda problemli medya kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Artuç, M. (2015). *Mahremiyet Açısından Birey ve Devlet İlişkisi*. [Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Aslan, D., ve Zinderen, A. (2024). Ebeveynlerin dijital ebeveynlik rollerini üstlenme süreçlerinin çocukların bilinçli medya tüketimine yansıması. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi, (46),* 75-96. https://doi.org/10.17829/turcom.1489277

Aslan, O., ve Topuz, İ. (2025). Okul öncesi dönem çocuklarında sosyal beceri düzeyleri ile problemli medya kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26*(1), 116–134. https://doi.org/10.17679/inuefd.1516664

Aslan, S. (2022). Ebeveynlerin çocuklarıyla ilgili sosyal medya paylaşımlarının (sharenting) incelenmesi [Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Aslan, S., ve Durmuş, E. (2020). Okul öncesi dönemde güncel bir ebeveyn davranışı: Sharenting. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 4*(1), 135–151. https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967202041185

Astam, F. K., ve Pınarbaşı, T. E. (2020). *"Çocuğunuz elimizde": Paylaşanababalık (sharenting) ve dijital kaçırma (digital kidnapping) kavramları çerçevesinde sosyal medyada çocuk* [Sözlü bildiri]. İZÜ Lisansüstü Öğrenci Kongresi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.

Ata-Aktürk, A., & Akman, M. B. (2024). What happens beyond the screen? Uncovering digital technology perception, usage, and parental mediation

among 3–6-year-old Turkish children. *Journal of Child and Family Studies, 33*, 3191–3210. https://doi.org/10.1007/s10826-024-02888-x

AVG Technologies. (2010). *AVG Digital diaries: Digital birth - celebrating infants and toddlers online and offline*. http://www.avgdigitaldiaries.com/post/6874775716/digital-diaries-digital-birth-celebrating

Ayas, T., ve Pişkin, M. (2015). Akran zorbalığı belirleme ölçeği ergen formu. *Akademik Bakış Dergisi*, (50), 316-324.

Ayçiçek, İ. G. (2024). *Thinking about children before posting: An intervention for changing parents' attitudes towards sharenting* [Yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Aydoğan, M. (2024). *Paylaşan ebeveynliğin psikotravmatolojik bileşenleri ve dissoanalitik dinamikleri* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Ayhan, H., ve Öztürk, E. (2021). Dijital dünyada ebeveyn olmanın görünürde normal bir yansıması olarak paylaşan ebeveynlik (Sharenting): Geleneksel bir derleme. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi, 18*(2), 165-177.

Bağcı Çetin, B. (2023). 5-6 yaş çocuklarının dijital oyun bağımlılığı eğilimlerinin akran zorbalığı davranışlarını yordayıcı rolü. *Hakkari Eğitim Fakültesi Dergisi*, *2*(2), 10-25.

Bakırcı, B., ve Çetingöz, D. (2025). Okul öncesi dönem çocuklarının dijital medya ekranını problemli kullanımları ve sosyal becerilerinin incelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim, 39*(1), 162–177. https://doi.org/10.33308/26674874.2025391835

Bandalos, D. L., & Finney, S. R. (2019). Factor analysis: Exploratory and confirmatory. İçinde G. R. Hancock, L. M. Stapleton, ve R. O. Mueller (Ed.), *The reviewer's guide to quantitative methods in the social sciences* (2. baskı, s. 98-122). Routledge.

Barnes, R., & Potter, A. (2020). Sharenting and parents' digital literacy: An agenda for future research. *Communication Research and Practice*. Advance online publication. https://doi.org/10.1080/22041451.2020.1847819

Barnett, W. S. (2011). Effectiveness of early educational intervention. *Science, 333*(6045), 975 978. https://doi.org/10.1126/science.1204534

Baştemur, Ş., Borucu, D. H., ve Bulut, S. (2021). Ebeveynlerin çocuklarının fotoğrafını sosyal medyada paylaşmasının (sharenting) psikolojik sonuçları: Bir sharenting olgu incelemesi. Turkish Journal of Child and Adolescent Mental Health, 28(2), 166-173 https://doi.org/10.4274/tjcamh.galenos.2020.00710

Baştuğ, S. (2025). *Okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin paylaşan ebeveynlik (sharenting) davranışı ve benlik saygısı arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi, Aksaray Üniversitesi].

Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development, 37*(4), 887-907. https://doi.org/10.2307/1126611

Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology Monographs, 4*(1, Pt. 2), 1-103. https://doi.org/10.1037/h0030372

Bat, İ. (2024). *Ebeveynlerin okul öncesi çocukları ile ilgili sosyal medya paylaşımlarına dair tutumları ve ilişkili faktörlerin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Giresun Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Bayraktar, F., ve Çelik, D. (2025). Ebeveyn öz-yeterliği ile paylaşan-ebeveynlik arasındaki ilişkide sosyal karşılaştırmanın aracı rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, *36*(24). https://doi.org/10.5080/u27387

Beadini, İ. (2023). *Okul öncesi dönem çocuklarının problemli medya kullanımları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Belli, M., Akçay, N., ve Yılmaz, H. B. (2021). Geçmişten günümüze değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine katkıları. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 8*(2), 366-371.

Berkelaar, B. L. (2017). Different ways new information technologies influence conventional organizational practices and employment relationships: The case of cybervetting for personnel selection. Human Relations, 70(9), 1115–1140. https://doi.org/10.1177/0018726716686400

Blum-Ross, A., & Livingstone, S. (2017). "Sharenting," parent blogging, and the boundaries of the digital self. *Popular Communication, 15*(2), 110–125. https://doi.org/10.1080/15405702.2016.1223300

Bodur, E. (2022). *Okul öncesi çocuklarda ekran bağımlılığı ile öz bakım becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*[Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist, 32*(7), 513–531. https://doi.org/10.1037/0003-066X.32.7.513

Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: Research perspectives. *Developmental Psychology*, *22*(6),723–742. https://doi.org/10.1037/0012-1649.22.6.723

Brosch, A. (2016). When the child is born into the internet: Sharenting as a growing trend among parents on Facebook. *The New Educational Review, 43*(1), 225-236.

Brosch, A. (2017). Sharenting - nowy wymiar rodzicielstwa? [Sharenting - ebeveynliğin yeni bir boyutu mu?]. *Świat Małego Dziecka*, 379–387.

Brosch, A. (2018). Sharenting: Why do parents violate their children's privacy? *The New Educational Review*, *54*(4), 75–85. https://doi.org/10.15804/tner.2018.54.4.06

Besnili Z. N. (2019). *Okul Öncesi Akran Zorbalığı Ölçeği Öğretmen Formu: Bir ölçek geliştirme çalışması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.

Burns, T., & Gottschalk, F. (Ed.). (2019). *Educating 21st century children: Emotional well-being in the digital age*. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/b7f33425-en

Bülbül, H. ve Tunç, T. (2018). *Telefon ve oyun bağımlılığı: Ölçek incelemesi, başlama yaşı ve başarıyla ilişkisi*. *Vizyoner Dergisi, 9*(21). 1–13.

Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (19. Basım). Pegem Akademi.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2023). *Bilimsel araştırma yöntemleri*(34. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Canadian Paediatric Society, Digital Health Task Force.(2019). Digital media: Promoting healthy screen use in school-aged children and adolescents. *Paediatrics & Child Health*, 24(6), 402-408. https://doi.org/10.1093/pch/pxz095

Canbek, G., ve Sağıroğlu, Ş. (2007). Çocukların ve gençlerin bilgisayar ve internet güvenliği. *Politeknik Dergisi, 10*(1), 33-39.

Cansızlar, M. M. (2023). *Beliren yetişkinlerin sharenting yaşantılarına ilişkin görüşleri: Nitel bir çalışma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aksaray Üniversitesi, Aksaray.

Chae, J. (2015). "Am I a better mother than you?": Media and 21st-century motherhood in the context of the social comparison theory. *Communication Research, 42*(4), 503–525. https://doi.org/10.1177/0093650214534969

Cino, D., Demozzi, S. & Subrahmanyam, K. (2020). "Why post more pictures if no one is looking at them?"Parents' perception of the Facebook Like in sharenting. *The Communication Review, 23*(2), 122-144. https://doi.org/10.1080/10714421.2020.1797434

Civan, A. B. (2025). *0-13 yaş arası çocuğa sahip ebeveynlerin paylaşan ebeveynlik davranışı ve mahremiyet farkındalığı arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi].

Collins Dictionary. (2013). Sharenting. Erişim adresi: http://www.collinsdictionary.com/submission/11762/Sharenting

Coyne, S. M., McDaniel, B. T., & Stockdale, L. A. (2017). "Do you dare to compare?" Associations between maternal social comparisons on social networking sites and parenting, mental health, and romantic relationship outcomes. *Computers in Human Behavior, 70*, 335–340. https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.12.081

Coyne, S. M., Shawcroft, J., Gale, M., Gentile, D. A., Etherington, J. T., Holmgren, H., & Stockdale, L. (2021).Tantrums, toddlers and technology: Temperament, media emotion regulation, and problematic media use in early childhood. *Computers in Human Behavior, 120*, 106762. https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.106762

Creswell, J. W. (2025). *Karma yöntem araştırmalarına giriş* (Çev. Ed. M. Sözbilir). (4.Baskı). Pegem Akademi

Crick, N. R., & Grotpeter, J. K. (1995). Relational aggression, gender, and social-psychological adjustment. *Child Development, 66*(3), 710–722. https://doi.org/10.2307/1131945

Crick, N. R., & Bigbee, M. A. (1998). Relational and overt forms of peer victimization: A multiinformant approach. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, *66*(2), 337–347. https://doi.org/10.1037/0022-006X.66.2.337

Crick, N. R., Ostrov, J. M., Burr, J. E., Cullerton-Sen, C., Jansen-Yeh, E., & Ralston, P. (2006). A longitudinal study of relational and physical aggression in preschool. *Journal of Applied Developmental Psychology*, *27*(3), 254-268. https://doi.org/10.1016/j.appdev.2006.02.006

Çakmak, L., Aksoy Boğanak, F., Menteş, N., ve Volkan, M. (2025). Okul öncesi çocuklarda akıllı telefona aşırı bağımlılıkla ilişkili faktörler ve sosyal davranış problemleri üzerindeki etkisi. *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi, 7*(1), 43-53. https://doi.org/10.55050/sarad.1580254

Çam, B. (2024). *Dijital ebeveynlik farkındalığı ile 6–10 yaş çocuklarda problemli medya kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi].

Çelik, Ş. (2025). *Okul öncesi çocukların annelerinin paylaşan ebeveynlik (sharenting) davranışları ile ebeveyn öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Çınar Karasu, K. T., ve Bütün Ayhan, A. (2024). 36-72 aylık çocukların ekran maruziyeti ile saldırganlık yönelimlerinin incelenmesi. *Turkish Studies, 19*(2), 531-555. https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.73158

Çitil Akyol, C. ve Sumbas, E. (2023). Sosyal Medyada Ebeveyn Olmak: Babalar Nerede? *Abant Sosyal Bilimler Dergisi, 23* (3), 1282-1292

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., ve Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Pegem Akademi.

Çom Aybal, N. (2021). *4-11 yaş çocuklarda ekran bağımlılığı eğiliminin incelenmesi ve ebeveynlerin ekran bağımlılığını önlemeye yönelik tutumlarının değerlendirilmesi* [Tıpta uzmanlık tezi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi].

Damkjaer, M. S. (2018). Sharenting = Good parenting? Four parental approaches to sharenting on Facebook. İçinde G. Mascheroni, C. Ponte, ve A. Jorge (Eds.), *Digital parenting: The challenges for families in the digital age* (s. 209-218). Nordicom.

Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin, 113*(3), 487-496. https://doi.org/10.1037/0033-2909.113.3.487

Datareportal. (2024). Digital 2024 April statshot report.

Demircioğlu, Z., ve Yılmaz, A. (2017). Sağlık iletişiminde dijital medya kullanımının çocuk sağlığı üzerine etkileri: Sosyal medya ve çevrimiçi oyunlar üzerine bir inceleme. *Atatürk İletişim Dergisi*, 14, 173–186.

Demirel, S. (2022). *İlkokul öğrencilerinin teknoloji bağımlılığı düzeyleri ile problem çözme becerileri, akran zorbalığı ve sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Doğan Keskin, A., Kaytez, N., Damar, M., Elibol, F., ve Aral, N. (2023). Sharenting syndrome: An appropriate use of social media? *Healthcare*, *11*(10), 1359. https://doi.org/10.3390/healthcare11101359

Domoff, S. E., Harrison, K., Gearhardt, A. N., Gentile, D. A., Lumeng, J. C., & Miller, A. L. (2019). Development and validation of the Problematic Media Use Measure: A parent-report measure of screen media "addiction" in children. *Psychology of Popular Media Culture, 8*(1), 2–11. https://doi.org/10.1037/ppm0000163

Dumitrache, A. M. (2021). Language and aggression in preschool children. Gender differences. *Studia Doctoralia. Psychology and Educational Science*, 12(2), 123-140.https://doi.org/10.47040/sdpsych.v12i2.135

Durmuş, A., ve Kaya, S. (2008). İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar kullanım alışkanlıkları ile velilerin bilgisayar kullanım alışkanlıkları arasındaki ilişki. *8th International Educational Technology Conference* (pp.121-126).

Dursun, C. (2019). Ebeveynlerin çocuklarını sosyal medyada teşhiri: Çocuk hakları bağlamında bir değerlendirme. *Çocuk ve Medeniyet, 4*(8), 195-208.

Duygulu, S. (2019). Sosyal medyada çocuk fotoğrafları paylaşımının mahremiyet ihlali ve çocuk istismarı açısından değerlendirilmesi. *TRT Akademi, 4*(8), 428-487.

Eales, L., Gillespie, S., Alstat, R. A., Ferguson, G. M., & Carlson, S. M. (2021). Children's screen and problematic media use in the United States before and during the COVID-19 pandemic. *Child development*, 92(5), 866-882. https://doi.org/10.1111/cdev.13652

Erboy, E., ve Vural, R. (2010). İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin bilgisayar oyun bağımlılığını etkileyen faktörler. E*ge Eğitim Dergisi 11*(1), 39–58.

Erdur Baker, Ö. ve Kavşut, F. (2007). Akran zorbalığının yeni yüzü: Siber zorbalık. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER*), 27, 31-42.

Ergül, G., ve Yıldız, S. (2021). Sosyal medyada sosyal annelik: Instagram anneliği. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11*(2), 611-627.

Ergül Topçu, A., ve Dönmez, A. (2015). Bir grup süreci olarak akran zorbalığı: Katılımcı rollerinin cinsiyet ve sosyal statü açısından incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi, 30*(75), 1–13.

Erişir, R. M. ve Erişir, D. (2018). Yeni Medya ve Çocuk: Instagram Özelinde "Sharenting" "Paylaşanababalık" Örneği. *Yeni Medya*, (4), 50-64.

Eron, L. D. (1987). The development of aggressive behavior from the perspective of a developing behaviorism. *American Psychologist*, *42*(5), 435–442. https://doi.org/10.1037/0003-066X.42.5.435

Eyrice, E. C. (2022). *Sharenting davranışı (paylaşan ebeveynlik) ve ebeveyn farkındalığı: 2021 Türkiye örneklemi* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Festinger, L. (1954). A theory of social comparison processes. *Human Relations, 7*(2), 117-140.

Fox, A. K., & Hoy, M. G. (2019). Smart devices, smart decisions? Implications of parents' sharenting for children's online privacy: An investigation of mothers. *Journal of Public Policy ve Marketing, 38*(4), 414–432. https://doi.org/10.1177/0743915619858290

Fulantelli, G., Taibi, D., & Scifo, L. (2021). The ecological systems theory of human development to explore the student–social media interaction. *Proceedings of the 17th International Scientific Conference "eLearning and Software for Education" (eLSE), 1*, 151-158. https://doi.org/10.12753/2066-026X-21-019

Furuncu, C., (2019). *Problemli Medya Kullanım Ölçeğinin Türkçe formunun geçerlilik güvenirlik çalışması: Çocuklarda Ekran Bağımlılığı Ölçeği ebeveyn formu*. [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Furuncu, C., ve Öztürk, E. (2020). Problemli medya kullanım ölçeği türkçe formunun geçerlik güvenirlik çalışması: çocuklarda ekran bağımlılığı ölçeği ebeveyn formu. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 535–566.

Gath, M., & Swit, C. (2024). Digital media in early childhood: Risk factors for online harm and psychosocial correlates. *Frontiers in Developmental Psychology, 2*, 1390276. https://doi.org/10.3389/fdpys.2024.1390276

Genç, G. (2007). *Genel liselerde akran zorbalığı ve yönetimi* [Doktora tezi, İnönü Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Gençtürk, D. (2022). *Ekranın çocuk davranış problemlerine etkisinde ebeveyn medya aracılığı* [Yüksek lisans tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Goffman, E. (2009). *Günlük yaşamda benliğin sunumu* (B. Cezar, Çev.). Metis Yayınları.

Gökbulut, B. (2020). Ortaokul öğrencilerinin akran zorbalığı ve dijital oyun bağımlılığı arasındaki ilişki. *Karaelmas Journal of Educational Sciences*, 8, 89–100.

Gökçen, A. (2023). *Çocukların ekran kullanım özellikleri, dijital oyun bağımlılık eğilimleri, sosyal yetkinlik ve davranış durumları ve ebeveyn rehberlik stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Gökler, M. E., Aydın, R., Ünal, E., ve Metintaş, S. (2016). Sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusu ölçeğinin Türkçe sürümünün geçerlilik ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, *17*(Ek. 1), 53-59. https://doi.org/10.5455/apd.195843

Göle, M. O., Köroğlu, A. Y., ve Dumlu, U. (2025). Okul öncesi dönem çocuklarda problemli teknoloji kullanımı ve akran ilişkileri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 20*(47), 932–960. https://doi.org/10.35675/befdergi.1586062

Gözün Kahraman, Ö. (Ed.). (2025). *Dijital çağda çocuk ve ebeveyn olmak*. Nobel Yayıncılık.

Gunnar, M. R., & Barr, R. G. (1998). Stress, early brain development, and behavior. *Infants ve Young Children, 11*(1), 1–14. https://doi.org/10.1097/00001163-199807000-00004

Guy-Evans, O. (2024). *Bronfenbrenner's ecological systems theory*. Simply Psychology. https://www.simplypsychology.org/bronfenbrenner.html

Gülay, H. (2009). Okul öncesi dönemde akran ilişkileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12*(22), 82–93.

Gülay Ogelman, H., Körükçü, Ö., ve Ersan, C. (2015). Anne ve öğretmen ile olan ilişkilerin okul öncesi dönem çocuklarının akran ilişkilerini yordayıcı etkisinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 19*, 179-206.

Gürel, E. (2024). *Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile akran zorbalığına uğrama düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Gültekin Akduman, G. (2012). Okul öncesi dönemde akran zorbalığının *incelenmesi. Toplum ve Sosyal Hizmet,* 23(1), 107-120.

Gültekin Akduman, G. ve Özaslan, H. (2018). Okul öncesi dönem çocukların akran zorbalığına maruz kalma durumları ile duygularını yönetme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *SETSCI Conference Indexing System, 3*, 1370-1376.

Gün, R. Ş., ve Gültekin Akduman, G. (2022). Okul öncesi çocuklarının psikolojik sağlamlıklarının akran zorbalığı davranışları ile ilişkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 20(1), 107-123 https://doi.org/10.37217/tebd.1019516

Hartati, S., Safitri, D., Marini, A., & Wahyudi, A. (2020). Bullying behavior in early childhood: Study at early childhood education institution in East Jakarta in Indonesia. *Talent Development ve Excellence, 12*(1), 55–63.

Hazar, Z., ve Ekici, F. (2021). Ortaokul Öğrencilerinin Dijital Oyun Bağımlılığı ile Zorbalık Bilişleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Gazi Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 26(1), 1-15.

Hinds, J., & Joinson, A. N. (2018). What demographic attributes do our digital footprints reveal? A systematic review. *PLoS ONE*, *13*(11), e0207112. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0207112

Holtz, P., & Appel, M. (2011). Internet use and video gaming predict problem behavior in early adolescence. *Journal of Adolescence, 34*(1), 49–58. https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2010.02.004

Hu, B. Y., Johnson, G. K., Teo, T. & Wu, Z. (2020). Relationship between screen time and Chinese children's cognitive and social development. *Journal of Research in Childhood Education*, *34*(2), 183–207. https://doi.org/10.1080/02568543.2019.1702600

Işıkoğlu Erdoğan, N. (2019). Dijital oyun popüler mi? Ebeveynlerin çocukları için oyun tercihlerinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *46*, 1-17. https://doi.org/10.9779/pauefd.446654

Ivankova, N. V., Creswell, J. W., & Stick, S. L. (2006). Using mixed-methods sequential explanatory design: From theory to practice. *Field Methods*, *18*(1), 3-20. https://doi.org/10.1177/1525822X05282260

İkiz, S., ve Öztürk Samur, A. (2016). Okul öncesi dönem çocuklarında fiziksel ve ilişkisel saldırganlığın ebeveyn tutumları açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *13*(35), 159-175.

İleri, G. (2019). *Okul öncesi dönem çocukların öz düzenleme becerileri ile akran zorbalığına maruz kalma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Johnson, G. M., & Puplampu, K. P. (2008). Internet use during childhood and the ecological techno-subsystem. *Canadian Journal of Learning and Technology, 34*(1), 19-28. https://doi.org/10.21432/T2CP4T

Kabakçı Yurdakul, I., Dönmez, O., Yaman, F., ve Odabaşı, H. F. (2013). Dijital ebeveynlik ve değişen roller. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12*(4), 883-896.

Kaçmaz, C. (2025). Okul öncesi dönemde dijital araçların kullanımının etkisi. İçinde E. B. Baran ve S. Vural (Ed.), *Okul öncesi dönemde dijital medya* (s. 123–135). Eğiten Kitap.

Kadan, G. (2010). *Okul öncesi dönem çocuklarında (4–6 yaş) saldırganlık davranışını etkileyen faktörlerin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Kandır, Y. D. D. A., ve Alpan, U. Y. (2008). Okul Öncesi Dönemde Sosyal-Duygusal Gelişime Anne-Baba Davranışlarının Etkisi. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 14(14), 33-38. https://doi.org/10.21560/spcd.50742

Kanter, A. (2020). Dijital bağımlılığın okul öncesi dönemdeki çocuklarda problem davranışlarına etkisi. *Researcher: Social Science Studies, 8*(2), 207–221. https://doi.org/10.29228/rssstudies.43864

Kara, D. (2023). *Okul öncesi dönem çocuklarının dijital oyun bağımlılığı eğilimleri ile akran oyun davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Karaca, N. H., Gündüz, A. ve Aral, N. (2011). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Davranışının İncelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 4*(2), 65-76.

Karadağ, H. (2024). *Okul öncesi dönem çocukların fotoğraflarının sosyal medyada paylaşılmasına ilişkin öğretmen ve ebeveyn görüşleri* [Yüksek lisans tezi, Çankırı Karatekin Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Karadaş, S. (2021). *Okul öncesi dönemdeki çocuklarda akran zorbalığı ve ilişkili faktörler* [Yüksek lisans tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Kattein, E., Schmidt, H., Witt, S., Jörren, H. L., Menrath, I., Rumpf, H.-J., Wartberg, L., & Pawils, S. (2023).Increased digital media use in preschool children: Exploring the links with parental stress and their problematic media use. *Children, 10*(12), 1921. https://doi.org/10.3390/children10121921

Kavlak, B. (2025). Dijital çağda sharenting (paylaşan ebeveynlik) kavramının uluslararası düzenlemeler ışığında değerlendirilmesi. *İzmir Barosu Dergisi*, 90(2), 481-519.

Kaya, İ. (2020). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Fiziksel ve İlişkiselSaldırganlıklarının Mizaç Özellikleriyle İlişkisinin İncelenmesi . *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 9*(5), 3361-3378. https://doi.org/10.15869/itobiad.729008

Kaya, İ., ve Mutlu Bayraktar, D. (2021). Türkiye'de yapılan dijital ebeveynlik araştırmalarına yönelik bir içerik analizi çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22*(2), 1046–1082. https://doi.org/10.17679/inuefd.928805

Kayıran, D. (2023). Peer bullying experiences and management strategies of preschool teachers. *International e-Journal of Educational Studies, 7*(15), 648-656. https://doi.org/10.31458/iejes.1336321

Keikha, M., Qorbani, M., Kazemi Tabaee, M. S., Djalalinia, S., & Kelishadi, R. (2020). Screen time activities and aggressive behaviors among children and adolescents: A systematic review. *International Journal of Preventive Medicine, 11*, 59. https://doi.org/10.4103/ijpvm.IJPVM_71_20

Kılıç, K., ve Tepeli, K. (2025). Annelerin paylaşan ebeveynlik (sharenting) eylemleriyle çocuklarının sosyal medya kullanımlarına yönelik görüşleri arasındaki ilişki. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 9*(1), 35-52. https://doi.org/10.24130/eccdjecs.1967202591595

Kılıç, S., Kılıç, B. O., Ateş, E. G., Ilarslan, N. E. Ç., Konuksever, D., ve Ulukol, B. (2024). Exploring the depths of sharenting: Unveiling the impact of sociodemographic factors and internet addiction. *Journal of Pediatric Health Care*, *38*(5), 643-650. https://doi.org/10.1016/j.pedhc.2024.05.011

Koops, B. J. (2011). Forgetting footprints, shunning shadows: A critical analysis of the 'right to be forgotten' in big data practice. *SCRIPTed*, *8*(3), 229–256. https://doi.org/10.2966/scrip.080311.229

Kopecky, K., Szotkowski, R., Aznar-Díaz, I., & Romero-Rodríguez, J. M. (2020). The phenomenon of sharenting and its risks in the online environment. Experiences from Czech Republic and Spain. *Children and Youth Services Review*, *110*, 104812. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.104812

Kopuz, T. (2021). *Ebeveynlerin dijital dünyada paylaşımları: Sharenting* [Yüksek lisans tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Koyuncuoğlu, D., ve Akaroğlu, E. G. (2023). 4–6 yaş çocukların ekran kullanım alışkanlıkları ile öz düzenleme becerileri arasındaki ilişki. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi (ODÜSOBİAD)***,** *13*(1), 1–20. https://doi.org/10.48146/odusobiad.1172837

Köseoğlu, S. A. (2023). Bir iletişim aracı olarak çocuk resmi ve özellikleri. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 137-145. https://doi.org/10.30692/sisad.1248585

Kulu, H. (2023). *Çocuklarda problemli medya kullanımı ve etkileyen faktörler* [Yüksek lisans tezi, Harran Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Kumar, P., & Schoenebeck, S. Y. (2015). The modern day baby book: Enacting good mothering and stewarding privacy on Facebook. *Proceedings of the 18th ACM Conference on Computer Supported Cooperative Work ve Social Computing*(s. 1302–1312). ACM.

Kurban, E. (2023). *Ebeveyn-çocuk ilişkisi bağlamında çocukların problemli teknoloji kullanımı ve anksiyete düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Küçükali, A., ve Serçemeli, C. (2020). Sosyolojik ve hukuki boyutlarıyla sosyal medyadaki çocuk işçiliği: Instagram örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *13*(75), 659–670.

Kwon, K. A., Yoo, G., & Bingham, G. E. (2016). Helicopter parenting in emerging adulthood: Support or barrier for Korean college students' psychological adjustment? *Journal of Child and Family Studies, 25*(1), 136–145. https://doi.org/10.1007/s10826-015-0195-6

Lauricella, A. R., Wartella, E., & Rideout, V. J. (2015). Young children's screen time: The complex role of parent and child factors. Journal of Applied Developmental Psychology, 36, 11-17. https://doi.org/10.1016/j.appdev.2014.12.001

Latipah, E., Kistoro, H. C. A., Hasanah, F. F., & Putranta, H. (2020). Elaborating Motive and Psychological Impact of Sharenting in Millennial Parents. *Universal Journal of Educational Research*, *8*(10), 4807–4817. https://doi.org/10.13189/ujer.2020.081052

Lazard, L., Capdevila, R., & Dann, C. (2019). Sharenting: Pride, affect and the day-to-day politics of digital mothering. *Social and Personality Psychology Compass, 13*(4), e12443. https://doi.org/10.1111/spc3.12443

Leckart, S. (2012). The Facebook-Free Baby. The Wall Street Journal. https://finance.yahoo.com/news/the-facebook-free-baby.html

LeMoyne, T., & Buchanan, T. (2011). Does "hovering" matter? Helicopter parenting and its effect on well-being. *Sociological Spectrum, 31*(4), 399–418. https://doi.org/10.1080/02732173.2011.574038

Levine, L. E., Waite, B. M., Bowman, L. L., & Kachinsky, K. (2019). Mobile media use by infants and toddlers. *Computers in Human Behavior, 94*, 92-99. https://doi.org/10.1016/j.chb.2018.12.045

Liman, M. (2020). *Okulöncesi eğitime devam eden çocuğu olan ebeveynlerin sosyal medya kullanımları, benlik kurguları ve ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkiler* [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Lin, J. S., Lee, Y. I., Jin, Y., & Gilbreath, B. (2017). Personality traits, motivations, and emotional consequences of social media usage. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 20*(10), 615–623. https://doi.org/10.1089/cyber.2017.0043

Lipu, M., & Siibak, A. (2019). "Take it down!": Estonian parents' and pre-teens' opinions and experiences with sharenting. *Media International Australia*, *170*(1), 57–67. https://doi.org/10.1177/1329878X19828366

Liu, W., Wu, X., Huang, K., Yan, S., Ma, L., Cao, H., … Tao, F. (2021). Early childhood screen time as a predictor of emotional and behavioral problems in children at 4 years: a birth cohort study in China. *Environmental Health and Preventive Medicine, 26*(1), 3.

Livingstone, S., & Byrne, J. (2018). Parenting in the digital age: The challenges of parental responsibility in comparative perspective. İçinde G. Mascheroni, C. Ponte, ve A. Jorge (Ed.), *Digital parenting: The challenges for families in the digital age* (s. 19-30). Nordicom.

Livingstone, S., Ólafsson, K., Helsper, E. J., Lupiáñez-Villanueva, F., Veltri, G. A., & Folkvord, F. (2017).Maximizing opportunities and minimizing risks for children online: The role of digital skills in emerging strategies of parental mediation. *Journal of Communication, 67*(1), 82-105. https://doi.org/10.1111/jcom.12277

Maccoby, E. E., & Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent–child interaction. İçinde P. H. Mussen (Ed.), *Handbook of child psychology: Vol. 4. Socialization, personality, and social development* (4. baskı, s. 1-101). Wiley.

Madigan, S., Browne, D., Racine, N., Mori, C., & Tough, S. (2019). Association between screen time and children's performance on a developmental screening test. *JAMA Pediatrics, 173*(3), 244-250. https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2018.5056

Manap, A., ve Durmuş, E. (2020). Dijital ebeveynlik farkındalık ölçeğinin geliştirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *21*(2), 978-993.https://doi.org/10.17679/inuefd.711101

Manav, M. (2024). *Çocuklarda problemli medya kullanımı ile akran oyun davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Kırklareli Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Manganello, J. A., & Taylor, C. A. (2009). Television exposure as a risk factor for aggressive behavior among 3-year-old children. *Archives of pediatrics ve adolescent medicine*, *163*(11), 1037–1045. https://doi.org/10.1001/archpediatrics.2009.193

Maraşlı, M., Er, S., Yılmaztürk, N. H., & Çok, F. (2016). Parents' shares on social networking sites about their children: Sharenting. *The Anthropologist, 24*(2), 399-406.

Marsh, J., Hannon, P., Lewis, M., & Ritchie, L. (2015). Young children's initiation into family literacy practices in the digital age. *Journal of Early Childhood Research, 15*(1), 47–60. https://doi.org/10.1177/1476718X15582095

McArthur, B. A., Browne, D., Tough, S., & Madigan, S. (2020). Trajectories of screen use during early childhood: Predictors and associated behavior and learning outcomes. *Computers in Human Behavior, 113*, 106501. DOI: 10.1016/j.chb.2020.106501

McCloskey, M., Johnson, S. L., Benz, C., Thompson, D. A., Chamberlin, B., Clark, L., & Bellows, L. L. (2018).Parent perceptions of mobile device use among preschool- aged children in rural head start centers. *Journal of Nutrition*

Education and Behavior, 50(1), 83-89.e1. https://doi.org/10.1016/j.jneb.2017.03.006

McDaniel, B. T., & Coyne, S. M. (2016). "Technoference": The interference of technology in couple relationships and implications for women's personal and relational well-being. *Psychology of Popular Media Culture, 5*(1), 85–98.

McDaniel, B. T., & Radesky, J. S. (2018). Technoference: Longitudinal associations between parent technology use, parenting stress, and child behavior problems. *Pediatric Research, 84*(2), 210–218. https://doi.org/10.1038/s41390-018-0052-6

McDaniel, B. T., Coyne, S. M., & Donovan, J. P. (2012). New mothers and media use: Associations between blogging, social networking, and maternal well-being. *Maternal and Child Health Journal, 16*(7), 1509-1517. https://doi.org/10.1007/s10995-011-0918-2

MEB. (2013). Okul öncesi eğitimi programı. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara. https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf

Merter Türüng, K. (2024). *Investigating preschool children's parents' perception of problematic media use and internet parenting styles in terms of various demographics* [Yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Mertler, C. A., Vannatta, R. A., & LaVenia, K. N. (2016). *Advanced and multivariate statistical methods: Practical application and interpretation*. Routledge.

Metin-Aslan, Ö., ve Tuğrul, B. (2013). Anaokuluna Devam Eden Çocukların Oyun Davranışları ve Oyunlarında Ortaya Çıkan Zorbalık Davranışlarının İncelenmesi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi, 7*(13), 27-41.

Micheli, M., Lutz, C. & Büchi, M. (2018). Digital footprints: An emerging dimension of digital inequality. *Journal of Information, Communication and Ethics in Society*, *16*(3), 242–251. https://doi.org/10.1108/JICES-02-2018-0014

Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). Qualitative data analysis: An expanded sourcebook. California:Sage.

Monks, C. P., Palermiti, A., Ortega, R., & Costabile, A. (2011). A cross-national comparison of aggressors, victims and defenders in preschools in England, Spain and Italy. *The Spanish Journal of Psychology*, *14*(1), 133-144. https://doi.org/10.5209/rev_SJOP.2011.v14.n1.11

Montag, C., Demetrovics, Z., Elhai, J. D., Grant, D., Koning, I., Rumpf, H. J., Spada, M. M., Throuvala, M., & van den Eijnden, R. (2024). Problematic social media use in childhood and adolescence. *Addictive Behaviors*, *154*, 107980. https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2024.107980

Moral-García, J. E., de la Torre-Cruz, M. J., García-García, F. J., & García-Cantó, E. (2025). Bullying and cyberbullying are associated with inappropriate use of the Internet, cell phones, and video games in children and adolescents. *European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education, 15*(5), 1107–1123. https://doi.org/10.3390/ejihpe15050082

Morva, O. (2014). Goffman's dramaturgical approach and identity design in digital environment: A study on social network Facebook. İçinde S. Çakır (Ed.), *Media and Design* (s. 231-255). Urzeni Publishing.

Morva, O., & Gül Ünlü, D. (2022). Parenting blogs and children's online privacy: On the privacy management of parent blogs in Turkey. *İlef Dergisi, 9*(1), 9–30. https://doi.org/10.24955/ilef.1073284

Motevalli, S., Razak, R. A., Bailey, R. P., Madihie, A. B., Mehdinezhadnouri, K., & Pan, Y. (2025). Parents' sharenting behaviours: A systematic review of motivations, attitudes, perceptions, and impression management perspectives. *F1000Research, 14*, 448. https://doi.org/10.12688/f1000research.161540.2

Mustafaoğlu, R., Zirek, E., Yasacı, Z., ve Özdinçler, A. R. (2018). Dijital teknoloji kullanımının çocukların gelişimi ve sağlığı üzerine olumsuz etkileri. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions, 5*(2), 1-21. http://dx.doi.org/10.15805/addicta.2018.5.2.0051

Mynard, H., & Joseph, S. (2000). Development of the multidimensional peer-victimization scale. *Aggressive Behavior, 26*(2), 169–178. https://doi.org/10.1002/(SICI)1098-2337(2000)26:2<169::AID-AB3>3.0.CO;2-A

Nadkarni, A., & Hofmann, S. G. (2012). Why do people use Facebook? *Personality and Individual Differences, 52*(3), 243-249. https://doi.org/10.1016/j.paid.2011.11.007

Nalinci, G. Z., Yapıcı, Ş., ve Yapıcı, M. (2023). Okulöncesi çocuklarının sevgi kavramına ilişkin resimlerinin analizi. *Ulakbilge*, *11*(86), 601–617. https://doi.org/10.7816/ulakbilge-11-86-07

Nesi, J., & Prinstein, M. J. (2015). Using social media for social comparison and feedback-seeking: Gender and popularity moderate associations with depressive symptoms. *Journal of Abnormal Child Psychology, 43*(8), 1427–1438. https://doi.org/10.1007/s10802-015-0020-0

Nikken, P., & Schols, M. (2015). How and why parents guide the media use of young children. *Journal of Child and Family Studies*, *24*(11), 3423–3435. https://doi.org/10.1007/s10826-015-0144-4

Nottingham, E. (2019). "Dad! Cut that part out!": Children's rights to privacy in the age of "generation tagged": Sharenting, digital kidnapping and the child micro-celebrity. J. Murray, B. B. Swadener ve K. Smith (Ed.), *The Routledge international handbook of young children's rights* içinde (s. 238–246). Routledge.

O'Neill, B. (2015). Ecological perspectives and children's use of the Internet: Exploring micro to macro level analysis. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri / Estonian Journal of Education, 3*(2), 32–51. https://doi.org/10.12697/eha.2015.3.2.02b

OECD. (2017). *Starting Strong V: Key OECD indicators on early childhood education and care*. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/9789264276116-en

OECD. (2018). *The future of education and skills*: Education 2030. https://www.oecd.org/education/2030project/contact/OECD_Learning_Framework_2030.pdf

Oğuz, B. Y. (2024). *Dijital çağda çocuğun mahremiyet hakkının korunması: Paylaşan anne-babalar özelinde sosyal medya ve çocuk istismarı*. On İki Levha Yayıncılık.

Oğuzkan, Ş., ve Oral, G. (1998). *Okul öncesi eğitimi*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Oğuzman, K., ve Barlas, N. (2016). *Medeni hukuk: Giriş, kaynaklar, temel kavramlar*. Vedat Kitapçılık.

Oktay, A. (2007). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. Epsilon Yayınları.

Olweus, D. (1993). *Bullying at school: What we know and what we can do*. Blackwell Publishing.

Olweus, D. (2011). Bullying at school and later criminality: Findings from three Swedish community samples of males. *Criminal Behaviour and Mental Health, 21*(3), 151–156. https://doi.org/10.1002/cbm.806

Omur, S., ve Uyar, M. (2022). Sharenting: Türkiye'de ebeveynlerin paylaşım eğilimleri üzerine bir değerlendirme. *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi, (9),* 23-45. https://doi.org/10.56676/kiad.1162288

Omuralieva, N., Güneş Peschke, S., ve Peschke, L. (2024). Anne ve babanın sosyal medyada çocukları ile ilgili paylaşımlarına (sharenting) ilişkin hukuki bir değerlendirme. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 7*(3), 861-886. https://doi.org/10.51120/NEUHFD.2024.142

Ostrov, J. M., & Keating, C. F. (2004). Gender differences in preschool aggression during free play and structured interactions: An observational study. *Social Development*, *13*(2),255–277. https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2004.000266.x

Ögel-Balaban, H. (2021). The predictors of sharenting on Facebook by parents in Turkey. *Journal of Psychological and Educational Research, 29*(2), 130–149.

Ögel Balaban, H. (2022). Ebeveynlerin sharenting davranışlarını yordayan demografik, sosyal ağ yapısı ve Instagram kullanımı ile ilgili faktörler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, *14*(Suppl 1), 28–36. https://doi.org/10.18863/pgy.1026147

Özdemir, S., ve Tepeli, K. (2015). Okul öncesi çocuklarda görülen fiziksel ve ilişkisel saldırganlık davranışlarının incelenmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, *6*(18), 229-245. https://www.ijoess.com/DergiPdfDetay.aspx?ID=251

Özaydın, A. (2024). *Okul öncesi dönem çocuklarında problemli medya kullanımı ve akran zorbalığı ilişkisinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Özcan, A., Tezel Şahin, F., ve Kanmaz, T. (2022). Annelerin problemli internet kullanımı ve okul öncesi dönemdeki çocuklarının saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi, 8*(2), 648-667.

Özdemir, F., ve Özyürek, A. (2023). Okul öncesi dönemdeki çocukların zorba-kurban davranışları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 23(58), 157-177

Özözen Danacı, M. ve Çetin, Z. (2016). Erken çocukluk döneminde görülen okul zorbalığı davranış eğilimlerinin çocukların kişisel/sosyal-dil-motor gelişimleri ile olan ilişkisi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(2), 53-72

Özgenel, S. Ve Kaya, İ. (2025). Çocukların oyun tercihleri ile problem davranışları: Erken çocukluk dönemindeki etkileşime bir bakış. *Temel Eğitim, 7*(26), 1-13. https://doi.org/10.52105/temelegitim.1541426

Özgöker, S., ve Gürşimşek, A. I. (2023). Okul öncesi öğretmenlerinin akran zorbalığına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim, 37*(3), 857–874. https://doi.org/10.33308/26674874.2023373642

Padilla-Walker, L. M., & Nelson, L. J. (2012). Black hawk down?: Establishing helicopter parenting as a distinct construct from other forms of parental control during emerging adulthood. *Journal of Adolescence, 35*(5), 1177–1190. https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2012.03.007

Palaiologou, I. (2016). Children under five and digital technologies: Implications for early years pedagogy. *European Early Childhood Education Research Journal*, 24(1), 5-24. https://doi.org/10.1080/1350293X.2014.929876

Palfrey, John - Gasser, Urs. Born Digital: Understanding the First Generation of Digital Natives. New York: Basic Books, 2008.

Patchin, J. W., & Hinduja, S. (2006). Bullies move beyond the schoolyard: A preliminary look at cyberbullying. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 4(2), 148–169. https://doi.org/10.1177/1541204006286288

Prakash, A. (2020). *Digital tattoo, digital footprints and reputation of children*. SSRN. https://ssrn.com/abstract=3554102

Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants part 1. *On the Horizon*, 9(5), 1–6

Pektane-Gülmez, A., Gültekin-Akduman, G., ve Gündüz, A. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının annelerinin duygusal zeka düzeyleri ile çocuklarının akran zorbalığı düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of International Social Research*, *12*(64), 605–611.

Perren, S., & Alsaker, F. D. (2006). Social behavior and peer relationships of victims, bully-victims, and bullies in kindergarten. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 47*(1), 45–57. https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2005.01445.x

Pişkin, M. (2002). Okul Zorbalığı: Tanımı, Türleri, İlişkili Olduğu Faktörler ve Alınabilecek Önlemler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri,* 2(2),531-562.

Poyraz, H., ve Dere, H. (2012). *Okul öncesi eğitimin ilke ve yöntemleri*. Anı Yayıncılık.

Qian, Y., & Hu, Y. (2024). The digitalization of family life: A multilevel conceptual framework. *Journal of Marriage and Family, 86*(5), 1160–1183. https://doi.org/10.1111/jomf.12983

Radesky, J., Miller, A. L., Rosenblum, K. L., Appugliese, D., Kaciroti, N., & Lumeng, J. C. (2015). Maternal mobile device use during a structured parent-child interaction task. *Academic Pediatrics*, 15(2), 238-244.

Radesky, J. S., Weeks, H. M., Ball, R., Schaller, A., Yeo, S., Durnez, J., … & Barr, R. (2020).Young Children's Use of Smartphones and Tablets. *Pediatrics*, *146*(1), e20193518. https://doi.org/10.1542/peds.2019-3518

Radesky, J. S., Weeks, H. M., Thompson, A. L., Silverstein, M., Kaciroti, N., Miller, A. L., & Lumeng, J. C. (2023).Longitudinal associations between use of mobile devices for calming and emotional reactivity and executive function in early childhood. *JAMA Pediatrics, 177*(1), 76-84. https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2022.4793

Ranzini, G., Newlands, G., & Lutz, C. (2020). Sharenting, peer influence, and privacy concerns: A study on the Instagram-sharing behaviors of parents in the United Kingdom. *Social Media + Society, 6*(4), 1-13. https://doi.org/10.1177/2056305120978376

Rega, V., Gioia, F., & Boursier, V. (2023). Problematic media use among children up to the age of 10: A systematic literature review. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 20*(10), 5854. https://doi.org/10.3390/ijerph20105854

Rideout, V. (2013). *Zero to eight: Children's media use in America 2013.* Common Sense Media. https://www.commonsensemedia.org/research/zero-to-eight-childrens-media-use-in-america-2013

Rideout, V. (2017). *The Common Sense census: Media use by kids age zero to eight, 2017.* Common Sense Media. https://www.commonsensemedia.org/research/the-common-sense-census-media-use-by-kids-age-zero-to-eight-2017

Salı, G. (2014). Okulöncesi dönem çocuklarında akran ilişkilerinin ve akran şiddetine maruz kalmanın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *43*(2), 195–216. https://doi.org/10.14812/cufej.2014.020

Sapsağlam, Ö. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının değişen oyun tercihleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi,* 19(1), 1122-1135.

Sapsağlam, Ö. ve Birak, E. (2023). Examining the effect of increased screen usage time on preschoolers' cognitive process skills during Covid 19 period. *Malaysian Online Journal of Educational Technology,* 11(2), 108-126. http://dx.doi.org/10.52380/mojet.2023.11.2.466

Sapsağlam, Ö. (2025). *Fanusun içindeki çocuklar*. Hayat Yayınları.

Say, G. N., Bodur, R., Pekmezci Yazgı, E., Bilgin Kaçmaz, G., & Ayçiçek Dinçer, T. (2025). Parents' sharenting behaviors and risk perceptions: A comparative study of mothers and fathers. *Turkish Journal of Child and Adolescent Mental Health, 32*(3), 187–194. https://doi.org/10.4274/tjcamh.galenos.2025.77527

Semiz, S. (2018). *Erken çocukluk döneminde görülen akran zorbalığının duygusal zeka ve aile değişkenleri temelinde incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Kastamonu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Semiz, S., Aykanat, Y. B. Y., Çoksağır, B. S., Ali, A. M., Laranjeira, C., & Yıldırım, M. (2025). Digital play addiction tendency and aggressive behaviors among Turkish preschoolers: Evidence from parent reports. *European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education, 15*(11), 233. https://doi.org/10.3390/ejihpe15110233

Serçemeli, C. (2020). Ebeveynlerin sosyal medyadaki "over-sharenting" davranışlarının hukuki açıdan değerlendirilmesi. *TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi, 12*(48), 229-237.

Shonkoff, J. P., & Phillips, D. A. (Eds.). (2000). *From neurons to neighborhoods: The science of early childhood development*. National Academies Press. https://doi.org/10.17226/9824

Siibak, A., & Traks, K. (2019). The dark sides of sharenting. *Catalan Journal of Communication ve Cultural Studies*, *11*(1), 115–121. https://doi.org/10.1386/cjcs.11.1.115_1

Silva, M. A. I., Pereira, B., Mendonça, D., Nunes, B., & de Oliveira, W. A. (2013). The involvement of girls and boys with bullying: An analysis of gender differences. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 10*(12), 6820–6831. https://doi.org/10.3390/ijerph10126820

Sırakaya, M., ve Seferoğlu, S. S. (2018). Çocukların Çevrim-İçi Ortamlarda Karşılaştıkları Riskler ve Güvenli İnternet Kullanımı. İçinde B. Akkoyunlu, A. İşman, ve H. F. Odabaşı (Ed.), *Eğitim teknolojileri okumaları 2018* (s. 185-202). TOJET ve Sakarya Üniversitesi.

Söğütlü, A. (2024). *3-6 yaş arasında çocuğu olan annelerin paylaşan ebeveynlik, ebeveyn öz yeterliliği ve aile uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Steinberg, S. B. (2017). Sharenting: Children's privacy in the age of social media. *Emory Law Journal, 66*(4), 839–884.

Stemler, S. (2001). An overview of content analysis. *Practical Assessment, Research ve Evaluation, 7*(17). http://PAREonline.net/getvn.asp?v=7ven=17

Şahbaz, Ü. ve Yüce, G. (2021). Okulöncesi eğitime devam eden atipik ve tipik gelişim gösteren çocukların saldırganlıklarının ve akran şiddetine maruz kalma düzeylerinin belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, 235-255 https://doi.org/10.9779/pauefd.740329

Şahin, M., Demirağ, S., ve Aykaç, F. (2009). Anasınıfı öğretmenlerinin akran zorbalığı ile ilgili algıları. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *1* (17), 1-16.

Şar, A. H., ve Işıklar, A. (2012). Problemli mobil telefon kullanım ölçeğinin Türkçeye uyarlaması. *International Journal of Human Sciences, 9*(2), 264–275.

Şaylan, O., Taşkın, E., ve Abdulwahid, O. I. A. (2025). Yapay Zekanın Dijital Pazarlama Stratejileri Üzerindeki Etkisi: Kavramsal Bir Çalışma. Uluslararası

Sosyal ve Ekonomik Çalışmalar Dergisi, 6(1), 350-367. https://doi.org/10.62001/gsijses.1687324

Şen, G., ve Erol, A. (2024). Modernleşme sürecinde dijital medyanın aile üzerindeki etkileri. *KAİDE Dergisi, 2*(1), 1-30.

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics: Pearson new international edition*. Pearson Higher Ed.

Tanrıkulu, İ., Kandemir Özdinç, N., ve Besnili, Z. N. (2021). Okul öncesi dönemde akran zorbalığı ve okul yapısı ile ilgili değişkenlerin incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23*(3), 857–873. https://doi.org/10.17556/erziefd.875930

Tanrıverdi, H., ve Sağır, S. (2014**).** Lise öğrencilerinin sosyal ağ kullanım amaçlarının ve sosyal ağları benimseme düzeylerinin öğrenci başarısına etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *7*(18), 775-822. https://doi.org/10.14520/adyusbd.849

Taş, A. ve Bülbül, H. İ. (2021). Sosyal Medya Kullanıcılarının Dijital Ayak İzi Farkındalığı. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi. 4*(3), 205-216.

Taşcı, B. (2024). *Paylaşan ebeveynlik (sharenting) ve ebeveynlerin dijital farkındalığının çocukların problemli internet kullanımına etkisinin çocuk hakları bağlamında incelenmesi: Giresun ili örneği* [Yüksek lisans tezi, Giresun Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Tavşancıl, E., ve Aslan, E. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri.* Epsilon Yayınları.

Teber, M. (2023). Yetkin ebeveynlik. İçinde E. B. Çiftçi (Ed.), *Yetkin ebeveynlik: Ebeveynliğe küçük dokunuşlar, büyük sonuçlar*. Yeni Aile Yayınları.

Topala, G. E. (2025). Çocuk ve çocuk resimlerinin analizi bağlamında uygulanacak yöntemler. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi (SOBIDER)*, *12*(75), 468-478. http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.80703

Tosun, L. P., Öztürk, A., & Özdemir, G. (2020). Mother to mother: Mothers' social comparison-based emotions on social networking sites. *Europe's Journal of Psychology, 16*(4), 602–618. https://doi.org/10.5964/ejop.v16i4.2159

Tosuntaş, Ş. B., & Griffiths, M. D. (2024). Sharenting: A systematic review of the empirical literature. *Journal of Family Theory ve Review, 16*(5). https://doi.org/10.1111/jftr.12566

Tsang, S. M. H., Cheing, G. L. Y., Lam, A. K. C., Siu, A. M. H., Pang, P. C. K., Yip, K. C., & Jensen, M. P. (2023).Excessive use of electronic devices among children and adolescents is associated with musculoskeletal symptoms, visual symptoms, psychosocial health, and quality of life: A cross-sectional study. *Frontiers in Public Health, 11*, 1178769. https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1178769

Tural Hesapçıoğlu, S., & Yeşilova, H. (2020). Internet addiction prevalence in youths and its relation with depressive symptoms, self-esteem, and bullying. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, *21*(5), 483-490. https://doi.org/10.5455/apd.72881

Tuzcuoğlu, N., Cengiz, Ö., ve İlçi Küsmüş, G. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının saldırganlık yönelimleri ile annelerinin ilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 4*(1), 3–28. https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967202041145

Türkiye İstatistik Kurumu. (2021). *Çocuklarda bilişim teknolojileri kullanım araştırması, 2021*. https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2021-41132

Türkiye İstatistik Kurumu. (2024). *Çocuklarda bilişim teknolojileri kullanım araştırması,2024*. https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2024-53638

Uçar Çabuk, F. (2021). Yaşamın ilk yıllarında akran şiddeti (zorbalığı). İçinde A. S. Saracaloğlu, A. Aytaç, G. S. Derman, M. Talas, ve A. S. Yücel (Ed.), *Sosyal beşerî ve eğitim bilimlerine genel bakış* (s. 150–171). Güven Plus Grup A.Ş. Yayınları.

Uluyurt, F. (2012). *Bazı değişkenlere göre okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarının akran ilişkileri* [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Ural, G., Gültekin-Akduman, G., ve Şepitçi-Sarıbaş, M. (2022). Okul öncesi çocuklarının akran zorbalığına maruz kalma düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi, 12*(1), 313–337.

Uysal, H. (2011). *Okul öncesi dönemde görülen akran zorbalığının bazı değişkenler açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Uysal, N. (2025). *Sharenting (paylaşan ebeveynlik) davranışının Türkiye ve Hollanda'daki ebeveynler üzerinde incelenmesi: Bir nitel araştırma* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Uysal, H., ve Dinçer, Ç. (2012). Okul öncesi dönemde akran zorbalığı. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 5*(4), 468-483.

Üstündağ, A. (2023). Annelerin Çocuklarıyla İlgili Sosyal Medya Paylaşımlarının ve Çocuklarının Dijital Mahremiyetlerine İlişkin Davranışlarının Değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14* (1), 56-67.

Uzun, H. (2024). *Okul öncesi dönem çocuklarının akran zorbalığı farkındalıklarının geliştirilmesi ve zorbalık davranışlarının mizaçlarına uygun stratejilerle azaltılması üzerine: Bir eylem araştırması* [Yüksek lisans tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Valcke, M., Bonte, S., De Wever, B., & Rots, I. (2010). Internet parenting styles and the impact on Internet use of primary school children. *Computers ve Education, 55*(2), 454–464. https://doi.org/10.1016/j.compedu.2010.02.009

Verlinden, M., Tiemeier, H., Veenstra, R., Mieloo, C. L., Jansen, W., Jaddoe, V. W., Raat, H., Hofman, A., Verhulst, F. C., & Jansen, P. W. (2014). Television viewing through ages 2-5 years and bullying involvement in early elementary

school. *BMC Public Health, 14*(1), 157. https://doi.org/10.1186/1471-2458-14-157

Vogel, E. A., Rose, J. P., Roberts, L. R., & Eckles, K. (2016**).** *Self-reflection and interpersonal connection: Making the most of self-presentation on social media.* Translational Issues in Psychological Science, 2(3), 294–302. https://doi.org/10.1037/tps0000076

Vural Şenel, B., ve Erden Özcan, Ş. (2025). Erken çocukluk döneminde problemli medya kullanımı: Bağlanma stilleri ve medya kullanım sürelerinin rolü. *Harran Maarif Dergisi, 10*(2), 204–223. https://doi.org/10.22596/hej.1698473

Wartberg, L., Thomasius, R. & Paschke, K. (2021). The relevance of emotion regulation, procrastination, and perceived stress for problematic social media use in a representative sample of children and adolescents. *Computers in Human Behavior*, *121*, Article 106788. https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.106788

World Health Organization. (2015). *Public health implications of excessive use of the internet, computers, smartphones and similar electronic devices: Meeting report*. World Health Organization.

Yalçın Irmak, A., ve Erdoğan, S. (2016). Ergen ve genç erişkinlerde dijital oyun bağımlılığı: Güncel bir bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi, 27*(2), 128–137. https://doi.org/10.5080/u13407

Yalçıntaş Sezgin, E. (2018). Okulöncesi öğretmenlerin akran zorbalığına ilişkin algı ve görüşleri: Zorbalık davranışları tespitleri, zorbalık davranışları karşısında uyguladıkları stratejiler ve aldıkları önlemler. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (33), 85-104,

Yang, W. (2024). Coding with robots or tablets? Effects of technology-enhanced embodied learning on preschoolers' computational thinking and social-emotional competence. *Journal of Educational Computing Research*, *62*(3), 1-23. https://doi.org/10.1177/07356331241226459

Yavuzer, H. (2019). *Çocuğunuzun ilk 6 yılı* (37. Basım). Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2023). *Ana-baba ve çocuk*. (31.Basım.)Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2023). Resimleriyle çocuk. Resimleriyle çocuğu tanıma. (27.Basım) Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2024).Çocuk Psikolojisi Doğum öncesinden ergenlik sonuna. (48. Basım) Remzi Kitabevi

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık

Yıldız, A. S. (2004). Ebeveyn tutumları ve saldırganlık. *Polis Bilimleri Dergisi*, *6*(3-4), 131-150.

Yılmaz, A. Y. (2023). Dijital ebeveynlikte çocukların izlenmesi. *Dijital Teknolojiler ve Eğitim Dergisi, 2*(1), 47-56. https://doi.org/10.5281/zenodo.8154930

Yılmaz, H. (2019). İyi ebeveyn, çocuğu için her zaman her şeyi yapan ebeveyn değildir: Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ) geliştirme çalışması. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 3*(1), 3-31. https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967201931114

Yılmaz, H., ve Büyükcebeci, A. (2019). Bazı pozitif psikoloji kavramları açısından helikopter ebeveyn tutumlarının sonuçları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 9*(54), 707-744.

Yılmaz, K. (2024). *Okul öncesi dönem çocuklarının dijital oyun bağımlılığı ve iletişim becerilerinde annelerinin sosyal medya bağımlılıklarının aracı rolü* [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Yılmaz Ünal, S., ve Deniz, Ü. (2016). Anne ve öğretmen görüşlerine göre uyum sorunu olan ve olmayan çocukların anne tutumlarının incelenmesi. *Türkiye Uluslararası Bilimler Akademisi Dergisi (TÜBAD)*, *1*(1), 50–63.

Yörük, M. (2016). *3–6 yaş çocuklarının zorbalık davranışları ve zorbalığa maruz kalma durumlarının incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Young, K. S. (1998). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology ve Behavior, 1*(3), 237-244. https://doi.org/10.1089/cpb.1998.1.237

Yurt, N. (2022). *Anne baba tutumlarının okul öncesi çocuklarının sosyal değer kazanımlarına etkisinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Karabük Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Zayia, D., Parris, L. McDaniel, B., Braswell, G., ve Zimmerman C. (2021) Social learning in the digital age : Associations between technoference, mother-child attachment, and child social skills. *Journal of school psychology,87*, 64-81.

Zeybekoğlu Akbaş, Ö. ve Dursun, C. (2020). Teknolojinin aileye etkisi: Değişen ailenin dijital ebeveyn ve çocukları. *Turkish Studies - Social Sciences*, *15*(4), 2245-2265. https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.43395

Zorlu, Y. (2025). Sosyal ve dijital medyanın aile içi iletişim üzerindeki olumsuz etkileri ve toplumsal sonuçları. *Erciyes İletişim Dergisi, 12*(2), 599-620. https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.1637314

EKLER

EK 1. Etik Kurul İzni

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Toplantı Tarihi: 08.12.2024 **Toplantı No: 2024.12**

SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU TOPLANTI KARARI

Yürütücülüğünü Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü öğretim üyelerinden Doç. Dr. Özkan SAPSAĞLAM danışmanlığında lisansüstü öğrencisi ZEYNEP ÇETİN tarafından yapılacak olan "Annelerin Paylaşan Ebeveynlik Sharenting Düzeyleriyle Çocukların Problemli Medya Kullanımları Ve Akran Zorbalığı Davranışları Arasındaki İlişki" adlı çalışma ve bu çalışmada kullanılacak veri toplama araçları ve yöntemlerine ilişkin bilgilerde etiğe aykırı herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

Etik Kurul Üyeleri

DocuSigned by:
07F20CD75AD8430...
Prof. Dr. Murat DONDURAN
Başkan

DocuSigned by:
9D5616D3F2674C8...
Prof. Dr. Fatih GÜLGEN
Üye

DocuSigned by:
D6CAA832588B413...
Prof. Dr. Yiğit EVREN
Üye

DocuSigned by:
95126DCBD72243B...
Doç. Dr. Begüm SATICI
Üye

DocuSigned by:
11BD69611D0B462...
Doç. Dr. Nur CEMELELİOĞLU
Üye

DocuSigned by:
AEDFCC489DA74F0...
Doç. Dr. Gülbin ÖZKAN
Üye

DocuSigned by:
7FF802A54D7049F...
Dr. Öğr. Üyesi H. Ağan KARADUMAN
Üye

EK 2.Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma ve Uygulama İzni

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ARAŞTIRMA UYGULAMA İZNİ BELGESİ

Başvuru No: MEB.TT.2025.020420.01

T.C. Kimlik No:

Adı Soyadı: ZEYNEP ÇETİN

Araştırmanın Adı: Annelerin Paylaşan Ebeveynlik (Sharenting) Düzeyleriyle Çocukların Problemli Medya Kullanımları ve Akran Zorbalığı Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Araştırmanın Niteliği: Yüksek Lisans Tezi

Araştırmanın Örneklem / Çalışma Grubu: Veli, Öğretmen, Öğrenci

Veri Toplama Aracının Başlığı: Paylaşan Ebeveynlik(sharenting) Ölçeği, Problemli Medya Kullanım Ölçeği, Okul Öncesi Akran Zorbalığı Ölçeği, Ebeveyn Görüşme Formu, Çocuk Görüşme Formu, Ebeveyn Demografik Bilgi Formu, Öğretmen Demografik Bilgi Formu

Araştırma Uygulama İzninin Kabul Tarihi: 07.03.2025

Araştırma Uygulama İzninin Bitiş Tarihi: 07.03.2026

Yukarıda kimliği yazılı araştırmacı "Araştırma Uygulama İzinleri Yönergesine" göre belirtilen kapsamda araştırmasını yapmayı taahhüt etmiştir. Araştırmacının bilgi ve belgelerinin uygunluğu kontrol edilmiş olup aşağıda ifade edilen bilgiler kapsamında araştırma uygulama izni Millî Eğitim Bakanlığı ilgili birimleri tarafından onaylanmıştır.

Uygulama Yapılacak İller	Uygulama Yapılacak Birimler	Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatları	Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatının Kurum Kodu
İSTANBUL	Ortaokul		
İSTANBUL	İlkokul		
İSTANBUL	Anaokulu		
İSTANBUL	İlkokul		
İSTANBUL	İlkokul		

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ARAŞTIRMA UYGULAMA İZNİ BELGESİ

Uygulama Yapılacak İller	Uygulama Yapılacak Birimler	Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatları	Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatının Kurum Kodu
İSTANBUL	Anaokulu		
İSTANBUL	İlkokul		
İSTANBUL	Ortaokul		
İSTANBUL	İlkokul		
İSTANBUL	İlkokul		
İSTANBUL	Ortaokul		

Not: *Okul/kurum yöneticileri tarafından "Araştırma Uygulama İzni" belgesinin ve veri toplama araçlarının (araçlardaki maddelerinin) modülde yer alan belge ve araçlarla aynı olduğu kontrol edilmelidir. Belgeler aynı olmadığı durumda araştırma uygulama izni verilmeyecektir.*

EK 3. Problemli Medya Kullanımı Ölçek Kullanım İzni

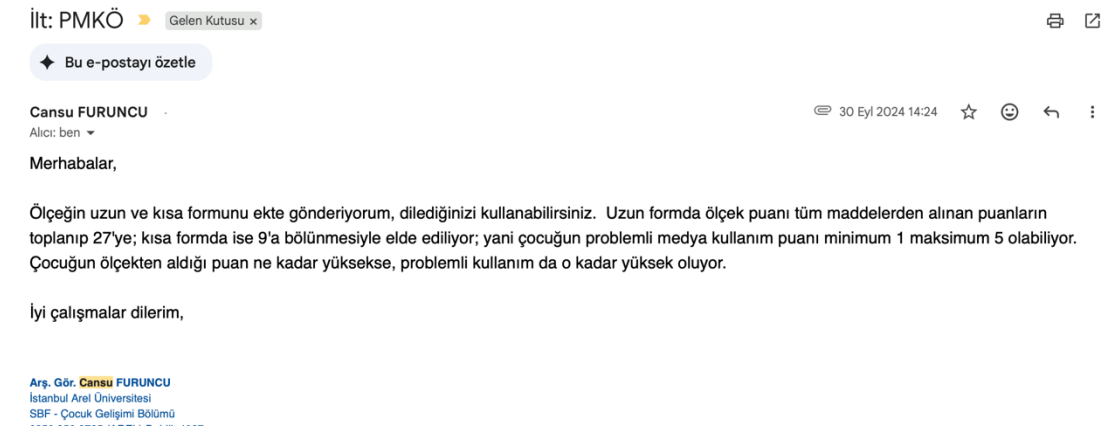

İlt: PMKÖ Gelen Kutusu ×

Bu e-postayı özetle

Cansu FURUNCU
Alıcı: ben

30 Eyl 2024 14:24

Merhabalar,

Ölçeğin uzun ve kısa formunu ekte gönderiyorum, dilediğinizi kullanabilirsiniz. Uzun formda ölçek puanı tüm maddelerden alınan puanların toplanıp 27'ye; kısa formda ise 9'a bölünmesiyle elde ediliyor; yani çocuğun problemli medya kullanım puanı minimum 1 maksimum 5 olabiliyor. Çocuğun ölçekten aldığı puan ne kadar yüksekse, problemli kullanım da o kadar yüksek oluyor.

İyi çalışmalar dilerim,

Arş. Gör. Cansu FURUNCU
İstanbul Arel Üniversitesi
SBF - Çocuk Gelişimi Bölümü

EK 4. Paylaşan Ebeveynlik Ölçeği Kullanım İzni

zeynep nur kutlu 21 Eki 2024 Pzt 10:57

Alıcı: ben

Merhaba

Ölçeğe ait psikometrik özelliklerin yer aldığı Bulgular bölümü ve Ölçek ektedir. Ölçeği memnuniyetle çalışmanızda kullanabilirsiniz. Ekte çalışmaya ait makalemiz de yer almaktadır. Çalışmanızda makalemizden de yararlanabilirsiniz.

Ölçeğin kullanımıyla ilgili dikkat edilmesi gereken birkaç noktayı belirtmek isterim.

*Ölçeğin maddeleri düz puanlanmaktadır.

****Ölçek maddeleri doldurulurken ölçekte yer alan maddeleri bireysel olarak değil sınıfın genelini düşünerek işaretlenmelidir yani her sınıf için yalnızca bir ölçek doldurulmalıdır.

*Ölçekten 0 ile 56 arasında puan alınmaktadır ve alınan puanların yüksekliği sınıf ortamında hangi tür zorbalık davranışlarıyla daha sık karşılaşıldığını ve zorbalığın sınıf içerisinde ne kadar sıklıkta yaşandığını göstermektedir.

*Ölçek uygulamasında öğretmenlere yalnızca bir ya da birkaç çocuğu düşünerek değil sınıf genelini düşünerek ölçeği doldurması gerektiğini belirtiyoruz.

Ölçek uygulamasında yukarıdaki bahsettiğim durumları dikkate alarak uygularsanız araştırmanızda daha geçerli bir sonuç alacağınızı belirtmek isterim. Ölçekle ilgili aklınıza takılan sorular olursa sorabilirsiniz.

İyi çalışmalar dilerim.

Zeynep Çetin <[redacted]>, 21 Eki 2024 Pzt, 01:08 tarihinde şunu yazdı:

•••

--

Zeynep.

EK 5. Okul Öncesi Dönemde Akran Zorbalığı Ölçeği Kullanım İzni

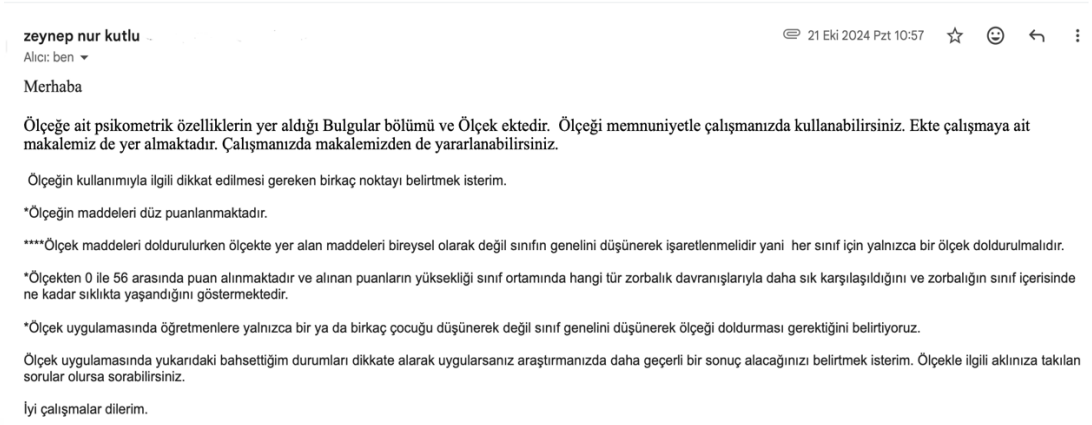

zeynep nur kutlu 21 Eki 2024 Pzt 10:57

Alıcı: ben

Merhaba

Ölçeğe ait psikometrik özelliklerin yer aldığı Bulgular bölümü ve Ölçek ektedir. Ölçeği memnuniyetle çalışmanızda kullanabilirsiniz. Ekte çalışmaya ait makalemiz de yer almaktadır. Çalışmanızda makalemizden de yararlanabilirsiniz.

Ölçeğin kullanımıyla ilgili dikkat edilmesi gereken birkaç noktayı belirtmek isterim.

*Ölçeğin maddeleri düz puanlanmaktadır.

****Ölçek maddeleri doldurulurken ölçekte yer alan maddeleri bireysel olarak değil sınıfın genelini düşünerek işaretlenmelidir yani her sınıf için yalnızca bir ölçek doldurulmalıdır.

*Ölçekten 0 ile 56 arasında puan alınmaktadır ve alınan puanların yüksekliği sınıf ortamında hangi tür zorbalık davranışlarıyla daha sık karşılaşıldığını ve zorbalığın sınıf içerisinde ne kadar sıklıkta yaşandığını göstermektedir.

*Ölçek uygulamasında öğretmenlere yalnızca bir ya da birkaç çocuğu düşünerek değil sınıf genelini düşünerek ölçeği doldurması gerektiğini belirtiyoruz.

Ölçek uygulamasında yukarıdaki bahsettiğim durumları dikkate alarak uygularsanız araştırmanızda daha geçerli bir sonuç alacağınızı belirtmek isterim. Ölçekle ilgili aklınıza takılan sorular olursa sorabilirsiniz.

İyi çalışmalar dilerim.

EK 6. Veli Onam Formu

VELİ ONAM FORMU

Sayın Veli;

Aşağıda bilgileri yer alan araştırma T.C. Millî Eğitim Bakanlığının izni ile gerçekleşmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz araştırmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı sizin onayınıza bağlıdır. Araştırmaya katılım sağlanamaması veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilenmeyecektir. Araştırmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar gizli tutulacak ve sadece araştırmacı tarafından değerlendirilecektir. Araştırma uygulamaları, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında çocuğunuz sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Çocuğunuz araştırmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, araştırmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Araştırmaya katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir. Onay vermeden önce konu ile ilgili herhangi bir sorunuz varsa aşağıda iletişim bilgileri verilen araştırmacıya sorabilirsiniz.

Araştırmacının Adı Soyadı	Zeynep ÇETİN
Araştırmacının İletişim Bilgileri	
Araştırmanın Adı	Annelerin Paylaşan Ebeveynlik (Sharenting) Düzeyleriyle Çocukların Problemli Medya Kullanımları Ve Akran Zorbalığı Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
Araştırmanın Amacı	Bu araştırmanın amacı sosyal medyada paylaşım yapan ebeveynlerin çocuklarını sosyal medyada paylaşma düzeyleri ile çocukların problemli medya kullanımları ve akran zorbalığı davranışları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Velisi bulunduğum ..... sınıfı ..... numaralı öğrenci .....'in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum. …/…/…..

İmza:

Velinin Adı-Soyadı:

(*Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz.)

EK 7. Ayrıntılı Bilgilendirme ve Gönüllü Katılım Formu

AYRINTILI BİLGİLENDİRME VE GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Sayın Katılımcı,

Aşağıda ayrıntılı bilgileri yer alan araştırma T.C. Millî Eğitim Bakanlığının izni ile gerçekleşmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Araştırmaya katılıp katılmamakta özgürsünüz. Araştırma herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Katılımınız tamamen sizin isteğinize bağlıdır, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılım sağlanamaması veya araştırmadan ayrılma durumunda okul ile ilgili ilişkileriniz etkilenmeyecektir. Araştırmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Araştırma uygulamaları, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden kendinizi rahatsız hissederseniz cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürsünüz. Araştırmaya katıldıktan sonra istediğiniz an vazgeçebilirsiniz. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, araştırmayı tamamlamayacağınızı söylemeniz yeterli olacaktır. Araştırmaya katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek size hiçbir sorumluluk getirmeyecektir. Onay vermeden önce konu ile ilgili herhangi bir sorunuz varsa aşağıda iletişim bilgileri verilen araştırmacıya sorabilirsiniz.

Araştırmacının Adı Soyadı	**Zeynep ÇETİN**
Araştırmacının İletişim Bilgileri	
Araştırmanın Adı	Annelerin Paylaşan Ebeveynlik (Sharenting) Düzeyleriyle Çocukların Problemli Medya Kullanımları Ve Akran Zorbalığı Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
Araştırmanın Amacı	Bu araştırmanın amacı sosyal medyada paylaşım yapan ebeveynlerin çocuklarını sosyal medyada paylaşma düzeyleri ile çocukların problemli medya kullanımları ve akran zorbalığı davranışları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Yukarıda bilgileri bulunan araştırmaya katılmayı kabul ediyorum. …/…/.....

İmza:

Katılımcının Adı-Soyadı:

EK 8. Ebeveyn Görüşme Formu

Ebeveyn Görüşme Formu

Uygulama Tarihi:

Değerli Ebeveynler,
Ben Zeynep ÇETİN. Yıldız Teknik Üniversitesi Okul öncesi Öğretmenliği yüksek lisans öğrencisiyim. Bu araştırma; "Annelerin Paylaşan Ebeveynlik (Sharenting) Düzeyleriyle Çocukların Problemli Medya Kullanımları ve Akran Zorbalığı Davranışları Arasındaki İlişkinin incelenmesi amacıyla yapılmaktadır. Elde edilen bilgiler, hazırlamakta olduğum "**Annelerin Paylaşan Ebeveynlik (Sharenting) Düzeyleriyle Çocukların Problemli Medya Kullanımları ve Akran Zorbalığı Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**" konulu tez çalışmam için değerlendirilecektir. Çalışma tamamen gönüllülük esasına dayalı olup tüm maddeleri eksiksiz ve içtenlikle yanıtlamanız çalışmanın güvenirliği için önem arz etmektedir. Cevaplarınız ile siz ve çocuğunuzun bilgileri gizli tutulacaktır. İçten yanıtlarınız ve katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Demografik Bilgiler
Yaşınız:
Cinsiyetiniz:
Çocuklarınızın yaşı:
Eğitim durumunuz:

1. Sosyal medya platformlarını ne sıklıkla kullanıyorsunuz?
2. Hangi sosyal medya uygulamalarını kullanıyorsunuz?
3. Hangi tür içerikleri paylaşıyorsunuz? (Fotoğraf, video, anekdot, diğer)
4. Paylaşım yaparken hangi duyguları hissediyorsunuz? (Mutluluk, endişe, gurur, diğer)
5. Çocuklarınızın olduğu görselleri paylaşırken çocuklarınızın iznini alır mısınız? (Evet/Hayır)
6. Paylaşımlarınızın çocuklarınız üzerindeki etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?
7. Çocuklarınızın medya kullanımı konusunda endişeleriniz var mı? Varsa, neden?

8. Medya kullanımları ile ilgili sorunlar yaşadınız mı? (Dikkat dağınıklığı, bağımlılık belirtileri, diğer)
9. Sosyal medyanın ebeveynlik üzerindeki etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?
10. Çocuklarınızın sosyal medyada yer alma durumu hakkında ne hissediyorsunuz?

EK 9.Çocuk Görüşme Formu

Çocuk Görüşme Formu

Değerli öğretmenim, **sorular** resimler yapıldıktan sonra araştırmanın güvenirliği açısından birbirlerinden etkilenmemeleri için bireysel olarak cevaplanmalıdır. Cevaplar hakkında yönlendirme yapılmamalı,çocukların ilk cevapları kaydedilmelidir. **Çocuğun Yaşı (…….)**

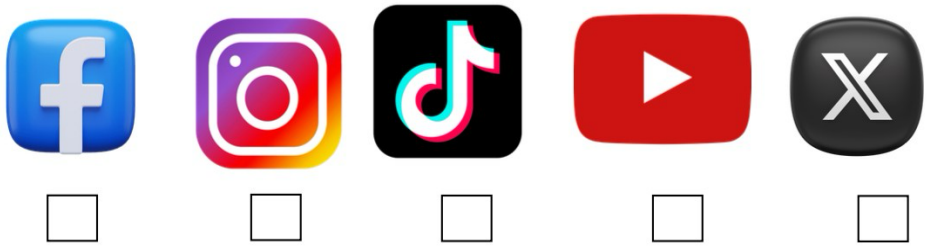

Soru 1	Bu logolardan hangilerini tanıyorsun? İsimlerini biliyor musun?
Soru 2	Bunları nerede gördün?
Soru 3	Hangilerini kullanıyorsun?
Soru 4	İnsanların fotoğraflarını paylaşmasını nasıl buluyorsun/Paylaşıldığında nasıl hissediyorsun?

EK 10. Ebeveyn Demografik Bilgi Formu

Demografik Bilgi Formu- Ebeveyn Formu

Değerli Ebeveynler,

Ben Zeynep ÇETİN. Yıldız Teknik Üniversitesi Okul öncesi Öğretmenliği yüksek lisans öğrencisiyim. Bu araştırma; "Annelerin Paylaşan Ebeveynlik (Sharenting) Düzeyleriyle Çocukların Problemli Medya Kullanımları ve Akran Zorbalığı Davranışları Arasındaki İlişkinin incelenmesi amacıyla yapılmaktadır. Elde edilen bilgiler, hazırlamakta olduğum "**Annelerin Paylaşan Ebeveynlik (Sharenting) Düzeyleriyle Çocukların Problemli Medya Kullanımları ve Akran Zorbalığı Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**" konulu tez çalışmam için değerlendirilecektir. Çalışma tamamen gönüllülük esasına dayalı olup tüm maddeleri eksiksiz ve içtenlikle yanıtlamanız çalışmanın güvenirliği için önem arz etmektedir. Cevaplarınız ile siz ve çocuğunuzun bilgileri gizli tutulacaktır. İçten yanıtlarınız ve katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Uygulama Tarihi:

KİŞİSEL BİLGİLER:

Yaş:
Medeni Hali:
( ) Evli ( ) Bekar

Eğitim Durumu:
( ) İlkokul ( ) Lise ( ) Önlisans ( ) Lisans ( ) Lisansüstü
Sahip Olduğu Çocuk Sayısı:
( ) 1 ( )2 ( )3 ( ) 4 ve üzeri

Değerlendirilen Çocuğun;

Cinsiyeti:
Yaşı:

EK 11.Öğretmen Demografik Bilgi Formu

Demografik Bilgi Formu- Öğretmen Formu

Değerli Öğretmenim,

Ben Zeynep ÇETİN. Yıldız Teknik Üniversitesi Okul öncesi Öğretmenliği yüksek lisans öğrencisiyim. Bu araştırma; "Annelerin Paylaşan Ebeveynlik (Sharenting) Düzeyleriyle Çocukların Problemli Medya Kullanımları ve Akran Zorbalığı Davranışları Arasındaki İlişkinin incelenmesi amacıyla yapılmaktadır. Elde edilen bilgiler, hazırlamakta olduğum "**Annelerin Paylaşan Ebeveynlik (Sharenting) Düzeyleriyle Çocukların Problemli Medya Kullanımları ve Akran Zorbalığı Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**" konulu tez çalışmam için değerlendirilecektir.. Çalışma tamamen gönüllülük esasına dayalı olup tüm maddeleri eksiksiz ve içtenlikle yanıtlamanız çalışmanın güvenirliği için önem arz etmektedir. Cevaplarınız gizli tutulacaktır. İçten yanıtlarınız ve katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Uygulama Tarihi:

KİŞİSEL BİLGİLER:

Yaş:
Cinsiyet: Kadın( ) Erkek ( )
Eğitim Durumunuz:
( ) Lisans ( ) Yüksek Lisans ( ) Doktora
Meslekte Geçirdiğiniz Yıl:
( ) 0-5 ( ) 5-10 ( )10 ve üzeri
Görev Yaptığınız Kurum Türü:
( ) Anaokulu ( )İlköğretim Okulu ( ) Ortaokul